

UCHWAŁA NR XIX/152/2025
RADY MIEJSKIEJ W PYSKOWICACH

z dnia 16 września 2025 r.

w sprawie przyjęcia zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Pyskowice do roku 2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153), w związku z art. 14 ust. 1 i art. 23 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278) na wniosek Burmistrza Miasta Pyskowice, uchwała się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się zmianę Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Pyskowice do roku 2030, przyjętego uchwałą Rady Miejskiej w Pyskowicach Nr LXIII/581/2023 z dnia 30 listopada 2023 r., w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Program otrzymuje nową nazwę "Gminny Program Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice"

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Pyskowice.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

Jolanta Drozd

Załącznik do uchwały Nr XIX/152/2025
Rady Miejskiej w Pyskowicach
z dnia 16 września 2025 r.

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA OBSZARU REWITALIZACJI MIASTA PYSKOWICE

Inwestor: **Miasto Pyskowice**
ul. Strzelców Bytomskich 3
44-120 Pyskowice

ECOEN CONSULT Sp. z o. o.
Centralna 5,
42-625 Pyrzowice

Pyskowice, czerwiec 2023 r.

Spis treści

1. Wstęp	9
2. Charakterystyka Miasta z uwzględnieniem podstawowych danych i uwarunkowań przestrzennych	12
3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	18
3.1. Sfera społeczna.....	18
3.1.1 Demografia.....	19
3.1.2 Problemy społeczne	26
3.1.3 Zadłużenie	36
3.1.4 Przestępczość i bezpieczeństwo.....	38
3.1.5 Edukacja	45
3.1.6 Kapitał społeczny.....	49
3.1.7 Kultura i sport.....	52
3.1.8 Życie publiczne	61
3.2 Sfera gospodarcza	66
3.3 Sfera środowiskowa	70
3.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna	74
3.5 Sfera techniczna	84
4. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	91
5. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji.....	95
6. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	99
6.1 Podobszar rewitalizacji OR 1A.....	100
6.2 Podobszar rewitalizacji OR 1B	118
6.3 Podobszar rewitalizacji OR 4	137
6.4 Podobszar rewitalizacji OR 5	155
6.5 Podobszar rewitalizacji OR 9	173
6.6 Podobszar rewitalizacji OR 12	191
6.7 Podobszar rewitalizacji OR 13	209
6.8 Podobszar rewitalizacji OR 14	228
7. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji.....	247
7.1 Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	247
7.2 Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych.....	249
7.3 Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	251
7.4 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych	281

8. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji	286
8.1 Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	288
8.2 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych	290
8.3 Proces partycypacji społecznej i włączenia społecznego	293
8.4 Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji	298
8.5 System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji	301
8.6 Zgodność Gminnego Programu Rewitalizacji z aktami prawa lokalnego.....	309
8.6.1 Akty prawne dotyczące ochrony praw lokatorów	309
8.6.2 Uchwała dotycząca Komitetu Rewitalizacji.....	309
8.6.3 Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	310
8.6.4 Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	310
9. Opis powiązań Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy i innymi dokumentami	312
9.1 Spójność z dokumentami strategicznymi gminy	312
9.2 Spójność z dokumentami ponadlokalnymi	318
9.3 Spójność z dokumentami planistycznymi Unii Europejskiej na lata 2021-2027	329
10. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno- przestrzennych obszaru rewitalizacji	332

Spis tabel

Tabela 1 Charakterystyka Miasta Pyskowice.....	12
Tabela 2 Pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Pyskowic	15
Tabela 3 Struktura ludności dla Miasta Pyskowice w odniesieniu do danych dla województwa w 2020 r.....	19
Tabela 4 Ludność wg płci dla Miasta Pyskowice w latach 2015-2020.....	19
Tabela 5 Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci w Mieście Pyskowice w latach 2015-2020	22
Tabela 6 Liczba ludności w poszczególnych Okręgach wyborczych Pyskowic w latach 2016- 2020.....	24
Tabela 7 Podsumowanie - problemy demograficzne w poszczególnych Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice	25
Tabela 8 Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Mieście Pyskowice w latach 2018-2020 w odniesieniu do danych dla	

województwa	26
Tabela 9 Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Mieście Pyskowice wg kryterium dochodowego w latach 2018-2020.....	26
Tabela 10 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Mieście Pyskowice w latach 2018-2020	27
Tabela 11 Świadczenia na rzecz rodziny w Mieście Pyskowice w latach 2018-2020.....	27
Tabela 12 Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych w Mieście Pyskowice z uwzględnieniem danych dla województwa w latach 2016-2020	27
Tabela 13 Liczba osób objętych pomocą OPS ze względu na problem ubóstwa w latach 2016 - 2020.....	28
Tabela 14 Udział osób objętych pomocą OPS ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2016-2020	29
Tabela 15 Udział osób objętych pomocą OPS ze względu na niepełnosprawność w latach 2016-2020	30
Tabela 16 Liczba osób objętych pomocą OPS ze względu na alkoholizm w latach 2016-2020	31
Tabela 17 Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą OPS w latach 2016-2020	32
Tabela 18 Liczba aktualnych najemców oraz łączna wartość zadłużenia z tytułu najmu lokali mieszkalnych w budynkach miejskich w rozbiciu na Okręgi wyborcze w 2020 r.	36
Tabela 19 Liczba osób oraz łączna wartość zadłużenia z tytułu czynszu za lokale komunalne w budynkach wspólnot mieszkaniowych w rozbiciu na Okręgi wyborcze w 2020 r.	37
Tabela 20 Liczba wszczętych postępowań przygotowawczych przez Komisariat Policji w Pyskowicach w latach 2017-2020	38
Tabela 21 Wykrywalność przestępstw w Pyskowicach w latach 2017-2020.....	38
Tabela 22 Liczba wypadków i kolizji zaistniałych na terenie Pyskowic w latach 2017-2020 ..	39
Tabela 23 Ilość przestępstw i wykroczeń na terenie Miasta Pyskowice w 2020 r.	39
Tabela 24 Ilość rodzin na terenie Miasta Pyskowice objętych Niebieską Kartą w 2020 r.	40
Tabela 25 Zgłoszenia mieszkańców do Straży Miejskiej w latach 2018-2020.....	43
Tabela 26 Liczba interwencji Straży Miejskiej w Pyskowicach (I.2018 r. - IX.2021 r.)	43
Tabela 27 Ilość nałożonych mandatów karnych i wniosków o ukaranie skierowanych do sądu przez Straż Miejską w Pyskowicach (do 30.09.2021 r.).....	43
Tabela 28 Ilość wypadków drogowych na terenie Pyskowic w latach 2018-2020.	44
Tabela 29 Liczba jednostek oświatowych prowadzonych przez Miasto Pyskowice	45

Tabela 30 Obiekty edukacyjne na terenie Pyskowic w latach szkolnych do 2020 r.....	46
Tabela 31 Szkoły Podstawowe na terenie Pyskowic w latach szkolnych do 2020 r.....	47
Tabela 32 Przedszkola na terenie Pyskowic w latach szkolnych do 2020 r.	47
Tabela 33 Oddziały przedszkolne w Szkołach Podstawowych na terenie Pyskowic w latach szkolnych do 2020 r.	47
Tabela 34 Liczba uczniów w roku szkolnym 2020/2021	47
Tabela 35 Liczba miejsc przedszkolnych w roku szkolnym 2020/2021	48
Tabela 36 Wyniki egzaminu ósmoklasistów w roku szkolnym 2020/2021 w Szkołach Podstawowych prowadzonych przez Miasto Pyskowitz	49
Tabela 37 Wykaz NGO zarejestrowanych w Pyskowicach z podziałem na Okręgi wyborcze ..	49
Tabela 38 Realizacja zadań publicznych w trybie otwartych konkursów ofert ze względu na jedną główną lokalizację realizacji zadania za lata 2018 - 2020	51
Tabela 39 Realizacja zadań publicznych w trybie otwartych konkursów ofert ze względu na realizację łącznie w kilku głównych lokalizacjach za lata 2018 - 2020	52
Tabela 40 Wydarzenia organizowane przez podmioty kultury i ich liczba uczestników w Pyskowicach w latach 2015-2020	54
Tabela 41 Biblioteki, czytelnicy, wypożyczenia księgozbioru w Pyskowicach w latach 2015-2020.....	54
Tabela 42 Kluby i sekcje sportowe, członkowie i ćwiczący w Pyskowicach w latach 2018-2020	54
Tabela 43 Obiekty wpisane do rejestrów zabytków na terenie Pyskowice	55
Tabela 44 Podmioty kultury na terenie Miasta Pyskowice	58
Tabela 45 Wykaz wydarzeń kulturalno-sportowych organizowanych przez MOKIS Pyskowitz w poszczególnych Okręgach wyborczych w latach 2018-2020.....	58
Tabela 46 Wykaz wydarzeń kulturalno-sportowych organizowanych przez Miasto Pyskowitz w poszczególnych Okręgach wyborczych w latach 2018-2020.....	59
Tabela 47 Aktywność mieszkańców - wnioski złożone do Pyskowickiego Budżetu Obywatelskiego 2018-2021.....	61
Tabela 48 Frekwencja, wybory do Rady Miasta w 2018 r.	62
Tabela 49 Podsumowanie – zjawiska kryzysowe w sferze społecznej w poszczególnych Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice	63
Tabela 50 Działające na obszarze Miasta Pyskowice podmioty gospodarki narodowej, z	

<i>uwzględnieniem sektora rolniczego, przemysłowego i budowlanego w 2020 r. w odniesieniu do danych dla województwa .....</i>	66
Tabela 51 <i>Podmioty gospodarki narodowej, przekształcenia własnościowe i strukturalne w Mieście Pyskowice w latach 2015-2020 .....</i>	66
Tabela 52 <i>Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w Mieście Pyskowice w latach 2015-2020 .....</i>	67
Tabela 53 <i>Ilość podmiotów na terenie Pyskowic wg bazy REGON w roku 2021 .....</i>	67
Tabela 54 <i>Aktywne podmioty gospodarcze na terenie Miasta Pyskowice w 2021 r. wg CEDIG .....</i>	68
Tabela 55 <i>Podsumowanie – zjawiska kryzysowe w sferze gospodarczej w poszczególnych Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice .....</i>	69
Tabela 56 <i>Podsumowanie - zjawiska kryzysowe w sferze środowiskowej w poszczególnych Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice .....</i>	73
Tabela 57 <i>Infrastruktura społeczna Pyskowic.....</i>	74
Tabela 58 <i>Sieć gazowa w Mieście Pyskowice w latach 2015-2020 .....</i>	78
Tabela 59 <i>Sieć kanalizacyjna w Mieście Pyskowice w latach 2015-2020 .....</i>	79
Tabela 60 <i>Liczba występujących awarii na sieci kanalizacji sanitarnej, wodociągowej i ciepłowniczej z podziałem na Okręgi wyborcze w 2020 r. ....</i>	80
Tabela 61 <i>Obszary na terenie Miasta Pyskowice o niskich walorach estetycznych i problemach przestrzennych .....</i>	81
Tabela 62 <i>Podsumowanie - zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w poszczególnych Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice .....</i>	83
Tabela 63 <i>Miejskie zasoby mieszkaniowe.....</i>	84
Tabela 64 <i>Podsumowanie - zjawiska kryzysowe w sferze technicznej w poszczególnych Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice .....</i>	90
Tabela 65 <i>Syntetyczna ocena zjawisk kryzysowych w poszczególnych Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice .....</i>	94
Tabela 66 <i>Podstawowe parametry obszaru rewitalizacji (wraz z jego podobszarami), a także obszaru zdegradowanego .....</i>	97
Tabela 67 <i>Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 1A .....</i>	109
Tabela 68 <i>Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspołeczna) – kluczowe mierzalne dane dla</i>	

<i>podobszaru rewitalizacji OR 1A</i>	117
Tabela 69 <i>Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 1B</i>	128
Tabela 70 <i>Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspołeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 1B</i>	135
Tabela 71 <i>Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 4</i>	146
Tabela 72 <i>Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspołeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 4</i>	154
Tabela 73 <i>Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 5</i>	164
Tabela 74 <i>Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspołeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 5</i>	172
Tabela 75 <i>Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 9</i>	183
Tabela 76 <i>Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspołeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 9</i>	189
Tabela 77 <i>Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 12</i>	200
Tabela 78 <i>Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspołeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 12</i>	208
Tabela 79 <i>Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 13</i>	219
Tabela 80 <i>Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspołeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 13</i>	226
Tabela 81 <i>Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 14</i>	237
Tabela 82 <i>Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspołeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 14</i>	244
Tabela 83 <i>Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych</i>	250
Tabela 84 <i>Listy planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych</i>	253
Tabela 85 <i>Cele rewitalizacji i kierunki działań rewitalizacyjnych dla projektów podstawowych</i>	

.....	279
Tabela 86 Zestawienie pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych	281
Tabela 87 Cele rewitalizacji i kierunki działań rewitalizacyjnych dla pozostałych rodzajów przedsięwzięć.....	284
Tabela 88 Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	291
Tabela 89 Harmonogram wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji	301
Tabela 90 Elementy GPR poddawane monitoringowi	303
Tabela 91 Zakres działań monitorujących	305
Tabela 92 Elementy podlegające końcowej ocenie stopnia realizacji GPR.....	307
Tabela 93 Wskaźniki produktu	307
Tabela 94 Wskaźniki rezultatu	308

Spis wykresów

Wykres 1 Przyrost naturalny w latach 1995-2019 w Mieście Pyskowice	20
Wykres 2 Przyrost naturalny w latach 2015-2020.....	20
Wykres 3 Migracje na terenie Miasta Pyskowice w latach 2015-2020	21
Wykres 4 Produkcyjne grupy wieku, 2020 r.	21
Wykres 5 Udział ludności Miasta Pyskowice w poszczególnych grupach produkcyjnych z uwzględnieniem wieku, w latach 2015-2020	23
Wykres 6 Udział grup produkcyjnych z podziałem na płeć w ludności Miasta Pyskowice w latach 2015-2020	23
Wykres 7 Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w Pyskowicach w latach 2004-2020	32
Wykres 8 Przestępstwa stwierdzone (oszacowane) w Pyskowicach w latach 2012-2020	39
Wykres 9 Poziom wykształcenia - Pyskowice	48

Spis map

Mapa 1 Lokalizacja Miasta Pyskowice na terenie Województwa Śląskiego	13
Mapa 2 Mapa Powiatu gliwickiego	13
Mapa 3 Rozmieszczenie obszarów rewitalizowanych i zdegradowanych na mapie Miasta Pyskowice	98

1. Wstęp

Rewitalizacja to proces polegający na wyprowadzaniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego. Musi on być prowadzony w sposób kompleksowy, czyli uwzględniający zarówno prowadzenie działań na rzecz lokalnej społeczności, jak i działania dotyczące przestrzeni i jej funkcji, stanu technicznego infrastruktury, środowiska oraz gospodarki. Jego działania muszą być również skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji.

Miasto Pyskowice opracowało w 2017 r. „Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Pyskowice do roku 2023”, przyjęty uchwałą nr XXXV/265/2017 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 18 maja 2017 r., jednakże obecnie, w związku z wymogiem opracowania Programu rewitalizacji zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777), zaistniała konieczność opracowania na kolejny okres, Gminnego Programu Rewitalizacji według nowych zasad określonych w niniejszej ustawie i zgodnie z wymogami nowej perspektywy programowej Unii Europejskiej. W dniu 15 grudnia 2022 roku Rada Miejska w Pyskowicach przyjęła Uchwałę nr LII/488/2022 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice.

W oparciu o tą uchwałę Gminny Program Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice, został opracowany zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji przy uwzględnieniu zasad partnerstwa i partycypacji. Proces przygotowania dokumentu uwzględniał współuczestnictwo i współdecydowanie interesariuszy na każdym etapie opracowania dokumentu. Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, partycypacja społeczna w procesie opracowania i wdrażania GPR zapewniła aktywny udział interesariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 2 niniejszej ustawy (nie stanowiącego katalogu zamkniętego interesariuszy). Ponadto zgodnie z zapisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., a także Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji pełniącemu funkcję Strategii IIT (Innego Instrumentu Terytorialnego) zaangażowani byli: partnerzy społeczno – gospodarczy; podmioty reprezentujący społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe, podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji. Podmioty te były zaangażowane w opracowania programu

(w trakcie konsultacji społecznych) oraz będą zaangażowane na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji (np. w składzie Komitetu Rewitalizacji czy na etapie monitoringu lub oceny aktualności i stopnia realizacji).

Nowy Gminny Program Rewitalizacji ma za zadanie wskazać kierunki zmian w celu wielofunkcyjnego wykorzystania zdiagnozowanego obszaru rewitalizacji zlokalizowanego na terenie Miasta Pyskowice. Celem opracowania i wdrożenia Programu jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych oraz stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego, a także przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego. Należy podkreślić, że Program Rewitalizacji ma charakter wielokierunkowy, ze szczególnym uwzględnieniem zdiagnozowanych obszarów problemowych. Skutki realizacji działań rewitalizacyjnych odpowiadających na zdiagnozowane problemy, powinny być dostrzegane nie tylko z perspektywy obszaru poddanego rewitalizacji, ale również z punktu widzenia całego Miasta Pyskowice.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach niniejszego Programu są ukierunkowane na rozwiązanie indywidualnych problemów społecznych, gospodarczych i przestrzenno-funkcjonalnych czy tych w sferze technicznej, zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji. W szczególności kategoria problemów społecznych odgrywa kluczową rolę w planowaniu kompleksowej rewitalizacji, jako jej fundament i główna rama realizacyjna. Ostatecznym celem działań podjętych w ramach opracowanego Programu, powinno być bowiem doprowadzenie do trwałych zmian społecznych, które mają decydujące znaczenie z perspektywy dokonywanych zmian infrastrukturalnych, determinując ich trwałość i akceptację przez mieszkańców obszaru zdegradowanego.

Podjęcie działań w ramach niniejszego Programu to sprawa szczególnie istotna, nie tylko ze względu na zainicjowanie procesów społecznych, poprawę warunków życia czy podniesienie jakości przestrzeni publicznej, ale również dlatego, że jest znaczącym czynnikiem podnoszenia konkurencyjności. Założenia Programu będą katalizatorem rozwoju wielu różnorodnych dziedzin, jakie składają się na funkcjonowanie Miasta. W trakcie planowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych zdefiniowanych w ramach Programu, uwzględniono konieczność zapewnienia komplementarności poszczególnych przedsięwzięć. Kompleksowość i spójność zaproponowanych kierunków działań odpowiada zdiagnozowanym potrzebom rewitalizacyjnym, co pozwoli na optymalne wykorzystanie lokalnych potencjałów na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Podczas projektowania działań

wzięto również pod uwagę konieczność zapewnienia kompleksowości interwencji infrastrukturalnej ze wsparciem na rzecz rozwoju kapitału społecznego. Koniecznym była integracja i skoordynowanie powyższych czynników. Ich praktyczne zastosowanie będzie miało efektywny wpływ na wykonanie zaplanowanych działań i pozwoli określić stopień zrealizowania założonych celów.

2. Charakterystyka Miasta z uwzględnieniem podstawowych danych i uwarunkowań przestrzennych

Miasto Pyskowice jest położone w południowo-zachodniej Polsce, w zachodniej części województwa śląskiego, w północnej części powiatu gliwickiego, nad rzeką Dramą. Powierzchnia Miasta wynosi 31,14 km², co stanowi 4,69% powierzchni powiatu. Miasto sąsiaduje z miastem Gliwice oraz gminami powiatu gliwickiego: Rudziniec, Toszek, a także z należącą do powiatu tarnogórskiego gminą Zbrostawice.

Miasto można podzielić na dwie części: południowa część – Stare Pyskowice; północna część – Nowe Pyskowice (tzw. Osiedle). Stare Pyskowice obejmują Dzierżno oraz Zaolszany, które charakteryzują się typowo wiejską zabudową z dużą liczbą gospodarstw rolnych. Ponadto zlokalizowane są w tej części Miasta, zbiorniki Dzierżno Duże i Małe. Nowe Pyskowice obejmują centrum Miasta.

Tabela 1 Charakterystyka Miasta Pyskowice

Lp.	Okręg wyborczy	Liczba mieszkańców w 2020 r.	Pow. w ha
1.	Okręg wyborczy nr 1	1178	1418
2.	Okręg wyborczy nr 2	1202	73
3.	Okręg wyborczy nr 3	1080	353
4.	Okręg wyborczy nr 4	1112	330
5.	Okręg wyborczy nr 5	1192	390
6.	Okręg wyborczy nr 6	999	16
7.	Okręg wyborczy nr 7	962	203
8.	Okręg wyborczy nr 8	1039	10
9.	Okręg wyborczy nr 9	1032	13
10.	Okręg wyborczy nr 10	1012	5
11.	Okręg wyborczy nr 11	1000	13
12.	Okręg wyborczy nr 12	1055	6
13.	Okręg wyborczy nr 13	1048	160
14.	Okręg wyborczy nr 14	1020	4
15.	Okręg wyborczy nr 15	1480	120
Razem		16411	3114

Źródło: Dane udostępnione przez Urząd Miejski w Pyskowicach

Mapa 1 Lokalizacja Miasta Pyskowice na terenie Województwa Śląskiego

Źródło: <https://bip.slaskie.pl>

Mapa 2 Mapa Powiatu gliwickiego

Źródło: gminy.pl

Pyskowice są korzystnie położone w bezpośrednim sąsiedztwie Aglomeracji Śląskiej. W odległości ok. 30 km od Pyskowic znajduje się Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice w Pyrzowicach, do którego szybki dojazd umożliwia DK94 oraz autostrada A1. Pyskowice leżą przy trasach na Poznań i Opole, w pobliżu autostrad A4 i A1, w sąsiedztwie dużych aglomeracji miejskich. Miasto posiada zwarty układ drogowy. Przez teren Pyskowic przebiegają dwie drogi krajowe: nr 40 i 94 o łącznej dł. 8,1 km, droga wojewódzka nr 901 relacji Wielowieś – Gliwice o dł. 5,5 km, a także drogi powiatowe o dł. 7 km i gminne o dł. 65 km.

Na terenie Miasta zlokalizowana jest stacja kolejowa, na której zatrzymują się pociągi kursujące na trasie Opole – Gliwice. Ponadto istnieje duża szansa na reaktywację połączenia kolejowego na trasie Pyskowice Miasto-Gliwice. Po modernizacji sieci, pociąg zatrzymywałby się na obecnie nieczynnej stacji kolejowej w nowej części Miasta tj. Pyskowice Miasto oraz na kolejnych stacjach, w ramach połączenia tj.: Pyskowice-Gliwice, Kuźnica-Gliwice, Łabędy-Gliwice, os. Kopernika-Gliwice. Zdecydowana większość środków potrzebnych do realizacji tego celu może pochodzić z rządowego programu „Kolej+”, pokrycie części kosztów zadeklarowała Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia. Dodatkowo przy stacjach: Pyskowice i Pyskowice Miasto zrealizowane zostałyby w ramach tej inwestycji strefy parkowania typu Park&Ride, z parkingami samochodowymi i rowerowymi, dla wszystkich przesiadających się na pociąg. Przywrócenie bezpośredniej komunikacji kolejowej Pyskowic z Gliwicami to niepowtarzalna okazja na rozwój Miasta.

Pyskowice przynależą do prawostronnego dorzecza Odry, zlewni Dramy. W obszarze dorzecza Odry leży rzeka Drama – prawostronny dopływ Kłodnicy – wpływa na teren Pyskowic od wschodu na granicy z wsią Zawada. Wysokość dna rzeki wynosi tam około 216 m n.p.m. Drama uchodzi na południowo – zachodniej granicy Gminy do Kanału Gliwickiego na wysokości ok. 194,5 m n.p.m. Koryto potoku na całej długości jest uregulowane i umocnione. W ujściowym odcinku Drama skierowana została do zbiornika przepływowego Dzierżno Małe. Następnie, po wypływie ze zbiornika i przepłynięciu odcinka ok. 1,1 km sztucznym korytem, uchodzi do Kanału Gliwickiego. Systematyczne pomiary stanów i przepływów wody udostępnia dla terenu Pyskowic, IMGW w Warszawie (w tym m. innymi poprzez swoją stronę internetową IMGW Hydro). W obszarze granic Pyskowice, znajdują się częściowo zbiorniki wodne: Dzierżno Duże oraz Dzierżno Małe. Jeziora te powstały przez wypełnienie wodą dawnych wyrobisk popiaskowych. Starszy jest zbiornik Dzierżno Małe, który

został utworzony w 1938 r., położony w rejonie ujścia rzeki Dramy do Kanału Gliwickiego. Leżące nieopodal Dzierżno Duże (Zbiornik Rzeczycki) powstało natomiast w 1964 r. Nazwy obydwu zbiorników pochodzą od miejscowości o tej samej nazwie (Dzierżno). Funkcję obszaru rekreacyjnego pełni przede wszystkim Dzierżno Małe. Jezioro Dzierżno Małe zalewa dawne wyrobiska popiaskowe i jest zbiornikiem o powierzchni 1,2 km² i pojemności 10 mln m³. Głębokość maksymalna tego akwenu wynosi 25 m. Dzierżno Małe zasilane jest wodami wpływającej do niego rzeki Dramy oraz mniejszej, Pniówki. Zbiornik posiada znaczenie przeciwpowodziowe, przyrodniczo-krajobrazowe, a także pełni rolę miejsca wypoczynku dla leżących w niedalekiej odległości miast: Gliwice, Zabrze, Bytom czy Ruda Śląska. Jezioro jest łatwo dostępne pod względem komunikacyjnym. Zlokalizowano tu ośrodki sportów wodnych oraz bazę noclegową i gastronomiczną. Zbiornik jest też miejscem przyciągającym wędkarzy. Znacznie większe Jezioro Dzierżno Duże, zwane również Jeziorem Rzeczyckim, powstało w 1964 r. w miejscu dwóch wyrobisk (po zakończeniu eksploatacji piasków podsadzkowych), które zalane zostały skierowanymi tu wodami rzeki Kłodnicy. Powierzchnia jeziora wynosi nieco ponad 6 km². Pojemność, przy normalnym poziomie piętrzenia, wynosi 47,5 mln m³. Głębokość maksymalna to 20 m. Dzierżno Duże zasilają głównie wody Kłodnicy, niestety znacznie zanieczyszczone, reszta zaś dopływa z Kanału Gliwickiego. Jezioro pełni funkcje przyrodnicze i krajobrazowe, będąc m.in. ostoją ptactwa wodnego. W naturalny sposób, jako osadnik, oczyszcza wody Kłodnicy. Dzierżno Duże spełnia także funkcje przeciwpowodziowe. Stan wody zbiornika cechuje się znacznymi wahaniami, dochodzącymi do 9 metrów.

Klimat na terenie Pyskowic jest umiarkowany zimny. W Mieście Pyskowice występują znaczne opady deszczu przez cały rok. Nawet w najsuchsze miesiące. Średnia roczna temperatura w Pyskowicach wynosi 7,9 °C. Opady wahają się w granicach 600 - 800 mm rocznie. W Mieście Pyskowice średnie miesięczne usłonecznienie rzeczywiste jest najniższe w styczniu i wynosi minimum 40 godzin. Najwyższe usłonecznienie rzeczywiste jest wysokie i wynosi ponad 200 godzin. Najsuchszym miesiącem jest luty, z 28 mm deszczu. Największe opady występują w miesiącu lipcu. Lipiec w Pyskowicach jest najcieplejszym miesiącem roku. Średnia temperatura w miesiącu lipiec wynosi 18,1°C. Z kolei styczeń ma najniższą średnią temperaturę w ciągu roku i wynosi ona – 4,3 °C. Istnieje różnica 52 mm w opadach pomiędzy najsuchszym (luty) i najmokrzejszym miesiącem (lipiec). W trakcie roku,

średnia temperatura waha się o 22,4 °C. Wiatry są słabe i bardzo słabe, głównie z południowego zachodniego.

Pyskowice położone są na szlaku akwenów Pojezierza Górnośląskiego. Jest to Miasto pełne zieleni. Ogólna powierzchnia parków i lasów wynosi aż 149 hektarów. Walory krajobrazowe tworzą skupiska leśno – wodne jeziora Dzierżno Małe, szeroka dolina Dramy z wysokimi, pięknie rzeźbionymi zboczami oraz otwarte przestrzenie pól i łąk. Atrakcyjność turystyczną Miasto zawdzięcza również pamiątkom ze swojej historii, w której przenikają się wątki niemieckie, pruskie, śląskie, żydowskie i polskie. Pyskowice należą do najstarszych miast Górnego Śląska, pierwsze wzmianki o mieście pochodzą z 1256 roku. Bogate, wieloetniczne dziedzictwo kryje się w zabytkowych kościołach, urokliwej starówce z rynkiem i ratuszem, przykładach dawnej kultury technicznej, czy ponad stuletnim dworcu kolejowym. Wizytówką Miasta i jego sercem jest starówka z zabytkowym rynkiem i ratuszem, fontanną i kolumną maryjną. Historyczną ciekawostką jest neoromański budynek z II poł. XIX wieku, w którym mieści się liceum ogólnokształcące. Można także powiedzieć, że Pyskowice są Miastem pośród wód. Miejscowość położona jest w malowniczej dolinie rzeki Drama, która zasila sztuczny akwen Dzierżno Małe. Jezioro, leżące w południowo – zachodniej części Gminy, jest znaczącym ośrodkiem sportów wodnych. Przyciąga żeglarzy, motorowodniaków, miłośników windsurfingu czy skuterów wodnych. Sąsiaduje z nim część Jeziora Dzierżno Duże. Rozległy akwen, leżący na terenie kilku gmin, też powstał w dawnym wyrobisku piasku. Posiada bogate walory przyrodniczo-krajobrazowe. Zlokalizowane na rzece Kłodnica jezioro stanowi regionalnej rangi ostoję ptactwa wodnego. Przez teren Gminy przebiega również atrakcyjna turystycznie trasa wodnego Kanału Gliwickiego droga wodna łącząca Odrę z Gliwicami.

Powierzchnię Pyskowic stanowią w 8% lasy i grunty leśne, w 57% użytki rolne, zaś w 21% grunty zabudowane i zurbanizowane, a 11% to grunty pod wodami, 3% pozostałe grunty – nieużytki i tereny różne. Podając za danymi Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska na terenie Pyskowic nie występują obszary chronione, użytki ekologiczne, czy też rezerваты, parki krajobrazowe lub obszary Natura 2000. Natomiast według Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody prowadzonego przez Głównego Dyrektora Ochrony Środowiska na terenie Pyskowic występują pomniki przyrody, co przedstawia poniższa tabela:

Tabela 2 Pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Pyskowic

Lp.	Forma ochrony	Nazwa	Data utworzenia	Akt prawny
1	Pomnik przyrody/ kasztanowiec (Aesculus hippocastanum)	-	1992-11-23	Uchwała nr XXXIII/246/92 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 23 listopada 1992 r. w sprawie uznania tworów przyrody żywej za pomnik przyrody
2	Pomnik przyrody/ kasztanowiec (Aesculus hippocastanum)	-	1992-11-23	Uchwała nr XXXIII/246/92 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 23 listopada 1992 r. w sprawie uznania tworów przyrody żywej za pomnik przyrody
3	Pomnik przyrody/ kasztanowiec (Aesculus hippocastanum)	-	1992-11-23	Uchwała nr XXXIII/246/92 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 23 listopada 1992 r. w sprawie uznania tworów przyrody żywej za pomnik przyrody
4	Pomnik przyrody/ Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior)	-	1992-11-23	Uchwała nr XXXIII/246/92 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 23 listopada 1992 r. w sprawie uznania tworów przyrody żywej za pomnik przyrody
5	Pomnik przyrody/ Kasztanowiec (Aesculus hippocastanum)	-	1992-11-23	Uchwała nr XXXIII/246/92 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 23 listopada 1992 r. w sprawie uznania tworów przyrody żywej za pomnik przyrody
6	Pomnik przyrody/ topola biała (Populus alba L.)	-	1992-11-23	Uchwała nr XXXIII/246/92 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 23 listopada 1992 r. w sprawie uznania tworów przyrody żywej za pomnik przyrody
7	Pomnik przyrody/ topola kanadyjska (Populus canadensis)	-	1992-11-23	Uchwała nr XXXIII/246/92 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 23 listopada 1992 r. w sprawie uznania tworów przyrody żywej za pomnik przyrody
8	Pomnik przyrody/ topola kanadyjska (Populus canadensis)	-	1992-11-23	Uchwała nr XXXIII/246/92 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 23 listopada 1992 r. w sprawie uznania tworów przyrody żywej za pomnik przyrody
9	Pomnik przyrody/ platan klonolistny (Platanus acerifolia)	Mikołaj	2010-12-15	Uchwała nr LII/392/10 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody

10	Pomnik przyrody/ Wiąz szypułkowy (Ulmus laevis)	Dominik Savio	2010-12-15	Uchwała nr LII/392/10 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody
11	Pomnik przyrody/Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior)	św. Jan Nepomucen	2010-12-15	Uchwała nr LII/392/10 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody
12	Pomnik przyrody/Dąb czerwony (Quercus rubra)	Franciszek	2010-12-15	Uchwała nr LII/392/10 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody
13	Pomnik przyrody/ Dąb czerwony (Quercus rubra)	Rafał	2010-12-15	Uchwała nr LII/392/10 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody
14	Pomnik przyrody/ Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior)	Wojciech	2010-12-15	Uchwała nr LII/392/10 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody
15	Pomnik przyrody/ Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Lonek	2010-12-15	Uchwała nr LII/392/10 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody
16	Pomnik przyrody/ Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Lutozat	2010-12-15	Uchwała nr LII/392/10 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody
17	Pomnik przyrody/ Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Cyprian	2010-12-15	Uchwała nr LII/392/10 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody
18	Pomnik przyrody/ Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Witold	2010-12-15	Uchwała nr LII/392/10 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody
19	Pomnik przyrody/ Kasztanowiec pospolity (Aesculus hippocastanum)	Jadwiga	2010-12-15	Uchwała nr LII/392/10 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody
20	Pomnik przyrody/ Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior)	Wiktor	2010-12-15	Uchwała nr LII/392/10 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody

21	Pomnik przyrody/ Klon jesionolistny (Acer negundo)	Fryderyk	2010-12-15	Uchwała nr LIII/392/10 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody
22	Pomnik przyrody/ Platan klonolistny (Platanau acerifolia)	Maria	2010-12-15	Uchwała nr LIII/392/10 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 20 października 2010 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Pyskowice do roku 2025 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2029

Należy wskazać, że szczególną rolę w strukturze zieleni miejskiej w Pyskowicach spełniają pozostałości zieleni zabytkowej w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej, w tym:

- historyczny układ urbanistyczny Starego Miasta z zielenią towarzyszącą,
- zabytkowy cmentarz przy ul. Cmentarnej oraz cmentarz żydowski,
- zadrzewienia wokół Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. Marii Konopnickiej.

Ponadto na terenie Miasta występują następujące parki miejskie:

- ogródek jordanowski – przy ul. Strzelców Bytomskich na obszarze ok. 0,7 ha z następującymi drzewami i krzewami ozdobnymi: jesiony, robinie akacjowe, kliny, jawory, wiązy, wiśnie, śliwy ozdobne, topole, lipy, różaneczniki, żywotniki, cisy, świerki, jałowce;
- park miejski przy ul. Powstańców Śląskich utworzony na początku XX wieku z aleją jesionową i aleją kasztanowców oraz brzozą ciemną, lipą krymską, żywotnikami, tawułą, jaśminowcami i klonami tatarskimi;
- park przy placu Józefa Piłsudskiego w centrum Miasta, z alejkami, zagospodarowaną zielenią: trawniki, krzewy, drzewostan typu: klony tatarskie, głogi, wierzby płaczące.

Wartym podkreślenia jest fakt, że w 2020 r. Park Miejski został nagrodzony w konkursie zorganizowanym przez Zarząd Województwa Śląskiego pod patronatem Marszałka pn. „Najlepsza Przestrzeń Publiczna Województwa Śląskiego”. Celem konkursu była promocja rozwoju i zmian jakościowych przestrzeni publicznej oraz poprawa środowiska zamieszkania przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju poprzez nagradzanie najciekawszych realizacji urbanistycznych i architektonicznych kształtujących przestrzeń publiczną województwa śląskiego.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

Analiza zjawisk kryzysowych dla Miasta, została przeprowadzona w sposób szczegółowy dla wyznaczonych Okręgów wyborczych, z uwzględnieniem następujących rodzajów problemów: problemy demograficzne, problemy społeczne, bezrobocie, zadłużenie, poziom bezpieczeństwa, poziom edukacji, kapitał społeczny, udział mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym. Analizie poddano także sferę gospodarczą i przestrzenno-funkcjonalną. Przeanalizowano również sytuację w sferze technicznej.

W przypadku problemów demograficznych posłużono się danymi dotyczącymi liczby ludności. Jeżeli chodzi o problemy społeczne posłużono się danymi dotyczącymi osób objętych pomocą ze względu na wykluczenia w tym: ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych a także alkoholizm oraz niepełnosprawność. W przypadku bezrobocia, zadłużenia, przestępczości i bezpieczeństwa, posłużono się odpowiednio danymi dotyczącymi liczby osób bezrobotnych, zadłużonych oraz liczby przestępstw i innych pochodnych. Dla poziomu edukacji przebadano stopień zdawalności egzaminów szkolnych, do analizy posłużyły dane dotyczące dożywiania dzieci. Kapitał społeczny badano w oparciu o dane dotyczące realizacji zadań publicznych w trybie otwartych konkursów. Analizę udziału mieszkańców w życiu publicznym oparto na ilości wniosków składanych przez mieszkańców do budżetu obywatelskiego oraz na ich udziale w wyborach samorządowych. W przypadku udziału mieszkańców w życiu kulturalnym oparto się głównie na danych o organizowanych wydarzeniach kulturalnych. Diagnozę problemów w sferze gospodarczej przeprowadzono na podstawie danych dotyczących prowadzonej przez przedsiębiorców działalności na terenie Miasta. W sferze środowiskowej przebadano środowiskowe zjawiska kryzysowe. Sfera przestrzenno-funkcjonalna została przeanalizowana na podstawie danych o obiektach użyteczności publicznej z uwzględnieniem ich stanu technicznego, oraz danych dotyczących sieci technicznych i ich awarii. Na podstawie obserwacji przestrzeni publicznej wskazano tereny o niskich walorach estetycznych i problemach komunikacyjnych. W przypadku sfery technicznej przebadano stan budynków mieszkalnych i zastosowanych rozwiązań.

3.1. Sfera społeczna

Problemy społeczne w poszczególnych Okręgach wyborczych - zostały zidentyfikowane w oparciu o dane demograficzne oraz dane dotyczące liczby osób korzystających z Ośrodka

Pomocy Społecznej ze względu na ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm oraz niepełnosprawność. Ponadto został także przeanalizowany problem bezrobocia i zadłużenia, bezpieczeństwa publicznego, edukacji i kapitału społecznego oraz uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Ze względu na charakter analizowanych obszarów zastosowano ilościową metodę analizy porównawczej, przeprowadzoną na wartościach bezwzględnych dotyczących diagnozowanych problemów społecznych. Mając na uwadze koncentrację zjawisk kryzysowych, skupiono się na skali analizowanych zjawisk.

3.1.1 Demografia

Według danych udostępnionych przez Urząd Miejski na dzień 31.12.2020 r. Miasto Pyskowice zamieszkuje 16 908 osób, w tym 7 734 mężczyzn (45,74%) i 9 174 kobiet (54,26%). Średnia gęstość zaludnienia wynosi 543 osoby na km². Średni wiek mieszkańców wynosi 43,1 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Tabela 3 Struktura ludności dla Miasta Pyskowice w odniesieniu do danych dla województwa w 2020 r.

Jednostka terytorialna	Ludność	Płeć		Średnia gęstość zaludnienia (km ²)
		mężczyźni	kobiety	
Pyskowice	16 908	7 734	9 174	543
województwo śląskie	4 492 330	2 163 440	2 328 890	364

Źródło: Opracowanie na podstawie: Raportu o stanie gminy 2020 oraz Banku Danych Lokalnych

Ogólne dane statystyczne dotyczące podziału ludności wg płci za lata 2015 – 2020 obrazuje poniższa tabela, z której wynika, że na przestrzeni analizowanych lat proporcja płci nie ulega istotnym zmianom a w roku 2020 podobnie jak w 2015 utrzymuje się nieznaczna przewaga ilości kobiet nad mężczyznami.

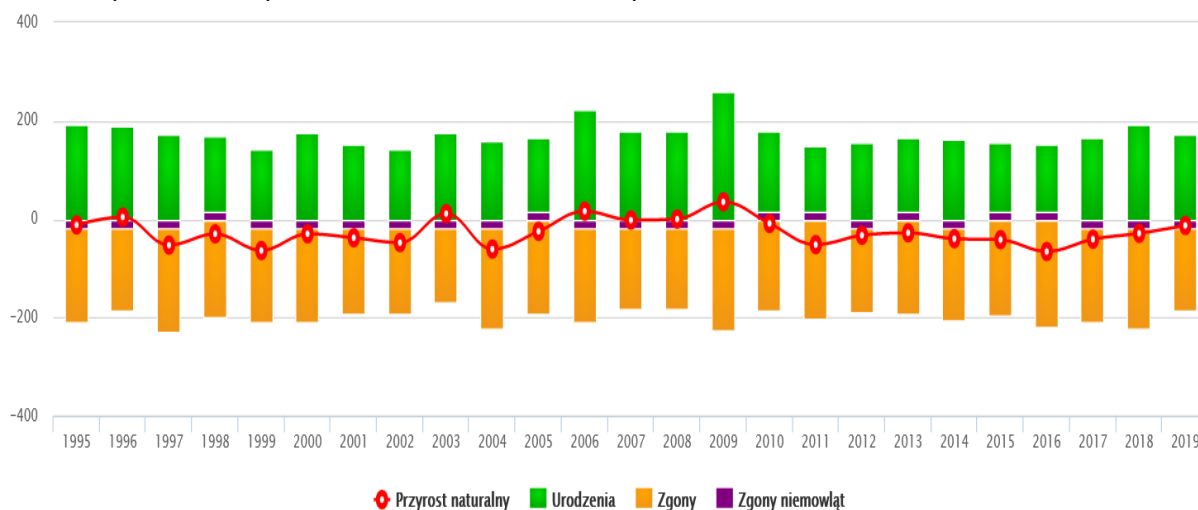
Tabela 4 Ludność wg płci dla Miasta Pyskowice w latach 2015-2020

Liczba ludności	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	18452	18412	18417	18456	18429	18455
mężczyźni	8846	8841	8826	8875	8855	8855
kobiety	9606	9571	9591	9581	9574	9600

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

Miasto Pyskowice ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -13. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -0,71 na 1000 mieszkańców Pyskowic. W 2019 roku urodziło się 173 dzieci, w tym 46,2% dziewczynek i 53,8% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 352 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,75 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz porównywalny do współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

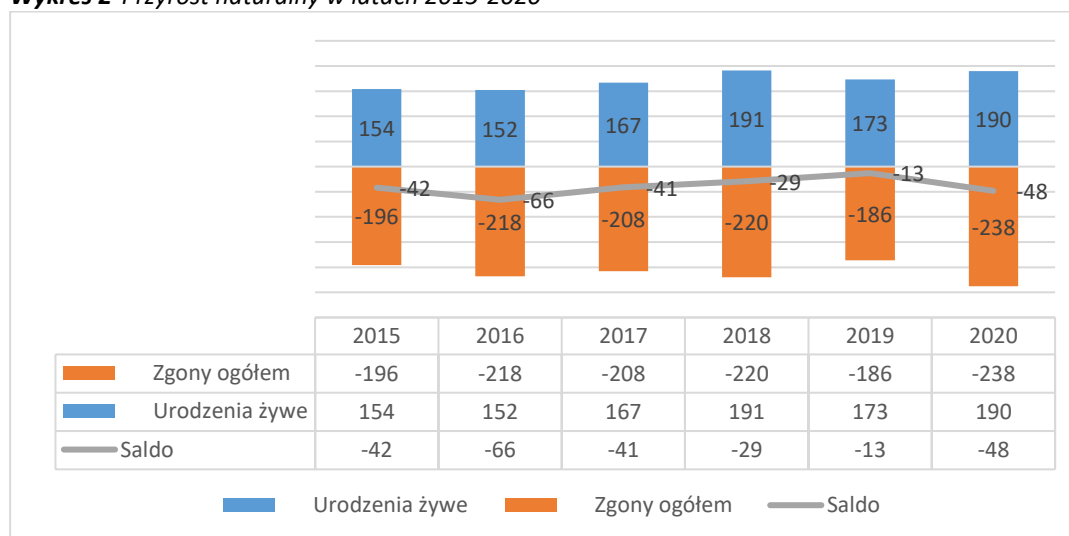
Wykres 1 Przyrost naturalny w latach 1995-2019 w Mieście Pyskowice

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl>

Podobnie podając za danymi platformy analitycznej SWAID na 2020 r., przyrost naturalny wyrażał się liczbą -48 (saldo wynikowe: -238 zgony ogółem do 190 urodzenia żywe).

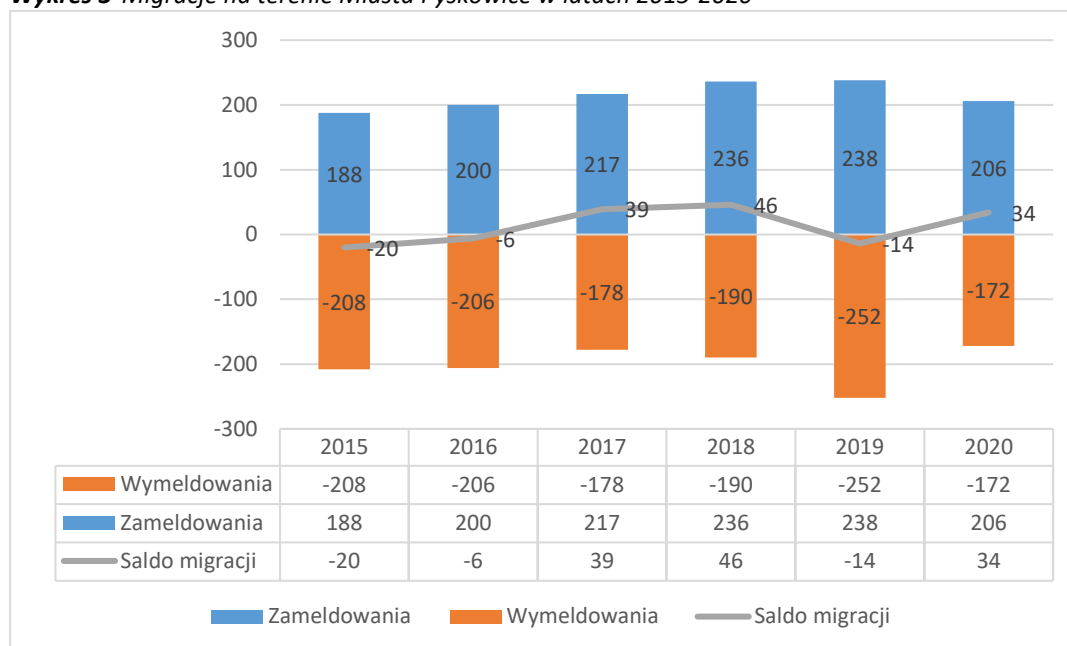
Wykres 2 Przyrost naturalny w latach 2015-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

W 2020 roku zarejestrowano 206 zameldowań oraz -172 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji dla Miasta Pyskowice wynosi 34.

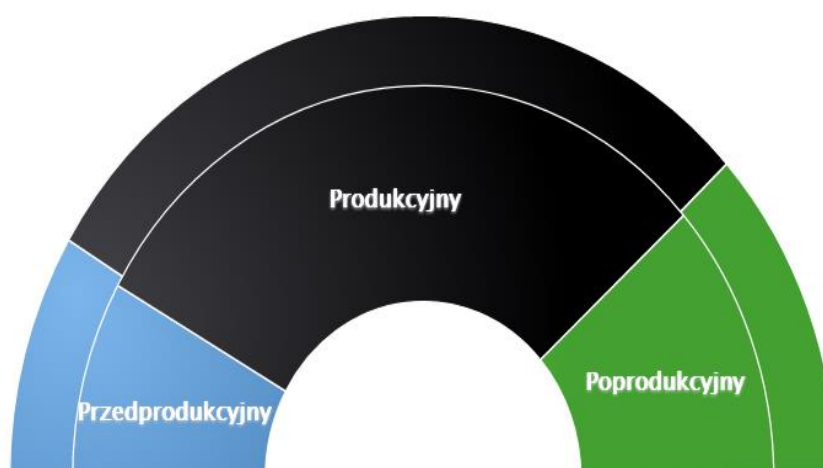
Wykres 3 Migracje na terenie Miasta Pyskowice w latach 2015-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>.

Wg danych na 2020 r. 60,3% mieszkańców Pyskowic jest w wieku produkcyjnym, 16,3% w wieku przedprodukcyjnym, a 23,3% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 4 Produkcyjne grupy wieku, 2020 r.

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/>

Poniżej zaprezentowano dane dotyczące ludności Miasta Pyskowice w podziale na przedprodukcyjne, produkcyjne i poprodukcyjne grupy, z uwzględnieniem płci. W okresie 2015-2020 można stwierdzić, że rośnie liczba mężczyzn i kobiet w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, jednakże najbardziej niepokojącym zjawiskiem jest znacząco malejąca liczba osób w wieku produkcyjnym.

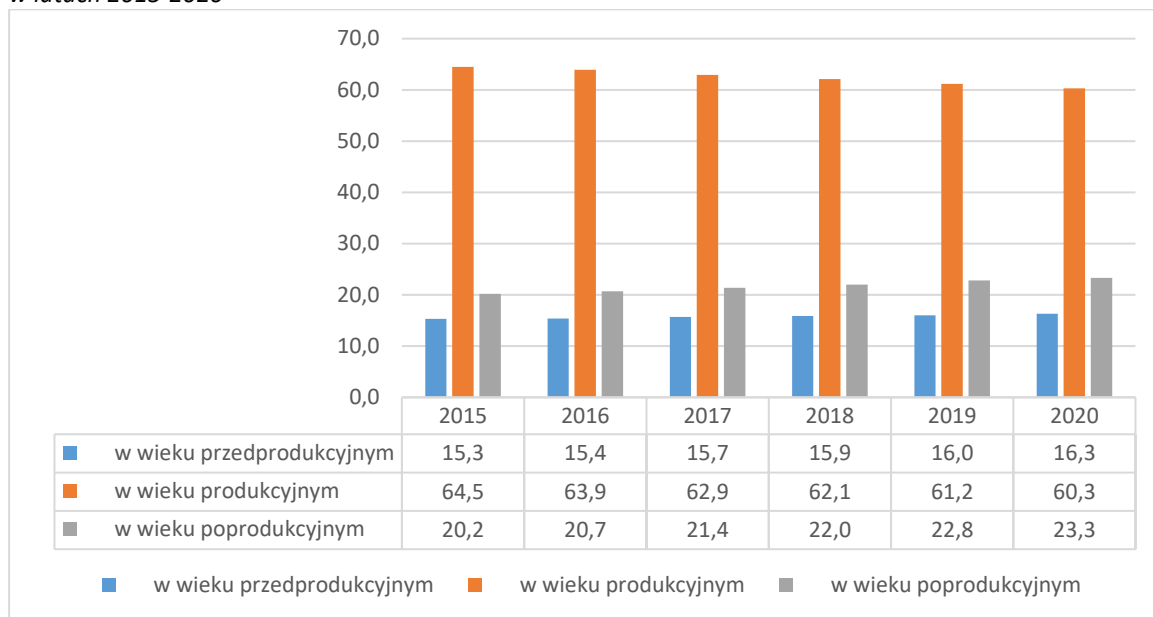
Tabela 5 Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci w Mieście Pyskowice w latach 2015-2020

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	18452	18412	18417	18456	18429	18455
mężczyźni	8846	8841	8826	8875	8855	8855
kobiety	9606	9571	9591	9581	9574	9600
w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej						
ogółem	2377	2403	2453	2497	2523	2569
mężczyźni	1206	1235	1269	1304	1318	1345
kobiety	1171	1168	1184	1193	1205	1224
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni						
ogółem	12355	12192	12022	11891	11710	11582
mężczyźni	6456	6386	6307	6263	6194	6108
kobiety	5899	5806	5715	5628	5516	5474
w wieku poprodukcyjnym						
ogółem	3720	3817	3942	4068	4196	4304
mężczyźni	1184	1220	1250	1308	1343	1402
kobiety	2536	2597	2692	2760	2853	2902

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

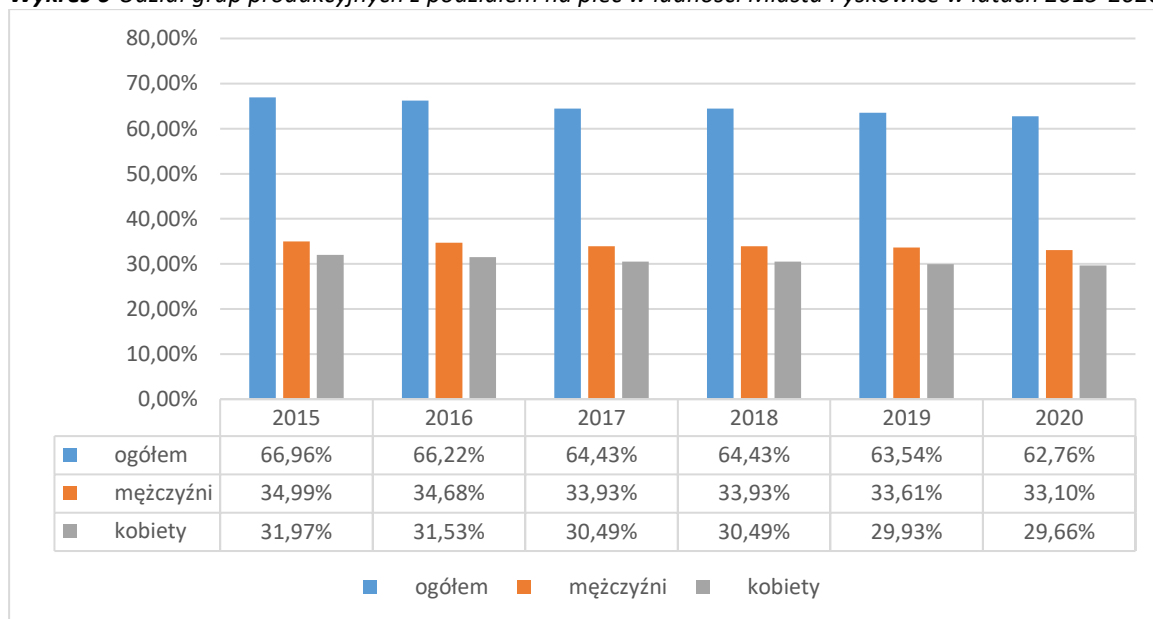
Zaprezentowane poniżej wykresy są rozwinięciem danych dla tendencji zaobserwowanych powyżej. Co prawda grupa produkcyjna z definicji stanowi najliczniejszą i najaktywniejszą grupę na rynku pracy, jednakże można zaobserwować, że udział osób z grupy produkcyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców Miasta Pyskowice jest obciążony stałą tendencją spadkową.

Wykres 5 Udział ludności Miasta Pyskowice w poszczególnych grupach produkcyjnych z uwzględnieniem wieku, w latach 2015-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

Wykres 6 Udział grup produkcyjnych z podziałem na płeć w ludności Miasta Pyskowice w latach 2015-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

W latach 2016 – 2020 liczba ludności Pyskowice spadła z 16.908 osób do 16.411 osób. Analizując dane dla całych Pyskowic za każdy rok z osobna w stosunku do badanego 2016 roku, mówimy o spadku liczby ludności każdego następującego roku. Poniższa tabela przedstawia w tym zakresie szczegółowe dane:

Tabela 6 Liczba ludności w poszczególnych Okręgach wyborczych Pyskowic w latach 2016-2020

Lp.	Okręg wyborczy	2016	2017	2018	2019	2020	Pow. w ha
1.	Okręg wyborczy nr 1	1199	1190	1209	1194	1178	1418
2.	Okręg wyborczy nr 2	1194	1208	1199	1193	1202	73
3.	Okręg wyborczy nr 3	1186	1152	1140	1135	1080	353
4.	Okręg wyborczy nr 4	1144	1132	1128	1134	1112	330
5.	Okręg wyborczy nr 5	1233	1230	1211	1198	1192	390
6.	Okręg wyborczy nr 6	1049	1039	1027	996	999	16
7.	Okręg wyborczy nr 7	1006	989	977	976	962	203
8.	Okręg wyborczy nr 8	1114	1101	1072	1057	1039	10
9.	Okręg wyborczy nr 9	1097	1079	1071	1045	1032	13
10.	Okręg wyborczy nr 10	1028	1017	1019	1020	1012	5
11.	Okręg wyborczy nr 11	1098	1083	1049	1019	1000	13
12.	Okręg wyborczy nr 12	1132	1113	1079	1053	1055	6
13.	Okręg wyborczy nr 13	1108	1098	1086	1078	1048	160
14.	Okręg wyborczy nr 14	1118	1085	1068	1038	1020	4
15.	Okręg wyborczy nr 15	1202	1258	1367	1430	1480	120
Razem		16908	16774	16702	16566	16411	3114

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Miejski w Pyskowicach

Po przeprowadzonej analizie można stwierdzić, że najwięcej osób zamieszkuje Okręg wyborczy nr 15 (1480 mieszkańców, co stanowi 9,02% wszystkich mieszkańców Pyskowic), Okręg wyborczy nr 2 (1202 mieszkańców, co stanowi 7,32% wszystkich mieszkańców), Okręg wyborczy nr 5 (1192 mieszkańców, co stanowi 7,26% wszystkich mieszkańców). W trakcie ostatnich 5 lat w Pyskowicach obserwuje się zdecydowany spadek całkowitej liczby mieszkańców, natomiast w poszczególnych Okręgach wyborczych sytuacja jest zmienna.

Podsumowanie analizy danych dotyczących problemów demograficznych na terenie Miasta Pyskowice, zaprezentowano w tabeli na kolejnej stronie.

Tabela 7 Podsumowanie - problemy demograficzne w poszczególnych Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice

OKRĘG NR	PROBLEMY DEMOGRAFICZNE		
	WYSTĘPOWANIE ZJAWISKA KRYZYSOWEGO		
	TAK	NIE	
Okręg wyborczy nr 1			Zanotowany spadek ilości mieszkańców w badanym okresie.
Okręg wyborczy nr 2			W trakcie ostatnich 5 lat w Mieście obserwuje się nieznaczny wzrost całkowitej liczby mieszkańców.
Okręg wyborczy nr 3			Zanotowany spadek ilości mieszkańców w badanym okresie.
Okręg wyborczy nr 4			
Okręg wyborczy nr 5			
Okręg wyborczy nr 6			
Okręg wyborczy nr 7			Zanotowany spadek ilości mieszkańców w badanym okresie.
Okręg wyborczy nr 8			
Okręg wyborczy nr 9			
Okręg wyborczy nr 10			
Okręg wyborczy nr 11			
Okręg wyborczy nr 12			W trakcie ostatnich 4 lat w Mieście obserwuje się nieznaczny spadek całkowitej liczby mieszkańców, ale w kolejnym tj. 5 analizowanym roku, notuje się niewielki wzrost. Powyższe wpływa na brak zakwalifikowanie tego obszaru jako takiego na, którym występują zjawiska kryzysowe w sferze demograficznej
Okręg wyborczy nr 13			Zanotowany spadek ilości mieszkańców w badanym okresie.
Okręg wyborczy nr 14			
Okręg wyborczy nr 15			W trakcie ostatnich 5 lat w Mieście obserwuje się znaczny wzrost całkowitej liczby mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne

3.1.2 Problemy społeczne

Analizując dane dotyczące pomocy społecznej na obszarze Pyskowic wskazać należy liczbę gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. W tym przypadku można zaobserwować wzrost liczby gospodarstw korzystających z pomocy na terenie Miasta, w 2019 roku, który następnie uległ zmniejszeniu w roku 2020 r. Z kolei na terenie województwa śląskiego liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej z roku na rok jest niższa. Niemniej jednak, wysoka wartość wskaźnika pomocy wskazuje na konieczność podjęcia odpowiednich działań rewitalizacyjnych przez Miasto na zidentyfikowanym obszarze interwencji. Poniższe tabela pokazuje opisywane zjawisko:

Tabela 8 Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Mieście Pyskowice w latach 2018-2020 w odniesieniu do danych dla województwa

Jednostka terytorialna	2018	2019	2020
	gosp.	gosp.	gosp.
Pyskowice	248	260	229
województwo śląskie	273,5	242,3	221,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Zamieszczona niżej tabela jest szczegółowym rozwinięciem danych dla tendencji zaobserwowanych powyżej przy uwzględnieniu kryterium dochodowego. Maleje liczba gospodarstw korzystających z pomocy poniżej kryterium dochodowego a rośnie powyżej tego kryterium.

Tabela 9 Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Mieście Pyskowice wg kryterium dochodowego w latach 2018-2020

Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego	2018	2019	2020
ogółem	248	260	229
poniżej kryterium dochodowego	161	146	117
powyżej kryterium dochodowego	87	114	112

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

Podobnie analizując za ten sam okres osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego, można zaobserwować ogólnie wzrost liczby gospodarstw korzystających z pomocy na terenie Miasta w 2019 roku, który następnie uległ zmniejszeniu w roku 2020 r.

Tabela 10 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Mieście Pyskowice w latach 2018-2020

Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego	2018	2019	2020
ogółem	376	406	348
poniżej kryterium dochodowego ogółem	267	248	204
powyżej kryterium dochodowego	109	158	144

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

W przypadku analizy za ten sam okres świadczeń na rzecz rodziny - można mówić o stałej tendencji spadkowej na przestrzeni badanego okresu (lata 2018-2020).

Tabela 11 Świadczenia na rzecz rodziny w Mieście Pyskowice w latach 2018-2020

Korzystający ze świadczeń rodzinnych	2018	2019	2020
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	374	346	265
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	713	703	565
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	685	675	536
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (%)	23,6	23,0	18,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

Jeśli chodzi o kwotę przyznanych dodatków mieszkaniowych, podobnie jak w województwie śląskim, na obszarze Miasta Pyskowice zauważalna jest tendencja spadkowa (z roku na rok sukcesywnie maleje ilość dodatków), jednakże dalej utrzymuje się na wysokim poziomie. Wskazuje to na konieczność podjęcia odpowiednich działań rewitalizacyjnych przez Miasto na zidentyfikowanym obszarze interwencji.

Tabela 12 Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych w Mieście Pyskowice z uwzględnieniem danych dla województwa w latach 2016-2020

Jednostka terytorialna	2016	2017	2018	2019	2020
	gosp.	gosp.	gosp.	gosp.	gosp.
Pyskowice	3 420	3 164	2 969	2 738	2 437
województwo śląskie	680 864	618 025	562 716	512 455	457 531

Źródło: Opracowanie na podstawie: Banku Danych Lokalnych

Ubóstwo

Analizując dane za ostatnie 5 lat można stwierdzić, że udział rodzin korzystających z pomocy

społecznej ze względu na problem ubóstwa, pomimo dużego spadku w ciągu pięciu lat, utrzymuje się wciąż na zbyt wysokim poziomie.

Tabela 13 Liczba osób objętych pomocą OPS ze względu na problem ubóstwa w latach 2016 - 2020

Numer Okręgu wyborczego	2016	2017	2018	2019	2020	% liczba osób objętych pomocą w Okręgu w stosunku do liczby wszystkich osób objętych pomocą
Nr 1	47	39	32	24	29	12,29
Nr 2	41	33	22	14	18	7,63
Nr 3	30	28	26	27	17	7,20
Nr 4	28	19	19	8	18	7,63
Nr 5	18	10	14	7	3	1,27
Nr 6	18	34	29	18	12	5,08
Nr 7	9	5	3	6	5	2,12
Nr 8	17	13	13	10	8	3,39
Nr 9	38	44	38	57	38	16,10
Nr 10	46	46	25	21	8	3,39
Nr 11	29	10	10	13	11	4,66
Nr 12	24	21	20	32	33	13,98
Nr 13	16	13	12	10	13	5,51
Nr 14	18	12	18	17	16	6,78
Nr 15	1	3	3	1	7	2,97
Razem	380	330	284	265	236	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez OPS w Pyskowicach

Uwzględniając skale ubóstwa największa koncentracja problemów występuje kolejno w Okręgach: Nr 9 (16,10%), Nr 12 (13,98%), Nr 1 (12,29%), Nr 2 i 4(po 7,63%), a także Nr 3 (7,20%) i Nr 14 (6,78% osób).

Pogłębiona analiza danych dotyczących ubóstwa na terenie Miasta Pyskowice została przeprowadzona w oparciu o wywiad ekspercki z pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej w Pyskowicach. Pracownicy, w takim zakresie w jakim byli w stanie zidentyfikować ukryte przyczyny ubóstwa, jako przyczynę wskazali przede wszystkim bezrobocie, niepełnosprawność w rodzinie, bezradność (niezaradność) w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, problemy alkoholowe.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest istotnym rodzajem dysfunkcji, gdyż

prowadzi do zaniedbań w rozwoju najmłodszych mieszkańców Pyskowic i w rezultacie sprzyja utrwalaniu negatywnych postaw i zachowań. W 2020 r. w całym Pyskowicach objętych pomocą ze względu na bezradność w tych sprawach było 70 osób. Pomimo znacznego spadku ilości osób objętych pomocą w przeciągu ostatnich pięciu lat, poziom udzielanej pomocy dalej jest znaczący.

Tabela 14 Udział osób objętych pomocą OPS ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2016-2020

Numer Okręgu wyborczego	2016	2017	2018	2019	2020	% liczba osób objętych pomocą w Okręgu w stosunku do liczby wszystkich osób objętych pomocą
Nr 1	21	10	11	0	5	7,14
Nr 2	22	9	5	0	4	5,71
Nr 3	8	6	0	0	4	5,71
Nr 4	8	11	8	8	8	11,43
Nr 5	6	8	2	0	5	7,14
Nr 6	3	10	3	5	0	0,00
Nr 7	8	3	0	0	0	0,00
Nr 8	17	14	6	2	0	0,00
Nr 9	16	16	16	21	28	40,00
Nr 10	23	10	0	0	0	0,00
Nr 11	18	3	3	9	0	0,00
Nr 12	7	0	3	4	10	14,29
Nr 13	10	5	2	3	3	4,29
Nr 14	12	0	10	10	3	4,29
Nr 15	0	2	2	0	0	0,00
Razem	179	107	71	62	70	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez OPS w Pyskowicach

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że problem jest najbardziej odczuwalny w Okręgach: Nr 9 (40,00%), Nr 12 (14,29%), Nr 4 (11,43%), Nr 1 i 5 (7,14% osób). Powyższy problem nie występuje obecnie w Okręgach nr 6 – 8, 10 – 11 oraz 15.

Niepełnosprawność i pomoc osobom starszym i schorowanym

W latach 2016 – 2018 liczba rodzin objętych pomocą ze względu na niepełnosprawność zmniejszyła się z 204 osób do 177 osób. Następnie nastąpił dynamiczny przyrost w 2019 roku. W roku 2020 odnotowano spadek liczby takich osób, ale problem jest nadal znaczący.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane w tym zakresie:

Tabela 15 Udział osób objętych pomocą OPS ze względu na niepełnosprawność w latach 2016-2020

Numer Okręgu wyborczego	2016	2017	2018	2019	2020	% liczba osób objętych pomocą w Okręgu w stosunku do liczby wszystkich osób objętych pomocą
Nr 1	20	19	21	11	15	7,85
Nr 2	15	11	11	12	15	7,85
Nr 3	20	28	15	21	14	7,33
Nr 4	17	12	11	10	13	6,81
Nr 5	14	10	9	7	4	2,09
Nr 6	16	23	23	22	13	6,81
Nr 7	9	6	4	10	8	4,19
Nr 8	16	5	11	16	7	3,66
Nr 9	11	20	17	29	23	12,04
Nr 10	20	13	13	13	6	3,14
Nr 11	15	6	3	8	14	7,33
Nr 12	17	15	13	20	28	14,66
Nr 13	8	8	15	14	14	7,33
Nr 14	5	8	9	7	9	4,71
Nr 15	1	2	2	2	8	4,19
Razem	204	186	177	202	191	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez OPS w Pyskowicach

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że Okręgami objętymi największym wsparciem ze względu na problemy niepełnosprawności są: Okręg Nr 12 (14,66%), Nr 9 (12,04%), Nr 1 i 2 (po 7,85%) a także Nr 3, 11, 13 (po 7,33%) oraz Nr 4 i 6 (po 6,81%).

Alkoholizm

W latach 2016 – 2020 liczba osób objętych pomocą ze względu na alkoholizm zmniejszyła się z 147 osób do 68 osób, wykazując się systematycznym spadkiem z roku na rok, choć wciąż odsetek osób mających problemy alkoholowe jest wysoki. Tabela na kolejnej stronie przedstawia szczegółowe dane w tym zakresie:

Tabela 16 Liczba osób objętych pomocą OPS ze względu na alkoholizm w latach 2016-2020

Numer Okręgu wyborczego	2016	2017	2018	2019	2020	% liczba osób objętych pomocą w Okręgu w stosunku do liczby wszystkich osób objętych pomocą
Nr 1	21	18	9	6	7	10,29
Nr 2	12	12	10	6	6	8,82
Nr 3	13	12	10	10	4	5,88
Nr 4	14	9	4	5	5	7,35
Nr 5	6	4	4	0	5	7,35
Nr 6	6	17	9	5	4	5,88
Nr 7	4	7	2	2	2	2,94
Nr 8	6	6	3	9	3	4,41
Nr 9	14	16	18	17	6	8,82
Nr 10	17	21	10	8	3	4,41
Nr 11	14	6	3	3	4	5,88
Nr 12	6	4	3	11	7	10,29
Nr 13	6	3	4	2	6	8,82
Nr 14	8	2	9	9	5	7,35
Nr 15	0	0	0	0	1	1,47
Razem	147	137	98	93	68	100,00

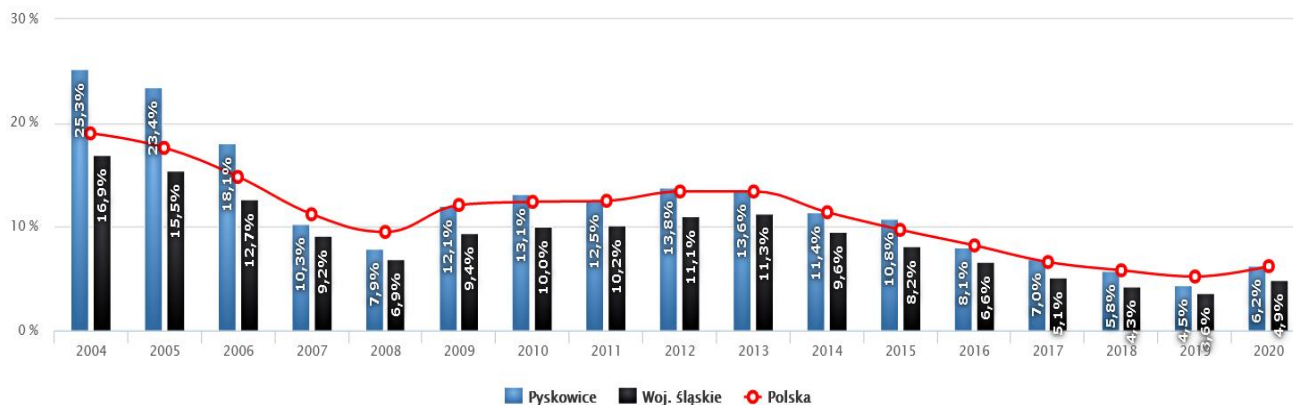
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez OPS w Pyskowicach

Obszary w największym stopniu dotknięte problemami alkoholowymi znajdują się w Okręgach: Nr 12 i 1 (po 10,29%), Nr 2, 9 i 13 (po 8,82%), Nr 4, 5 i 14 (po 7,35%).

Bezrobocie

W Pyskowicach na 1000 mieszkańców pracuje 225 osób. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa śląskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. 44,9% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 55,1% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w Pyskowicach wynosiło w 2020 roku 6,2% (7,2% wśród kobiet i 5,4% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa śląskiego oraz znacznie mniej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski. W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Pyskowicach wynosiło 4 432,82 PLN, co odpowiada 85.50% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Pyskowic 2 568 osób wyjeżdża do pracy do innych miast, a 984 pracujących przyjeżdża do pracy spoza Gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -1 584.

Wykres 7 Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w Pyskowicach w latach 2004-2020

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/>

Liczba osób objętych pomocą ze względu na bezrobocie w całych Pyskowicach, ulega stałemu zmniejszeniu od 2016 roku (307 osób) do 2020 roku (123). Natomiast poziom tego zjawiska kryzysowego jest nadal na wysokim poziomie.

Tabela 17 Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą OPS w latach 2016-2020

Numer Okręgu wyborczego	2016	2017	2018	2019	2020	% liczba osób objętych pomocą w Okręgu w stosunku do liczby wszystkich osób objętych pomocą
Nr 1	33	18	19	14	14	11,38
Nr 2	32	23	18	13	9	7,32
Nr 3	22	18	15	14	9	7,32
Nr 4	16	8	8	12	5	4,07
Nr 5	21	9	8	6	0	0,00
Nr 6	18	23	17	10	4	3,25
Nr 7	7	1	0	2	4	3,25
Nr 8	20	11	8	6	5	4,07
Nr 9	35	37	34	41	24	19,51
Nr 10	41	41	17	19	5	4,07
Nr 11	23	7	5	13	5	4,07
Nr 12	15	12	10	18	17	13,82
Nr 13	11	18	9	1	7	5,69
Nr 14	13	7	15	13	15	12,20
Nr 15	0	2	0	0	0	0,00
Razem	307	235	183	182	123	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez OPS w Pyskowicach

Największy udział osób objętych pomocą ze względu na występowanie problemu bezrobocia w rodzinie odnotowano w Okręgach: Nr 9 (19,51%), Nr 12 (13,82%), Nr 14 (12,20%)

oraz Nr 1 (11,38%) a także Nr 2 i 3 (po 7,32%). Powyższy problem nie występuje obecnie w Okręgach Nr 5 oraz 15.

Pogłębiona analiza danych dotyczących bezrobocia na terenie Pyskowic została przeprowadzona w oparciu o wywiad ekspercki z pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej w Pyskowicach. Pracownicy, w takim zakresie w jakim byli w stanie zidentyfikować ukryte przyczyny bezrobocia, jako przyczynę wskazali przede wszystkim problem alkoholowy, niepełnosprawność czy wielodzietność. Z przeprowadzonych analiz wynika, że największą grupę stanowią osoby z wykształceniem podstawowym i zawodowym, sytuacja ta utrzymuje się od wielu lat. Przeważająca liczba osób zgłaszających się o pomoc stanowią kobiety, którym trudniej o znalezienie pracy. Uwzględniając aktualną sytuację jako przyczyny bezrobocia można zakwalifikować:

- niskie kwalifikacje zawodowe,
- brak doświadczenia zawodowego,
- konieczność sprawowania opieki nad małymi dziećmi,
- wiek przedemerytalny (bezrobotny nieatrakcyjny na rynku pracy),
- problem alkoholowy,
- długotrwała choroba.
- długotrwałe bezrobocie.

Dopełnieniem obserwacji powyższego zjawiska może być wyszczególnienie przez pracowników OPS struktury bezrobocia, które udało się zidentyfikować u części osób objętych pomocą w poszczególnych Okręgach na podstawie pogłębionych wywiadów eksperckich, i tak:

Okręg I

Kobiety – 3 osoby, w wieku:

26, 31 – krótkotrwałe,

53 – długotrwałe.

Mężczyźni – 3 osoby, w wieku:

25 – krótkotrwałe,

52 – długotrwałe, problem z alkoholem,

65 – długotrwałe, wielodzietność.

Okręg II

Kobiety – 1 osoba, w wieku:

35 – długotrwałe, wielodzietność.

Mężczyźni – 5 osób, w wieku:

54 – długotrwałe,

49, 62 – długotrwałe, problem z alkoholem,

61, 64 – długotrwałe, niepełnosprawność.

Okręg III

Kobiety – 1 osoba, w wieku:

30 – krótkotrwałe, wielodzietność,

Mężczyźni – 5 osób, w wieku:

45, 47, 52, 60, 61 – długotrwałe, problem z alkoholem.

Okręg IV

Kobiety – 2 osoby, w wieku:

48 – krótkotrwałe,

52 – długotrwałe.

Mężczyźni – 3 osoby, w wieku:

53 – krótkotrwałe, problem z alkoholem,

53, 62 – długotrwałe, problem z alkoholem.

Okręg VI

Mężczyźni – 3 osoby, w wieku:

49 – krótkotrwałe,

42, 62 – długotrwałe, problem z alkoholem.

Okręg VII

Kobiety – 2 osoby, w wieku:

54 – krótkotrwałe, niepełnosprawność,

63 – długotrwałe, problem z alkoholem,

Mężczyźni – 1 osoba, w wieku:

56 – długotrwałe, problem z alkoholem.

Okręg VIII

Kobiety – 1 osoba, w wieku:

42 – długotrwałe,

Mężczyźni – 3 osoby, w wieku:

55, 58 – krótkotrwałe,

47 – długotrwałe.

Okręg IX

Kobiety – 7 osób, w wieku:

53, 54 – krótkotrwałe,

31 – krótkotrwałe, ochrona macierzyństwa,

36 – długotrwałe, wielodzietność,

60 – długotrwałe, problemy z alkoholem,

46 – długotrwałe, wielodzietność, problemy z alkoholem,

52 – długotrwałe, niepełnosprawność, problemy z alkoholem.

Mężczyźni – 5 osób, w wieku:

51, 53 – długotrwałe,

38 – długotrwałe, wielodzietność,

63 – długotrwałe, problemy z alkoholem,

59 – długotrwałe, niepełnosprawność, problemy z alkoholem.

Okręg X

Kobiety – 1 osoba, w wieku:

36 – długotrwałe, problemy z alkoholem.

Mężczyźni – 3 osoby, w wieku:

40 – długotrwałe, problemy z alkoholem,

54, 63 – długotrwałe, niepełnosprawność.

Okręg XI

Kobiety – 1 osoba, w wieku:

47 – krótkotrwałe.

Mężczyźni – 3 osoby, w wieku:

23 – krótkotrwałe,

60, 63 – długotrwałe, niepełnosprawność.

Okręg XII

Kobiety – 5 osób, w wieku:

33 – krótkotrwałe, wielodzietność,

41, 54, 60 – długotrwałe,

53 - długotrwałe, niepełnosprawność, problemy z alkoholem.

Mężczyźni – 3 osoby, w wieku:

47, 56, 64 – długotrwałe, problemy z alkoholem.

Okręg XIII

Kobiety – 1 osoba, w wieku:

44 – krótkotrwałe, problemy z alkoholem.

Mężczyźni – 3 osoby, w wieku:

23 – krótkotrwałe,

61, 62 – długotrwałe, niepełnosprawność.

Okręg XIV

Kobiety – 4 osoby, w wieku:

21 – krótkotrwałe,

26, 30 – krótkotrwałe, ochrona macierzyństwa,

49 – długotrwałe, niepełnosprawność,

Mężczyźni – 4 osoby, w wieku:

49 – długotrwałe,

39, 61 – długotrwałe, problemy z alkoholem,

49 – długotrwałe, niepełnosprawność, problemy z alkoholem.

3.1.3 Zadłużenie

Zadłużenie z tytułu najmu lokali jest jednym z istotnych problemów wpływających na poziom ubóstwa mieszkańców miasta. Problem ten z różnym nasileniem pojawia się w prawie połowie Okręgów wyborczych.

Tabela 18 Liczba aktualnych najemców oraz łączna wartość zadłużenia z tytułu najmu lokali mieszkalnych w budynkach miejskich w rozbiu na Okręgi wyborcze w 2020 r.

Okręgi wyborcze	Liczba osób posiadających zadłużenie	Wysokość zadłużenia [zł]
Nr 1	26	324350,06
Nr 2	17	200045,21
Nr 3	24	102968,49
Nr 4	9	105612,55
Nr 5	15	130987,91
Nr 6	7	56729,29
Nr 7	0	0
Nr 8	0	0
Nr 9	23	457363,39
Nr 10	0	0
Nr 11	0	0

Nr 12	0	0
Nr 13	0	0
Nr 14	0	0
Nr 15	0	0
Razem	121	1378056,90

Źródło: Urząd Miejski w Pyskowicach

Z powyższych danych wynika, że zadłużenie mieszkańców z tytułu najmu lokalu występuje w Okręgach wyborczych nr 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 9. Najwięcej osób zadłużonych odnotowano w Okręgach: Nr 1 (26 osób), Nr 3 (24 osoby) i Nr 9 (23 osoby). Znaczące zadłużenie występuje też w Okręgach: Nr 2 (17 osób), Nr 5 (15 osób), Nr 4 (9 osób).

Tabela 19 Liczba osób oraz łączna wartość zadłużenia z tytułu czynszu za lokale komunalne w budynkach wspólnot mieszkaniowych w rozbiciu na Okręgi wyborcze w 2020 r.

Okręgi wyborcze	Liczba osób posiadających zadłużenie	Wysokość zadłużenia [zł]
Nr 1	18	130044,45
Nr 2	1	69569,03
Nr 3	26	237701,59
Nr 4	17	205321,69
Nr 5	21	110399,10
Nr 6	23	284225,87
Nr 7	14	122374,05
Nr 8	20	293461,89
Nr 9	53	616568,62
Nr 10	62	781252,44
Nr 11	53	621948,64
Nr 12	68	664334,14
Nr 13	37	260701,92
Nr 14	47	515320,31
Razem	460	4913223,74

Źródło: Urząd Miejski w Pyskowicach

Z powyższych danych wynika, że zadłużenie mieszkańców z tytułu najmu lokali komunalnych w budynkach wspólnot mieszkaniowych występuje w prawie wszystkich Okręgach. Problem ten nie występuje jedynie w Okręgu Nr 15 oraz jest stosunkowo mały w Okręgu Nr 2. Najwyższe zadłużenie występuje w Okręgu Nr 10 (781252,44 zł), Okręgu Nr 12, 11, 9 (odpowiednio 664334,14 zł, 621948,64 zł, 616568,62 zł). Najwięcej osób zadłużonych odnotowano w Okręgu Nr 12 (68 osób), Nr 10 (62 osoby), Nr 9 i 11 (po 53 osoby) oraz Nr 14 (47 osób) i Nr 13 (37 osób).

3.1.4 Przestępczość i bezpieczeństwo

W 2020 roku ilość wszczętych postępowań przygotowawczych notowanych przez Policję zmniejszyła się stosunku do roku 2017 z 293 do 241. Poniższa tabela przedstawia w tym zakresie szczegółowe dane:

Tabela 20 Liczba wszczętych postępowań przygotowawczych przez Komisariat Policji w Pyskowicach w latach 2017-2020

Liczba wszczętych postępowań przygotowawczych przez Komisariat Policji w Pyskowicach					
Lp.	Kategoria przestępstw	2017	2018	2019	2020
1.	Rozbój	1	1	0	3
2.	Kradzież	83	77	82	85
3.	Kradzież z włamaniem	71	60	77	60
4.	Kradzież pojazdu	5	3	1	0
5.	Bójka i pobicie	13	6	3	7
6.	Uszczerbek na zdrowiu	43	35	42	21
7.	Uszkodzenie rzeczy	69	37	33	49
8.	Narkotykowe	8	10	18	16
	Razem	293	229	256	241

Źródło: Komenda Policji w Gliwicach

Spośród wskazanych w zestawieniu kategorii przestępstw, wzrost liczby wszczętych postępowań przygotowawczych odnotowano w kategorii kradzieży, uszkodzenia rzeczy, bójki i pobicia oraz rozboju. Jednakże ogólna ilość wszczętych postępowań utrzymuje się w ciągu ostatnich lat na wysokim poziomie.

Tabela 21 Wykrywalność przestępstw w Pyskowicach w latach 2017-2020

Wykrywalność przestępstw przez Komisariat Policji w Pyskowicach					
Lp.	Kategoria przestępstw	2017	2018	2019	2020
1.	Rozbój	80,0%	100,0%	100,0%	100,0%
2.	Kradzież	21,5%	14,5%	20,0%	20,8%
3.	Kradzież z włamaniem	33,8%	17,9%	27,6%	79,1%
4.	Kradzież pojazdu	16,7%	-	-	-
5.	Bójka i pobicie	71,4%	88,9%	60,0%	66,7%
6.	Uszczerbek na zdrowiu	95,7%	97,0%	91,0%	78,6%
7.	Uszkodzenie rzeczy	18,9%	28,2%	18,8%	31,4%
8.	Narkotykowe	100,0%	97,7%	86,7%	77,0%

Źródło: Komenda Policji w Gliwicach

Analiza danych dotyczących wykrywalności przestępczości na terenie podległym Komisariatowi Policji w Pyskowicach pozwala na przyjęcie tezy, że średnia wykrywalności przestępstw na terenie Miasta utrzymuje się w ciągu ostatnich lat na podobnym poziomie.

Analizując dane dotyczące ogólnej liczby zdarzeń drogowych na terenie Pyskowic można zauważyć, że liczba wypadków i kolizji wciąż utrzymuje się na niebezpiecznie wysokim poziomie. Poniższa tabela przedstawia w tym zakresie szczegółowe dane:

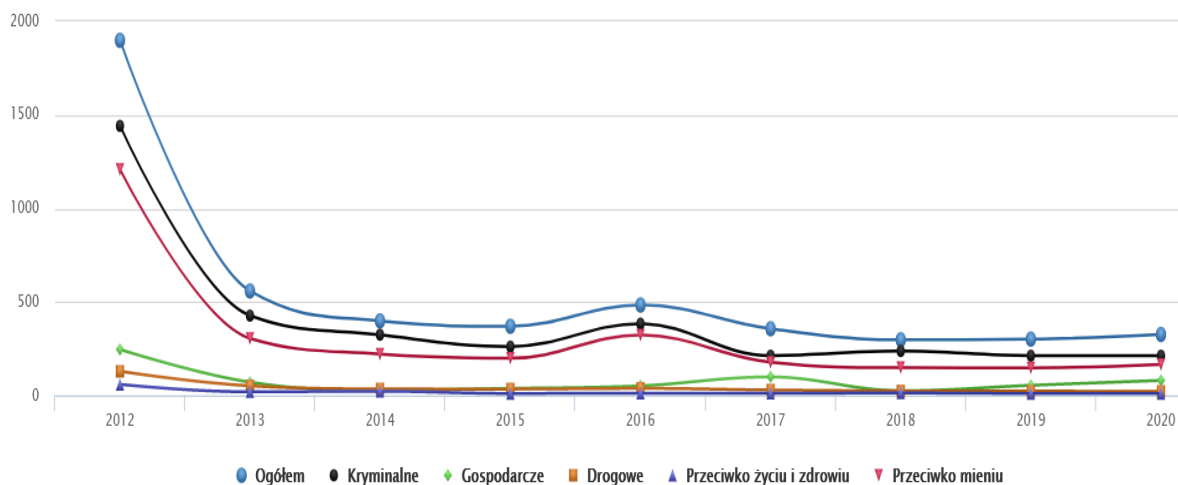
Tabela 22 Liczba wypadków i kolizji zaistniałych na terenie Pyskowic w latach 2017-2020

Liczba wypadków i kolizji zaistniałych na terenie Pyskowic					
Lp.	Zdarzenie	2017	2018	2019	2020
1.	Wypadki	8	4	8	6
2.	Kolizje	159	183	199	156
3.	Ranni	11	3	9	6
4.	Zabici	3	1	0	1
5.	Ogólna liczba zdarzeń (wypadków i kolizji)	167	187	207	162

Źródło: Komenda Policji w Gliwicach

Od 2018 ilość przestępstw na terenie Miasta Pyskowice nieznacznie wzrasta. Poniższa diagram przedstawia aktualne na 2020 r. trendy w tym zakresie:

Wykres 8 Przestępstwa stwierdzone (oszacowane) w Pyskowicach w latach 2012-2020

Źródło: Polska w liczbach

Zaprezentowana tendencja wzrostowa przekłada się na realną zarejestrowaną ilość przestępstw i wykroczeń na terenie Pyskowic w 2020 roku. Odpowiednie dane prezentuje poniższa tabela:

Tabela 23 Ilość przestępstw i wykroczeń na terenie Miasta Pyskowice w 2020 r.

Okręg wyborczy	Przestępstwa alimentacyjne	Przestępstwa internetowe	Pozostałe przestępstwa	Wykroczenia
Nr 1	7	1	31	33
Nr 2	4	2	28	36

Nr 3	4	0	15	41
Nr 4	6	1	37	219
Nr 5	1	3	26	92
Nr 6	5	1	8	57
Nr 7	4	1	11	196
Nr 8	7	1	9	11
Nr 9	9	2	22	116
Nr 10	9	2	11	157
Nr 11	3	2	11	25
Nr12	10	4	20	20
Nr 13	7	2	15	30
Nr 14	2	4	7	7
Nr 15	6	5	12	28
RAZEM	84	31	263	1068

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Komendanta Komisariatu Policji w Pyskowicach

W roku 2020 łączna liczba zanotowanych przestępstw i wykroczeń to 1446 zdarzeń z zakresu bezpieczeństwa mieszkańców. Należy podkreślić, że w przypadku przestępstw alimentacyjnych i internetowych, klasyfikację do konkretnego badanego Okręgu wyborczego z uwagi na charakter i specyfikę tych przestępstw przeprowadzono ze względu na osoby poszkodowane. Ze względu na przestępstwa alimentacyjne stan kryzysowy powyżej średniej utrzymuje się w Okręgach wyborczych nr: 1, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 15. Jeżeli chodzi o przestępstwa internetowe w Okręgach wyborczych nr: 5, 12, 14, 15. Natomiast dla pozostałych przestępstw stan powyżej średniej utrzymuje się w Okręgach wyborczych nr: 1, 2, 4, 5, 9, 12. W odniesieniu do zarejestrowanych wykroczeń, można wskazać, że największa ich liczba występuje w Okręgach wyborczych: 4, 5, 7, 9, 10.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pyskowicach oraz danych Komendanta Komisariatu Policji w Pyskowicach uzyskanych podczas wywiadów eksperckich wynika, że na terenie Miasta jest obecna przemoc domowa. Potwierdzają to „Niebieskie karty” zakładane rodzinom, w których ten problem istnieje. Okręgi, w których odnotowano powyższy problem w 2020 roku to: Okręg wyborczy Nr 2 (2 Niebieskie Karty) oraz Okręg wyborczy Nr 13 (6 Niebieskich Kart). Jednocześnie całość rodzin objętych Niebieską Kartą w 2020 roku kształtuje się następująco:

Tabela 24 Ilość rodzin na terenie Miasta Pyskowice objętych Niebieską Kartą w 2020 r.

Okręg wyborczy	Rodziny objęte procedurą Niebieskiej karty
Nr 1	2
Nr 2	4
Nr 3	4

Nr 4	3
Nr 5	1
Nr 6	1
Nr 7	1
Nr 8	1
Nr 9	2
Nr 10	3
Nr 11	0
Nr 12	3
Nr 13	3
Nr 14	4
Nr 15	5
RAZEM	37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez OPS w Pyskowicach

Z kolei analizując działalność Straży Miejskiej w Pyskowicach należy zauważyć, że ilość zgłoszeń od mieszkańców, przyjętych przez Straż Miejską na przestrzeni 3 ostatnich lat, ulega stałemu zmniejszeniu. W okresie od 01 stycznia do 31 grudnia 2018 roku, w ramach realizacji swoich zadań Straż Miejska w Pyskowicach ujawniła 1788 wykroczeń. W ich wyniku nałożono 842 mandaty karne, udzielono 919 pouczeń, skierowano 24 wnioski o ukaranie do Sądu Rejonowego, 3 sprawy przekazano do załatwienia innym organom. W wyżej wymienionym czasie strażnicy odwieźli do miejsca zamieszkania lub Policijnej Izby Zatrzymań 57 osób nietrzeźwych, które znajdowały się w sytuacjach zagrażających ich życiu i zdrowiu lub stwarzały takie zagrożenie dla innych. W 2018 r. przeprowadzono 206 kontroli posesji pod kątem termicznego przetwarzania odpadów, przyjęto też 2111 zgłoszeń od mieszkańców z prośbą o interwencję, które dotyczyły:

- Zakłócenia porządku publicznego i spokoju – 393 zgłoszenia;
- Zagrożeń w ruchu drogowym – 399 zgłoszeń;
- Ochrony środowiska i gospodarki odpadami – 391 zgłoszeń;
- Zagrożenia życia i zdrowia – 156 zgłoszeń;
- Zagrożeń pożarowych (katastrof) – 22 zgłoszenia;
- Awarii technicznych – 241 zgłoszeń;
- Zwierząt – 318 zgłoszeń;
- Innych – 191 zgłoszeń.

Z kolei w okresie od 01 stycznia 2019 do 31 grudnia 2019 roku, w ramach realizacji swoich zadań Straż Miejska w Pyskowicach ujawniła 1572 wykroczenia. W ich wyniku nałożono 782 mandaty karne, udzielono 781 pouczeń, skierowano 8 wniosków o ukaranie do Sądu Rejonowego. Jedną sprawę przekazano innym organom. W wyżej wymienionym czasie

strażnicy odwieźli do miejsca zamieszkania lub Policyjnej Izby Zatrzymań 83 osób nietrzeźwych, które znajdowały się w sytuacjach zagrażających ich życiu i zdrowiu lub stwarzały takie zagrożenie dla innych. W 2019 r. przeprowadzono 212 kontroli posesji pod kątem termicznego przetwarzania odpadów, przyjęto też 1962 zgłoszenia od mieszkańców z prośbą o interwencję, które dotyczyły:

- Zakłócenia porządku publicznego i spokoju – 403 zgłoszenia;
- Zagrożenia w ruchu drogowym – 377 zgłoszeń;
- Ochrony środowiska i gospodarki odpadami – 254 zgłoszenia;
- Zagrożenia życia i zdrowia – 209 zgłoszeń;
- Zagrożeń pożarowych (katastrof) – 24 zgłoszenia;
- Awarii technicznych – 208 zgłoszeń;
- Zwierząt – 246 zgłoszeń;
- Innych – 241 zgłoszeń.

W okresie od 01 stycznia 2020 do 31 grudnia 2020 roku, w ramach realizacji swoich zadań Straż Miejska w Pyskowicach ujawniła 1621 wykroczenia. W ich wyniku nałożono 526 mandaty karne, udzielono 1088 pouczeń, skierowano 7 wniosków o ukaranie do Sądu Rejonowego. Jedną sprawę przekazano innym organom. W wyżej wymienionym czasie strażnicy odwieźli do miejsca zamieszkania lub Policyjnej Izby Zatrzymań 66 osób nietrzeźwych, które znajdowały się w sytuacjach zagrażających ich życiu i zdrowiu lub stwarzały takie zagrożenie dla innych.

W 2020 r. przeprowadzono 87 (spadek ilości kontroli ze względu na ograniczenia pandemiczne) kontroli posesji pod kątem termicznego przetwarzania odpadów, przyjęto też 1777 zgłoszenia od mieszkańców z prośbą o interwencję, które dotyczyły:

- Zakłócenia porządku publicznego i spokoju – 405 zgłoszenia;
- Zagrożenia w ruchu drogowym – 293 zgłoszeń;
- Ochrony środowiska i gospodarki odpadami – 202 zgłoszenia;
- Zagrożenia życia i zdrowia – 176 zgłoszeń;
- Zagrożeń pożarowych (katastrof) – 18 zgłoszenia;
- Awarii technicznych – 223 zgłoszeń;
- Zwierząt – 245 zgłoszeń;
- Innych – 215 zgłoszeń.

Pogrupowane dane obrazuje poniższa tabela:

Tabela 25 Zgłoszenia mieszkańców do Straży Miejskiej w latach 2018-2020

Ilość zgłoszeń od mieszkańców Pyskowic przyjętych przez Straż Miejską w latach 2018-2020				
Lp.	Rodzaj zgłoszenia	2018	2019	2020
1.	Zakłócenie porządku publicznego i spokoju	393	403	405
2.	Zagrożenie w ruchu drogowym	399	377	293
3.	Ochrona środowiska i gospodarki odpadami	391	254	202
4.	Zagrożenie życia i zdrowia	156	209	176
5.	Zagrożenie pożarowe (katastrofy)	22	24	18
6.	Awaria techniczna	241	208	223
7.	Zwierzęta	318	246	245
8.	Pozostałe zgłoszenia	191	241	215
Razem:		2111	1962	1777

Źródło: Straż Miejska w Pyskowicach.

Z kolei analizując dane dotyczące interwencji Straży Miejskiej za okres od 01.2018 r. do 09.2021 r. nie sposób nie zauważyć, że od 2019 r. zdecydowanie wzrasta ilość interwencji podejmowanych przez Straż Miejską.

Tabela 26 Liczba interwencji Straży Miejskiej w Pyskowicach (I.2018 r. - IX.2021 r.)

Tabela interwencji Straży Miejskiej w Pyskowicach (I.2018 r. - IX.2021 r.)					
Lp.	Interwencja	2018	2019	2020	2021
1.	Pouczenie	919	781	1088	1279
2.	Mandat karny	842	782	526	711
3.	Wniosek o ukaranie do sądu	24	8	7	555
4.	Sprawy przekazane innym organom	3	1	0	13
5.	Razem:	1788	1572	1621	2558

Źródło: Straż Miejska w Pyskowicach

Powyższe dane wskazują na wzrost liczny wykroczeń, jakie notowane są na przestrzeni lat w Pyskowicach. Natomiast, jeśli chodzi o bezpieczeństwo Miasta wchodzące w zakres działań podejmowanych przez Straż Miejską w Pyskowicach, przekładające się na mandaty karne i wnioski o ukaranie skierowane do sądu przez Straż, przeanalizowano dostępne dane, za trzy pierwsze kwartały 2021 roku. Poniższa tabela przedstawia informacje w tym zakresie:

Tabela 27 Ilość nałożonych mandatów karnych i wniosków o ukaranie skierowanych do sądu przez Straż Miejską w Pyskowicach (do 30.09.2021 r.)

Okręg wyborczy	Nałożone mandaty karne	Skierowane wnioski o ukaranie
Nr 1	0	0
Nr 2	0	0
Nr 3	0	0
Nr 4	1	3

Nr 5	57	0
Nr 6	11	1
Nr 7	448	1
Nr 8	0	0
Nr 9	26	2
Nr 10	5	2
Nr 11	0	0
Nr 12	0	0
Nr 13	2	1
Nr 14	0	0
Nr 15	4	3
RAZEM	554	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Komendanta komisariatu Policji w Pyskowicach

W roku 2021 (do 30.09.2021) liczba mandatów nałożonych przez Straż Miejską wyniosła 554. Najwięcej mandatów nałożono w Okręgu Nr 7 (448) oraz Nr 5 (57). W tym samym okresie Straż Miejska skierowała 13 wniosków o ukaranie, najwięcej w Okręgu Nr 15 i Nr 4 (po 3 wnioski) ale także w Okręgach Nr: 9 i 10 (po 2 wnioski) oraz 6, 7, 13 (po 1 wniosku).

Bezpieczeństwo mieszkańców Miasta zostało także przeanalizowane ze względu na dostępne dane dotyczące ilości wypadków samochodowych na terenie Pyskowic.

Tabela 28 Ilość wypadków drogowych na terenie Pyskowic w latach 2018-2020.

Okręg wyborczy	Wypadki
Nr 1	0
Nr 2	0
Nr 3	0
Nr 4	7
Nr 5	3
Nr 6	1
Nr 7	2
Nr 8	1
Nr 9	1
Nr 10	0
Nr 11	2
Nr 12	0
Nr 13	1
Nr 14	0
Nr 15	0
RAZEM	18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SEWIK

W latach 2018-2020 na terenie Pyskowic doszło do 18 wypadków drogowych. Najwięcej wypadków odnotowano w Okręgu wyborczym nr 4 (7 wypadków – 38,9%). Następnie kolejno: Okręg wyborczy nr 5 (3 wypadki – 16,6%), Okręgi wyborcze nr 7 i 11 (po 2 wypadki – 11,1%),

Reszta to Okręgi wyborcze nr 6, 8, 9, 13 (po 1 wypadku – 5,6%). W pozostałych Okręgach wyborczych nie odnotowano wypadków.

3.1.5 Edukacja

W Pyskowicach działa 11, publicznych jednostek oświatowych prowadzonych przez Miasto tj.: 5 Przedszkoli, w tym jedno z oddziałami integracyjnymi, 4 Szkoły Podstawowe oraz Miejski Żłobek będący jedyną publiczną placówką opiekuńczą dla dzieci do lat 3, a także Ognisko Pracy Pozaszkolnej, które jest placówką oświatową finansowaną z dotacji Powiatu Gliwickiego udzielaną na mocy porozumienia z Miastem Pyskowice. Ognisko prowadzi zajęcia dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z Pyskowic oraz dla uczniów szkół podstawowych z terenu gmin Toszek, Wielowieś i Rudziniec.

Tabela 29 Liczba jednostek oświatowych prowadzonych przez Miasto Pyskowice

Jednostki oświatowe prowadzone przez Miasto Pyskowice w roku szkolnym 2020/2021			Numer Okręgu wyborczego
Lp.	Nazwa	Adres	
1.	Przedszkole nr 1	ul. Oświęcimska 28	Nr 2
2.	Przedszkole nr 2	ul. Wyzwolenia Boczna 2	Nr 11
3.	Przedszkole nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi	ul. Wojska Polskiego 19	Nr 8
4.	Przedszkole nr 4	ul. Dąbrowskiego 3	Nr 6
5.	Przedszkole nr 5	ul. Szopena 9B	Nr 8
6.	Szkoła Podstawowa nr 3 im. Noblistów Polskich	ul. Strzelców Bytomskich 1	Nr 11
7.	Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jarosława Dąbrowskiego	ul. Wojska Polskiego 23	Nr 6
8.	Szkoła Podstawowa nr 5	ul. Szkolna 2	Nr 2
9.	Szkoła Podstawowa nr 6 z Oddziałami Integracyjnymi	ul. Wyzwolenia 4	Nr 13
10.	Miejski Żłobek	ul. Paderewskiego 5	Nr 10
11.	Ognisko Pracy Pozaszkolnej	ul. Strzelców Bytomskich 3	Nr 9
12.	Klub Malucha Kajka	ul. Ogrodowa 20B	Nr 1

Źródło: Urząd Miejski w Pyskowicach

Ponadto na terenie Pyskowic funkcjonują jednostki edukacyjne, które są prowadzone przez Powiat Gliwicki:

- Zespół Szkół Specjalnych w Pyskowicach, dla uczniów o potrzebie kształcenia specjalnego (Szkoła Podstawowa Specjalna, Szkoła Branżowe I Stopnia Specjalna, Szkoła Przesposabiająca

do Pracy);

- Zespół Szkół im. Marii Konopnickiej w Pyskowicach (kształcenie na poziomie ponadpodstawowym - Liceum Ogólnokształcące, Technikum, Szkoła Branżowa).

Należy podkreślić, że Szkoła Podstawowa działająca w ramach Zespołu Szkół Specjalnych w Pyskowicach w roku 2017 została uznana za najlepszą szkołę podstawową w województwie śląskim w rankingu Dziennika Zachodniego.

W roku 2020, Miasto realizowało zadania oświatowe ze środków: otrzymywanych z budżetu państwa, z budżetu Wojewody Śląskiego, własnych oraz zewnętrznych, które pozyskiwała w celu podniesienia poziomu edukacji w mieście. Realizacja procesu dydaktyczno-wychowawczego wymagała posiadania właściwych warunków organizacyjnych i technicznych, które pozwalały na pełną realizację zadań wynikających z podstawy programowej kształcenia. Dlatego, aby realizować proces dydaktyczno – wychowawczy w formule stacjonarnej w roku szkolnym 2019/2020 pyskowskie szkoły dysponowały następującymi pracownikami dydaktycznymi: komputerowe, językowe, przedmiotowe oraz pomieszczenia świetlic i bibliotek. W skład bazy sportowej pyskowskich szkół wchodziły sale gimnastyczne, boiska szkolne, a także zmodernizowany w 2019 r. basen przy Szkolnej Podstawowej nr 5.

Szczegółowe dane GUS w zakresie placówek edukacyjnych, ich oddziałów, miejsc, liczby uczniów i dzieci przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 30 Obiekty edukacyjne na terenie Pyskowic w latach szkolnych do 2020 r.

Edukacja	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Placówki wychowania przedszkolnego	5	5	15
w tym przedszkola	5	5	5
Miejsca w przedszkolach	564	581	573
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	559	581	573
W tym w przedszkolach	559	581	573
Szkoły podstawowe	5	5	5
Uczniowie szkół podstawowych	1128	1274	1304
Uczniowie szkół gimnazjalnych	291	161	-
Żłobki i kluby dziecięce	2	2	2

Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych (w ciągu roku)	128	129	134
---	-----	-----	-----

Źródło: Vademecum Samorządowca

Tabela 31 Szkoły Podstawowe na terenie Pyskowic w latach szkolnych do 2020 r.

Szkoły Podstawowe	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Szkoły	4	4	5	5	5	5
oddziały	55	51	60	71	87	83
uczniowie	1107	984	1128	1274	1304	1321

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

Tabela 32 Przedszkola na terenie Pyskowic w latach szkolnych do 2020 r.

Wychowanie przedszkolne	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Przedszkola	5	5	5	5	5	6
oddziały	20	21	23	24	24	24
dzieci	474	510	559	581	573	572

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

Tabela 33 Oddziały przedszkolne w Szkołach Podstawowych na terenie Pyskowic w latach szkolnych do 2020 r.

Oddziały przedszkolne w Szkołach Podstawowych i liczba dzieci	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
oddziały (klasy, grupy)	-	-	-	-	-	2
dzieci	-	-	-	-	-	39

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

Powyższe dane można uzupełnić najświeższymi danymi agregowanymi przez Urząd Miejski, które przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 34 Liczba uczniów w roku szkolnym 2020/2021

Liczba uczniów i oddziałów w Szkołach Podstawowych prowadzonych przez Miasto Pyskowice w roku szkolnym 2020/2021)				
Lp.	Nazwa placówki	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba dzieci / Liczba oddziałów
1.	Szkoła Podstawowa nr 3	283	15	18,86
2.	Szkoła Podstawowa nr 4	324	16	20,25
3.	Szkoła Podstawowa nr 5	337	17	19,82

4.	Szkoła Podstawowa nr 6 z Oddziałami Integracyjnymi	315	17 (w tym 10 integracyjnych)	18,52
----	--	-----	------------------------------	-------

Źródło: Urząd Miejski w Pyskowicach

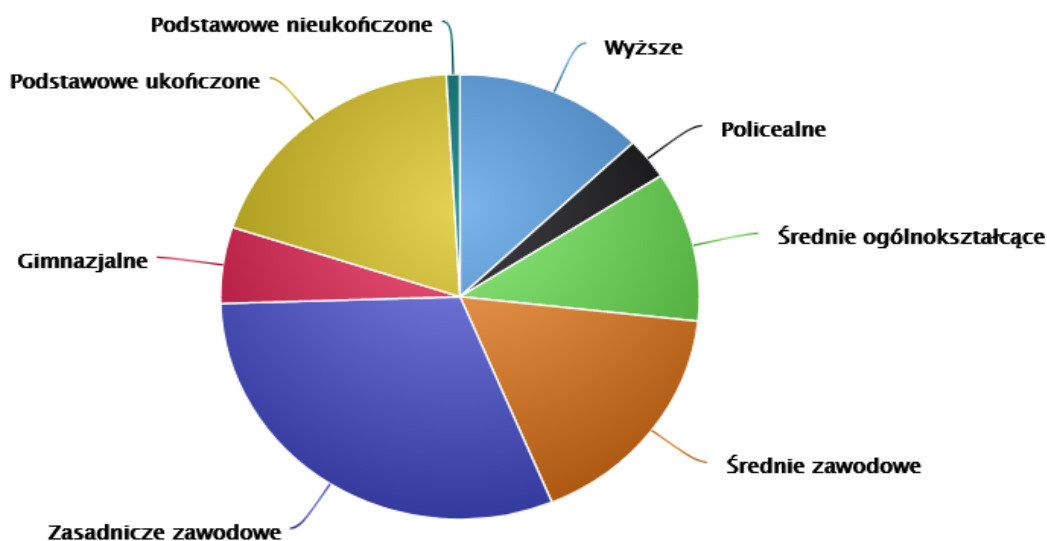
Tabela 35 Liczba miejsc przedszkolnych w roku szkolnym 2020/2021

Liczba miejsc przedszkolnych i oddziałów integracyjnych w roku szkolnym 2020/2021				
Lp.	Nazwa jednostki	Liczba dzieci	Liczba oddziałów	Liczba dzieci / Liczba oddziałów
1.	Przedszkole nr 1	75	3	25
2.	Przedszkole nr 2	100	4	25
3.	Przedszkole nr 3	95	4	23,75
4.	Przedszkole nr 4	100	4	25
5.	Przedszkole nr 5	168	7	24
6.	Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej nr 5	40	2	20

Źródło: Urząd Miejski w Pyskowicach

Odnosząc się do poziomu wykształcenia to według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku: 12,8% ludności posiada wykształcenie wyższe; 3,0% wykształcenie policealne, 10,9% średnie ogólnokształcące, a 17,0% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 30,8% mieszkańców Pyskowic, gimnazjalnym 5,5%, natomiast 19,0% podstawowym ukończonym. 0,9% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem Szkoły Podstawowej. Na kolejnej stronie przedstawiono diagram obrazujący powyższą sytuację.

Wykres 9 Poziom wykształcenia - Pyskowice

Źródło: Polska w liczbach

W oparciu o dane dotyczące wyników egzaminów ósmoklasisty w roku szkolnym 2020/2021 przeprowadzanych w Szkołach Podstawowych prowadzonych przez Miasto Pyskowice, dokonano analizy poziomu edukacji. Dane do analizy przedstawia poniższa tabela:

Tabela 36 Wyniki egzaminu ósmoklasistów w roku szkolnym 2020/2021 w Szkołach Podstawowych prowadzonych przez Miasto Pyskowice

Szkoła Podstawowa nr 3 (Okręg Nr 11)			
Rodzaj wyniku	Język polski	Matematyka	Język angielski
Szkoła ogółem	64	38	64
Szkoła Podstawowa nr 4 (Okręg Nr 6)			
Szkoła ogółem	55	43	62
Szkoła Podstawowa nr 5 (Okręg Nr 2)			
Szkoła ogółem	60	39	67
Szkoła podstawowa nr 6 z Oddziałami Integracyjnymi (Okręg Nr 13)			
Szkoła ogółem	59	36	53
Zestawienie porównawcze			
Gmina	61	38	62
Powiat	60	44	65
Województwo	61	47	67
Kraj	60	47	66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Miejski w Pyskowicach

Analizując powyższe dane można zauważyć, że poniżej średniej znalazła się przede wszystkim Szkoła Podstawowa nr 6 ze względu na wszystkie wyniki egzaminu, a także Szkoły Podstawowe nr 4 i 5 ze względu na wyniki egzaminu z Języka Polskiego.

Ponadto zbadano także zjawisko kryzysowe związane z dożywianiem dzieci szkolnych. Ze zgromadzonych danych dotyczących dożywiania dzieci szkolnych na terenie Pyskowic, uzyskanych podczas wywiadów eksperckich wynika, że na terenie Miasta to zjawisko kryzysowe występuje przede wszystkim w badanych Okręgach Nr: 1, 4, 9, 12, 14.

3.1.6 Kapitał społeczny

W ramach sektora NGO w Pyskowicach w roku 2021 zarejestrowanych jest 40 NGO. Poniżej przedstawiono wykaz organizacji z uwzględnieniem Okręgów wyborczych:

Tabela 37 Wykaz NGO zarejestrowanych w Pyskowicach z podziałem na Okręgi wyborcze

Okręg wyborczy	Nazwa organizacji pożytku publicznego	Adres
Nr 1	Miejski Klub Sportowo-Rekreacyjny "Czarni" Pyskowice	Sikorskiego 79
	Uczniowski Klub Sportowy "UKS"	Ogrodowa 1

	Bushi Pyskowice"	
	Fundacja For Their Kids	Kolonia Pyskowicka 3
	Fundacja Zagłębie Kultury	Kolonia Pyskowicka 2
	Samorządowe Forum Społeczno-Gospodarcze z siedzibą w Pyskowicach	Sikorskiego 46
Nr 2	Stowarzyszenie Przyjaciół Chorych "Hospicjum w Pyskowicach"	Plac Żwirki i Wigury 2
Nr 3	Klub Motocyklowy Sąsiedzi Pyskowice	Traugutta 69
	Pyskowicki Klub Kyokushin Karate	Romualda Traugutta 63A/6
Nr 4	Stowarzyszenie Stacja Pyskowice	Stefana Wyszyńskiego 27
	Stowarzyszenie Pamięci Armii Krajowej Oddział Pyskowice	Kardynała Stefana Wyszyńskiego 27/26
	Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych "Chcemy Być"	Stefana Wyszyńskiego 27
	Stowarzyszenie Turystyczno-Sportowe Maytur	Stefana Wyszyńskiego 27
	Fundacja "Szmidt"	Stefana Wyszyńskiego 62
	Towarzystwo Przyjaźni Pyskowic i Florsheim	Kardynała Wyszyńskiego 27
	Stowarzyszenie Ludzie Miasta	Kardynała Wyszyńskiego 27
	Ja-Ty-My Stowarzyszenie Środowisk Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół	Sikorskiego 13
	Stowarzyszenie Wychowanków, Przyjaciół Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Konopnickiej	Stefana Wyszyńskiego 37
	Nr 5	Stowarzyszenie Mieszkańców Osiedla Domów Jednorodzinnych "Mikoszowina - Ptasie Osiedle"
Stowarzyszenie Wędkarskie "Wodociągi"		Armii Krajowej 30/1
Nr 6	Towarzystwo Ochrony Zabytków Kolejnictwa i Organizacji Skansenów Pyskowice	Szpitalna 5/30
	Stowarzyszenie "Pyskowickie Narodziny" z siedzibą w Pyskowicach	Szpitalna 1
Nr 7	Fundacja Law In	Braci Pisko 3/9
Nr 8	Fundacja Pomocna Dłoń dla Śląska	Dworcowa 2c/4
Nr 9	Seniorski Klub Sportowy "Aktywna Rodzina"	Plac Piłsudskiego 1/4 lok. 4
	Uniwersytet Trzeciego Wieku w Pyskowicach	Plac Piłsudskiego 1
Nr 10	Futsal Club Pyrzowice	Ignacego Paderewskiego 11
	Miejski Klub Sportowo-Rekreacyjny Pyskowice	Strzelców Bytomskich 1A
	Klub Sportowo-Rekreacyjny Remedium Pyskowice	Ignacego Paderewskiego 11
	Pyskowickie Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Francuskiej	Strzelców Bytomskich 1
Nr 11	Stowarzyszenie Drugie Życie	Ignacego Paderewskiego 5

Nr 12	Warsztaty Terapii Zajęciowej (jednostka prowadząca: Stowarzyszenie Integracji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych "Tęcza")	Wojska Polskiego 3
Nr 13	Uczniowski Klub Sportowy "Feniks"	Wyzwolenia 4
	Śląski Klub Taekwon-do ITF w Pyskowicach	Lompy 2b/13
Nr 15	Klub Futsal Akademia Pyskowice	al. Jana Pawła II 9
	Fundacja T3	Józefa Wieczorka 22A/2
	Fundacja "Sportlandia Akademia Aktywnego Dzieciaka"	Józefa Wieczorka 18A/5
	Klub Sympatyków Siatkówki "Gumisie"	Józefa Wieczorka 24/2

Źródło: Urząd Miejski Pyskowice oraz www.bazy.ngo.pl

Podsumowując zestawienie, najlepsza sytuacja pod względem aktywności NGO miała miejsce w Okręgu wyborczym nr 4, gdzie swoją siedzibę posiada 9 organizacji (22,5%), oraz w Okręgach wyborczych nr 1, 10 i 15 gdzie zlokalizowanych jest po 5 organizacji (12,5%). W dalszej kolejności jest Okręg wyborczy nr 6 z 3 zarejestrowanymi NGO (7,5%), oraz Okręgi nr 3, 5, 9 i 13, gdzie zarejestrowane są po 2 organizacje (5%). Po jednym NGO jest zarejestrowanym w Okręgach 2, 7, 8, 11 i 12 (2,5%). W Okręgu wyborczym nr 14 nie odnotowano NGO.

Dominującym miernikiem i formą współpracy Miasta z podmiotami sektora organizacji pozarządowych jest zlecenie zadań publicznych do realizacji organizacjom pozarządowym oraz innym podmiotom uprawnionym w trybie konkursowym.

Tabela 38 Realizacja zadań publicznych w trybie otwartych konkursów ofert ze względu na jedną główną lokalizację realizacji zadania za lata 2018 - 2020

Okręg wyborczy	Orientacyjna ilość osób		
	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Nr 1	100	230	50
Nr 2	18	16	13
Nr 6	195	180	110
Nr 11	95	79	-
Nr 13	35	31	30
Nr 15	485	277	285
Razem	928	813	315

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pyskowicach

Realizacja zadań publicznych w trybie konkursowym (mierzona liczbą uczestników ze względu na jedną główną lokalizację realizacji zadania) w 2020 roku zmalała w stosunku

do roku 2019. Przyczyny takiego stanu można upatrywać w sytuacji związanej z pandemią Covid-19. Wysoki poziom uczestnictwa utrzymuje się w Okręgu wyborczym nr 15 (285 osób, co stanowi 90%). W latach 2018 i 2019 było to odpowiednio 52,26% i 34,07%. Dużą aktywność odnotowano również w Okręgu nr 6 (110 osób, co stanowi 34,92%). Najgorsza sytuacja występuje w Okręgach wyborczych nie wymienionych w powyższej tabeli.

Tabela 39 Realizacja zadań publicznych w trybie otwartych konkursów ofert ze względu na realizację łącznie w kilku głównych lokalizacjach za lata 2018 - 2020

Okręg wyborczy	Orientacyjna ilość osób		
	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Nr 1, 3, 6, 8, 13	190	215	250
Nr 1, 3, 6	50	50	50
Nr 6, 13, 14	73	100	100
Nr 6, 14	77	68	60
Razem	390	433	460

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Pyskowicach

Realizacja zadań publicznych w trybie konkursowym (mierzona liczbą uczestników ze względu na wykonanie łącznie w kilku lokalizacjach) w latach 2018-2020 najlepiej przebiegała dla obszaru Okręgów wyborczych nr 1, 3, 6, 8, 13. Aktywność w kolejnych latach to odpowiednio 190 osób (48,72%), 215 osób (49,65%) i 250 osób (54,35%). W pozostałych wskazanych lokalizacjach realizacja zadań publicznych była na zadowalającym poziomie. Niepokojącym zjawiskiem jest to, że w lokalizacjach nie wymienionych w tabeli nie realizowano takich zadań publicznych.

3.1.7 Kultura i sport

Na terenie Miasta Pyskowice działa Miejski Ośrodek Kultury i Sportu, który stanowi centrum życia kulturalnego Pyskowic i okolicznych miejscowości. Jest także instytucją spełniającą ważną rolę oświatowo-wychowawczą w środowisku dzieci i młodzieży Pyskowic. Ośrodek organizuje urozmaicone formy wydarzeń kulturalnych czy sportowych oraz imprezy masowe. Ośrodek dysponuje atrakcyjnymi obiektami sportowymi (hala widowiskowo-sportowa im. Huberta Wagnera przy ul. Strzelców Bytomskich, stadion sportowy przy ul. Sikorskiego czy boisko sportowe w Dzierżnie). Sam ośrodek kultury zlokalizowany jest w budynku głównym MOKiS przy ul. Kard. Stefana Wyszyńskiego 27 i posiada pełnowymiarową salę baletową, salę widowiskową ze sceną i zapleczem, trzy sale muzyczne, salę wykładową, pracownię plastyczną oraz pracownię modelarską. W budynku tym odbywają się koncerty, spotkania autorskie,

spektakle teatralne, imprezy, konkursy, przeglądy oraz zajęcia: Amatorskiego Ruchu Artystycznego, Koła Modelarstwa Lotniczego i Kosmicznego „GAWRON”, Teatru Młodzieżowy „Carpe Diem”, Dziecięcego Zespołu Tanecznego „MINIATURKI”, Zespołu Tańca Hip Hop, Dziecięcego Zespołu Wokalno – Tanecznego „GAMA”, Zespołu Tańca Nowoczesnego „PARADOX”, Klubu Plastycznego „PĘDZELEK” i „PIRAMIDA”, Kółka Artystycznego „MUMINKI”, Studia Wokalnego MOKIS, Aerobiku, Aktywnego Seniora, Zespołu „PRZEBUDZENIE”). Ośrodek służy też m.in. jako siedziba organizacji pozarządowych – m.in. Stowarzyszenia Ludzie Miasta, Stowarzyszenia Pamięci Armii Krajowej, Towarzystwa Przyjaźni Pyskowic i Flörsheim, Stowarzyszenia Stacja Pyskowice, czy MAYTUR Szkoła Narciarsko - Żeglarska. Różnorodne sekcje oraz urozmaicone formy wydarzeń kulturalno-sportowych umożliwiają mieszkańcom rozwój talentów i pasji. MOKIS zarządza także Centrum Wystawienniczym, które mieści się w zabytkowym ratuszu miejskim. W Centrum znajdują się m.in. Galeria PodCień i Pracownia artystyczna. W Centrum Wystawienniczym prezentowane są wystawy stałe i okolicznościowe dotyczące m.in. historii Miasta. Od 2003 r. przygotowano w nim ponad 100 wystaw o tematyce ściśle związanej z historią Pyskowic. Galeria PodCień specjalizuje się w prezentacji osobowości artystycznych, wartościowych trendów i kierunków w sztuce. Zobaczyć tu można dzieła artystów uprawiających malarstwo, grafikę, rysunek, rzeźbę i fotografię, twórców charakteryzujących się zmysłem i talentem artystycznym. W Pracowni Artystycznej odbywają się zajęcia z zakresu różnych sztuk plastycznych i nie tylko. Drugą instytucją kultury w mieście jest Miejska Biblioteka Publiczna, która udostępnia swe zbiory biblioteczne mieszkańcom Pyskowic. W Pyskowicach funkcjonuje jedna Miejska Biblioteka Publiczna przy pl. Józefa Piłsudskiego 1 oraz dwie jej filie tj. Miejska Biblioteka Publiczna - Oddział dla dzieci przy Józefa Piłsudskiego 3 oraz Miejska Biblioteka Publiczna - Filia nr 1 na ul. Traugutta 53. W bibliotekach zgromadzono ponad 50 tysięcy książek i ponad 40 tytułów prasy bieżącej. Swoją działalność prowadzi także Ognisko Pracy Pozaszkolnej, którego celem działalności jest rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży oraz ich talentów. Przy ognisku działa 29 sekcji, na które składają się m. innymi koła: artystyczne (wokalne, teatralne, plastyczne, taneczne i muzyczne), techniczne (informatyczne, multimedialne), naukowe (historyczne, matematyczne, polonistyczne i ekologiczne) czy sportowe. Ponadto funkcjonuje Społeczne Ognisko Muzyczne gdzie prowadzona są zajęcia dla zainteresowanych pasjonatów muzyki. Szczegółowe dane GUS w zakresie podmiotów kultury, biblioteki i klubów sportowych przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 40 Wydarzenia organizowane przez podmioty kultury i ich liczba uczestników w Pyskowicach w latach 2015-2020

Wydarzenia organizowane przez podmioty kultury	2015	2016	2017	2018	2019	2020
wydarzenia						
ogółem	109	32	223	259	317	92
seanse filmowe	3	0	0	7	18	14
wystawy ogółem	23	0	32	26	26	15
festiwale i przeglądy artystyczne	6	3	8	6	11	0
koncerty	48	15	9	21	24	10
prelekcje, spotkania, wykłady	1	0	6	15	41	8
imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne	0	0	146	134	136	0
konkursy	8	11	3	8	3	5
pokazy teatralne	12	2	9	9	16	15
interdyscyplinarne	0	0	0	0	0	3
warsztaty	0	1	2	13	17	4
inne	8	0	8	20	25	18
uczestnicy						
ogółem	32765	7671	27110	31450	40780	9955
seanse filmowe	450	0	0	750	1060	830
wystawy ogółem	4400	0	700	1400	1800	640
festiwale i przeglądy artystyczne	1415	950	1500	1000	1900	0
koncerty	20230	4866	1600	3200	3750	920
prelekcje, spotkania, wykłady	150	0	60	1000	3380	670
imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne	0	0	10000	11000	13000	0
konkursy	1200	850	400	350	80	220
pokazy teatralne	2520	990	2800	2500	2450	2340
interdyscyplinarne	0	0	0	0	0	530
warsztaty	0	15	50	250	480	55
inne	2400	0	10000	10000	12880	3750

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

Tabela 41 Biblioteki, czytelnicy, wypożyczenia księgozbioru w Pyskowicach w latach 2015-2020

Biblioteki publiczne	2015	2016	2017	2018	2019	2020
biblioteki i filie	3	3	3	3	3	2
czytelnicy w ciągu roku	4004	4064	4119	4155	4144	3781
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	64892	68440	61024	60317	61242	60252

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

Tabela 42 Kluby i sekcje sportowe, członkowie i ćwiczący w Pyskowicach w latach 2018-2020

Kluby sportowe	2018	2019	2020
kluby	6	10	8
członkowie	501	662	575

ćwiczący	482	672	555
sekcje sportowe	8	13	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

Wśród pyskowickich zabytków i atrakcji, którymi warto się zainteresować należy chociażby wymienić: Rynek, Ratusz, Plac Poniatowskiego, Kościół św. Mikołaja, Kościół św. Stanisława Biskupa, Pyskowicki Kamień Milowy czy Cmentarz żydowski. Na terenie Pyskowic znajduje się 436 obiektów zabytkowych, w tym: 45 zabytków nieruchomych, wpisanych do rejestru, 366 zabytków nieruchomych, znajdujących się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków, 25 zabytków nieruchomych, wyznaczonych przez Burmistrza Miasta Pyskowice w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Najcenniejsze zabytki zostały wymienione w poniższej tabeli:

Tabela 43 Obiekty wpisane do rejestrów zabytków na terenie Pyskowice

Lp.	Nr. Rejestru	Wpis do rejestru	Przedmiot ochrony	Zakres ochrony	Adres
1.	284/60 katowickie	WKZ, dn. 07.03.1960, Kl.III-Z-287/60	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	pl. Karola Miarki 9
2.	285/60 katowickie	WKZ, dn. 07.03.1960, Kl.III-Z-288/60	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Rynek 21
3.	286/60 katowickie	WKZ, dn. 07.03.1960, Kl.III-Z-289/60	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Rynek 18
4.	287/60 katowickie	WKZ, dn. 07.03.1960, Kl.III-Z-290/60	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Rynek 13
5.	288/60 katowickie	WKZ, dn. 07.03.1960, Kl.III-Z-291/60	ratusz	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Rynek 1
6.	289/60 katowickie	WKZ, dn. 07.03.1960, Kl.III-Z-292/60	kościół parafialny pw. św. Mikołaja	obiekt w ramach ogrodzenia wraz z wyposażeniem wnętrza	ul. Poniatowskiego 10
7.	1015/69 katowickie R/383/53 stalinogrodzkie	1) WKZ, dn. 18.02.1969, Kl.III-680/81/69 2) WKZ, dn. 14.03.1953 IV-36a/17/383/53	układ urbanistyczny z obustronną zabudową	granice ochrony obejmują ulice Poniatowskiego, Sienkiewicza i Cmentarną wraz z obustronną zabudową	ulice Poniatowskiego, Sienkiewicza, Cmentarna, wraz z obustronną zabudową
8.	1016/69 katowickie	WKZ, dn. 18.02.1969, Kl.III-680/80/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Armii Krajowej 18
10.	1018/69 katowickie	WKZ, dn. 18.02.1969, Kl.III-680/78/69	budynek /dawna oficyna budynku Rynek 13/	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Hutnicza 11
12.	1020/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/95/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Sienkiewicza 25
13.	1021/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/96/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Górnicza 1
14.	1022/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/89/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Górnicza 2
15.	1023/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/90/69	budynek mieszkalny z oficynami:	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Górnicza 4

			mieszkalną i gospodarczą		
16.	1024/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/97/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Górnicza 6
17.	1025/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/91/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Górnicza 7
18.	1026/69 katowickie	WKZ, dn. 07.06.1969, Kl.III-680/252/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Sienkiewicza 5
19.	1027/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/92/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Górnicza 17
20.	1028/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/93/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Hutnicza 1
21.	1029/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/99/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Hutnicza 2
22.	1030/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/100/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Hutnicza 5
23.	1031/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/101/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Hutnicza 6
24.	1032/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/102/69	budynek gospodarczy- magazyn	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Hutnicza 7
25.	1033/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/103/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Hutnicza 8
26.	1034/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/94/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Kościelna 7
27.	1035/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/104/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Kościelna 10
28.	1036/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/105/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Kościelna 15
29.	1037/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/106/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Kościelna 16
30.	1038/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/107/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	pl. Karola Miarki 3
31.	1039/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/108/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	pl. Karola Miarki 5
32.	1040/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/109/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	pl. Karola Miarki 10
33.	1041/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/110/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	pl. Karola Miarki 11
34.	1042/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/111/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	pl. Karola Miarki 5
35.	1043/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/112/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	pl. Karola Miarki 6
36.	1044/69 katowickie	WKZ, dn. 7.06.1969, Kl.III-680/253/69	budynek mieszkalny z połączenia dwóch budynków	obiekt w ramach parceli budowlanej	pl. Karola Miarki 7-8
37.	1045/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/113/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	pl. Karola Miarki 9
38.	1046/69 katowickie	WKZ, dn. 24.02.1969, Kl.III-680/114/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	pl. Karola Miarki 10
39.	1047/69 katowickie	WKZ, dn. 07.06.1969, Kl.III-680/259/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	pl. Karola Miarki 11
40.	1048/69 katowickie	WKZ, dn. 07.06.1969, Kl.III-680/254/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	pl. Karola Miarki 12

41.	1049/69 katowickie	WKZ, dn. 07.06.1969, Kl.III-680/255/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	pl. Karola Miarki 13
42.	1050/69 katowickie	WKZ, dn. 07.06.1969, Kl.III-680/256/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	pl. Karola Miarki 14
43.	1051/69 katowickie	WKZ, dn. 07.06.1969, Kl.III-680/257/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Sienkiewicza 15
44.	1052/69 katowickie	WKZ, dn. 07.06.1969, Kl.III-680/258/69	budynek mieszkalny	obiekt w ramach parceli budowlanej	ul. Sienkiewicza 13
45.	1511/92, katowickie	WKZ, dn. 21.12.1992, PSOZ- 53400/R/179/2/92	zespół budynków wraz z otaczającym je układem zieleni: a) budynek główny b) budynek Sali gimnastycznej c) budynki gospodarcze	zespół w granicach działek - zgodnie z załącznikiem graficznym	ul. Stefana Wyszyńskiego 37
46.	46/01 śląskie	ŚWKZ, dn. 12.04.2001 SOZ- KL/4160/1685/2/01	hala wachlarzowa w zespole dawnej lokomotywni	obiekt - zgodnie z planem	ul. Dworcowa
47.	331/11 śląskie	ŚWKZ, dn. 18.02.2011 K-RD- KL/4160/5577/116/10	budynek kościółka pw. św. Stanisława Biskupa	obiekt w obrysie murów zewnętrznych - zgodnie z planem	al. Armii Krajowej 15
48.	A/614/2020 śląskie	02.04.2020 r., K- RD.5140.5.2020.MB (dec. stała się ostateczna 06.06.2020)	cmmentarz żydowski wraz z domem pogrzebowym w miejscowości Pyskowice, przy ul. Zaolszany 12 / ul. Gliwickiej (gm. Pyskowice, pow. gliwicki), zlokalizowany na działkach nr 1217/171i 1218/171, obręb: Pyskowice, miasto Pyskowice, powiat gliwicki.	zakres wpisu do rejestru zabytków obejmuje w całości teren działek ewidencyjnych nr 1217/171 i 1218/171 – zgodnie z oznaczeniem na załączonej mapie, stanowiącej integralną część niniejszej decyzji	ul. Zaolszany 12 ul. Gliwicka

Źródło: <http://wkz.katowice.pl>

Największą instytucją kultury działającą na terenie Pyskowic jest Miejski Ośrodek Kultury i Sportu (MOKiS). Jako samorządowa instytucja kultury służy on zaspokajaniu potrzeb kulturalnych i sportowych, promowaniu i organizowaniu działalności w dziedzinie kultury

i sportu. W tym celu stale rozwija współpracę z pyskowickimi i lokalnymi instytucjami, placówkami oświatowymi, parafiami i stowarzyszeniami, otwierając się na współpracę ze społecznością lokalną. Część działalności MOKIS organizuje wraz z Wydziałem Spraw Społecznych i Sportu oraz Wydziałem Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego w Pyskowicach.

Tabela 44 Podmioty kultury na terenie Miasta Pyskowice

Lp.	Okręg wyborczy	Nazwa	Adres
1.	Nr 4	Miejski Ośrodek Kultury i Sportu	ul. Kard. Stefana Wyszyńskiego 27
2.	Nr 5	Centrum wystawiennicze, Galeria "PODcień"	ul. Rynek 1
3.	Nr 9	Miejska Biblioteka Publiczna	Plac Józefa Piłsudskiego 1
	Nr 3	Miejska Biblioteka Publiczna Filia nr 1	ul. Traugutta 53
	Nr 9	Miejska Biblioteka Publiczna Oddział dla dzieci	Plac Józefa Piłsudskiego 3
4.	Nr 7	Ognisko Pracy Pozaszkolnej	ul. Wojska Polskiego 23
5.	Nr 10	Społeczne Ognisko Muzyczne	ul. Strzelców Bytomskich 3

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Pyskowicach

Wydarzenia kulturalne dla mieszkańców organizowane są w dużej części przez MOKIS w Pyskowicach, co prezentuje poniższa tabela:

Tabela 45 Wykaz wydarzeń kulturalno-sportowych organizowanych przez MOKIS Pyskowice w poszczególnych Okręgach wyborczych w latach 2018-2020

Lp.	Okręg wyborczy	Ilość wydarzeń kulturalnych	Ilość uczestników
Rok 2018			
1.	Nr 1	2	1100
2.	Nr 2	3	1350
3.	Nr 3	0	0
4.	Nr 4	4	11035
5.	Nr 5	8	3570
6.	Nr 6	0	0
7.	Nr 7	0	0
8.	Nr 8	3	21000
9.	Nr 9	5	550
10.	Nr 10	1	9900
11.	Nr 11	0	0
12.	Nr 12	0	0
13.	Nr 13	0	0
14.	Nr 14	0	0
15.	Nr 15	0	0
RAZEM		26	48505
Rok 2019			
1.	Nr 1	1	60
2.	Nr 2	3	1040
3.	Nr 3	0	0
4.	Nr 4	52	10442
5.	Nr 5	13	2555
6.	Nr 6	3	1500

7.	Nr 7	0	0
8.	Nr 8	2	23000
9.	Nr 9	7	1450
10.	Nr 10	1	950
11.	Nr 11	0	0
12.	Nr 12	0	0
13.	Nr 13	0	0
14.	Nr 14	0	0
15.	Nr 15	0	0
RAZEM		82	40997
Rok 2020			
1.	Nr 1	1	50
2.	Nr 2	4	690
3.	Nr 3	1	100
4.	Nr 4	28	4880
5.	Nr 5	11	1120
6.	Nr 6	0	0
7.	Nr 7	1	120
8.	Nr 8	1	800
9.	Nr 9	4	700
10.	Nr 10	1	120
11.	Nr 11	0	0
12.	Nr 12	1	100
13.	Nr 13	0	0
14.	Nr 14	1	100
15.	Nr 15	2	340
RAZEM		56	9120

Źródło: Dane MOKIS w Pyskowicach

Z powyższych danych wynika, że ilość wydarzeń kulturalnych organizowanych przez MOKIS w roku 2020 w stosunku do roku 2019 zmniejszyła się, jest jednak większa niż w roku 2018. Ilość osób korzystających z oferty MOKIS zmniejszyła się aż o 31877 osób. W 2020 roku najwięcej wydarzeń zorganizowano w Okręgu nr 4. Spadek ilości wydarzeń oraz ilości osób biorących w nich udział może wynikać z obostrzeń sanitarnych obowiązujących w związku z pandemią wirusa SARS-Cov 2.

Wydarzenia kulturalne dla mieszkańców organizowane są również przez Wydział Spraw Społecznych i Sportu oraz Wydział Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego w Pyskowicach:

Tabela 46 Wykaz wydarzeń kulturalno-sportowych organizowanych przez Miasto Pyskowice w poszczególnych Okręgach wyborczych w latach 2018-2020

Lp.	Okręg wyborczy	Ilość wydarzeń kulturalnych	Ilość uczestników
Rok 2018			
1.	Nr 1	0	0
2.	Nr 2	0	0
3.	Nr 3	0	0
4.	Nr 4	1	150
5.	Nr 5	0	0

6.	Nr 6	0	0
7.	Nr 7	1	80
8.	Nr 8	2	771
9.	Nr 9	0	0
10.	Nr 10	0	0
11.	Nr 11	0	0
12.	Nr 12	0	0
13.	Nr 13	0	0
14.	Nr 14	0	0
15.	Nr 15	0	0
RAZEM		4	1001
Rok 2019			
1.	Nr 1	1	496
2.	Nr 2	0	0
3.	Nr 3	0	0
4.	Nr 4	1	150
5.	Nr 5	0	0
6.	Nr 6	0	0
7.	Nr 7	1	85
8.	Nr 8	0	0
9.	Nr 9	0	0
10.	Nr 10	0	0
11.	Nr 11	0	0
12.	Nr 12	0	0
13.	Nr 13	0	0
14.	Nr 14	0	0
15.	Nr 15	0	0
RAZEM		3	731
Rok 2020			
1.	Nr 1	0	0
2.	Nr 2	0	0
3.	Nr 3	0	0
4.	Nr 4	1	95
5.	Nr 5	0	0
6.	Nr 6	0	0
7.	Nr 7	0	0
8.	Nr 8	0	0
9.	Nr 9	1	40
10.	Nr 10	0	0
11.	Nr 11	0	0
12.	Nr 12	0	0
13.	Nr 13	0	0
14.	Nr 14	0	0
15.	Nr 15	0	0
RAZEM		2	135

Źródło: Dane MOKIS w Pyskowicach

Analiza powyższych danych pozwala na wyciągnięcie wniosku, że w roku 2020 odnotowano spadek aktywności proponowanych mieszkańcom. Sytuacja ta była wynikiem panującego stanu pandemii wirusa SARS-Cov 2.

3.1.8 Życie publiczne

O poziomie uczestnictwa mieszkańców miasta w życiu publicznym może świadczyć ilość składanych przez mieszkańców wniosków do Urzędu Miejskiego w ramach Pyskowickiego Budżetu Obywatelskiego. W 2020 r. (ze względu na epidemię COVID) wnioski do budżetu obywatelskiego nie były składane. Poniższa tabela prezentuje dane odnośnie tej aktywności mieszkańców:

Tabela 47 Aktywność mieszkańców - wnioski złożone do Pyskowickiego Budżetu Obywatelskiego 2018-2021

Lp.	Okręg wyborczy	2018	2019	2021	RAZEM
1.	Nr 1	1	1	1	3
2.	Nr 2	1	2	1	4
3.	Nr 3	1	2	0	3
4.	Nr 4	3	1	0	4
5.	Nr 5	1	0	1	2
6.	Nr 6	1	0	0	1
7.	Nr 7	0	1	0	1
8.	Nr 8	1	0	4	5
9.	Nr 9	1	0	0	1
10.	Nr 10	0	0	1	1
11.	Nr 11	0	0	1	1
12.	Nr 12	0	0	0	0
13.	Nr 13	0	1	0	1
14.	Nr 14	1	0	0	1
15.	Nr 15	2	4	1	7
RAZEM		13	12	10	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Pyskowicach

Na przełomie ostatnich trzech lat najwięcej wniosków i interpelacji złożyli mieszkańcy Okręgu wyborczego nr 15. Warto zauważyć także, że w ostatnim roku wzrosła liczba wniosków złożonych przez mieszkańców Okręgu nr 8. W 2021 roku najgorsza sytuacja została zdiagnozowana w Okręgach wyborczych: 3, 4, 6, 7, 9, 12, 13, 14 (brak złożonych wniosków).

O poziomie uczestnictwa mieszkańców Pyskowic w życiu publicznym świadczy także frekwencja w wyborach samorządowych. Na kolejnej stronie została przedstawiona tabela prezentująca dane dotyczące wyborów samorządowych w 2018 r. Z przedstawionych danych wynika, że średnia frekwencja w wyborach samorządowych w Pyskowicach wyniosła 49,23%. Okręgami, z najniższą frekwencją okazały się być Okręgi: Nr 12 (39,45%), Nr 9 (42,26%), Nr 10 (42,82%), Nr 14 (45,03%), Nr 11 (46,22%), Nr 13 (47,67%), Nr 1 (47,85%), Nr 4 (48,16%), Nr 5 (48,34%) oraz Nr 6 (48,35%). Można zatem wnioskować, że w tych Okręgach poziom zaangażowania w życie publiczne jest najmniejszy.

Tabela 48 Frekwencja, wybory do Rady Miasta w 2018 r.

Okręg wyborczy	Nr 1	Nr 2	Nr 3	Nr 4	Nr 5	Nr 6	Nr 7	Nr 8	Nr 9	Nr 10	Nr 11	Nr 12	Nr 13	Nr 14	Nr 15	Frekwencja
uprawnieni do głosowania	976	987	977	948	993	911	828	890	928	829	887	910	923	905	1066	49,23
wydano kart	464	558	524	457	481	428	440	465	393	357	410	359	440	407	713	
Frekwencja dla Okręgów:	47,85	56,64	53,63	48,16	48,34	48,35	53,02	52,25	42,26	42,82	46,22	39,45	47,67	45,03	66,76	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Podsumowanie analizy danych dotyczących zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, zdiagnozowanych na terenie Miasta Pyskowice, zaprezentowano w tabeli na kolejnej stronie.

Tabela 49 Podsumowanie – zjawiska kryzysowe w sferze społecznej w poszczególnych Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice

OKRĘG NR/ CZYNNIK POŁECCZY	CZYNNIKI SPOŁECZNE											UZASADNIENIE
	UBÓSTWO	BEZRADNOŚĆ	NIEPENOSPRAWNOŚĆ	ALKOHOLIZM	BEZROBOCIE	ZADŁUŻENIE	PRZESTĘPCZOŚĆ I BEZPIECZEŃSTWO	EDUKACJA DOŻYWIANIE DZIECI	KAPITAŁ SPOŁECZNY	UCZESTNICTWO W ŻYCIU PUBLICZNYM	UCZESTNICTWO W ŻYCIU KULTURALNYM	
Okręg wyborczy nr 1												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: ubóstwa, bezradności, niepełnosprawności, alkoholizmu, bezrobocia, zadłużenia, bezpieczeństwa mieszkańców (Policja: przestępstwa alimentacyjne, przestępstwa powszechne), edukacji - dożywiania, uczestnictwa w życiu publicznym (frekwencja w wyborach).
Okręg wyborczy nr 2												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: ubóstwa, niepełnosprawności, alkoholizmu, bezrobocia, zadłużenia, bezpieczeństwa mieszkańców (Policja: przestępstwa).
Okręg wyborczy nr 3												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: ubóstwa, niepełnosprawności, bezrobocia, zadłużenia, uczestnictwa w życiu publicznym (składane wnioski).
Okręg wyborczy nr 4												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: ubóstwa, bezradności, niepełnosprawności, alkoholizmu, zadłużenia, bezpieczeństwa mieszkańców (Policja: Niebieskie Karty, przestępstwa powszechne, wykroczenia, wypadki; Straż Miejska: mandaty i wnioski o ukaranie), edukacji - dożywiania, kapitału społecznego (realizacja zadań publicznych ze względu na Covid-19 za lata 2019/20), uczestnictwa w życiu publicznym (frekwencja w wyborach, składane wnioski).
Okręg wyborczy nr 5												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: bezradności, alkoholizmu, zadłużenia, bezpieczeństwa mieszkańców (Policja: przestępstwa internetowe, przestępstwa powszechne, wykroczenia, wypadki; Straż Miejska: mandaty i wnioski o ukaranie), kapitału społecznego (realizacja zadań publicznych ze względu na Covid-19 za lata 2019/20), uczestnictwa w życiu publicznym (frekwencja w wyborach), uczestnictwa w życiu kulturalnym (poziom wydarzeń kulturalnych ze względu na Covid-19 za lata 2019/20).
Okręg wyborczy nr 6												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: niepełnosprawności, bezpieczeństwa mieszkańców (Straż

												Miejska: mandaty i wnioski o ukaranie), uczestnictwa w życiu publicznym (frekwencja w wyborach, składane wnioski).
Okręg wyborczy nr 7												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: bezpieczeństwa mieszkańców (Policja: wykroczenia, wypadki; Straż Miejska: mandaty i wnioski o ukaranie), kapitału społecznego (realizacja zadań publicznych ze względu na Covid-19 za lata 2019/20), uczestnictwa w życiu publicznym (składane wnioski).
Okręg wyborczy nr 8												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: bezpieczeństwa mieszkańców (Policja: przestępstwa alimentacyjne).
Okręg wyborczy nr 9												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: ubóstwa, bezradności, niepełnosprawności, alkoholizmu, bezrobocia, zadłużenia, bezpieczeństwa mieszkańców (Policja: Niebieskie Karty, przestępstwa alimentacyjne, przestępstwa powszechne, wykroczenia; Straż Miejska: mandaty i wnioski o ukaranie), edukacji - dożywiania, kapitału społecznego (realizacja zadań publicznych ze względu na Covid-19 za lata 2019/20), uczestnictwa w życiu publicznym (frekwencja w wyborach, składane wnioski).
Okręg wyborczy nr 10												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: zadłużenia, bezpieczeństwa mieszkańców (Policja: przestępstwa alimentacyjne, wykroczenia; Straż Miejska: mandaty i wnioski o ukaranie), kapitału społecznego (realizacja zadań publicznych ze względu na Covid-19 za lata 2019/20), uczestnictwa w życiu publicznym (frekwencja w wyborach).
Okręg wyborczy nr 11												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: niepełnosprawności, zadłużenia, bezpieczeństwa mieszkańców (Policja: wypadki), uczestnictwa w życiu publicznym (frekwencja w wyborach), uczestnictwa w życiu kulturalnym (poziom wydarzeń kulturalnych ze względu na Covid-19 za lata 2019/20).
Okręg wyborczy nr 12												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: ubóstwa, bezradności, niepełnosprawności, alkoholizmu, bezrobocia, zadłużenia, bezpieczeństwa mieszkańców (Policja: Niebieskie Karty, przestępstwa alimentacyjne, internetowe, przestępstwa powszechne), edukacji - dożywiania, kapitału społecznego (realizacja zadań publicznych ze względu na Covid-19 za lata 2019/20), uczestnictwa w życiu publicznym (frekwencja w wyborach, składane wnioski).
Okręg wyborczy nr 13												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy

												negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: niepełnosprawności, alkoholizmu, zadłużenia, bezpieczeństwa mieszkańców (Policja: wykroczenia; Straż Miejska: mandaty i wnioski o ukaranie), uczestnictwa w życiu publicznym (frekwencja w wyborach, składane wnioski), uczestnictwa w życiu kulturalnym (poziom wydarzeń kulturalnych ze względu na Covid-19 za lata 2019/20).
Okręg wyborczy nr 14												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: ubóstwa, alkoholizmu, bezrobocia, zadłużenia, bezpieczeństwa mieszkańców (Policja: Niebieskie Karty, przestępstwa internetowe), edukacji - dożywiania, uczestnictwa w życiu publicznym (frekwencja w wyborach, składane wnioski).
Okręg wyborczy nr 15												Występująca koncentracja, ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych dotyczące: bezpieczeństwa mieszkańców (Policja: Niebieskie Karty, przestępstwa alimentacyjne, internetowe; Straż Miejska: mandaty i wnioski o ukaranie).

Źródło: opracowanie własne

3.2 Sfera gospodarcza

Opisując potencjał rynku pracy, przywołać należy dane o podmiotach gospodarki narodowej w podziale na sektory i tak: 17,1% aktywnych zawodowo mieszkańców Pyskowic pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 41,0% w przemyśle i budownictwie, a 18,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,6% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Biorąc pod uwagę podmioty gospodarki narodowej ogółem, wyszczególnić można z kolei liczbę podmiotów działających w sektorze rolniczym i przemysłowo-budowlanym. Na obszarze Pyskowic najwięcej podmiotów lokuje się w sektorze przemysłowo-budowlanym. W Pyskowicach, tak jak w województwie śląskim, przeważają podmioty z sektora przemysłowo-budowlanego. Szczegółowe dane z roku 2020 zaprezentowane zostały w tabeli poniżej:

Tabela 50 Działające na obszarze Miasta Pyskowice podmioty gospodarki narodowej, z uwzględnieniem sektora rolniczego, przemysłowego i budowlanego w 2020 r. w odniesieniu do danych dla województwa

Jednostka terytorialna	ogółem	w tym w sektorze	
		rolniczym	przemysłowo-budowlanym
Gmina Pyskowice	1 642	5	389
województwo śląskie	494 282	4 957	108 657

Źródło: Opracowanie na podstawie: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2020 oraz Banku Danych Lokalnych

Ogólne dane statystyczne dotyczące podmiotów gospodarki narodowej, przekształceń własnościowych i strukturalnych w latach 2015-2020, obrazuje poniższa tabela, z której wynika, że na przestrzeni analizowanych lat rośnie ilość podmiotów sektora prywatnego a największa ilość zarejestrowanych podmiotów prywatnych to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Tabela 51 Podmioty gospodarki narodowej, przekształcenia własnościowe i strukturalne w Mieście Pyskowice w latach 2015-2020

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON						
Podmioty wg sektorów własnościowych	2015	2016	2017	2018	2019	2020
podmioty gospodarki narodowej ogółem	1580	1553	1577	1606	1642	1706
sektor publiczny - ogółem	95	95	91	90	92	91
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	28	28	24	24	25	25

sektor publiczny - spółki handlowe	2	2	2	3	3	3
sektor prywatny - ogółem	1482	1457	1483	1513	1548	1610
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1079	1054	1070	1111	1136	1197
sektor prywatny - spółki handlowe	92	96	98	89	98	102
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	17	18	18	12	14	12
sektor prywatny - spółdzielnie	3	3	3	2	2	2
sektor prywatny - fundacje	2	3	5	7	7	8
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	28	28	31	29	29	31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

W tym kontekście należy zwrócić uwagę, na wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców Pyskowic i rosnące nasycenie obszaru Miasta w podmioty gospodarcze.

Ogólne dane statystyczne dotyczące podmiotów wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w latach 2015-2020, obrazuje poniższa tabela, z której wynika, że na przestrzeni analizowanych lat wśród rosnącej liczby podmiotów sektora prywatnego, największa ilość zarejestrowanych podmiotów prywatnych, niezmiennie znajduje się w grupie „pozostała działalność”.

Tabela 52 Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w Mieście Pyskowice w latach 2015-2020

Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	1580	1553	1577	1606	1642	1706
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7	7	6	5	5	5
przemysł i budownictwo	374	367	382	377	389	409
pozostała działalność	1199	1179	1189	1224	1248	1292

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

Na obszarze Miasta Pyskowice działalność prowadzi wielu przedsiębiorców zróżnicowanych pod względem wykonywanej działalności. Ważnym kryterium mierzenia poziomu aktywności gospodarczej jest ilość zarejestrowanych podmiotów na terenie Pyskowic wg bazy REGON.

Tabela 53 Ilość podmiotów na terenie Pyskowic wg bazy REGON w roku 2021

Okręg wyborczy	Ilość podmiotów
Nr 1	199
Nr 2	103
Nr 3	163
Nr 4	309
Nr 5	212

Nr 6	96
Nr 7	72
Nr 8	68
Nr 9	134
Nr 10	217
Nr 11	51
Nr 12	83
Nr 13	65
Nr 14	42
Nr 15	128
RAZEM	1942

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych REGON

Najmniejszą aktywnością, jeżeli chodzi o prowadzenie działalności gospodarczej, charakteryzuje się Okręg wyborczy Nr 14 (2,16%) oraz Okręg Nr 11 (2,62%) zarejestrowanych w Pyskowicach podmiotów wg REGON. Najwięcej zarejestrowanych podmiotów jest w Okręgu nr 4 (15,91%), Okręgu nr 10 (11,17%) oraz w Okręgu nr 5 (10,91%).

Drugim ważnym kryterium jest badanie ilości zarejestrowanych na terenie Pyskowic podmiotów gospodarczych wg CEDIG. Stosowne dane zaprezentowano w tabeli na kolejnej stronie.

Tabela 54 Aktywne podmioty gospodarcze na terenie Miasta Pyskowice w 2021 r. wg CEDIG

Okręg wyborczy	Mieszkańcy	Firmy	% liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na mieszkańców okręgu wyborczego	% liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na całkowitą liczbę mieszkańców
Nr 1	1178	67	5,69%	0,45%
Nr 2	1202	55	4,58%	0,37%
Nr 3	1080	73	6,76%	0,49%
Nr 4	1112	117	10,52%	0,78%
Nr 5	1192	92	7,72%	0,62%
Nr 6	999	49	4,90%	0,33%
Nr 7	962	26	2,70%	0,17%
Nr 8	1039	38	3,66%	0,25%
Nr 9	1032	56	5,43%	0,38%
Nr 10	1012	44	4,35%	0,30%
Nr 11	1000	28	2,80%	0,19%
Nr 12	1055	39	3,70%	0,26%
Nr 13	1048	45	4,29%	0,30%
Nr 14	1020	19	1,86%	0,13%
Nr 15	1480	67	4,53%	0,45%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Pyskowicach

Najmniejszą aktywnością, jeżeli chodzi o prowadzenie działalności gospodarczej, wg CEDIG charakteryzują się Okręg wyborczy Nr 14 (1,86%), Nr 7 (2,70%) oraz Nr 11 (2,80%). Najlepiej

sytuacja wygląda w Okręgu Nr 4 (10,52%) oraz w Okręgu Nr 5 (7,72%). W odniesieniu do danych wg CEIDG, w Okręgach Nr: 6 - 8, 10 - 14, zachodzą zjawiska kryzysowe ze względu na ilość podmiotów gospodarczych o wartości poniżej średniej dla całego Miasta.

Podsumowanie analizy danych dotyczących zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej, zdiagnozowanych na terenie Miasta Pyskowice, zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 55 Podsumowanie – zjawiska kryzysowe w sferze gospodarczej w poszczególnych Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice

OKRĘG NR	ZJAWISKA KRYZYSOWE W SFERZE GOSPODARCZEJ		UZASADNIENIE
	WYSTĘPOWANIE ZJAWISKA KRYZYSOWEGO		
	TAK	NIE	
Okręg wyborczy nr 1			Ilość podmiotów gospodarczych o wartości powyżej średniej dla całego Miasta.
Okręg wyborczy nr 2			
Okręg wyborczy nr 3			
Okręg wyborczy nr 4			
Okręg wyborczy nr 5			
Okręg wyborczy nr 6			Koncentracja ponadprzeciętnego poziomu zjawisk kryzysowych dotycząca: sfery gospodarczej (ilości podmiotów gospodarczych wg CEDIG i REGON).
Okręg wyborczy nr 7			
Okręg wyborczy nr 8			
Okręg wyborczy nr 9			Ilość podmiotów gospodarczych o wartości powyżej średniej dla całego Miasta.
Okręg wyborczy nr 10			Koncentracja ponadprzeciętnego poziomu zjawisk kryzysowych dotycząca: sfery gospodarczej (ilości podmiotów gospodarczych wg CEDIG i REGON).
Okręg wyborczy nr 11			
Okręg wyborczy nr 12			
Okręg wyborczy nr 13			
Okręg wyborczy nr 14			
Okręg wyborczy nr 15			Ilość podmiotów gospodarczych o wartości powyżej średniej dla całego Miasta.

Źródło: opracowanie własne

3.3 Sfera środowiskowa

Problematyka negatywnych zjawisk występujących w środowisku naturalnym jako elementów wpływających na zdiagnozowanie obszarów kryzysowych występujących w Pyskowicach sprowadza się do analizy obszarów opisanych w dokumencie „Program Ochrony Środowiska dla gminy Pyskowice do roku 2025 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2029”.

Program analizuje stan środowiska naturalnego w obszarach: ochrona klimatu i jakości powietrza, zagrożenia hałasem, pola elektromagnetyczne, gospodarowanie wodami i gospodarka wodno – ściekowa, zasoby geologiczne, gleby, gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, zasoby przyrodnicze, zagrożenia poważnymi awariami, edukacja ekologiczna. Z tych obszarów najistotniejszymi w procesie zdefiniowania obszaru zdegradowanego były obszary związane z ochroną klimatu i jakością powietrza, zagrożeniem hałasem oraz gospodarką odpadami.

Analiza problematyki ochrony klimatu i jakości powietrza opiera się o klasyfikację źródeł zanieczyszczeń zaliczonych do trzech obszarów: źródeł punktowych, obszarowych i liniowych. Do źródeł punktowych zaliczono emisje powstające w obiektach przemysłowych, powstałe w trakcie procesów technologicznych. Obiekty emitujące gazy lub pyły do powietrza, w oparciu o uzyskane pozwolenia na emisję zanieczyszczeń do powietrza, ujęte zostały w Programie Ochrony Środowiska w formie tabelarycznej (6 obiektów). Ponadto zidentyfikowano 3 zakłady, mające znaczny wpływ na jakość powietrza. Powyższe zakłady znajdują się w Pyskowicach przy ul. Gliwickiej, Wiejskiej i Traugutta (po 2 zakłady) oraz Magazynowej, Piaskowej i Poznańskiej (po 1 obiekcie). Pod kategorią źródeł obszarowych opisano głównie obszary emisji powstałych w procesie spalania paliw na cele ciepłownicze w lokalnych oraz indywidualnych kotłowniach oraz składowiska odpadów potencjalnie emitujących metan lub pył. W tej kategorii jakość powietrza jest wypadkową problemu niskiej emisji, który w ostatnich latach sukcesywnie eliminowany jest poprzez środki finansowe dystrybuowane w ramach dotacji na inwestycje służące ograniczaniu niskiej emisji, w tym na rozbudowę sieci ciepłowniczej; środki dystrybuowane w celu modernizacji systemów grzewczych; środki otrzymane przez Miasto Pyskowice w ramach programów unijnych dotyczących termomodernizacji obiektów publicznych, montażu odnawialnych źródeł energii, w tym paneli fotowoltaicznych oraz modernizacji systemu oświetlenia; środki w ramach

programów krajowych, zwłaszcza programów ograniczenia niskiej emisji oraz programów Stop smog, Mój prąd i Czyste powietrze, wdrażanych przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej we współpracy z urzędami gmin i miast; finansowe środki samych mieszkańców i przedsiębiorców oraz kontrole czy akcje edukacyjne prowadzone wśród mieszkańców przez służby miejskie. Z kolei pod pojęciem źródeł liniowych zdefiniowano głównie zanieczyszczenia pochodzące z transportu drogowego. Nasilenie zanieczyszczeń jest proporcjonalne do nasilenia ruchu samochodowego. Na terenie Miasta największe nasilenie ruchu samochodowego odbywa się drogą krajową DK 94, drogą krajową DK40, drogą wojewódzką DW901, ulicami śródmiejskimi oraz ulicą Gliwicką i Wyzwolenia. Powyższy przebieg determinuje największe nasilenia zanieczyszczeń liniowych.

Z punktowymi i liniowymi źródłami zanieczyszczeń ściśle powiązany jest obszar zagrożenia hałasem, na który wpływa ruch pojazdów oraz działalność zakładów przemysłowych. Głównym źródłem emisji hałasu są więc dwie drogi krajowe DK94 i DK40, droga wojewódzka DW901, ulice w Śródmieściu oraz ulica Gliwicką i Wyzwolenia. Opublikowane przez GDDKiA w 2012 r. mapy akustyczne dla dróg krajowych w województwie śląskim objęły swym zakresem tereny wzdłuż odcinków dróg na terenie Miasta Pyskowice. Wyniki badań obejmowały dane mówiące o przekroczeniu dopuszczalnych norm hałasu zarówno w ciągu dnia jak i w porze nocnej do 15 dB, w odniesieniu do norm zawartych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 14 czerwca 2007 r. Z kolei w ramach prowadzonej w 2008 roku oceny stanu akustycznego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wykonanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska wykazano przekroczenia dopuszczalnego poziomu zarówno dla pory dnia jak i pory nocy na poziomie od 5,1 do 16 dB dla pory dnia oraz od 2,4 do 17,6 dB, dla pory nocnej. Mimo braku nowych badań emisji hałasu, w związku ze wzrostem, chwilowo zakłóconym pandemią, ruchu samochodowego (na który składa się wzrost ilości samochodów i ilości towarów przewożonych transportem drogowym) wyniki prowadzonych w 2008 i 2012 roku badań poziomu hałasu komunikacyjnego są na co najmniej tym samym poziomie.

Obszarem różnicującym w procesie diagnozy obszaru zdegradowanego jest także obszar gospodarki odpadami. Odnosi się on do istniejących i wpływających na wystąpienie zjawisk kryzysowych składowisk odpadów oraz do koncentracji wyrobów zawierających azbest. Spośród nieczynnych 3 wysypisk najmniej uciążliwe jest funkcjonujące w latach 1988-1995,

zrekultywowane składowisko odpadów komunalnych przy ul. Piaskowej, w obrębie którego złożonych zostało 40 tys. m³ odpadów. Teren wysypiska otoczony jest szkótkami leśnymi, polami ornymi i nieużytkami. W obrębie składowiska odpadów komunalnych przy ul. Wrzosowej od września 2020 roku po jego zamknięciu i zakończeniu działań związanych z jego rekultywacją, prowadzony jest monitoring gazów i poziomu odcieków. Składowisko to wpływa potencjalnie na obszar wokół ulic Rzecznej i Zaolszany. W pobliżu Dzierżna, na terenie trzeciego nieczynnego składowiska tj. składowiska odpadów pohutniczych Huty Łabędy i ZM „Bumar Łabędy” (Hałda Hutnicza „Czerwionka” w Pyskowicach), prowadzone jest natomiast czynna działalność gospodarcza - przetwarzanie odpadów przemysłowych na kruszywo drogowe w instalacji do odzysku odpadów innych niż niebezpieczne z wykorzystaniem obróbki żużlu i popiołów, co wiąże się z pyleniem, wzmożonym ruchem samochodów powodującym hałas i emisję spalin. Byłe składowisko typu nadpoziomowego stołowego sąsiaduje bezpośrednio z zabudowaniami ul. Czerwionka, prawym brzegiem kanału gliwickiego oraz łąkami i gruntami ornymi. Od domów zlokalizowanych w Dzierżnie dzieli je ok. 700 m. Powierzchnia składowiska wynosi ok. 23,5 ha.

W 2017 r. na zlecenie Miasta Pyskowice przeprowadzona została inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest. W wyniku przeprowadzenia spisu z natury określone zostały ilość, rodzaj i miejsca występowania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Na 20.843,34 m² wyrobów zawierających azbest (229.276,74 kg) składają się płyty faliste lub płaskie azbestowo-cementowe zamontowane w 102 lokalizacjach. Najwięcej azbestu i wyrobów zawierających azbest znajduje się przy ulicach: Braci Pisko (5.166,50 m², 56.831,50 kg), Mickiewicza (4.110,73 m², 45.218,03 kg), Wojska Polskiego (3.920,40 m², 43.124,40 kg) i Wyszyńskiego (1.488,80 m², 16.376,80 kg).

W związku z przeprowadzoną analizą, zidentyfikowano zjawiska kryzysowe w sferze środowiskowej na następujących obszarach Miasta Pyskowice: Okręg wyborczy Nr 1, Nr 3, Nr 4, Nr 5, Nr 7, Nr 8, Nr 10, Nr 11 oraz Nr 13.

Podsumowanie analizy danych dotyczących zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej, zdiagnozowanych na terenie Miasta Pyskowice, zaprezentowano w tabeli na kolejnej stronie.

Tabela 56 Podsumowanie - zjawiska kryzysowe w sferze środowiskowej w poszczególnych Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice

OKRĘG NR	ZJAWISKA KRYZYSOWE W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ		UZASADNIENIE
	WYSTĘPOWANIE ZJAWISKA KRYZYSOWEGO		
	TAK	NIE	
Okręg wyborczy nr 1			Występowanie negatywnych zjawisk sfery środowiskowej.
Okręg wyborczy nr 2			Brak zdiagnozowanych problemów środowiskowych.
Okręg wyborczy nr 3			Występowanie negatywnych zjawisk sfery środowiskowej.
Okręg wyborczy nr 4			
Okręg wyborczy nr 5			
Okręg wyborczy nr 6			Brak zdiagnozowanych problemów środowiskowych.
Okręg wyborczy nr 7			Występowanie negatywnych zjawisk sfery środowiskowej.
Okręg wyborczy nr 8			
Okręg wyborczy nr 9			Brak zdiagnozowanych problemów środowiskowych.
Okręg wyborczy nr 10			Występowanie negatywnych zjawisk sfery środowiskowej.
Okręg wyborczy nr 11			
Okręg wyborczy nr 12			Brak zdiagnozowanych problemów środowiskowych.
Okręg wyborczy nr 13			Występowanie negatywnych zjawisk sfery środowiskowej.
Okręg wyborczy nr 14			Brak zdiagnozowanych problemów środowiskowych.
Okręg wyborczy nr 15			

Źródło: opracowanie własne

3.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Infrastruktura społeczna Pyskowic została przedstawiona w tabeli poniżej. Wymieniono w niej budynki użyteczności publicznej z uwzględnieniem ich stanu technicznego oraz obszarów problemowych.

Tabela 57 Infrastruktura społeczna Pyskowic

Nazwa	Adres	Informacja o obiekcie
Miejski Żłobek w Pyskowicach	ul. Paderewskiego 5	Budynek po termomodernizacji (2019 r.) i zastosowaniu rozwiązań energooszczędnościowych
Przedszkole nr 1	ul. Oświęcimska 28	Budynek po termomodernizacji (2019 r.) i zastosowaniu rozwiązań energooszczędnościowych
Przedszkole nr 2	ul. Wyzwolenia Boczna 2	Budynek po termomodernizacji (2019 r.) i zastosowaniu rozwiązań energooszczędnościowych
Przedszkole nr 5	ul. Szopena 9B	Budynek po termomodernizacji (2019 r.) i zastosowaniu rozwiązań energooszczędnościowych
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Noblistów Polskich	ul. Strzelców Bytomskich 1	Termomodernizację przeprowadzono w latach 2022-2023
Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jarosława Dąbrowskiego	ul. Wojska Polskiego 23	Budynek po termomodernizacji (2019 r.) i zastosowaniu rozwiązań energooszczędnościowych
Szkoła Podstawowa nr 5	ul. Szkolna 2,	Budynek po termomodernizacji (2019 r.) i zastosowaniu rozwiązań energooszczędnościowych
Szkoła Podstawowa nr 6 z Oddziałami Integracyjnymi w Pyskowicach	ul. Wyzwolenia 4	Budynek po termomodernizacji (2019 r.) i zastosowaniu rozwiązań energooszczędnościowych
Urząd Miejski w Pyskowicach	ul. Strzelców Bytomskich 3	Budynek po termomodernizacji (2019 r.) i zastosowaniu rozwiązań energooszczędnościowych
Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyskowicach	ul. Strzelców Bytomskich 3	Budynek po termomodernizacji (2019 r.) i zastosowaniu rozwiązań energooszczędnościowych (w budynku UM)
Miejski Ośrodek Kultury i Sportu w Pyskowicach	ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 27	Budynek po termomodernizacji (2018 r.) i zastosowaniu rozwiązań energooszczędnościowych
Dworzec Kolejowy w Pyskowicach	ul. Wolności	W trakcie termomodernizacji i rewitalizacji
Park Miejski	rejon ulic Parkowej, Toszeckiej i Powstańców Śląskich	Po rewaloryzacji w 2018 r. Na terenie parku znajduje się siłownia, plac zabaw. Przy parku zlokalizowany jest wybieg dla psów
Ogródek jordanowski	rejon ulic Strzelców Bytomskich, Osiedlowej i Poniatowskiego	Po renowacji w 2010 r. Wyposażony w urządzenia zabawowe, ławki i kosze na śmieci
Park na Placu Piłsudskiego	Plac Józefa Piłsudskiego w Pyskowicach	W latach 2005-2006 park został zmodernizowany. W 2018 roku, w parku, w ramach II edycji Pyskowskiego Budżetu Obywatelskiego, powstała tężnia solankowa

		wraz z małą architekturą.
Plac Dożynkowy	rejon ulic Szpitalnej, Wojska Polskiego i Dworcowej	Na placu dożynkowym znajduje się plac zabaw, siłownia oraz Street Workout. Obiekt i przestrzeń o niskich walorach estetycznych, wymagających rozwiązania problemów przestrzenno-funkcjonalnych
Ośrodek Rozwiązywania Problemów Uzależnień	ul. Kościelna 13	Termomodernizację przeprowadzono w 2022 roku
Budynek przy ul. Sikorskiego 83	ul. Sikorskiego 83	W 2018 roku w budynku powstało Centrum Wsparcia Rodziny nadzorowane przez OPS, prace remontowe przeprowadzono w latach 2022-2023
Targowisko	Przy ul. Strzelców Bytomskich	Obiekt i przestrzeń o niskich walorach estetycznych, wymagających rozwiązania problemów przestrzenno-funkcjonalnych
Obiekt sportowy MKSR Czarni Pyskowice	ul. gen. Sikorskiego 79	Kompleks boiska trawiastego i trybun
Place zabaw/Siłownie/Urządzenia zabawowe	Poszczególne lokalizacje na terenie Pyskowic	Wyposażone w infrastrukturę rekreacyjną i sportową oraz urządzenia zabawowe

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Pyskowicach

Stan techniczny istniejących budynków użyteczności publicznej będących w zasobach Miasta Pyskowice jest ogólnie zadowalający. Uwagę zwracają jednak obiekty o niskich walorach estetycznych, wymagające rozwiązania problemów przestrzenno-funkcjonalnych. Duża część budynków przeszła termomodernizację. Jednakże na terenie Miasta istnieje zapotrzebowanie na infrastrukturę, w której prowadzona byłaby aktywizacja społeczna czy zawodowa, gdzie wspierana byłaby spójność społeczna i działania zapewniające włączenie społeczne.

Na obszarze Miasta Pyskowice istnieje scentralizowany system zaopatrzenia w energię ciepłą. Za dostawę ciepła w Pyskowicach odpowiada Ciepło Pyskowice Sp. z o.o. z siedzibą w Pyskowicach. Źródłem ciepła dla systemu ciepłowniczego Pyskowic jest kotłownia zlokalizowana przy ul. Poznańskiej 5. System ciepłowniczy Miasta tworzą 3 węzły grupowe wraz z węzłami kompaktowymi. Źródłem ciepła są kotły węglowe. Kotłownia pracuje na potrzeby centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej. Energia ciepła jest rozprowadzana do odbiorców w postaci gorącej wody poprzez sieć ciepłowniczą wysoko i niskotemperaturową. Parametry sieci wysokotemperaturowej to 130/70 °C, a niskotemperaturowej 90/70 °C. Całkowita długość sieci ciepłowniczej to 10.354 mb. w przedziale średnic od DN32 do DN300 dla sieci w systemie rur preizolowanych o wysokim parametrze oraz w przedziale średnic od DN50 do DN250 w technologii tradycyjnej ułożonej w kanałach nieprzechodnych o niskim parametrze. Długość sieci preizolowanej wynosi 5.182

mb. długość sieci w technologii klasycznej wynosi 5.172 mb. Na terenie Miasta istnieje kilka lokalnych kotłowni, usytuowanych głównie w budynkach użyteczności publicznej, zakładach przemysłowych. Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do funkcjonującego systemu ciepłowniczego obejmują właściwie cały analizowany Okręgami wyborczym obszar Miasta. Cała część południowa nie jest na chwilę obecną przyłączona do sieci ciepłowniczej i nie ma w chwili obecnej takiej możliwości technicznej. Natomiast jeżeli chodzi o część północną gdzie funkcjonuje sieć ciepłownicza, jest jeszcze wiele obiektów wielorodzinnych, w których jeżeli chodzi o rodzaj stosowanego ogrzewania, to zastosowano indywidualne źródła ciepła (osobne dla każdego z mieszkań) co nie jest rozwiązaniem przyjaznym środowisku. Indywidualne źródła ciepła występują we wszystkich Okręgach wyborczych. W większości indywidualne źródła ciepła oparte są o występowanie w całości lub częściowo w tych budynkach, indywidualnych kotłów opalanych węglem. Brak podłączenia do sieci ciepłowniczej lub zastosowania niskoemisyjnych, nowoczesnych źródeł ciepła powoduje zwiększoną emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Ponadto zastosowane w kotłowni przy ul. Poznańskiej 5, kotły węglowe, zgodnie z obowiązującymi przepisami w perspektywie kilku najbliższych lat muszą zostać wymienione na spełniające nowe normy ekologiczne. Dodatkowo większość istniejącej sieci ciepłowniczej, jest już mocno wyeksploatowana ze względu na wiek.

Na terenie Pyskowic zlokalizowane są będące własnością i w eksploatacji TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Gliwicach:

- Linie napowietrzne i kablowe średniego napięcia (SN) 20 kV,
- Linie napowietrzne i kablowe niskiego napięcia (nN),
- Linie napowietrzne i kablowe oświetlenia ulicznego niskiego napięcia (nN),
- Stacje transformatorowe SN/nN.

Zasilanie odbiorców zlokalizowanych na terenie Pyskowic odbywa się na średnim napięciu 6 i 20kV liniami napowietrznymi i kablowymi oraz sieciami niskiego napięcia, zasilanymi ze stacji elektroenergetycznych:

- SE Pyskowice (PYS) 110/20 kV, zlokalizowanej na terenie Pyskowic,
- SE Łabędy (LAB) 110/20 kV, zlokalizowanej na terenie Gliwic.

Stacje stanowią własność i są w eksploatacji u tego samego operatora (TAURON Dystrybucja).

Przez teren Miasta Pyskowice przechodzą również napowietrzne i kablowe linie elektroenergetyczne 110 kV jedno i dwutorowe, będące także własnością i w eksploatacji Tauron Dystrybucja S.A. Sieć elektroenergetyczna 110 kV (napowietrzna) łącząca stacje WN/SN obsługiwana jest przez ten sam TAURON Dystrybucja S.A. i pracuje w układzie zamkniętym. W związku z czym w razie awarii istnieje możliwość wzajemnego połączenia stacji WN/SN. Ponadto istnieją również powiązania sieci na średnim napięciu między stacjami transformatorowymi, które mogą być odpowiednio konfigurowane w zależności od układu awaryjnego sieci.

Przez Pyskowice przebiegają też linie energetyczne wysokich napięć 400 kV i 220 kV, będące własnością Polskich Sieci Elektroenergetycznych Operator S.A.:

- dwutorowa linia 400 kV Wielopole – Rokitnica i Wielopole – Joachimów,
- jednotorowa linia 220 kV Blachownia- Łagisza.

Stan techniczny linii i stacji transformatorowych zlokalizowanych na terenie Pyskowic ocenia się jako dobry. Na poziomie sieci energetycznej nie zdiagnozowano zjawisk kryzysowych w sferze funkcjonalno-przestrzennej.

Przedsiębiorstwami gazowniczymi, których działanie związane jest z zaopatrzeniem Miasta Pyskowice w gaz sieciowy są:

- w zakresie przesyłu gazu ziemnego – Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Świerklanach;
- w zakresie technicznej dystrybucji gazu ziemnego – Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Zabrze;
- w zakresie obrotu gazem ziemnym – Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo Obrót Detaliczny Sp. z o.o. – jako główny podmiot działający na rynku obrotu gazem.

Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. posiada koncesję na przesyłanie i dystrybucję paliw gazowych ważną do 6 grudnia 2068 roku. Oddziały Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. (w tym Oddział w Świerklanach) czuwają nad bezpieczeństwem i sprawnym działaniem sieci gazociągów wysokiego ciśnienia oraz poszczególnych elementów, wchodzących w skład systemu gazowniczego (takich jak tłocznie gazu, stacje redukcyjne i stacje redukcyjno-pomiarowe I-go st.).

Szczegółowe dane GUS w zakresie sieci gazowej przedstawia poniższa tabela:

Tabela 58 Sieć gazowa w Mieście Pyskowice w latach 2015-2020

Sieć gazowa	2015	2016	2017	2018	2019	2020
długość czynnej sieci ogółem w m	68346	68796	67587	69824	70475	71563
długość czynnej sieci przesyłowej w m	2020	2020	2020	2016	2016	2016
długość czynnej sieci rozdzielczej w m	66326	66776	65567	67808	68459	69547
długość czynnej sieci ogółem w km na 100 km ²	221,3	222,7	218,8	226,0	228,1	231,7
czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych) w szt.	1617	1643	1661	1704	1769	1809
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych w szt.	1563	1589	1585	1629	1690	1728
odbiorcy gazu w gosp.	5714	5741	5802	5982	6059	6082
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem w gosp.	1908	1992	2095	2188	309	2404
zużycie gazu w MWh	25492,1	27667,2	30514,4	29171,1	29160,4	30055,2
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w MWh	15843,7	18152,8	21159,2	19565,7	13433,6	21679,0
ludność korzystająca z sieci gazowej w os.	16776	16658	16692	16775	16845	16904

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

Przez teren Pyskowic przebiega przesyłowa sieć gazowa relacji Pniów-Szobiszowice (odcinek węzeł Pniów - odgańlenie Karchowice) o średnicy DN500 i ciśnieniu 2,5 MPa.

Dystrybucją gazu ziemnego na terenie Pyskowic zajmuje się Górnośląska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. w Zabrze. Stan techniczny sieci zlokalizowanych na terenie Pyskowic, ocenia się jako dobry. Na poziomie sieci gazowniczej nie zdiagnozowano zjawisk kryzysowych w sferze funkcjonalno-przestrzennej.

Zaopatrzenie w wodę dla Pyskowic świadczy Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Gliwicach, które zakupuje wodę od Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. w Katowicach. Poza PWiK Gliwice do części mieszkańców wodę dostarcza Remondis Aqua Toszek Sp. z o.o. (Mikoszowina) oraz samo Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów S.A. – są to budynki mieszkalne przy ul. Nad Kanałem.

Według danych udostępnionych przez PWiK Sp. z o. o. w Gliwicach, aktualnie do sieci wodociągowej podłączonych jest 1.739 budynków i innych obiektów. Według danych GUS na koniec 2020 r. z sieci korzystało 16.845 osób, co stanowi ponad 92% ogólnej liczby mieszkańców Pyskowic. Łączna długość sieci wodociągowej na terenie Pyskowic wynosi 53,02 km. Na poziomie sieci wodociągowej nie zdiagnozowano zjawisk kryzysowych w sferze

funkcjonalno-przestrzennej. Na nielicznych obszarach na których, nie funkcjonuje sieć wodociągowa, zastosowano studnie głębinowe spełniające podobne zadanie.

W zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków z terenu Pyskowic, zadanie realizuje także Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Gliwicach. Na dzień 31 grudnia 2022 r. długość sieci kanalizacyjnej stanowi 54,38 km w następującym podziale: sieć kanalizacji sanitarnej – 48,46 km, podłączenia – 5,92 km. Ilość czynnych przyłączy kanalizacyjnych do budynków i innych obiektów to 1060 szt. Liczba mieszkańców podłączonych do kanalizacji wynosi 17.405, co stanowi ok. 94,4 % ogółu osób zamieszkujących Pyskowice. Ścieki z terenu Pyskowic są przepompowywane do Centralnej Oczyszczalni Ścieków w Gliwicach. Rurociągi tłoczne o długości ok. 6,7 km przebiegają przez tereny Pyskowic i miasta Gliwice do dzielnicy Łabędy, gdzie zostały połączone z kolektorem sanitarnym miasta Gliwice. Szczegółowe dane GUS w zakresie sieci kanalizacyjnej przedstawia poniższa tabela:

Tabela 59 Sieć kanalizacyjna w Mieście Pyskowice w latach 2015-2020

Kanalizacja	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019	2020
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	37,1	39,9	45,6	45,6	46,8	47,3
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	812	862	903	945	973	988
awarie sieci kanalizacyjnej	szt.	51	46	50	34	57	50
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam3	503,9	494,0	498,7	494,6	491,6	499,6
ścieki oczyszczane odprowadzone	dam3	545,0	541,0	543,0	530,0	530,0	537,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	17309	17310	17346	17412	17405	17439

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl>

Miasto Pyskowice ze względu na sieć połączeń kanalizacji i sieci wodociągowej z miastem Gliwice, wchodzi w skład Aglomeracji Gliwice. Aglomeracja ta o równoważnej liczbie mieszkańców 206.800 RLM jest obsługiwana przez Centralną Oczyszczalnię Ścieków w Gliwicach przy ul. Edisona 16. Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do funkcjonującego systemu kanalizacyjnego dotyczą następujących Okręgów wyborczych nr: 1, 2, 3, 4, 5, 13, 15. Realizator zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków PWiK Sp. z o.o. będąc świadomym istniejących problemów przygotowuje się do opracowania kompleksowej koncepcji modernizacji gospodarki

wodnościekowej Pyskowic. W przypadku Okręgu nr 4 po części zjawisko braku sieci kanalizacyjnej rozwiązują przydomowe oczyszczalnie ścieków, ale jest to rozwiązanie częściowe. Ponadto odrębnym problemem dla Miasta i intensywnym zjawiskiem kryzysowym wymagającym natychmiastowej interwencji w Okręgu wyborczym nr 4 jest także kwestia utylizacji i oczyszczenia odcieków z zamkniętego składowiska odpadów w Zaolszanach.

Na terenie Miasta Pyskowice występują także obszary na których, dochodzi do awarii na sieciach wodociągowych / kanalizacyjnych / ciepłowniczych. Szczegółowe dane zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 60 Liczba występujących awarii na sieci kanalizacji sanitarnej, wodociągowej i ciepłowniczej z podziałem na Okręgi wyborcze w 2020 r.

Okręg wyborczy	Ilość awarii sieci kanalizacyjnej	Ilość awarii sieci wodociągowej	Ilość awarii sieci ciepłowniczej
Nr 1	0	4	0
Nr 2	0	4	0
Nr 3	0	2	0
Nr 4	1	2	0
Nr 5	0	1	0
Nr 6	0	0	0
Nr 7	0	3	0
Nr 8	0	0	1
Nr 9	0	1	0
Nr 10	1	0	0
Nr 11	0	0	0
Nr 12	0	0	0
Nr 13	0	0	0
Nr 14	0	0	0
Nr 15	0	2	0
Razem	2	19	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pyskowicach

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że najgorsza sytuacja występuje w Okręgach wyborczych nr 1, 2, 4. Natomiast w Okręgach wyborczych nr 6, 11 - 14 sytuacja związana z awariami w ogóle nie występuje.

Kolejną ważną kwestią w analizie sfery funkcjonalno-przestrzennej terenu Miasta jest badanie

przestrzeni publicznej. Adekwatne badanie zostało przeprowadzone przez pracowników Urzędu Miejskiego w Pyskowicach, co pozwoliło na wskazanie następujących terenów o niskich walorach estetycznych i problemach funkcjonalno-przestrzennych.

Tabela 61 Obszary na terenie Miasta Pyskowice o niskich walorach estetycznych i problemach przestrzennych

Lp.	Lokalizacja	Okręg wyborczy	Opis problemowy
1	rejon ul. Piaskowej	1	akty wandalizmu, dewastacja mienia publicznego
2	rejon ul. Jaśkowskiej	13	
3	rejon Parku Miejskiego	4	
4	ul. Sosnowa	2	podrzucone odpady i śmieci - tzw. „dzikie wysypiska”
5	ul. Mickiewicza	5	podrzucone odpady i śmieci - tzw. „dzikie wysypiska” oraz obszarowe problemy z bezpieczeństwem publicznym przy publicznych terenach zielonych
6	rejon jeziora Dzierżno Małe	1	okresowe zanieczyszczanie wody (lato) tzw. „kolorowy kożuch”
7	rejon ul. Gen. Władysława Sikorskiego	1	problemy z estetyką otoczenia oraz obszarowe problemy z bezpieczeństwem publicznym, tam gdzie występuje zagęszczenie budynków wielorodzinnych i mieszkań socjalnych
8	rejon ul. Wolności	2	
9	rejon ul. Traugutta	3	
10	składowisko odpadów w Zaolszanach	4	obszar w fazie poeksploatacyjnej, który był wykorzystywany jako składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne - obecnie główny problem to powstające odcieki, i kwestia ich oczyszczania oraz utylizacji, obszar ten stanowi problem przestrzenny, ponieważ zgodnie z wydanymi decyzjami administracyjnym brak jest możliwości korzystania z terenu przez 30 lat w fazie poeksploatacyjnej
11	Plac Dożynkowy rejon ulic Szpitalnej, Wojska Polskiego i Dworcowej	8	przestrzeń o niskich walorach estetycznych, wymagająca rozwiązania problemów przestrzenno-funkcjonalnych
12	Targowisko przy ul. Strzelców Bytomskich	6	przestrzeń o niskich walorach estetycznych, wymagająca rozwiązania problemów przestrzenno-funkcjonalnych

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Pyskowicach

Obszary o niskich walorach estetycznych i problemach przestrzennych zostały zdiagnozowane w Okręgach wyborczych nr 1 (3 obszary), 2 (2 obszary), 3 (1 obszar), 4 (1 obszar), 5 (1 obszar), 6 (1 obszar), 8 (1 obszar), 13 (1 obszar). W innych Okręgach wyborczych nie zdiagnozowano takich obszarów.

Jeżeli chodzi o komunikację publiczną to za organizację transportu zbiorowego w Mieście Pyskowice odpowiada Zarząd Transportu Metropolitalnego Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. W mieście zlokalizowana jest także stacja kolejowa, na której zatrzymują się pociągi kursujące na trasie Opole - Gliwice. Ponadto Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia

tak jak i Miasto jest zainteresowana reaktywacją połączenia kolejowego na trasie Pyskowice Miasto - Gliwice. Po modernizacji sieci, pociąg zatrzymywałby się na stacjach: Pyskowice Miasto – Pyskowice - Gliwice Kuźnica - Gliwice Łabędy - Gliwice os. Kopernika - Gliwice. Dodatkowo przy stacjach: Pyskowice i Pyskowice Miasto zrealizowane zostałyby w ramach tej inwestycji strefy parkowania typu Park&Ride, z parkingami samochodowymi i rowerowymi, dla wszystkich przesiadających się na pociąg. Przywrócenie bezpośredniej komunikacji kolejowej Pyskowic z Gliwicami to niepowtarzalna okazja na rozwój Miasta. Na terenie Miasta kursuje 11 linii autobusowych obsługiwanych przez Zarząd Transportu Metropolitalnego Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Linie te łączą Pyskowice z Bytomiem, Gliwicami oraz Tarnowskimi Górami. Ponadto funkcjonują także kursy oferowane przez przewoźników prywatnych. Pyskowice stanowią punkt przesiadkowy dla okolicznych wsi i miejscowości należących do sąsiednich gmin. Rozdział/kumulacja głównego potoku pasażerskiego następuje na terenie Miasta. Część kursów autobusowych zaspokaja nie tyle potrzeby Pyskowic a gmin sąsiednich. Z kolei potrzeby komunikacyjne w ramach ruchu pasażerskiego z Pyskowic są uwzględniane w siatce połączeń miasta Gliwice, które odpowiadają za organizację transportu w ramach swoich granic administracyjnych i dostosowują swój rozkład tak by móc odbierać potok pasażerów z kierunku Pyskowic.

Na terenie Miasta znajduje się 55 punktów przystanków autobusowych z czego w jego zarządzie jest 41 obiektów. Orientacyjna odległość pomiędzy przystankami wynosi od 400 m do 1000 m. Wielkość obszarowa Miasta nie stanowi większego problemu z punktu organizacji komunikacji publicznej, organizowany jest także transport publiczny do znaczących zakładów pracy zlokalizowanych na obrzeżach Miasta. Nieodzowne jest dalsze dostosowywanie siatki połączeń do koniecznych przesiadek, godzin pracy zakładów/firm, instytucji, czy "dzwonek" w szkołach. Podobne założenie należy przyjąć w odniesieniu do sieci przystanków. W godzinach szczytu pojawiają się problemy obciążenia linii pasażerskich w kierunku Gliwic - które, organizator przewozów stara się sukcesywnie rozwiązywać dostosowując rozkłady jazdy i tabor do potrzeb pasażerów. Są to konieczne zmiany organizacyjne a nie zjawiska kryzysowe w badanej sferze. Natomiast na terenie Miasta sporadycznie występują obszary, na których są problemy z komunikacją publiczną. Do takich miejsc można zaliczyć część terenów położonych w granicach Okręgu wyborczego nr 5 oraz Okręgu wyborczego nr 13.

Podsumowanie analizy danych dotyczących zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, zdiagnozowanych na terenie Miasta Pyskowice, zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 62 Podsumowanie - zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w poszczególnych Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice

OKRĘG NR	ZJAWISKA KRYZYSOWE W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ		UZASADNIENIE
	WYSTĘPOWANIE ZJAWISKA KRYZYSOWEGO		
	TAK	NIE	
Okręg wyborczy nr 1			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: infrastruktura społeczna, sieć ciepłownicza, sieć kanalizacyjna, przestrzeń publiczna, awarie na sieciach.
Okręg wyborczy nr 2			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: sieć ciepłownicza, sieć kanalizacyjna, przestrzeń publiczna, awarie na sieciach.
Okręg wyborczy nr 3			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: sieć ciepłownicza, sieć kanalizacyjna, przestrzeń publiczna, awarie na sieciach.
Okręg wyborczy nr 4			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: sieć ciepłownicza, sieć kanalizacyjna, przestrzeń publiczna, awarie na sieciach.
Okręg wyborczy nr 5			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: sieć ciepłownicza, sieć kanalizacyjna, przestrzeń publiczna, awarie na sieciach, komunikacja.
Okręg wyborczy nr 6			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: infrastruktura społeczna, sieć ciepłownicza, przestrzeń publiczna.
Okręg wyborczy nr 7			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: sieć ciepłownicza, awarie na sieciach.
Okręg wyborczy nr 8			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: infrastruktura społeczna, sieć ciepłownicza, przestrzeń publiczna, awarie na sieciach.
Okręg wyborczy nr 9			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: sieć ciepłownicza, awarie na sieciach.
Okręg wyborczy nr 10			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: sieć ciepłownicza, awarie na sieciach.
Okręg wyborczy nr 11			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: sieć ciepłownicza.
Okręg wyborczy nr 12			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: sieć ciepłownicza.
Okręg wyborczy nr 13			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: sieć ciepłownicza, sieć kanalizacyjna, przestrzeń publiczna, komunikacja.
Okręg wyborczy nr 14			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: sieć ciepłownicza.
Okręg wyborczy nr 15			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: sieć ciepłownicza, sieć kanalizacyjna, awarie na sieciach.

Źródło: opracowanie własne

3.5 Sfera techniczna

Sfera techniczna na terenie Miasta obejmuje swoim zakresem stan techniczny obiektów mieszkaniowych znajdujących się w zasobach miejskich. W poniższej tabeli zamieszczono informacje dotyczące stanu technicznego budynków, podłączenia do kanalizacji, spełniania przez budynki wymogów z zakresu ochrony środowiska i energooszczędności oraz rodzaju stosowanego ogrzewania.

Tabela 63 Miejskie zasoby mieszkaniowe

Lp.	Nazwa/adres/okręg	Podłączenie do sieci kanalizacji sanitarnej	Rozwiązania techniczne energooszczędnościowe, ochrona środowiska	Rodzaj ogrzewania	Stan techniczny, przewidywane prace remontowe i/lub termomodernizacyjne
1.	Budynek mieszkalny przy ulicy Armii Krajowej 11 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 5	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania gazowe	Wykonanie izolacji ścian piwnicznych wraz z wymianą okien piwnicznych, wykonanie remontu dachu - PILNE .
2.	Budynek mieszkalno-usługowy przy ulicy Armii Krajowej 23 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 5	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z lokali) ogrzewania węglowe lub gazowe	Stan techniczny budynku zadawalający. Naprawa dachu, osadzenie elementów konstrukcyjnych, remont schodów i piwnic, remont lub rozbiórka balkonu.
3.	Budynek mieszkalno-usługowy przy ulicy Cmentarnej 4 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 5	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z lokali) ogrzewania gazowe	Stan techniczny budynku zadawalający. Remont ścian szczytowych dachu. Osadzenie elementów konstrukcyjnych. Wykonanie termomodernizacji. Remont lub rozbiórka komórek.
4.	Budynek mieszkalny przy ulicy Karola Miarki 1 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 5	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe	Wykonanie termomodernizacji - PILNE. REMONT KAPITALNY dachu. Osadzenie elementów konstrukcyjnych. Rozbiórka komórek - PILNE . Remont podłogi strychu – PILNE .
5.	Budynek mieszkalny przy ulicy Mickiewicza 14 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 5	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe/gazowe	Remont lub rozbiórka komórek. Naprawy ścian wewnętrznych. Wykonanie termomodernizacji. Remont dachu - PILNE .

6.	Budynek mieszkalny przy ulicy Mickiewicza 51 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 5	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe, elektryczne	Stan techniczny budynku zadawalający. Naprawa dachu. Osadzenie elementów konstrukcyjnych.
7.	Budynek mieszkalno-usługowy przy ulicy Kopernika 6 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 9	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową, odgromową	c.o. miejskie	Stan techniczny budynku zadawalający. Remont klatek schodowych i schodów, naprawa murów, udrożnienie rynien, zamontowanie drabiny wyłazu dachowego.
8.	Budynek mieszkalny przy ulicy Oświęcimskiej 25,25,27,27a w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 2	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową,	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z lokali) ogrzewania węglowe lub gazowe	Obiekt przeznaczony do GENERALNEGO REMONTU , w tym remontu dachu.
9.	Budynek mieszkalno-usługowy przy ulicy Powstańców Śląskich 3 Okręg wyborczy nr 4	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z lokali) ogrzewania węglowe lub gazowe	Remont dachu wraz z tarasem - PILNE . Izolacja ścian, naprawa ścian, kominów, odtworzenie schodów tarasowych.
10.	Budynek mieszkalny przy ulicy Rynek 4 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 5	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe lub gazowe	Stan techniczny budynku zadawalający. Wykonanie termomodernizacji. Naprawa sklepienia bramy wejściowej.
11.	Budynek mieszkalno-usługowy przy ulicy Sikorskiego 11 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 4	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową (w części budynku)	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z lokali) ogrzewania węglowe lub gazowe	Ze względu na zakres prac remontowych do wykonania, stanu budynku nie można uznać za zadawalający. Remont dachu. Izolacja ścian. Wykonanie termomodernizacji. Rozbiórka kominów.
12.	Budynek mieszkalny przy ulicy Sikorskiego 11a w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 4	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe	Stan techniczny budynku zadawalający. Remont schodów i naprawa posadzki.
13.	Budynek mieszkalny przy ulicy Sikorskiego 45/45a w Pyskowicach	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań)	Stan techniczny budynku zadawalający. Izolacja ścian piwnicznych. Wykonanie termomodernizacji, wymiana stolarki drzwiowej.

	Okręg wyborczy nr 1			ogrzewania węglowe lub elektryczne	Remont podjazdu oraz dojścia.
14.	Budynek mieszkalny przy ulicy Sikorskiego 45b/45c w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 1	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe, gazowe lub elektryczne	Remont dachu i stropu ostatniej kondygnacji. Remont kominów i obróbek blacharskich - NATYCHMIAST . Izolacja ścian piwnicznych. Wykonanie termomodernizacji. Wymiana stolarki okiennej.
15.	Budynek mieszkalny przy ulicy Sikorskiego 48 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 1	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe lub elektryczne	Stan techniczny budynku zadawalający. Izolacja ścian piwnicznych. Wymiana stolarki i drzwi wejściowych. Remont podestu przy wejściu na klatkę.
16.	Budynek mieszkalno-usługowy przy ulicy Sikorskiego 50 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 1	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z lokali) ogrzewania węglowe, gazowe lub elektryczne	Izolacja ścian piwnicznych, wymiana stolarki okien i drzwiowej, remont stropu ostatniej kondygnacji – PILNE . Wykonanie normatywnego podestu na wejściu. Podłączenia rur spustowych.
17.	Budynek mieszkalno-usługowy przy ulicy Sikorskiego 83 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 1	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną	Kotłownia węglowa (c.o. ogrzewanie budynku)	Prace remontowe przeprowadzono w latach 2022 – 2023.
18.	Budynek mieszkalny przy ulicy Piaskowej 1 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 1	Nie gdyż nie ma możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej, przy budynku zlokalizowane jest szambo	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, odgromową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe	Wykonanie termomodernizacji. Wymiana stolarki okiennej - PILNE . Remont schodów na parterze. Założenie marek. Izolacja pionowa fundamentów. Remont schodów.
19.	Budynek mieszkalny przy ulicy Piaskowej 4 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 1	Nie gdyż nie ma możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej, przy budynku	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, odgromową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe	Do wykonania REMONT KAPITALNY konstrukcji dachu wraz z pokryciem i odwodnieniem. Izolacja ścian piwnicznych - PILNE . Naprawa ścian. Wymiana stolarki okiennej.

		zlokalizowane jest szambo			
20.	Budynek mieszkalny przy ulicy Piaskowej 10 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 1	Nie gdyż nie ma możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej, przy budynku zlokalizowane jest szambo	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, odgromową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe	Naprawa dachu – PILNE . Izolacja ścian piwnicznych. Naprawa ścian. Wymiana okien.
21.	Budynek mieszkalny przy ulicy Traugutta 6 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 3	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe	Stan techniczny budynku zadawalający. Wykonanie termomodernizacji. Wymiana stolarki drzwiowej i okiennej. Zabezpieczenie okien piwnicznych.
22.	Budynek mieszkalny przy ulicy Traugutta 8 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 3	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe	Wykonanie termomodernizacji - PILNE . Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej - PILNE . Zabezpieczenie okien piwnicznych. Remont zejść do piwnicy - PILNE . Zabezpieczenie zepsutych wyłazów dachowych - PILNE .
23.	Budynek mieszkalno-usługowy przy ulicy Traugutta 51/53 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 3	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową, odgromową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z lokali) ogrzewania węglowe, gazowe lub elektryczne	Remont opaski wokół budynku i podestów wejściowych - PILNE . Obróbki blacharskie – PILNE . Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej - PILNE . Remont murków zewnętrznych.
24.	Budynek mieszkalny przy ulicy Traugutta 55/57 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 3	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową, odgromową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe, gazowe lub elektryczne	Remont opaski wokół budynku - PILNE . Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej - PILNE . Wykonanie termomodernizacji i wymiana skrzynki gazowej – PILNE . Naprawa dachu – remont kominków „H”.
25.	Budynek mieszkalny przy ulicy Wolności 15 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 2	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, odgromową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe i elektryczne	Obiekt dopuszczony warunkowo do użytkowania. Przeznaczony do GENERALNEGO REMONTU . Obiekt niezamieszkały. Przeznaczony do sprzedaży.
26.	Budynek mieszkalny przy	tak	Budynek posiada instalację	W budynku funkcjonują	Stan techniczny budynku zadawalający.

	ulicy Wolności 17 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 2		wodociągową, elektryczną, gazową	indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe lub gazowe	Remont piwnic. Osadzenie elementów konstrukcyjnych. Izolacja fundamentów.
27.	Budynek mieszkalny przy ulicy Wyszyńskiego 34 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 4	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe lub gazowe	Stan techniczny budynku zadawalający. Naprawa tynków. Remont schodów zewnętrznych. Prace remontowe więźby dachowej.
28.	Budynek mieszkalny przy ulicy Ogrodowej 22 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 1	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe	Ze względu na zakres prac remontowych do wykonania, stanu budynku nie można uznać za zadawalający. Wykonanie izolacji fundamentów, remontu piwnic, remont dachu, wykonanie klatki schodowej, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, naprawa tynków i murów, naprawa i wymiana elementów konstrukcyjnych.
29.	Budynek mieszkalny przy ulicy Kościelnej 3 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 6	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe	Stan techniczny budynku zadawalający. Naprawa dachu i termomodernizacja.
30.	Budynek mieszkalny przy ulicy Szpitalnej 7 w Pyskowicach Okręg wyborczy nr 6	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe lub gazowe	Stan techniczny budynku zadawalający. Budynek po termomodernizacji, całkowicie wyremontowany.

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Pyskowicach

Analizie poddano 30 budynków znajdujących się w zasobach mieszkaniowych Miasta Pyskowice. Większość budynków kwalifikuje się do wykonania pilnych lub natychmiastowych prac remontowych (17 obiektów), część wręcz wymaga kapitalnego/generalnego remontu (4 obiekty) a w części ze względu na charakter prac remontowych do przeprowadzenia, nie można mówić o zadowalającym stanie technicznym (2 obiekty). Generalnie ogólny stan techniczny budynków jest zadowalający tylko w przypadku 13 z 30 budynków znajdujących się w zasobach miejskich. Reszta budynków tj. 17 z 30 budynków znajdujących się w zasobach, wymaga interwencji ze względu na stan techniczny. W tym zakresie najgorsza sytuacja kryzysowa występuje w Okręgu wyborczym nr 1 (7 budynków), Okręgach wyborczych nr 3 i 5 (po 3 budynki), następnie Okręgach wyborczych nr 2 i 4 (po 2 budynki). Natomiast w Okręgach wyborczych nr 6 i 9, sytuacja kryzysowa nie występuje wcale. Większość budynków jest podłączona do sieci kanalizacyjnej i w tym zakresie nie występują zjawiska kryzysowe - jedynie w przypadku Okręgu wyborczego nr 1 część obiektów jest wyposażona w szamba (3 budynki). Należy podkreślić, że jest to problem ważny ze względu na ochronę środowiska, ponieważ ścieki są gromadzone w bezodpływowych, nieszczelnych szambach i zbiornikach, powodując zanieczyszczenie wód gruntowych i powierzchniowych. Problem ochrony środowiska oraz rozwiązań technicznych energooszczędnościowych nie jest widoczny jedynie w Okręgu wyborczym nr 9, ale we wszystkich pozostałych Okręgach wyborczych, w których Miasto posiada zasoby mieszkaniowe, występują zjawiska kryzysowe. Większość budynków kwalifikuje się do zastosowania technicznych rozwiązań energooszczędnościowych. Termomodernizacji dokonano tylko w jednym budynku w Okręgu wyborczym nr 6. Ponadto jeżeli chodzi o rodzaj stosowanego ogrzewania, to w większości obiektów (29 budynków) zastosowano indywidualne źródła ciepła (osobne dla każdego z mieszkań) co nie jest rozwiązaniem przyjaznym środowisku. Indywidualne źródła ciepła występują we wszystkich Okręgach wyborczych, z wyłączeniem Okręgu wyborczego nr 9 gdzie budynek jest podłączony do miejskiej sieci ciepłowniczej. Ponadto należy nadmienić, że w tym przypadku, jedynie w 2 budynkach indywidualne źródła ciepła są w całości oparte o gazowe ogrzewanie. W większości indywidualne źródła ciepła oparte są o występowanie w całości lub częściowo w tych budynkach, indywidualnych kotłów opalanych węglem (27 budynków). Brak podłączenia do sieci ciepłowniczej lub zastosowania niskoemisyjnych, nowoczesnych źródeł ciepła powoduje zwiększoną emisję zanieczyszczeń do atmosfery.

Podsumowanie analizy danych dotyczących zjawisk kryzysowych w sferze technicznej, zdiagnozowanych na terenie Miasta Pyskowice, zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 64 Podsumowanie - zjawiska kryzysowe w sferze technicznej w poszczególnych Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice

OKRĘG NR	ZJAWISKA KRYZYSOWE W SFERZE TECHNICZNEJ		UZASADNIENIE
	WYSTĘPOWANIE ZJAWISKA KRYZYSOWEGO		
	TAK	NIE	
Okręg wyborczy nr 1			Zdiagnozowane negatywne zjawiska dot.: degradacji stanu technicznego budynków lub rozwiązań technicznych z zakresu energooszczędności i ochrony środowiska.
Okręg wyborczy nr 2			
Okręg wyborczy nr 3			
Okręg wyborczy nr 4			
Okręg wyborczy nr 5			
Okręg wyborczy nr 6			
Okręg wyborczy nr 7			Brak zdiagnozowanych problemów technicznych.
Okręg wyborczy nr 8			
Okręg wyborczy nr 9			
Okręg wyborczy nr 10			
Okręg wyborczy nr 11			
Okręg wyborczy nr 12			
Okręg wyborczy nr 13			
Okręg wyborczy nr 14			
Okręg wyborczy nr 15			

Źródło: opracowanie własne

4. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Zgodnie z art. 9.1 Ustawy o rewitalizacji, obszar zdegradowany należy rozumieć jako „obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, a w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym” oraz gdy na obszarze tym występuje „ponadto co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw;
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenie standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska;
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych;
- 4) technicznych – w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami”.

Obszar zdegradowany to obszar na którym, zidentyfikowano stan kryzysowy, czyli kumulację negatywnych zjawisk reprezentujących przede wszystkim sferę społeczną. W związku z powyższym przeprowadzono całościową diagnozę sytuacji w Mieście Pyskowice w celu identyfikacji zjawisk kryzysowych. Diagnozę wykonano w oparciu o istniejące dokumenty strategiczne, dane statystyczne, w tym gromadzone na poziomie lokalnym oraz w oparciu o pozyskane dane jakościowe, w tym przeprowadzone wywiady eksperckie

Konieczne dane udostępnił m. innymi Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski czy Komisariat Policji.

W analizie brano pod uwagę znaczenie danego obszaru dla rozwoju lokalnego, ale przede wszystkim jako szczególnie istotną, uwzględniono koncentrację negatywnych zjawisk mierzoną liczbą wskaźników odnoszących się do zidentyfikowanych czynników ocenionych negatywnie, gdzie z kolei pod uwagę brano przede wszystkim zjawiska społeczne, wraz z występującymi w dalszej kolejności problemami gospodarczymi, środowiskowymi, przestrzenno-funkcjonalnymi czy problemami w sferze technicznej.

W procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru predystynowanego do rewitalizacji, poddano analizie jednostki porównawcze, których rolę pełniły Okręgi wyborcze zdefiniowane i określone pierwotnie na potrzeby wyborów samorządowych w 2018 roku. Przeprowadzono analizę porównawczą, w celu określenia, które Okręgi charakteryzują się największą liczbą zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych, opisanych mierzonymi wskaźnikami. Założono, że za obszar spełniający kryterium koncentracji problemów uznane zostanie Okręg, w którym na 16 analizowanych obszarów problemowych, zostanie zidentyfikowane co najmniej 10 zjawisk problemowych.

Tak przeprowadzona wielokryterialna analiza, pozwoliła na wyznaczenie Okręgów, które charakteryzują się koncentracją negatywnych zjawisk i noszą znamiona obszarów zdegradowanych, stając się podstawą do zakwalifikowania części poddawanych diagnozie Okręgów, jako technicznie wyznaczonych obszarów zdegradowanych, w których będą się mieścić docelowe obszary rewitalizacji.

Podsumowując, w siedmiu Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice (nr: 1, 4, 5, 9, 12, 13, 14) występuje koncentracja negatywnych zjawisk kryzysowych, w większości badanych kategorii. W przeprowadzonej diagnozie skupiono się na kategoriach problemów, które są mierzalne dla wszystkich analizowanych jednostek. W pozostałych Okręgach zjawiska kryzysowe występują w mniejszym stopniu lub nie zostały zidentyfikowane.

Wyznaczone obszary zdegradowane zostały przyjęte uchwałą Nr XLVIII/452/2022 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice. Niniejsza Uchwała w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Pyskowice była poddana konsultacjom społecznym w dniach od 18 lipca do 16 sierpnia 2022 roku, które

obejmowały formy: zbierania uwag w postaci papierowej i elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, spotkania otwartego z interesariuszami rewitalizacji, oraz zbieraniem uwag ustnych przekazanych z wykorzystaniem dedykowanego numeru telefonu.

Występowanie obszarów zdegradowanych, rozumianych jako wskazane poszczególne Okręgi wyborcze Miasta Pyskowice, na których intensywnie zachodzą zjawiska kryzysowe, zostało przedstawione w syntetycznym ujęciu w formie graficznej, w tabeli na kolejnej stronie, w której żółtym kolorem zaznaczono, mierzalne i opisane badanymi wskaźnikami, zjawiska kryzysowe zachodzące w poszczególnych Okręgach. Tabela stanowi techniczne wskazanie obszarów zdegradowanych (zaznaczono czerwonym kolorem), dla docelowych obszarów rewitalizacji.

Tabela 65 Syntetyczna ocena zjawisk kryzysowych w poszczególnych Okręgach wyborczych Miasta Pyskowice

RODZAJ PROBLEMU	PROBLEMY DEMOGRAFICZNE	UBÓSTWO	BEZRADNOŚĆ	NIEPENOSPRAWNOŚĆ	ALKOHOLIZM	BEZROBOCIE	ZADŁUŻENIE	PRZESTĘPCZOŚĆ I BEZPIECZEŃSTWO	EDUKACJA DOŻYWANIE DZIECI	KAPITAŁ SPOŁECZNY	UCZESTNICTWO W ŻYCIU PUBLICZNYM	UCZESTNICTWO W ŻYCIU KULTURALNYM	SFERA GOSPODARCZA	SFERA ŚRODOWISKOWA	SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	SFERA TECHNICZNA	SUMA
Okręg wyborczy nr 1																	13
Okręg wyborczy nr 2																	8
Okręg wyborczy nr 3																	9
Okręg wyborczy nr 4																	13
Okręg wyborczy nr 5																	10
Okręg wyborczy nr 6																	6
Okręg wyborczy nr 7																	7
Okręg wyborczy nr 8																	5
Okręg wyborczy nr 9																	12
Okręg wyborczy nr 10																	8
Okręg wyborczy nr 11																	9
Okręg wyborczy nr 12																	12
Okręg wyborczy nr 13																	11
Okręg wyborczy nr 14																	10
Okręg wyborczy nr 15																	2

Źródło: opracowanie własne

5. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 10 Ustawy o rewitalizacji, obszar rewitalizacji to taki obszar, dla którego na całości lub części obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, Gmina zamierza prowadzić rewitalizację z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego. Równocześnie obszar rewitalizacji może obejmować łącznie tereny o powierzchni nie większej niż 20% powierzchni Gminy oraz zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców Gminy. Obszar rewitalizacji może obejmować również niezamieszkałe tereny przemysłowe (w tym wydobywcze), powojkowe, pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

Wyznaczenie obszaru rewitalizowanego przeprowadzono mając na uwadze założenie, że zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji, obszar rewitalizacji to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację (...). Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”. W związku z tym wyznaczono obszar rewitalizowany jako teren, na którym występuje najwyższa koncentracja problemów społecznych, gospodarczych, techniczno-strukturalnych i środowiskowych, z uwzględnieniem jego istotnego znaczenia dla rozwoju Gminy. W wyniku delimitacji, wybrano obszary mające szczególne znaczenie dla Gminy, posiadające przestrzenie i obiekty stanowiące potencjał do prowadzenia możliwych działań rewitalizacyjnych.

W wyniku przeprowadzonej delimitacji obszaru zdegradowanego, wyznaczono obszar rewitalizacji, na który składają się wyznaczone i zamieszkałe podobszary zlokalizowane na terenach Okręgów wyborczych: 1, 4, 5, 9, 12, 13,14. Wyznaczony obszar rewitalizacji składa się z następujących podobszarów rewitalizacji:

- OR 1A, który zajmuje powierzchnię **131 ha (4,21% powierzchni ogółem Gminy) i jest zamieszkały przez 239 mieszkańców (1,46% ludności ogółem Gminy)**. Obszar rewitalizowany wyznaczony od północy ul. Wiejską, od wschodu ul. Czerwionki, od południa Kanałem Gliwickim, od zachodu ul. Polną;
- OR 1B, który zajmuje powierzchnię **70 ha (2,25% powierzchni ogółem Gminy) i jest**

zamieszkały przez 146 mieszkańców (0,89% ludności ogółem Gminy). Obszar rewitalizowany wyznaczony do północy linią kolejową, od wschodu ul. Poddębnie, od południowego wschodu potokiem, od południowego zachodu ul. Świerkową, od zachodu ul. Piaskową;

- OR 4, który zajmuje powierzchnię **20 ha (0,64% powierzchni ogółem Gminy) i jest zamieszkały przez 96 mieszkańców (0,58% ludności ogółem Gminy).** Obszar rewitalizowany wyznaczony od północy ul. Strzelców Bytomskich, od wschodu ul. Gliwicką, od południa ul. Toszecką, od zachodu ulicami Powstańców Śląskich i Sienkiewicza, kard. Wyszyńskiego i Nową;

- OR 5, który zajmuje powierzchnię **21 ha (0,67% powierzchni ogółem Gminy) i jest zamieszkały przez 541 mieszkańców (3,3% ludności ogółem Gminy).** Obszar rewitalizowany wyznaczony od północy ul. Strzelców Bytomskich, od wschodu ulicami Nową, kard. Wyszyńskiego, Powstańców Śląskich, od południa ul. Toszecką, od zachodu ulicami Parkową, Cmentarną i Szpitalną;

- OR 9, który zajmuje powierzchnię **7 ha (0,22% powierzchni ogółem Gminy) i jest zamieszkały przez 1347 mieszkańców (8,21% ludności ogółem Gminy).** Obszar rewitalizowany wyznaczony od północy ul. Wojska Polskiego, od wschodu ul. Szopena, od południa ul. Strzelców Bytomskich, od zachodu ul. Mozarta;

- OR 12, który zajmuje powierzchnię **3 ha (0,1% powierzchni ogółem Gminy) i jest zamieszkały przez 1009 mieszkańców (6,15% ludności ogółem Gminy).** Obszar rewitalizacji wyznaczony od północy ul. Wojska Polskiego, do wschodu ul. Drzymały, od południa ul. Boczna Drzymały, od zachodu ul. Szopena;

- OR 13, który zajmuje powierzchnię **12 ha (0,39% powierzchni ogółem Gminy) i jest zamieszkały przez 465 mieszkańców (2,83% ludności ogółem Gminy).** Obszar rewitalizacji wyznaczony od północy ulicami Jana III Sobieskiego, Wyzwolenia, Jaśkowiecką, od wschodu terenami pod zabudowę, od południa ul. Wojska Polskiego, od zachodu ulicami Lompy i Stefana Batorego;

- OR 14, który zajmuje powierzchnię **3 ha (0,1% powierzchni ogółem Gminy) i jest zamieszkały przez 730 mieszkańców (4,45% ludności ogółem Gminy).** Obszar rewitalizowany wyznaczony od północy ul. Wieczorka, od wschodu ul. Matejki, od południa ul. Wojska Polskiego, od zachodu ul. Konopnickiej;

Całość obszaru rewitalizacji stanowi łącznie powierzchnię **267 ha (8,58% powierzchni ogółem Gminy) oraz jest łącznie zamieszkiwana przez 4573 mieszkańców (27,87% ludności ogółem**

Gminy), a co za tym idzie nie przekracza limitów określonych w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji.

Podstawowe parametry obszaru rewitalizacji (wraz z jego podobszarami), a także obszaru zdegradowanego przedstawiono w poniższej tabeli.

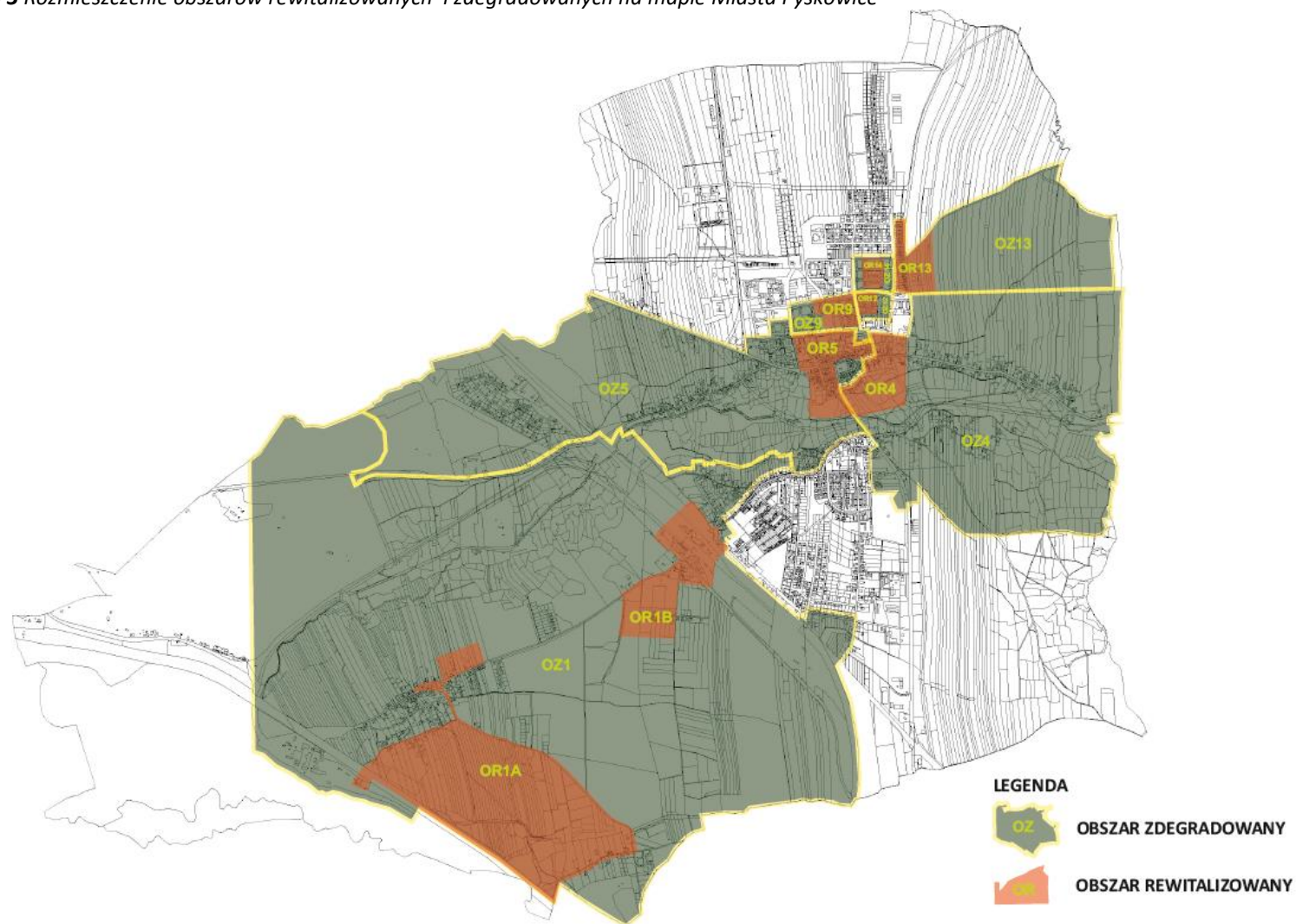
Tabela 66 Podstawowe parametry obszaru rewitalizacji (wraz z jego podobszarami), a także obszaru zdegradowanego

Jednostka	Liczba osób zamieszkujących jednostkę	Liczba ludności w stosunku do liczby mieszkańców Gminy (%)	Powierzchnia jednostki (ha)	Powierzchnia w stosunku do powierzchni Gminy (%)
Podobszar rewitalizacji OR 1A	239	1,46	131	4,21
Podobszar rewitalizacji OR 1B	146	0,89	70	2,25
Podobszar rewitalizacji OR 4	96	0,58	20	0,64
Podobszar rewitalizacji OR 5	541	3,30	21	0,67
Podobszar rewitalizacji OR 9	1347	8,21	7	0,22
Podobszar rewitalizacji OR 12	1009	6,15	3	0,10
Podobszar rewitalizacji OR 13	465	2,83	12	0,39
Podobszar rewitalizacji OR 14	730	4,45	3	0,10
Obszar rewitalizacji	4573	27,87	267	8,58
Obszar zdegradowany	7637	46,54	2321	74,53
Gmina Pyskowice	16411	100,00	3114	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Miejski w Pyskowicach

Co do zasady ostateczny kształt obszarów na których Miasto Pyskowice zamierza prowadzić rewitalizację jest uzasadniony istotnym znaczeniem dla rozwoju lokalnego Gminy i bierze pod uwagę wyniki konsultacji społecznych prowadzonych w dniach od 18 lipca do 16 sierpnia 2022, a także wyniki konsultacji społecznych prowadzonych w dniach od 13 października do 14 listopada 2022 roku. Wyznaczony obszar rewitalizacji został przyjęty uchwałą Nr XLVIII/452/2022 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice, a także uchwałą Nr LI/472/2022 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 24 listopada 2022 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XLVIII/452/2022 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 25 sierpnia 2022r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice. Rozmieszenie obszarów rewitalizowanych i zdegradowanych na mapie Miasta Pyskowice obrazuje mapa na kolejnej stronie.

Mapa 3 Rozmieszczenie obszarów rewitalizowanych i zdegradowanych na mapie Miasta Pyskowice

Źródło: opracowanie własne

6. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Na potrzeby wskazania obszaru rewitalizowanego przeprowadzono pogłębione badania obszaru zdegradowanego. W toku pozyskiwania koniecznych informacji wykorzystano narzędzia:

- wywiadów z pracownikami społecznymi, animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Miejskiego za współpracę z organizacjami pozarządowymi, a także z przedstawicielami społeczeństwa,
- badań przestrzeni np. spis z natury obszarów o niskich walorach estetycznych, stanu infrastruktury,
- wywiadów z zarządcami na temat stanu i braków rozwiązań funkcjonalnych w obiektach.

Na etapie prowadzonej delimitacji uwzględniono także adekwatne i dostępne dane statystyczne jak i wyniki przeprowadzonych analiz oparte na przeprowadzonych, konsultacjach i warsztatach strategicznych.

Obszar do rewitalizacji został wybrany na podstawie przeprowadzonej diagnozy, w tym analizy wskaźnikowej i jakościowej w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej/technicznej oraz gospodarczej i środowiskowej. Uwzględniając powyższe kryteria delimitacji wyodrębniono obszar rewitalizacji, który charakteryzuje się degradacją tkanki społecznej, infrastrukturalnej czy przestrzennej oraz niedostatecznym rozwinięciem potencjału gospodarczego i społecznego.

Ze względu na charakter Miasta i znaczące dysproporcje pomiędzy liczbą mieszkańców w poszczególnych podobszarach rewitalizacji, zastosowano ilościową metodę analizy porównawczej, przeprowadzoną na wartościach bezwzględnych dotyczących diagnozowanych problemów społecznych, w ujęciu procentowym. Ponadto ze względu na ochronę danych osobowych oraz przeciwdziałając potencjalnej identyfikacji i narażeniu na ostracyzm osób dotkniętych problemami społecznymi na analizowanych podobszarach, oraz mając na uwadze koncentrację zjawisk kryzysowych, skupiono się na procentowej skali analizowanych zjawisk. Należy także podkreślić, że specyfika niewielkich obszarów miejskich, w tym brak zwartej zabudowy na wielu obszarach Miasta i związana z tym mniejsza gęstość zaludnienia, utrudnia zbieranie kompleksowych danych i ich agregację na potrzeby pogłębionej analizy. Na terenach małych ośrodków miejskich występuje problem z agregacją danych dotyczących problemów społecznych czy środowiskowych, który w dużej mierze wynika z braku instytucjonalnego gromadzenia i przetwarzania takich danych lub

spowodowany jest brakiem standardów zbierania i przetwarzania informacji oraz trudnościami w dostępie do danych źródłowych.

6.1 Podobszar rewitalizacji OR 1A

Wyznaczony podobszar rewitalizacji OR 1A, zajmuje powierzchnię 131 ha (4,21% powierzchni ogółem Gminy), obejmując obszar wyznaczony od północy ul. Wiejską, od wschodu ul. Czerwionki, od południa Kanałem Gliwickim, od zachodu ul. Polną.

Sfera społeczna

Wyznaczony podobszar rewitalizacji jest zamieszkały przez 239 mieszkańców co stanowi 5,23% mieszkańców całego obszaru rewitalizacji. Zebrane dane dotyczące zjawisk kryzysowych zdiagnozowanych dla tego obszaru w relacji do zjawisk kryzysowych występujących na obszarze całego Miasta wskazują, że podobszar rewitalizacji cechuje się występowaniem problemów społecznych.

Na pogłębioną analizę sfery społecznej na tym podobszarze składa się przede wszystkim analiza problemu niekorzystnych zmian demograficznych, ubóstwa, bezradności, wykluczenia społecznego w wyniku niepełnosprawności, nadużywania alkoholu, zauważalnego zadłużenia, przestępczości i bezpieczeństwa mieszkańców oraz bezrobocia.

Przedmiotowy podobszar rewitalizacji, podobnie jak reszta Miasta, charakteryzuje się starzejącym się społeczeństwem - średni wiek mieszkańców wynosi ponad 45 lat, co spowodowane jest tym, że około 1/3 społeczeństwa jest w wieku 60+. Co więcej, do 2050 r. prognozowane jest kontynuowanie istniejącej tendencji i dalszy wzrost liczby osób 60+. Wraz z wiekiem obniża się samodzielność tej grupy, ponadto osoby te stanowią największy odsetek wśród osób z niepełnosprawnościami. Obniżenie się samodzielności, generuje potrzebę wsparcia ze strony osób trzecich, jednakże na wyznaczonych podobszarach występuje problem wyalienowania osób starszych i singularyzacji starości, co powoduje zwiększenie ryzyka wykluczenia społecznego. Ponadto problemy te częściej dotyczą kobiet ze względu na zjawisko feminizacji starości. Prognozy do 2050 r. wskazują także na nasilanie się tego trendu. Ponadto seniorzy wykazują większą potrzebę bezpieczeństwa oraz mniejsze zdolności adaptacyjne i poznawcze, co wskazuje na potrzebę podjęcia działań, które będą wspierać ich integrację i aktywność obywatelską na podobszarach rewitalizacji.

Na przedmiotowym obszarze występuje problem bezrobocia, w związku z faktem, że 9,59% osób dotkniętych bezrobociem na całym obszarze rewitalizacji, zamieszkuje ten podobszar rewitalizacji. Jako główne przyczyny bezrobocia na przedmiotowym podobszarze podobnie jak i na pozostałych podobszarach rewitalizacji, należy uznać zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle związane m.in. z zakończeniem działalności przemysłu ciężkiego i wydobywczego oddziałującego na ten podobszar. Brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców z nowymi wymaganiami rynku pracy, a także postępująca mechanizacja i automatyzacja w przemyśle i usługach, doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą. Słabo rozwinięty sektor zaawansowanych usług i brak inwestycji w nowe gałęzie przemysłu utrudniają znalezienie pracy osobom zwalnianym z tradycyjnego przemysłu. Ponadto wysokie koszty pracy, w tym obciążenia podatkowe i składki ZUS, stanowią barierę dla pracodawców, zwłaszcza w sektorach o niższej rentowności, co przekłada się na mniejsze zapotrzebowanie na pracowników. Ponadto duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia pracy w innych sektorach lub w istniejących zakładach pracy. Konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Na tym podobszarze występuje także ukryte bezrobocie i praca w szarej strefie, a specyficzny rynek pracy, charakteryzuje się znaczną sezonowością oraz mniejszą liczbą miejsc pracy w porównaniu z dużymi miastami i większym uzależnieniem od sektora nieskomplikowanych usług i produktów. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na fakt, że bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn. Koniecznym więc jest także prowadzenie działań zmierzających do poprawy sytuacji kobiet, które w większości sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi oraz działania mające na celu budowanie świadomości środowiskowej w kontekście zdiagnozowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami. To właśnie często niepełnosprawność lub konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy konieczność sprawowania opieki nad dziećmi przekłada się na problem bezrobocia czy ograniczonego poszukiwania pracy. Do osób szczególnie dotkniętych problemem bezrobocia rejestrowanego i ukrytego należą także młodzi ludzie, osoby starsze oraz osoby, których kwalifikacje nie odpowiadają aktualnym wymaganiom rynku pracy.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji 11,81 % osób dotkniętych problemem z ubóstwem zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczyny ubóstwa na przedmiotowym podobszarze, podobnie jak na pozostałych podobszarach wynikają z kombinacji wielu czynników, w tym zmian strukturalnych, a także procesów transformacji i restrukturyzacji w przemyśle. Zmiany strukturalne doprowadziły do utraty miejsc pracy i bezrobocia. Z kolei niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet znalezienia miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wykształcenia, kompetencji i kwalifikacji. Ponadto brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia. To z kolei generuje brak wystarczających środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak żywność, schronienie, opieka zdrowotna czy edukacja i jest kluczowym nośnikiem ubóstwa. Ponadto w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego zauważalne jest ubóstwo energetyczne wśród mieszkańców, które szczególnie dotyka osoby mniej zamożne, w tym starsze, rodziny wielodzietne oraz rodziców samotnie wychowujących dzieci, gdzie w większości są to kobiety, które często sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi. To właśnie niepełnosprawność oraz długotrwała choroba powodująca konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy też konieczność sprawowania opieki nad dziećmi, w dużym stopniu przekłada się na problem braku środków finansowych i ubóstwa. Ubóstwo, które dotyka w większym stopniu kobiet (feminizacja biedy), może sprawić, że nie będzie ich stać na poniesienie kosztów energii, tym bardziej, że w gospodarstwach prowadzonych samodzielnie przez kobiety, częściej kupuje się opał w mniejszych ilościach (zamiast „hurtowo”), co znacząco podnosi koszty. Do osób szczególnie dotkniętych problemem ubóstwa należą także osoby o niskich dochodach, bezrobotni, rodziny wielodzietne, osoby starsze, osoby z ograniczoną zdolnością do pracy. W tym ujęciu bezrobocie, niskie zarobki, braki edukacyjne czy kwestie zdrowotne i społeczne to istotne składowe ubóstwa. Czynniki te często nakładają się na siebie, tworząc błędne koło ubóstwa, z którego trudno się wyrwać, prowadząc do marginalizacji i potęgując poczucie braku wpływu na własne życie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 5,00% osób dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Bezradność jest ściśle powiązana ze zjawiskiem ubóstwa, które prowadzi do występowanie konfliktów wewnątrzrodzinnych, które skutkują problemami wychowawczymi. Brak stabilizacji finansowej burzy relacje pomiędzy pokoleniami. Rodzice, nie mogąc sprostać oczekiwaniom konsumpcyjnym dzieci, doświadczając poczucia winy i bezradności. Z kolei w dzieciach bezskuteczność i bezradność rodziców budzi poczucie żalu. Najpoważniejszą konsekwencją dla najmłodszych członków rodziny jest zachwianie lub nawet utrata poczucia bezpieczeństwa oraz coraz większe wyalienowanie i problemy wychowawcze.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 8,43% osób dotkniętych problemem niepełnosprawności zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami niepełnosprawności są między innymi czynniki genetyczne, choroby przewlekłe czy wypadki. Ponadto także osoby starsze to grupa często charakteryzująca się orzeczeniem o niepełnosprawności. Problemem niepełnosprawności dotknięte są osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym fizycznej, intelektualnej, sensorycznej, a problemem niepełnosprawności są też obciążone ich rodziny i opiekunowie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 8,70% osób dotkniętych problemem alkoholizmu zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami alkoholizmu są czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne, w tym ubóstwo, presja społeczna, bezrobocie, brak perspektyw życiowych, stres czy problematyka zdrowia psychicznego. Często są to osoby w wieku produkcyjnym, bezrobotni, osoby doświadczające trudności życiowych i narażone na wykluczenie społeczne. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu oraz powoduje zachowania przemocowe.

Ponadto jak już wspomniano powyżej jednym z problemów społecznych, który wpływa negatywnie na sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom przestępczości i związanego z tym bezpieczeństwa publicznego. Można wskazać, że 2% wszystkich popełnionych przestępstw i wykroczeń na całym obszarze rewitalizacji, miało miejsce właśnie na tym podobszarze rewitalizacji. Przyczyny tego problemu są wielowymiarowe i obejmują czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne. Mogą nimi być m.in. brak perspektyw

zawodowych, marginalizacja społeczna, nadużywanie alkoholu, brak kontroli rodzicielskiej. Grupa szczególnie podatna na chuligaństwo, wandalizm i przestępczość obejmuje często młodych ludzi z niskim statusem społeczno-ekonomicznym, o ograniczonym dostępie do usług społecznych, edukacji i kultury. Ważne jest także bezpieczeństwo osób starszych, które coraz częściej padają ofiarami przestępstw, w tym przede wszystkim oszustw i kradzieży. Ponadto jako przyczyny przemocy można wymienić patologie rodzinne, brak świadomości na temat przemocy, trudności finansowe, niedostateczny poziom empatii. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które powoduje zachowania przemocowe, a także wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu. Do osób szczególnie narażonych na przemoc należą ofiary, w tym kobiety, dzieci i osoby starsze.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest rosnący poziom zadłużenia jego mieszkańców. Co prawda poziom zadłużenia na tym podobszarze w wartościach bezwzględnych nie jest wysoki i stanowi 0,46% zadłużenia dla całego obszaru rewitalizacji, ale wynika to jedynie z wielkości miejskiego zasobu mieszkaniowego w tej lokalizacji. Na sytuację kryzysową w tej sferze wskazuje zauważalny poziom zadłużenia. Taka sytuacja prowadzi do zwiększającego się zagrożenia utraty zajmowanego lokum, które może prowadzić w efekcie do kryzysowego zjawiska bezdomności wśród mieszkańców tego podobszaru. Ponadto zadłużenie z tytułu niezapłaconych czynszów jest jednym z istotnych problemów wpływających na poziom ubóstwa czy bezradności mieszkańców tego podobszaru. Inną ważną kwestią obrazującą sytuację podobszaru rewitalizacji są problemy, które negatywnie odbijają się zarówno na poziomie edukacji jak i jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie. Na powyższym obszarze rewitalizacji, zachodzą zjawiska kryzysowe dotyczące dzieci i młodzieży, które często są zmuszone korzystać z pomocy społecznej w tym między innymi z dożywiania.

Kolejną ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest potencjał kapitału społecznego. Jednym z bardziej istotnych problemów tego podobszaru jest także niskie zaangażowanie społeczne mieszkańców i niechęć do podejmowania inicjatyw lokalnych. Zagadnieniem wpisującym się w charakterystykę lokalnej aktywności społecznej jest także niewielka liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność na tym podobszarze. Działalność społeczna opiera się przede wszystkim na aktywnych liderach, którzy tak samo jak reszta społeczeństwa podlega negatywnym procesom demograficznym, w związku z czym brakuje nowych liderów i osób zaangażowanych w aktywną działalność i budowanie kapitału

społecznego organizacji pozarządowych, w tym młodych aktywistów społecznych. Na obszarze rewitalizacji wyzwaniem jest pełne wykorzystanie potencjału płynącego z zasobów kapitału społecznego i aktywizacja społeczna jego mieszkańców. Ponadto na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji liczba zarejestrowanych organizacji działających dla mieszkańców tego podobszaru stanowi jedynie 3,45% organizacji sektora NGO działających na całym obszarze rewitalizacji, gdzie średnia organizacji przypadających na dany podobszar rewitalizacji na całym obszarze rewitalizacji to 12,5%.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom uczestnictwa w życiu publicznym. Z analizowanych danych wynika, że średnia frekwencja w wyborach samorządowych w Pyskowicach wyniosła 49,23%. Na terenie przedmiotowego podobszaru rewitalizacji zlokalizowany jest okręg wyborczy z niską frekwencją (47,85%), która nie sięgnęła średniej dla Miasta. Można zatem wnioskować, że poziom zaangażowania w życie publiczne jest w tym miejscu jednym z najmniejszych. Powyższe stanowi 12,50% problemów z frekwencją wyborczą na całym obszarze rewitalizacji.

Na powyższym podobszarze można zanotować m. innymi następujące problemy:

- duża liczba osób dotkniętych problemami i korzystających z pomocy społecznej w konsekwencji prowadzące do uzależnienia od pomocy społecznej,
- obecność osób uzależnionych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przekładające się na negatywne zjawiska panujące w społeczeństwie, w tym alkoholizm oraz powodujące wzrost przestępczości, w tym przestępstw przeciwko rodzinie,
- zauważalny poziom zadłużenia mieszkańców i zaległości czynszowych na lokalach znajdujących się w zasobach Miasta,
- postępujące procesy starzenia społeczeństwa i brak integracji osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami,
- wzrost przestępczości i niski poziom bezpieczeństwa społeczeństwa,
- niskie kwalifikacje zawodowe,
- bezrobocie i związana z nim rozwinięta szara strefa,
- wyuczona i dziedziczna bierność i bezradność życiowa,
- tworzenie enklaw biedy (stygmatyzacja, regres zawodowy i społeczny),
- brak miejscowych form aktywności umożliwiających integrację lokalną, kreowanie lokalnych liderów i podniesienie poziomu kapitału społecznego,
- roszczeniowa postawa społeczności lokalnych,

- niski poziom zaangażowania w uczestnictwo w życiu publicznym oraz niski poziom edukacji i posiadanych kwalifikacji zamieszkujących podobszar rewitalizacji osób i ich postępujące wykluczenie społeczne,
- niski poziom zaangażowania kapitału społecznego.

Podobszar rewitalizowany zamieszkuje stosunkowo duża liczba osób dotkniętych problemami społecznymi i stale korzystających z pomocy społecznej. Ze względu na fakt, że wiele osób jest dotkniętych ubóstwem, niepełnosprawnością, długotrwale bezrobotnych oraz niezaradnych, występuje tu trwałe zagrożenie wykluczeniem społecznym. Na podobszarze rewitalizacji notuje się wysoki poziom przestępczości. Często zdarza się, że jest to przemoc w rodzinie. Niski poziom bezpieczeństwa mieszkańców tego podobszaru, jest w dużej mierze związany z problemem uzależnienia. Z tymi problemami często wiąże się problem bezrobocia oraz wysokiego zadłużenia mieszkańców tego podobszaru. Problem jest też ściśle związany z niezaradnością społeczną i postępującym zubożeniem społeczeństwa. U osób długotrwale bezrobotnych występuje niska motywacja do pracy. Poszerza się szara strefa powodując zjawisko tzw. dobrowolnego bezrobocia. Bezrobocie powoduje na podobszarze rewitalizowanym niską siłę nabywczą jego mieszkańców. Zubożenie mieszkańców powoduje postępujące wykluczenie osób niepełnosprawnych i starszych. W przypadku młodzieży, wzrasta liczba problemów wychowawczych, brakuje też zainteresowania ze strony rodzin, co przekłada się na poziom edukacji.

Na wyznaczonym podobszarze występują swoiste enklawy osób wykluczonych społecznie i zawodowo. Trudno wskazać jeden konkretny powód bezrobocia, jednak przeważa tzw. dziedziczenie bezradności i bezrobocia, często są to osoby od lat korzystające z pomocy OPS. Niejednokrotnie źródłem ich utrzymania jest pomoc społeczna. Są to osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych i poziomie wykształcenia. Innym powodem braku szukania zatrudnienia jest tzw. szara strefa, która jest bardzo popularna, gdyż trudno udowodnić osiągnięte dochody. Na tym podobszarze identyfikuje się również problem z bezrobociem długotrwałym wśród kobiet, charakteryzujące się brakiem chęci do podjęcia zatrudnienia, brakiem kwalifikacji, ale również brakiem chęci do zdobycia kwalifikacji. W konsekwencji problemy z obszaru bezrobocia, przekładają się na problem wykluczenia społecznego. Całościowo wynika ono z ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawności czy bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Sytuacja jest o tyle trudna że osoby mieszkające na tym terenie są w dużym stopniu

wykluczone i napiętnowane miejscem zamieszkania. Warto nadmienić, że są to również osoby, które nie korzystają z pomocy OPS w Pyskowicach ze względu na posiadane dochody z pracy „na czarno”, bądź osoby, które uważają, że powinny radzić sobie same. Osoby te nie chcą aby wtrącać się w ich życie, nie rejestrują się w PUP, nie podejmują legalnej pracy, często nadużywają alkoholu. Takie osoby nie są uwzględniane w danych statystycznych dotyczących bezrobocia i pomocy społecznej, a mają również niekorzystny wpływ na sytuację na rewitalizowanym podobszarze. Sytuacja negatywnie odbija się również na poziomie edukacji oraz jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie, które często muszą korzystać między innymi z dożywiania. Jak już wskazano wcześniej w obszarze tym, nasilają się również inne patologie społeczne, w tym przestępstwa, przemoc w rodzinie i związane z nimi częste interwencji policji, a także rośnie poziom zadłużenia mieszkańców. Ponadto wszystko to przekłada się bezpośrednio na niechęć do uczestnictwa w życiu publicznym czy budowania kapitału społecznego i potęguje proces wyalienowania w społeczeństwie Miasta.

Ponadto w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę na występujące na podobszarze rewitalizacji problemy w zakresie niewystarczających kompetencji czy aktywność osób z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, niski poziom integracji społecznej oraz chęci współuczestnictwa i współdziałania na rzecz innych, a także opór mieszkańców w obszarze współbudowania społeczeństwa obywatelskiego. Ponadto w kontekście przeprowadzonej diagnozy, można zauważyć niekorzystny trend demograficzny, w którym mimo tego, że większość mieszkańców tego podobszaru znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzą trendy wzrostowe dla grupy poprodukcyjnej. Powyższe należy interpretować w powiązaniu z faktem, że występuje także zjawisko starzenia się społeczeństwa, przekładające się na pogłębiające się poczucie wykluczenia społecznego i cyfrowego, w związku z ograniczeniem funkcji poznawczych, dotyczące w szczególności grupę poprodukcyjną. Należy zwrócić uwagę, że osoby starsze to grupa charakteryzująca się licznymi problemami zdrowotnymi oraz często orzeczeniami o niepełnosprawności, są to także często osoby samotne i wymagające wsparcia. Trudność stanowi także skuteczne dotarcie z pomocą do tych osób. Po pandemii COVID widoczne jest bowiem większe zamknięcie się seniorów we własnych mieszkaniach i mniejsza aktywność integracyjna i społeczna. Konieczne

jest szukanie rozwiązań, które pozwolą z jednej strony aktywizować seniorów (zarówno społecznie jak i fizycznie, pomagając w utrzymaniu jak najlepszej kondycji), a z drugiej strony pozwolą na włączenie w proces integracji międzypokoleniowej, żeby jak najdłużej mogli pozostać samodzielnymi w miejscu zamieszkania. Ponadto z jednej strony zachodzi zjawisko małej aktywności społecznej młodzieży stanowiącej grupę przedprodukcyjną, a z drugiej brak jest perspektyw rozwoju dla ludzi młodych, takich jak w dużych miastach aglomeracji śląskiej, przekładające się na zagrożenie odpływem młodych ludzi do atrakcyjniejszych ze względów rozwojowych ośrodków miejskich. W tej sytuacji koniecznym jest podjęcie inicjatyw nastawionych na wsparcie różnych form rozwijających kompetencje społeczne, obywatelskie, świadomość i ekspresję kulturalną, przedsiębiorczość, umiejętności ogólne, wiedzę oraz zainteresowania dzieci i młodzieży, oraz inicjatywy w obszarze kształcenia przez całe życie, dla osób dorosłych, w tym służące aktywizacji w szczególności osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami. W obszarze edukacji identyfikuje się możliwość występowania barier rozwojowych i dyskryminacji ze względu na miejsce zamieszkania. Z tego powodu ważne są inicjatywy edukacyjne o charakterze lokalnym kierujące działania na osoby zamieszkujące podobszar rewitalizacji.

Ponadto nawet obserwując pozytywny trend osadniczy i dodatnie saldo migracji nie należy zapominać, o spadającym poziomie integracji społecznej mieszkańców. Korzystny trend osadniczy jest bezpośrednio związany z atrakcyjną lokalizacją na obrzeżach aglomeracji śląskiej, ale w tym wypadku należy mówić o konieczności integracji nowych członków społeczności, tak żeby zniwelować tendencję do traktowania nowego miejsca zamieszkania jedynie jako sypialni. Rosnący poziom wyalienowania społeczeństwa, zauważalna mała aktywność społeczna młodzieży jest spowodowana różnymi czynnikami, po części zmianami w postawach społeczeństwa spowodowanych epidemią COVID, po części poczuciem zagrożenia bezpieczeństwa wynikającym z konfliktu zbrojnego na Ukrainie i świadomości problemów przymusowych migrantów z tego kraju, ze względu, na fakt, że Miasto bezpośrednio doświadcza fali uchodźczej. Należy podkreślić, że sami migranci cierpią na zjawisko wyalienowania, doświadczają zagubienia i problemów w radzeniu sobie z doświadczeniem okrucieństwa, traumy wojennej i migracji. To wszystko przekłada się na trudności integracyjne migrantów, dlatego tak ważne jest przeciwdziałanie skutkom migracji. Natomiast w przypadku lokalnej społeczności nie bez znaczenie jest także ogólna tendencja, zmiany charakteru społeczeństwa, w kierunku społeczeństwa masowego, wyalienowanego

z życia społecznego poprzez przeniesienie kontaktów międzyludzkich w rzeczywistość wirtualną, tendencja do zanikania więzi rodzinnych czy sąsiedzkich. Przyczyny słabej integracji społeczności są wieloaspektowe i obejmują czynniki strukturalne (np. różnice kulturowe, ekonomiczne), procesy społeczne (np. brak zaufania, stereotypy, izolacja społeczna) oraz czynniki indywidualne (np. brak aktywności społecznej, konflikty interpersonalne). Osoby szczególnie narażone na słabą integrację społeczną to osoby starsze, osoby napływowe, migranci, osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym, a także osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i wykluczone. Z tego powodu konieczne jest wsparcie integracji i aktywizacji, w tym osób starszych oraz młodzieży i kreowanie działań angażujących międzypokoleniowo członków całych rodzin. Koniecznym jest także kształtowanie świadomości obywatelskiej i podjęcie działań dotyczących zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w celu wzmocnienia integracji i poczucia tożsamości na przedmiotowym podobszarze oraz wsparcie społeczeństwa obywatelskiego i potencjału organizacji społecznych, poprzez podniesienie umiejętności społecznych oraz zacieśnianie współpracy partnerskiej. Inicjatywy podejmowane przez organizacje pozarządowe mogą wzbogacić ten podobszar, polepszyć jego kondycję i aktywizować mieszkańców.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych danych dla podobszaru rewitalizacji OR 1A.

Tabela 67 Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 1A

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE I ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 1A		Komentarz
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		
Liczba ludności podobszaru rewitalizacji	5,23% dla całego Obszaru Rewitalizacji	1,46% dla całego Miasta	Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca sfery społecznej została potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej w formie wywiadów eksperckich z pracownikami społecznymi, animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Miejskiego za współpracę z organizacjami pozarządowymi, a także z przedstawicielami społeczeństwa
Problem bezrobocia na podobszarze rewitalizacji	9,59% dla całego Obszaru Rewitalizacji	6,67% dla całego Miasta	
Problem ubóstwa na podobszarze rewitalizacji	11,81% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,50% dla całego Miasta	
Poziom bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na podobszarze rewitalizacji	5,00% dla całego Obszaru Rewitalizacji	4,44% dla całego Miasta	
Problem niepełnosprawności na podobszarze rewitalizacji	8,43% dla całego Obszaru Rewitalizacji	4,76% dla całego Miasta	

Problem nadużywania alkoholu na podobszarze rewitalizacji	8,70% dla całego Obszaru Rewitalizacji	5,26% dla całego Miasta	
Problem przestępczości na podobszarze rewitalizacji	2,00 % dla całego Obszaru Rewitalizacji	1,00% dla całego Miasta	
Problem poziomu zadłużenia na podobszarze rewitalizacji	0,46% dla całego Obszaru Rewitalizacji	0,43% dla całego Miasta	
Poziom potencjału kapitału społecznego	3,45% dla całego Obszaru Rewitalizacji	3,23% dla całego Miasta	
Problem uczestnictwa w życiu publicznym	12,5% dla całego Obszaru Rewitalizacji	10,00% dla całego Miasta	

Źródło: opracowanie własne

Sfera pozaspółeczna (gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna)

Powierzchnia przedmiotowego podobszaru rewitalizacji wynosi 131 ha, co stanowi 49,06% powierzchni całego obszaru rewitalizacji.

W ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej można stwierdzić, że kondycję w sferze gospodarczej realnie ocenić jest niezwykle trudno. Nie ma wielu ogólnodostępnych danych, a te które są dostępne (w szczególności dotyczące zarejestrowania działalności, zawieszenia działalności czy wykreślenia z rejestru) nie do końca oddają realia rzeczywistości gospodarczej, w tym wskazania rzeczywistego obszaru na którym prowadzona jest działalność gospodarcza. Ponadto często te dane, są odzwierciedleniem sezonowości działań określonych branż czy prób optymalizacji podatkowej. Jednakże w ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej w oparciu o dostępne dane, można stwierdzić, że podmioty gospodarcze na tym podobszarze wykazują się małą aktywnością jeżeli chodzi o prowadzenie działalności gospodarczej. W oparciu o dane wg. CEIDG na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji zarejestrowanych jest jedynie 3,59% podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na całym obszarze rewitalizacji, gdzie średnia w oparciu o dane CEIDG, przypadających na dany podobszar rewitalizacji na całym obszarze rewitalizacji to 12,5%. W tej sytuacji należy ocenić, że rzeczywista prowadzona na tym podobszarze rewitalizacji działalności gospodarcza przez osoby fizyczne, w tym oparta o samozatrudnienie, nie jest duża.

W ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej zauważalna jest także niedostateczna aktywność przedsiębiorcza mieszkańców tego podobszaru rewitalizacji. Sytuacja po części wynika z braku systemu zachęt czy znaczącego wsparcia subwencyjnego i merytorycznego dla małych i średnich przedsiębiorstw, wysokich kosztów prowadzenia działalności, niestabilności

przepisów prawa, które dotyczą przedsiębiorców, oraz odpowiedniej wiedzy i kwalifikacji do prowadzenia działalności gospodarczej. Brak jest także odpowiedniego forum współpracy i warunków do lokalnej kooperacji. Ponadto wysoki próg bariery finansowej związanej z kosztami działalności jest szczególnie znaczący dla osób podejmujących działalność gospodarczą, czy dla osób będących na początkowym etapie rozwijania działalności. Jest to odbiciem ogólnie zachodzących trendów, które stanowią istotną barierę w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Ponadto na problemy w sferze gospodarczej istotnie przekłada się niski poziom edukacji i posiadanych kwalifikacji zamieszkujących podobszar rewitalizacji osób i ich postępujące wykluczenie społeczne. Na podobszarze rewitalizacji brak jest działań podnoszących kwalifikację i aktywizujących zawodowo, które powinny przede wszystkim powinny być skierowane do osób wykluczonych społecznie i narażonych na takie wykluczenie. Ponadto w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę na ograniczony dostęp do kapitału, brak edukacji przedsiębiorczej, obciążenia administracyjne, ryzyko finansowe, brak dostępu do rynków, trudności w uzyskaniu wsparcia finansowego. Są to w szczególności bariery dla potencjalnych młodych przedsiębiorców, dla osób z niskim kapitałem początkowym, kobiety i osób z mniejszym doświadczeniem biznesowym, a także dla innych mieszkańców podobszaru, dla których, podjęcie działalności gospodarczej, w szczególności w formie samozatrudnienia, mogłoby stanowić formę aktywizacji i przeciwdziałania wykluczeniu.

Na problemy w sferze gospodarczej istotnie przekładają się problemy zaobserwowane w sferze społecznej. Zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle spowodowały brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców tego podobszaru z nowymi wymaganiami rynku pracy oraz doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą o takich kwalifikacjach. W tej sytuacji w celu ożywienia sfery gospodarczej w związku z faktem, że duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia innej pracy, konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet

znalezienia miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów, spadku siły nabywczej społeczności zamieszkującej ten podobszar i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wykształcenia, kompetencji i kwalifikacji. Brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia, a spadek siły nabywczej mieszkańców w dłuższej perspektywie czasu może znacznie pogorszyć sytuację branży usługowej, a w konsekwencji prowadzić do stagnacji lub zapaści w sferze gospodarczej na podobszarze rewitalizacji. Na podobszarze rewitalizacji brak jest działań podnoszących kwalifikację i aktywizujących zawodowo, które przede wszystkim powinny być skierowane do osób wykluczonych społecznie i narażonych na takie wykluczenie, w związku z tym konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej. Zauważalne na tym podobszarze niskie kompetencje zawodowe i przedsiębiorcze mieszkańców obejmują zarówno czynniki strukturalne (procesy transformacyjne), społeczne (bezrobocie, marginalizacja społeczna), jak i osobiste (brak motywacji do samoaktywizacji). Osoby szczególnie dotknięte problemem niskich kompetencji to osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym lub wykluczone, czyli takie które najczęściej nie wierzą w możliwość zmiany na lepsze. Potrzebują zatem wsparcia z zewnątrz, które pomoże im zaplanować i zrealizować możliwe do wykonania kroki, np. podniesienie kwalifikacji, podjęcie samozatrudnienia czy też znalezienie pracy. Ponadto patrząc na mocno starzejące się społeczeństwo oraz zagrożenie odpływem ludzi młodych, konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej tego podobszaru.

W ramach pogłębionej analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej zauważalny jest fakt rozległych problemów w tej sferze na podobszarze rewitalizowanym. Problemy dotyczą zarówno infrastruktury technicznej i społecznej jak i przestrzeni publicznej. W związku ze zmianą struktury demograficznej i starzenia się społeczeństwa, a także wykluczenia osób z terenów zdegradowanych, czy zmian na rynku pracy, oraz stanu zdrowia mieszkańców, konieczne są działania zapewniające włączenie społeczne. Ponadto ze względu na narastające zjawisko zwiększającego się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ilości mieszkańców, niską mobilnością osób zamieszkujących tereny zdegradowane, w tym osób starszych i niepełnosprawnych, ograniczone środki budżetowe, a także braki w infrastrukturze, w której prowadzona byłaby aktywizacja społeczna czy zawodowa, oraz wspierana byłaby spójność społeczna i działania zapewniające włączenie społeczne, działania interwencyjne są konieczne,

a zdiagnozowane zjawiska kryzysowe są zauważalne i realnie ograniczają możliwość niwelacji dysfunkcji społecznych.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do funkcjonującego systemu ciepłowniczego zjawiska kryzysowe obejmują właściwie cały podobszar rewitalizacji. Wynika to ze zdiagnozowanej sytuacji gdzie właściwie cała część południowa Miasta nie jest na chwilę obecną przyłączona do sieci ciepłowniczej i nie ma w chwili obecnej takiej możliwości technicznej. Jest wiele obiektów, w których jeżeli chodzi o rodzaj stosowanego ogrzewania, zastosowano indywidualne źródła ciepła (osobne dla każdego z mieszkań) co nie jest rozwiązaniem przyjaznym środowisku. W większości indywidualne źródła ciepła oparte są o występowanie w całości lub częściowo w tych budynkach, indywidualnych kotłów opalanych węglem. Brak podłączenia do sieci ciepłowniczej lub zastosowania niskoemisyjnych, nowoczesnych źródeł ciepła powoduje zwiększoną emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Ponadto występuje także zjawisko kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do dostępu do funkcjonującego systemu kanalizacyjnego na podobszarze rewitalizacji. Na podobszarze występują także obszary na których, dochodzi do awarii istniejącej infrastruktury sieciowej.

Analiza jakościowa przeprowadzona w formie badania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, pozwoliła na wskazanie terenów o zauważalnych problemach przestrzennych i niskich walorach estetycznych. 20,00% takich terenów i miejsc zlokalizowanych na całym obszarze rewitalizacji znajduje się na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji, w tym w szczególności w rejonie ulicy Piaskowej. Reasumując na podobszarze występują miejsca, na których dochodzi do ciągłych aktów wandalizmu, dewastacji mienia publicznego, występują tzw. „dzikie wysypiska” oraz problemy z estetyką otoczenia oraz obszarowe problemy z bezpieczeństwem publicznym, w tym w szczególności tam gdzie występuje zagęszczenie budynków wielorodzinnych i mieszkań socjalnych lub przy publicznych terenach zielonych. Ponadto na tym podobszarze występują okresowe zanieczyszczenia zbiorników wodnych. W związku z brakiem zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych w sferze technicznej dla tego podobszaru rewitalizacji odstąpiono od pogłębionej analizy na tym podobszarze. Jednakże należy zwrócić uwagę, że w opiniach interesariuszy, ważne jest odpowiednie dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb oraz zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Konieczna jest interwencja pod względem konieczności zastosowania rozwiązań technicznych w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W ramach pogłębionej analizy sfery środowiskowej czynnikiem decydującym o problemach środowiskowych dla podobszaru rewitalizacji, są obszary związane z ochroną klimatu i jakością powietrza, zagrożeniem hałasem oraz gospodarką odpadami, w tym w szczególności związane z jakością powietrza ze względu na emisję gazów i pyłów oraz związane z gospodarką odpadami (niebezpieczne odpady azbestowe zlokalizowane na przedmiotowym podobszarze). Całe Miasto Pyskowice, w tym także przedmiotowy podobszar rewitalizacji, należy do tak zwanej strefy śląskiej, charakteryzującej się przede wszystkim przekraczaniem normami pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu. Ponadto obszar całego Miasta zaliczany jest do Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza. W pewnym stopniu źródłami zanieczyszczeń powietrza są źródła liniowe w postaci ciągów komunikacyjnych. Emisja komunikacyjna, wynikająca z ruchu pojazdów drogami przebiegającymi przez podobszar rewitalizacji, kształtuje stan jakości powietrza, a najwyższe stężenia zanieczyszczeń w tym wypadku skupione są wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych podobszaru, z największym natężeniem ruchu pojazdów. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji, głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych. Ważnym problemem w tej sferze jest zanieczyszczenie powietrza. Dużym problemem ekologicznym, ekonomicznym i społecznym (także w odczuciu interesariuszy) są spaliny pochodzące ze źródeł niskiej emisji. Istotną rolę odgrywają tutaj źródła emisji niskiej, związanej z eksploatacją w okresie zimowym palenisk węglowych z kotłowni wbudowanych przede wszystkim w domach mieszkalnych (palenisk domowych). Duża część mieszkańców korzysta z indywidualnych źródeł energii, co wpływa na znaczny udział emisji niskiej w ogóle zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Niestety w systemach indywidualnego ogrzewania dominują urządzenia o przestarzałej konstrukcji, których sprawność często nie przekracza 65%. Z przyczyn ekonomicznych rzadko korzysta się z gazu do celów grzewczych. Większość budynków korzysta z domowych kotłowni węglowych opalanych najczęściej węglem. Zanieczyszczenia emitowane są kominami o wysokości do około 10 m (tzw. niska emisja), co powoduje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń po najbliższej okolicy. Na przedmiotowym podobszarze koniecznym jest zastosowanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną, a także ekologicznych źródeł ciepła, wytwarzania bioenergii oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii. Realizacja takich działań pozwoli na zmniejszenie energochłonności, a zastosowanie odnawialnych źródeł energii będzie mieć

wpływ na poprawę jakości życia oraz ochronę zdrowia mieszkańców tego podobszaru. Pozwoli to zapobiec narastającemu zanieczyszczeniu środowiska i pozytywnie wpłynie na zmiany klimatyczne. Z uwagi na zachodzące zmiany klimatu, mieszkańcom coraz częściej doskwierają długotrwałe okresy wysokich temperatur i suszy, ale także deszcze nawalne i powodzie błyskawiczne. W związku z tym koniecznym jest także przeciwdziałanie i adaptacja do przedmiotowych zmian klimatycznych, w tym poprzez ograniczenie potencjalnych skutków upałów i suszy czy deszczów nawalnych oraz racjonalne gospodarowanie wodą, a także wspomniane już wyżej wsparcie zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii i podnoszenie efektywności energetycznej na powyższym obszarze, w celu redukcji emisji gazów cieplarnianych i dywersyfikacji źródeł wytwarzania energii. Jest to ważne tym bardziej, że niedostateczna jest świadomość ekologiczna i klimatyczna mieszkańców, tego podobszaru, równoznaczna z koniecznością podjęcia całościowych działań z zakresu zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii, ochrony powietrza i przeciwdziałania smogowi oraz przeciwdziałania zachodzącym zmianom klimatycznym. Z tego wynika konieczność prowadzenia działań adaptacyjnych do zmian klimatu w celu poprawy warunków i jakości życia mieszkańców tego podobszaru. Usuwanie i przeciwdziałanie zagrożeniom związanym ze zmianami klimatycznymi wpłynie pozytywnie na zdrowie i długość życia mieszkańców podobszaru co jest szczególnie ważne w kontekście starzejącego się społeczeństwa. Tym samym będzie także pośrednio ograniczać zjawisko wykluczenia społecznego na tym podobszarze i związanego z nim ubóstwa, ponieważ zwiększenie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego ma celu m.in. ochronę przed pogłębianiem ubóstwa energetycznego wśród odbiorców końcowych na tym podobszarze. Wykorzystanie energii słonecznej, która jako zasób nie ma ceny (jest „darmowa”) przy niewielkich kosztach eksploatacji urządzeń skutkuje oszczędnościami finansowymi w porównaniu z dotychczas istniejącym pełnym pokryciem potrzeb z konwencjonalnych źródeł energii. Ponadto zmniejszenie zapotrzebowania na energię wytwarzaną z tradycyjnego źródła, generującą zanieczyszczenie powietrza, oraz ograniczenia emisji zanieczyszczeń będzie prowadziło do łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do zmian klimatu, przez ograniczenie niekorzystnych skutków obecnych i oczekiwanych przyszłych warunków klimatycznych wywieranych na daną działalność lub na ludzi, przyrodę czy aktywa, poprzez ograniczenie gazów cieplarnianych dzięki zastosowaniu Odnawialnych Źródeł Energii. Drugim kluczowym zjawiskiem negatywnie oddziałującym na mieszkańców podobszaru

rewitalizacji jest hałas, a przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Wyzwaniem jest ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego do środowiska, szczególnie na obszarach wrażliwych (terenach zamieszkałych). Sytuacja w tym zakresie na podobszarze rewitalizacji nie poprawia się. Wynika to ze wzrostu liczby samochodów poruszających się po drogach zlokalizowanych w granicach podobszaru rewitalizacji, generujących najbardziej uciążliwy i odczuwalny dla mieszkańców hałas drogowy. Przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska jest prowadzony przez Inspektorat Ochrony Środowiska. Badania prowadzone przez Inspektorat zazwyczaj obejmują okolice dróg o dużym natężeniu ruchu, okolice linii kolejowych oraz lotnisk. Jednakże na terenie Miasta Pyskowice nie wykonywano w ostatnich latach badania poziomu hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Podobnie odnosząc się do danych na temat zanieczyszczenia powietrza, brak szczegółowych danych wynika z kilku czynników. Po pierwsze, monitoring emisji jest zazwyczaj prowadzony i skupiony na obszarach dużych miast do których Miasto Pyskowice nie należy. Większość systemów monitoringu emisji zanieczyszczeń skupia się na dużych skupiskach ludzkich i przy dużej gęstości zaludnienia ze względu na fakt, że w takich warunkach problem zanieczyszczenia powietrza jest bardziej widoczny i stanowi zjawisko powierzchniowe. Natomiast rozpatrywane w tym przypadku indywidualne źródła zanieczyszczeń są zwykle rozproszone i trudniejsze do objęcia pomiarami. Dodatkowo, brak ujednoczonych metod pomiarowych i raportowania prowadzi do braku danych w tym zakresie. W rozpatrywanym przypadku to przede wszystkim indywidualne piece domowe spalające węgiel lub drewno, czy ruch pojazdów, które są zdecydowanie mniej skoncentrowane niż w skupiskach obszarowych dużych miastach i dla których nie prowadzi się pomiarów zanieczyszczenia, a tym samym nie prowadzi się agregacji danych na ten temat.

Ponadto inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest przeprowadzona metodą spisu z natury wskazała, że na przedmiotowym obszarze rewitalizacji znajdują się odpady, głównie w postaci płyt falistych oraz płaskich cementowo-azbestowych występujących na pokryciach dachowych, elewacjach budynków mieszkalnych oraz innych budynków i budowli. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji znajduje się około 3,52% wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na obszarze całego obszaru rewitalizacji.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych

danych i informacji dla podobszaru rewitalizacji OR 1A.

Tabela 68 Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspołeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 1A

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE I ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 1A		Komentarz
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		
Powierzchnia podobszaru rewitalizacji	49,06% dla całego Obszaru Rewitalizacji	4,21% dla całego Miasta	Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca: sfery pozaspołecznej została potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej w formie badania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, a także w formie wywiadów z zarządcami na temat stanu zasobów mieszkaniowych i braków rozwiązań funkcjonalnych
ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na podobszarze rewitalizacji	3,59% dla całego Obszaru Rewitalizacji	2,09% dla całego Miasta	
Tereny/obiekty o zauważalnych problemach przestrzennych i niskich walorach estetycznych na podobszarze rewitalizacji	20,00% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,69% dla całego Miasta	
Ilość odpadów azbestowych na podobszarze rewitalizacji	3,52% dla całego Obszaru Rewitalizacji	1,16% dla całego Miasta	

Źródło: Opracowanie własne

Potrzeby w zakresie społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym podobszaru rewitalizacji

Przeprowadzona analiza pozwala na wskazanie kluczowych dziedzin problemowych, które zostały określone po przebadaniu zachodzących zjawisk kryzysowych na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji. Kluczowe problemy zidentyfikowane w ramach przeprowadzonej diagnozy to:

- postępująca marginalizacja i wykluczenie społeczne, w tym zachodzące procesy starzenia społeczeństwa, a także jego wyalienowania, braku integracji i tożsamości,
- niski poziom edukacyjny oraz niski poziom aktywności społecznej i zawodowej, a także wykorzystania kapitału społecznego,
- niewykorzystany potencjał gospodarczy i inwestycyjny,
- wymagająca interwencji infrastruktura techniczna,
- znaczące braki w infrastrukturze społecznej,
- obszary o dysfunkcjach przestrzennych i niskich walorach estetycznych,
- problemy środowiskowe związane z emisją pyłów i zanieczyszczeń oraz zagrożeniami klimatycznymi, generowaniem hałasu i powstałymi odpadami, negatywnie wpływające na ochronę środowiska naturalnego, w tym dziedzictwa przyrodniczego.

Identyfikacja specyficznych uwarunkowań oraz lokalnych potencjałów podobszaru rewitalizacji

Należy stwierdzić, że analizowany obszar rewitalizacji wyróżnia się następującymi cechami:

- spadek liczby osób korzystających z świadczeń z pomocy społecznej,
- dodatnie saldo migracji jako pozytywny trend migracyjny,
- średnia gęstość zaludnienia oraz zasoby wolnych przestrzeni publicznych, które są słabo zagospodarowane i mogą być wykorzystane do wzmocnienia funkcji społecznych,
- struktura ludności z przewagą kobiet nad mężczyznami, którą należy postrzegać w połączeniu z faktem, że większość osób pracujących stanowią także kobiety, a bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn,
- większość mieszkańców znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzi trend malejący dla grupy przedprodukcyjnej i trend wzrastający dla grupy poprodukcyjnej,
- większość pracujących pracuje w sektorze przemysłu i budownictwa ale w niedługim czasie może dojść do zrównania zatrudnienia w powyższym sektorze i w sektorze usługowym,
- przebiegająca w pobliżu rozwinięta infrastruktura dróg krajowych, bliskość międzynarodowego portu lotniczego i miast konurbacji górnośląskiej, zwiększająca się atrakcyjność inwestycyjna,
- wymagająca rozwoju sfera przestrzenno-funkcjonalna.

6.2 Podobszar rewitalizacji OR 1B

Wyznaczony podobszar rewitalizacji OR 1B, zajmuje powierzchnię 70 ha (2,25% powierzchni ogółem Gminy), obejmując obszar wyznaczony do północy linią kolejową, od wschodu ul. Poddębnie, od południowego wschodu potokiem, od południowego zachodu ul. Świerkową, od zachodu ul. Piaskową.

Sfera społeczna

Wyznaczony podobszar rewitalizacji jest zamieszkały przez 146 mieszkańców co stanowi 3,19% mieszkańców całego obszaru rewitalizacji. Zebrane dane dotyczące zjawisk kryzysowych zdiagnozowanych dla tego obszaru w relacji do zjawisk kryzysowych występujących na obszarze całego Miasta wskazują, że podobszar rewitalizacji cechuje się występowaniem problemów społecznych.

Na pogłębioną analizę sfery społecznej na tym podobszarze składa się przede wszystkim analiza problemu niekorzystnych zmian demograficznych, ubóstwa, bezradności, wykluczenia społecznego w wyniku niepełnosprawności, nadużywania alkoholu, wysokiego zadłużenia, przestępczości i bezpieczeństwa mieszkańców oraz bezrobocia.

Przedmiotowy podobszar rewitalizacji, podobnie jak reszta Miasta, charakteryzuje się starzejącym się społeczeństwem - średni wiek mieszkańców wynosi ponad 45 lat, co spowodowane jest tym, że około 1/3 społeczeństwa jest w wieku 60+. Co więcej, do 2050 r. prognozowane jest kontynuowanie istniejącej tendencji i dalszy wzrost liczby osób 60+. Wraz z wiekiem obniża się samodzielność tej grupy, ponadto osoby te stanowią największy odsetek wśród osób z niepełnosprawnościami. Obniżenie się samodzielności, generuje potrzebę wsparcia ze stron osób trzecich, jednakże na wyznaczonych podobszarach występuje problem wyalienowania osób starszych i singularyzacji starości, co powoduje zwiększenie ryzyka wykluczenia społecznego. Ponadto problemy te częściej dotyczą kobiet ze względu na zjawisko feminizacji starości. Prognozy do 2050 r. wskazują także na nasilanie się tego trendu. Ponadto seniorzy wykazują większą potrzebę bezpieczeństwa oraz mniejsze zdolności adaptacyjne i poznawcze, co wskazuje na potrzebę podjęcia działań, które będą wspierać ich integrację i aktywność obywatelską na podobszarach rewitalizacji.

Na przedmiotowym obszarze występuje problem bezrobocia, w związku z faktem, że 6,85% osób dotkniętych bezrobociem na całym obszarze rewitalizacji, zamieszkuje ten podobszar rewitalizacji. Jako główne przyczyny bezrobocia na przedmiotowym podobszarze podobnie jak i na pozostałych podobszarach rewitalizacji, należy uznać zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle związane m.in. z zakończeniem działalności przemysłu ciężkiego i wydobywczego oddziałującego na ten podobszar. Brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców z nowymi wymaganiami rynku pracy, a także postępująca mechanizacja i automatyzacja w przemyśle i usługach, doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą. Słabo rozwinięty sektor zaawansowanych usług i brak inwestycji w nowe gałęzie przemysłu utrudniają znalezienie pracy osobom zwalnianym z tradycyjnego przemysłu. Ponadto wysokie koszty pracy, w tym obciążenia podatkowe i składki ZUS, stanowią barierę dla pracodawców, zwłaszcza w sektorach o niższej rentowności, co przekłada się na mniejsze zapotrzebowanie na pracowników. Ponadto duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia pracy w innych

sektorach lub w istniejących zakładach pracy. Konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Na tym podobszarze występuje także ukryte bezrobocie i praca w szarej strefie, a specyficzny rynek pracy, charakteryzuje się znaczną sezonowością oraz mniejszą liczbą miejsc pracy w porównaniu z dużymi miastami i większym uzależnieniem od sektora nieskomplikowanych usług i produktów. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na fakt, że bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn. Koniecznym więc jest także prowadzenie działań zmierzających do poprawy sytuacji kobiet, które w większości sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi oraz działania mające na celu budowanie świadomości środowiskowej w kontekście zdiagnozowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami. To właśnie często niepełnosprawność lub konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy konieczność sprawowania opieki nad dziećmi przekłada się na problem bezrobocia czy ograniczonego poszukiwania pracy. Do osób szczególnie dotkniętych problemem bezrobocia rejestrowanego i ukrytego należą także młodzi ludzie, osoby starsze oraz osoby, których kwalifikacje nie odpowiadają aktualnym wymaganiom rynku pracy.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji 7,09 % osób dotkniętych problemem z ubóstwem zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczyny ubóstwa na przedmiotowym podobszarze, podobnie jak na pozostałych podobszarach wynikają z kombinacji wielu czynników, w tym zmian strukturalnych, a także procesów transformacji i restrukturyzacji w przemyśle. Zmiany strukturalne doprowadziły do utraty miejsc pracy i bezrobocia. Z kolei niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet znalezienia miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wykształcenia, kompetencji i kwalifikacji. Ponadto brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia. To z kolei generuje brak wystarczających środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak żywność, schronienie, opieka zdrowotna czy edukacja i jest kluczowym nośnikiem ubóstwa. Ponadto w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego zauważalne jest ubóstwo energetyczne wśród mieszkańców, które szczególnie dotyka osoby mniej zamożne, w tym starsze, rodziny

wielodzietne oraz rodziców samotnie wychowujących dzieci, gdzie w większości są to kobiety, które często sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi. To właśnie niepełnosprawność oraz długotrwała choroba powodująca konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy też konieczność sprawowania opieki nad dziećmi, w dużym stopniu przekłada się na problem braku środków finansowych i ubóstwa. Ubóstwo, które dotyka w większym stopniu kobiet (feminizacja biedy), może sprawić, że nie będzie ich stać na poniesienie kosztów energii, tym bardziej, że w gospodarstwach prowadzonych samodzielnie przez kobiety, częściej kupuje się opał w mniejszych ilościach (zamiast „hurtowo”), co znacząco podnosi koszty. Do osób szczególnie dotkniętych problemem ubóstwa należą także osoby o niskich dochodach, bezrobotni, rodziny wielodzietne, osoby starsze, osoby z ograniczoną zdolnością do pracy. W tym ujęciu bezrobocie, niskie zarobki, braki edukacyjne czy kwestie zdrowotne i społeczne to istotne składowe ubóstwa. Czynniki te często nakładają się na siebie, tworząc błędne koło ubóstwa, z którego trudno się wyrwać, prowadząc do marginalizacji i potęgując poczucie braku wpływu na własne życie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 3,33% osób dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Bezradność jest ściśle powiązana ze zjawiskiem ubóstwa, które prowadzi do występowania konfliktów wewnątrzrodzinnych, które skutkują problemami wychowawczymi. Brak stabilizacji finansowej burzy relacje pomiędzy pokoleniami. Rodzice, nie mogąc sprostać oczekiwaniom konsumpcyjnym dzieci, doświadczając poczucia winy i bezradności. Z kolei w dzieciach bezskuteczność i bezradność rodziców budzi poczucie żalu. Najpoważniejszą konsekwencją dla najmłodszych członków rodziny jest zachwianie lub nawet utrata poczucia bezpieczeństwa oraz coraz większe wyalienowanie i problemy wychowawcze.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 6,02% osób dotkniętych problemem niepełnosprawności zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami niepełnosprawności są między innymi czynniki genetyczne, choroby przewlekłe czy wypadki. Ponadto także osoby starsze to grupa często charakteryzująca się orzeczeniem o niepełnosprawności. Problemem niepełnosprawności dotknięte są osoby z różnymi

rodzajami niepełnosprawności, w tym fizycznej, intelektualnej, sensorycznej, a problemem niepełnosprawności są też obciążone ich rodziny i opiekunowie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 8,70% osób dotkniętych problemem alkoholizmu zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami alkoholizmu są czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne, w tym ubóstwo, presja społeczna, bezrobocie, brak perspektyw życiowych, stres czy problematyka zdrowia psychicznego. Często są to osoby w wieku produkcyjnym, bezrobotni, osoby doświadczające trudności życiowych i narażone na wykluczenie społeczne. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu oraz powoduje zachowania przemocowe.

Ponadto jak już wspomniano powyżej jednym z problemów społecznych, który wpływa negatywnie na sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom przestępczości i związanego z tym bezpieczeństwa publicznego. Można wskazać, że 3% wszystkich popełnionych przestępstw i wykroczeń na całym obszarze rewitalizacji, miało miejsce właśnie na tym podobszarze rewitalizacji. Przyczyny tego problemu są wielowymiarowe i obejmują czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne. Mogą nimi być m.in. brak perspektyw zawodowych, marginalizacja społeczna, nadużywanie alkoholu, brak kontroli rodzicielskiej. Grupa szczególnie podatna na chuligaństwo, wandalizm i przestępczość obejmuje często młodych ludzi z niskim statusem społeczno-ekonomicznym, o ograniczonym dostępie do usług społecznych, edukacji i kultury. Ważne jest także bezpieczeństwo osób starszych, które coraz częściej padają ofiarami przestępstw, w tym przede wszystkim oszustw i kradzieży. Ponadto jako przyczyny przemocy można wymienić patologie rodzinne, brak świadomości na temat przemocy, trudności finansowe, niedostateczny poziom empatii. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które powoduje zachowania przemocowe, a także wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu. Do osób szczególnie narażonych na przemoc należą ofiary, w tym kobiety, dzieci i osoby starsze.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest rosnący poziom zadłużenia jego mieszkańców. Poziom zadłużenia na tym podobszarze stanowi 5,63% zadłużenia dla całego obszaru rewitalizacji. Na sytuację kryzysową w tej sferze wskazuje zauważalny poziom zadłużenia. Taka sytuacja prowadzi do zwiększającego się zagrożenia utraty zajmowanego lokum, które może prowadzić w efekcie do kryzysowego zjawiska bezdomności wśród mieszkańców tego podobszaru. Ponadto zadłużenie z tytułu

niezapłaconych czynszów jest jednym z istotnych problemów wpływających na poziom ubóstwa czy bezradności mieszkańców tego podobszaru.

Inną ważną kwestią obrazującą sytuację podobszaru rewitalizacji są problemy, które negatywnie odbijają się zarówno na poziomie edukacji jak i jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie. Na powyższym obszarze rewitalizacji, zachodzą zjawiska kryzysowe dotyczące dzieci i młodzieży, które często są zmuszone korzystać z pomocy społecznej w tym między innymi z dożywiania.

Kolejną ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest potencjał kapitału społecznego. Jednym z bardziej istotnych problemów tego podobszaru jest także niskie zaangażowanie społeczne mieszkańców i niechęć do podejmowania inicjatyw lokalnych. Zagadnieniem wpisującym się w charakterystykę lokalnej aktywności społecznej jest także niewielka liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność na tym podobszarze. Działalność społeczna opiera się przede wszystkim na aktywnych liderach, którzy tak samo jak reszta społeczeństwa podlega negatywnym procesom demograficznym, w związku z czym brakuje nowych liderów i osób zaangażowanych w aktywną działalność i budowanie kapitału społecznego organizacji pozarządowych, w tym młodych aktywistów społecznych. Na obszarze rewitalizacji wyzwaniem jest pełne wykorzystanie potencjału płynącego z zasobów kapitału społecznego i aktywizacja społeczna jego mieszkańców. Ponadto na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji liczba zarejestrowanych organizacji działających dla mieszkańców tego podobszaru stanowi jedynie 6,90% organizacji sektora NGO działających na całym obszarze rewitalizacji, gdzie średnia organizacji przypadających na dany podobszar rewitalizacji na całym obszarze rewitalizacji to 12,5%.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom uczestnictwa w życiu publicznym. Z analizowanych danych wynika, że średnia frekwencja w wyborach samorządowych w Pyskowicach wyniosła 49,23%. Na terenie przedmiotowego podobszaru rewitalizacji zlokalizowany jest okręg wyborczy z niską frekwencją (47,85%), która nie sięgnęła średniej dla Miasta. Można zatem wnioskować, że poziom zaangażowania w życie publiczne jest w tym miejscu jednym z najmniejszych. Powyższe stanowi 12,50% problemów z frekwencją wyborczą na całym obszarze rewitalizacji.

Na powyższym podobszarze można zanotować m. innymi następujące problemy:

- duża liczba osób dotkniętych problemami i korzystających z pomocy społecznej w konsekwencji prowadzące do uzależnienia od pomocy społecznej,

- obecność osób uzależnionych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przekładające się na negatywne zjawiska panujące w społeczeństwie, w tym alkoholizm oraz powodujące wzrost przestępczości, w tym przestępstw przeciwko rodzinie,
- wysoki poziom zadłużenia mieszkańców i zaległości czynszowych na lokalach znajdujących się w zasobach Miasta,
- postępujące procesy starzenia społeczeństwa i brak integracji osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami,
- wzrost przestępczości i niski poziom bezpieczeństwa społeczeństwa,
- niskie kwalifikacje zawodowe,
- bezrobocie i związana z nim rozwinięta szara strefa,
- wyuczona i dziedziczna bierność i bezradność życiowa,
- tworzenie enklaw biedy (stygmatyzacja, regres zawodowy i społeczny),
- brak miejscowych form aktywności umożliwiających integrację lokalną, kreowanie lokalnych liderów i podniesienie poziomu kapitału społecznego,
- roszczeniowa postawa społeczności lokalnych,
- niski poziom zaangażowania w uczestnictwo w życiu publicznym oraz niski poziom edukacji i posiadanych kwalifikacji zamieszkujących podobszar rewitalizacji osób i ich postępujące wykluczenie społeczne,
- niski poziom zaangażowania kapitału społecznego.

Podobszar rewitalizowany zamieszkuje stosunkowo duża liczba osób dotkniętych problemami społecznymi i stale korzystających z pomocy społecznej. Ze względu na fakt, że wiele osób jest dotkniętych ubóstwem, niepełnosprawnością, długotrwale bezrobotnych oraz niezaradnych, występuje tu trwałe zagrożenia wykluczeniem społecznym. Na podobszarze rewitalizacji notuje się wysoki poziom przestępczości. Często zdarza się, że jest to przemoc w rodzinie. Niski poziom bezpieczeństwa mieszkańców tego podobszaru, jest w dużej mierze związany z problemem uzależnienia. Z tymi problemami często wiąże się problem bezrobocia oraz wysokiego zadłużenia mieszkańców tego podobszaru. Problem jest też ściśle związany z niezaradnością społeczną i postępującym zubożeniem społeczeństwa. U osób długotrwale bezrobotnych występuje niska motywacja do pracy. Poszerza się szara strefa powodując zjawisko tzw. dobrowolnego bezrobocia. Bezrobocie powoduje na podobszarze rewitalizowanym niską siłę nabywczą jego mieszkańców. Zubożenie mieszkańców powoduje postępujące wykluczenie osób niepełnosprawnych i starszych. W przypadku młodzieży,

wzrasta liczba problemów wychowawczych, brakuje też zainteresowania ze strony rodzin, co przekłada się na poziom edukacji.

Na wyznaczonym podobszarze występują swoiste enklawy osób wykluczonych społecznie i zawodowo. Trudno wskazać jeden konkretny powód bezrobocia, jednak przeważa tzw. dziedziczenie bezradności i bezrobocia, często są to osoby od lat korzystające z pomocy OPS. Niejednokrotnie źródłem ich utrzymania jest pomoc społeczna. Są to osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych i poziomie wykształcenia. Innym powodem braku szukania zatrudnienia jest tzw. szara strefa, która jest bardzo popularna, gdyż trudno udowodnić osiągnięte dochody. Na tym podobszarze identyfikuje się również problem z bezrobociem długotrwałym wśród kobiet, charakteryzujące się brakiem chęci do podjęcia zatrudnienia, brakiem kwalifikacji, ale również brakiem chęci do zdobycia kwalifikacji. W konsekwencji problemy z obszaru bezrobocia, przekładają się na problem wykluczenia społecznego. Całościowo wynika ono z ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności czy bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Sytuacja jest o tyle trudna że osoby mieszkające na tym terenie są w dużym stopniu wykluczone i napiętnowane miejscem zamieszkania. Warto nadmienić, że są to również osoby, które nie korzystają z pomocy OPS w Pyskowicach ze względu na posiadane dochody z pracy „na czarno”, bądź osoby, które uważają, że powinny radzić sobie same. Osoby te nie chcą aby wtrącać się w ich życie, nie rejestrują się w PUP, nie podejmują legalnej pracy, często nadużywają alkoholu. Takie osoby nie są uwzględniane w danych statystycznych dotyczących bezrobocia i pomocy społecznej, a mają również niekorzystny wpływ na sytuację na rewitalizowanym podobszarze. Sytuacja negatywnie odbija się również na poziomie edukacji oraz jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie, które często muszą korzystać między innymi z dożywiania. Jak już wskazano wcześniej w obszarze tym, nasilają się również inne patologie społeczne, w tym przestępstwa, przemoc w rodzinie i związane z nimi częste interwencje policji, a także rośnie poziom zadłużenia mieszkańców. Ponadto wszystko to przekłada się bezpośrednio na niechęć do uczestnictwa w życiu publicznym czy budowania kapitału społecznego i potęguje proces wyalienowania w społeczeństwie Miasta.

Ponadto w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę na występujące na podobszarze rewitalizacji problemy w zakresie

niewystarczających kompetencji czy aktywność osób z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, niski poziom integracji społecznej oraz chęci współuczestnictwa i współdziałania na rzecz innych, a także opór mieszkańców w obszarze współbudowania społeczeństwa obywatelskiego. Ponadto w kontekście przeprowadzonej diagnozy, można zauważyć niekorzystny trend demograficzny, w którym mimo tego, że większość mieszkańców tego podobszaru znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzą trendy wzrostowe dla grupy poprodukcyjnej. Powyższe należy interpretować w powiązaniu z faktem, że występuje także zjawisko starzenia się społeczeństwa, przekładające się na pogłębiające się poczucie wykluczenia społecznego i cyfrowego, w związku z ograniczeniem funkcji poznawczych, dotyczące w szczególności grupę poprodukcyjną. Należy zwrócić uwagę, że osoby starsze to grupa charakteryzująca się licznymi problemami zdrowotnymi oraz często orzeczeniami o niepełnosprawności, są to także często osoby samotne i wymagające wsparcia. Trudność stanowi także skuteczne dotarcie z pomocą do tych osób. Po pandemii COVID widoczne jest bowiem większe zamknięcie się seniorów we własnych mieszkaniach i mniejsza aktywność integracyjna i społeczna. Konieczne jest szukanie rozwiązań, które pozwolą z jednej strony aktywizować seniorów (zarówno społecznie jak i fizycznie, pomagając w utrzymaniu jak najlepszej kondycji), a z drugiej strony pozwolą na włączenie w proces integracji międzypokoleniowej, żeby jak najdłużej mogli pozostać samodzielnymi w miejscu zamieszkania. Ponadto z jednej strony zachodzi zjawisko małej aktywności społecznej młodzieży stanowiącej grupę przedprodukcyjną, a z drugiej brak jest perspektyw rozwoju dla ludzi młodych, takich jak w dużych miastach aglomeracji śląskiej, przekładające się na zagrożenie odpływem młodych ludzi do atrakcyjniejszych ze względów rozwojowych ośrodków miejskich. W tej sytuacji koniecznym jest podjęcie inicjatyw nastawionych na wsparcie różnych form rozwijających kompetencje społeczne, obywatelskie, świadomość i ekspresję kulturalną, przedsiębiorczość, umiejętności ogólne, wiedzę oraz zainteresowania dzieci i młodzieży, oraz inicjatywy w obszarze kształcenia przez całe życie, dla osób dorosłych, w tym służące aktywizacji w szczególności osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami. W obszarze edukacji identyfikuje się możliwość występowania barier rozwojowych i dyskryminacji ze względu na miejsce zamieszkania. Z tego powodu ważne są inicjatywy edukacyjne o charakterze lokalnym kierujące działania na osoby zamieszkujące podobszar rewitalizacji.

Ponadto nawet obserwując pozytywny trend osadniczy i dodatnie saldo migracji nie należy zapominać, o spadającym poziomie integracji społecznej mieszkańców. Korzystny trend osadniczy jest bezpośrednio związany z atrakcyjną lokalizacją na obrzeżach aglomeracji śląskiej, ale w tym wypadku należy mówić o konieczności integracji nowych członków społeczności, tak żeby zniwelować tendencję do traktowania nowego miejsca zamieszkania jedynie jako sypialni. Rosnący poziom wyalienowania społeczeństwa, zauważalna mała aktywność społeczna młodzieży jest spowodowana różnymi czynnikami, po części zmianami w postawach społeczeństwa spowodowanych epidemią COVID, po części poczuciem zagrożenia bezpieczeństwa wynikającym z konfliktu zbrojnego na Ukrainie i świadomości problemów przymusowych migrantów z tego kraju, ze względu, na fakt, że Miasto bezpośrednio doświadcza fali uchodźczej. Należy podkreślić, że sami migranci cierpią na zjawisko wyalienowania, doświadczają zagubienia i problemów w radzeniu sobie z doświadczeniem okrucieństwa, traumy wojennej i migracji. To wszystko przekłada się na trudności integracyjne migrantów, dlatego tak ważne jest przeciwdziałanie skutkom migracji. Natomiast w przypadku lokalnej społeczności nie bez znaczenie jest także ogólna tendencja, zmiany charakteru społeczeństwa, w kierunku społeczeństwa masowego, wyalienowanego z życia społecznego poprzez przeniesienie kontaktów międzyludzkich w rzeczywistość wirtualną, tendencja do zanikania więzi rodzinnych czy sąsiedzkich. Przyczyny słabej integracji społeczności są wieloaspektowe i obejmują czynniki strukturalne (np. różnice kulturowe, ekonomiczne), procesy społeczne (np. brak zaufania, stereotypy, izolacja społeczna) oraz czynniki indywidualne (np. brak aktywności społecznej, konflikty interpersonalne). Osoby szczególnie narażone na słabą integrację społeczną to osoby starsze, osoby napływowe, migranci, osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym, a także osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i wykluczone. Z tego powodu konieczne jest wsparcie integracji i aktywizacji, w tym osób starszych oraz młodzieży i kreowanie działań angażujących międzypokoleniowo członków całych rodzin. Koniecznym jest także kształtowanie świadomości obywatelskiej i podjęcie działań dotyczących zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w celu wzmocnienia integracji i poczucia tożsamości na przedmiotowym podobszarze oraz wsparcie społeczeństwa obywatelskiego i potencjału organizacji społecznych, poprzez podniesienie umiejętności społecznych oraz zacieśnianie współpracy partnerskiej. Inicjatywy podejmowane przez organizacje pozarządowe mogą wzbogacić ten podobszar, polepszyć jego kondycję i aktywizować mieszkańców.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych danych dla podobszaru rewitalizacji OR 1B.

Tabela 69 Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 1B

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE I ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 1B		Komentarz
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		
Liczba ludności podobszaru rewitalizacji	3,19% dla całego Obszaru Rewitalizacji	0,89% dla całego Miasta	Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca sfery społecznej została potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej w formie wywiadów eksperckich z pracownikami społecznymi, animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Miejskiego za współpracę z organizacjami pozarządowymi, a także z przedstawicielami społeczeństwa
Problem bezrobocia na podobszarze rewitalizacji	6,85% dla całego Obszaru Rewitalizacji	4,76% dla całego Miasta	
Problem ubóstwa na podobszarze rewitalizacji	7,09% dla całego Obszaru Rewitalizacji	4,50% dla całego Miasta	
Poziom bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na podobszarze rewitalizacji	3,33% dla całego Obszaru Rewitalizacji	2,96% dla całego Miasta	
Problem niepełnosprawności na podobszarze rewitalizacji	6,02% dla całego Obszaru Rewitalizacji	3,40% dla całego Miasta	
Problem nadużywania alkoholu na podobszarze rewitalizacji	8,70% dla całego Obszaru Rewitalizacji	5,26% dla całego Miasta	
Problem przestępczości na podobszarze rewitalizacji	3,00 % dla całego Obszaru Rewitalizacji	2,00% dla całego Miasta	
Problem poziomu zadłużenia na podobszarze rewitalizacji	5,63% dla całego Obszaru Rewitalizacji	5,24% dla całego Miasta	
Poziom potencjału kapitału społecznego	6,90% dla całego Obszaru Rewitalizacji	6,45% dla całego Miasta	
Problem uczestnictwa w życiu publicznym	12,50% dla całego Obszaru Rewitalizacji	10,00% dla całego Miasta	

Źródło: opracowanie własne

Sfera pozaspółeczna (gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna)

Powierzchnia przedmiotowego podobszaru rewitalizacji wynosi 70 ha, co stanowi 26,22% powierzchni całego obszaru rewitalizacji.

W ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej można stwierdzić, że kondycję w sferze gospodarczej realnie ocenić jest niezwykle trudno. Nie ma wielu ogólnodostępnych danych, a te które są dostępne (w szczególności dotyczące zarejestrowania działalności, zawieszenia działalności czy wykreślenia z rejestru) nie do końca oddają realia rzeczywistości gospodarczej, w tym wskazania rzeczywistego obszaru na którym prowadzona jest działalność gospodarcza.

Ponadto często te dane, są odzwierciedleniem sezonowości działań określonych branż czy prób optymalizacji podatkowej. Jednakże w ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej w oparciu o dostępne dane, można stwierdzić, że podmioty gospodarcze na tym podobszarze wykazują się małą aktywnością jeżeli chodzi o prowadzenie działalności gospodarczej. W oparciu o dane wg. CEIDG na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji zarejestrowanych jest jedynie 2,54% podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na całym obszarze rewitalizacji, gdzie średnia w oparciu o dane CEIDG, przypadających na dany podobszar rewitalizacji na całym obszarze rewitalizacji to 12,5%. W tej sytuacji należy ocenić, że rzeczywista prowadzona na tym podobszarze rewitalizacji działalności gospodarcza przez osoby fizyczne, w tym oparta o samozatrudnienie, nie jest duża.

W ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej zauważalna jest także niedostateczna aktywność przedsiębiorcza mieszkańców tego podobszaru rewitalizacji. Sytuacja po części wynika z braku systemu zachęt czy znaczącego wsparcia subwencyjnego i merytorycznego dla małych i średnich przedsiębiorstw, wysokich kosztów prowadzenia działalności, niestabilności przepisów prawa, które dotyczą przedsiębiorców, oraz odpowiedniej wiedzy i kwalifikacji do prowadzenia działalności gospodarczej. Brak jest także odpowiedniego forum współpracy i warunków do lokalnej kooperacji. Ponadto wysoki próg bariery finansowej związanej z kosztami działalności jest szczególnie znaczący dla osób podejmujących działalność gospodarczą, czy dla osób będących na początkowym etapie rozwijania działalności. Jest to odbiciem ogólnie zachodzących trendów, które stanowią istotną barierę w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Ponadto na problemy w sferze gospodarczej istotnie przekłada się niski poziom edukacji i posiadanych kwalifikacji zamieszkujących podobszar rewitalizacji osób i ich postępujące wykluczenie społeczne. Na podobszarze rewitalizacji brak jest działań podnoszących kwalifikację i aktywizujących zawodowo, które powinny przede wszystkim powinny być skierowane do osób wykluczonych społecznie i narażonych na takie wykluczenie. Ponadto w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę na ograniczony dostęp do kapitału, brak edukacji przedsiębiorczej, obciążenia administracyjne, ryzyko finansowe, brak dostępu do rynków, trudności w uzyskaniu wsparcia finansowego. Są to w szczególności bariery dla potencjalnych młodych przedsiębiorców, dla osób z niskim kapitałem początkowym, kobiety i osób z mniejszym doświadczeniem

biznesowym, a także dla innych mieszkańców podobszaru, dla których, podjęcie działalności gospodarczej, w szczególności w formie samozatrudnienia, mogłoby stanowić formę aktywizacji i przeciwdziałania wykluczeniu.

Na problemy w sferze gospodarczej istotnie przekładają się problemy zaobserwowane w sferze społecznej. Zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle spowodowały brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców tego podobszaru z nowymi wymaganiami rynku pracy oraz doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą o takich kwalifikacjach. W tej sytuacji w celu ożywienia sfery gospodarczej w związku z faktem, że duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia innej pracy, konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet znalezienia miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów, spadku siły nabywczej społeczności zamieszkującej ten podobszar i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wykształcenia, kompetencji i kwalifikacji. Brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia, a spadek siły nabywczej mieszkańców w dłuższej perspektywie czasu może znacznie pogorszyć sytuację branży usługowej, a w konsekwencji prowadzić do stagnacji lub zapaści w sferze gospodarczej na podobszarze rewitalizacji. Na podobszarze rewitalizacji brak jest działań podnoszących kwalifikację i aktywizujących zawodowo, które przede wszystkim powinny być skierowane do osób wykluczonych społecznie i narażonych na takie wykluczenie, w związku z tym konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej. Zauważalne na tym podobszarze niskie kompetencje zawodowe i przedsiębiorcze mieszkańców obejmują zarówno czynniki strukturalne (procesy transformacyjne), społeczne (bezrobocie, marginalizacja społeczna), jak i osobiste (brak motywacji do samoaktywizacji). Osoby szczególnie dotknięte problemem niskich kompetencji to osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym lub wykluczone, czyli takie które najczęściej nie wierzą w możliwość zmiany na lepsze. Potrzebują zatem wsparcia z zewnątrz, które pomoże im zaplanować i zrealizować możliwe do wykonania kroki, np. podniesienie kwalifikacji, podjęcie samozatrudnienia czy też

znalezienie pracy. Ponadto patrząc na trendy demograficzne, w tym mocno starzejące się społeczeństwo oraz zagrożenie odpływem ludzi młodych, konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej tego podobszaru.

W ramach pogłębionej analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej zauważalny jest fakt rozległych problemów w tej sferze na podobszarze rewitalizowanym. Problemy dotyczą zarówno infrastruktury technicznej i społecznej jak i przestrzeni publicznej. W związku ze zmianą struktury demograficznej i starzenia się społeczeństwa, a także wykluczenia osób z terenów zdegradowanych, czy zmian na rynku pracy, oraz stanu zdrowia mieszkańców, konieczne są działania zapewniające włączenie społeczne. Ponadto ze względu na narastające zjawisko zwiększającego się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ilości mieszkańców, niską mobilnością osób zamieszkujących tereny zdegradowane, w tym osób starszych i niepełnosprawnych, ograniczone środki budżetowe, a także braki w infrastrukturze, w której prowadzona byłaby aktywizacja społeczna czy zawodowa, oraz wspierana byłaby spójność społeczna i działania zapewniające włączenie społeczne, działania interwencyjne są konieczne, a zdiagnozowane zjawiska kryzysowe są zauważalne i realnie ograniczają możliwość niwelacji dysfunkcji społecznych.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do funkcjonującego systemu ciepłowniczego zjawiska kryzysowe obejmują właściwie cały podobszar rewitalizacji. Wynika to ze zdiagnozowanej sytuacji gdzie właściwie cała część południowa Miasta nie jest na chwilę obecną przyłączona do sieci ciepłowniczej i nie ma w chwili obecnej takiej możliwości technicznej. Jest wiele obiektów, w których jeżeli chodzi o rodzaj stosowanego ogrzewania, zastosowano indywidualne źródła ciepła (osobne dla każdego z mieszkań) co nie jest rozwiązaniem przyjaznym środowisku. W większości indywidualne źródła ciepła oparte są o występowanie w całości lub częściowo w tych budynkach, indywidualnych kotłów opalanych węglem. Brak podłączenia do sieci ciepłowniczej lub zastosowania niskoemisyjnych, nowoczesnych źródeł ciepła powoduje zwiększoną emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Ponadto występuje także zjawisko kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do dostępu do funkcjonującego systemu kanalizacyjnego na podobszarze rewitalizacji. Na podobszarze występują także obszary na których, dochodzi do awarii istniejącej infrastruktury sieciowej.

Analiza jakościowa przeprowadzona w formie badania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, pozwoliła na wskazanie terenów o zauważalnych problemach przestrzennych

i niskich walorach estetycznych. 20,00% takich terenów i miejsc zlokalizowanych na całym obszarze rewitalizacji znajduje się na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji, w tym w szczególności w rejonie ulicy Wolności. Reasumując na podobszarze występują miejsca, na których dochodzi do ciągłych aktów wandalizmu, dewastacji mienia publicznego, występują tzw. „dzikie wysypiska” oraz problemy z estetyką otoczenia oraz obszarowe problemy z bezpieczeństwem publicznym, w tym w szczególności tam gdzie występuje zagęszczenie budynków wielorodzinnych i mieszkań socjalnych lub przy publicznych terenach zielonych.

W ramach pogłębionej analizy sfery technicznej analizie poddano stan techniczny obiektów budowlanych – mieszkaniowych w zasobach gminnych. 20,00% takiej infrastruktury zlokalizowane jest na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji w rejonie ulicy Piaskowej. W tym zakresie sytuacja kryzysowa to problem dotyczący kwestii środowiskowych oraz rozwiązań technicznych energooszczędnościowych. Większość budynków kwalifikuje się do zastosowania technicznych rozwiązań energooszczędnościowych. Ponadto jeżeli chodzi o rodzaj stosowanego ogrzewania, to na podobszarze rewitalizacji w większości zastosowano indywidualne źródła ciepła (osobne dla każdego z mieszkań) co nie jest rozwiązaniem przyjaznym środowisku. W większości indywidualne źródła ciepła oparte są o występowanie w całości lub częściowo indywidualnych kotłów opalanych węglem. Brak podłączenia do sieci ciepłowniczej lub zastosowania niskoemisyjnych, nowoczesnych źródeł ciepła powoduje zwiększoną emisję zanieczyszczeń do atmosfery. W opiniach interesariuszy konieczne jest także odpowiednie dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb oraz zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Konieczna jest interwencja pod względem konieczności zastosowania rozwiązań technicznych w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W ramach pogłębionej analizy sfery środowiskowej czynnikiem decydującym o problemach środowiskowych dla podobszaru rewitalizacji, są obszary związane z ochroną klimatu i jakością powietrza, zagrożeniem hałasem oraz gospodarką odpadami, w tym w szczególności związane z jakością powietrza ze względu na emisję gazów i pyłów oraz związane z gospodarką odpadami (niebezpieczne odpady azbestowe zlokalizowane na przedmiotowym podobszarze). Całe Miasto Pyskowice, w tym także przedmiotowy podobszar rewitalizacji, należy do tak zwanej strefy śląskiej, charakteryzującej się przede wszystkim przekraczaniem normami pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu. Ponadto obszar całego Miasta zaliczany jest do Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) z problemami środowiskowymi

w zakresie jakości powietrza. W pewnym stopniu źródłami zanieczyszczeń powietrza są źródła liniowe w postaci ciągów komunikacyjnych. Emisja komunikacyjna, wynikająca z ruchu pojazdów drogami przebiegającymi przez podobszar rewitalizacji, kształtuje stan jakości powietrza, a najwyższe stężenia zanieczyszczeń w tym wypadku skupione są wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych podobszaru, z największym natężeniem ruchu pojazdów. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji, głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych. Ważnym problemem w tej sferze jest zanieczyszczenie powietrza. Dużym problemem ekologicznym, ekonomicznym i społecznym (także w odczuciu interesariuszy) są spaliny pochodzące ze źródeł niskiej emisji. Istotną rolę odgrywają tutaj źródła emisji niskiej, związanej z eksploatacją w okresie zimowym palenisk węglowych z kotłowni wbudowanych przede wszystkim w domach mieszkalnych (palenisk domowych). Duża część mieszkańców korzysta z indywidualnych źródeł energii, co wpływa na znaczny udział emisji niskiej w ogóle zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Niestety w systemach indywidualnego ogrzewania dominują urządzenia o przestarzałej konstrukcji, których sprawność często nie przekracza 65%. Z przyczyn ekonomicznych rzadko korzysta się z gazu do celów grzewczych. Większość budynków korzysta z domowych kotłowni węglowych opalanych najczęściej węglem. Zanieczyszczenia emitowane są kominami o wysokości do około 10 m (tzw. niska emisja), co powoduje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń po najbliższej okolicy. Na przedmiotowym podobszarze koniecznym jest zastosowanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną, a także ekologicznych źródeł ciepła, wytwarzania bioenergii oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii. Realizacja takich działań pozwoli na zmniejszenie energochłonności, a zastosowanie odnawialnych źródeł energii będzie mieć wpływ na poprawę jakości życia oraz ochronę zdrowia mieszkańców tego podobszaru. Pozwoli to zapobiec narastającemu zanieczyszczeniu środowiska i pozytywnie wpłynie na zmiany klimatyczne. Z uwagi na zachodzące zmiany klimatu, mieszkańcom coraz częściej doskwierają długotrwałe okresy wysokich temperatur i suszy, ale także deszcze nawalne i powodzie błyskawiczne. W związku z tym koniecznym jest także przeciwdziałanie i adaptacja do przedmiotowych zmian klimatycznych, w tym poprzez ograniczenie potencjalnych skutków upałów i suszy czy deszczów nawalnych oraz racjonalne gospodarowanie wodą, a także wspomniane już wyżej wsparcie zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii i podnoszenie efektywności energetycznej na powyższym obszarze, w celu redukcji emisji gazów

cieplarnianych i dywersyfikacji źródeł wytwarzania energii. Jest to ważne tym bardziej, że niedostateczna jest świadomość ekologiczna i klimatyczna mieszkańców, tego podobszaru, równoznaczna z koniecznością podjęcia całościowych działań z zakresu zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii, ochrony powietrza i przeciwdziałania smogowi oraz przeciwdziałania zachodzącym zmianom klimatycznym. Z tego wynika konieczność prowadzenia działań adaptacyjnych do zmian klimatu w celu poprawy warunków i jakości życia mieszkańców tego podobszaru. Usuwanie i przeciwdziałanie zagrożeniom związanym ze zmianami klimatycznymi wpłynie pozytywnie na zdrowie i długość życia mieszkańców podobszaru co jest szczególnie ważne w kontekście starzejącego się społeczeństwa. Tym samym będzie także pośrednio ograniczać zjawisko wykluczenia społecznego na tym podobszarze i związanego z nim ubóstwa, ponieważ zwiększenie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego ma celu m.in. ochronę przed pogłębianiem ubóstwa energetycznego wśród odbiorców końcowych na tym podobszarze. Wykorzystanie energii słonecznej, która jako zasób nie ma ceny (jest „darmowa”) przy niewielkich kosztach eksploatacji urządzeń skutkuje oszczędnościami finansowymi w porównaniu z dotychczas istniejącym pełnym pokryciem potrzeb z konwencjonalnych źródeł energii. Ponadto zmniejszenie zapotrzebowania na energię wytwarzaną z tradycyjnego źródła, generującą zanieczyszczenie powietrza, oraz ograniczenia emisji zanieczyszczeń będzie prowadziło do łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do zmian klimatu, przez ograniczenie niekorzystnych skutków obecnych i oczekiwanych przyszłych warunków klimatycznych wywieranych na daną działalność lub na ludzi, przyrodę czy aktywa, poprzez ograniczenie gazów cieplarnianych dzięki zastosowaniu Odnawialnych Źródeł Energii. Drugim kluczowym zjawiskiem negatywnie oddziałującym na mieszkańców podobszaru rewitalizacji jest hałas, a przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Wyzwaniem jest ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego do środowiska, szczególnie na obszarach wrażliwych (terenach zamieszkałych). Sytuacja w tym zakresie na podobszarze rewitalizacji nie poprawia się. Wynika to ze wzrostu liczby samochodów poruszających się po drogach zlokalizowanych w granicach podobszaru rewitalizacji, generujących najbardziej uciążliwy i odczuwalny dla mieszkańców hałas drogowy. Przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska jest prowadzony przez Inspektorat Ochrony Środowiska. Badania prowadzone

przez Inspektorat zazwyczaj obejmują okolice dróg o dużym natężeniu ruchu, okolice linii kolejowych oraz lotnisk. Jednakże na terenie Miasta Pyskowice nie wykonywano w ostatnich latach badania poziomego hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Podobnie odnosząc się do danych na temat zanieczyszczenia powietrza, brak szczegółowych danych wynika z kilku czynników. Po pierwsze, monitoring emisji jest zazwyczaj prowadzony i skupiony na obszarach dużych miast do których Miasto Pyskowice nie należy. Większość systemów monitoringu emisji zanieczyszczeń skupia się na dużych skupiskach ludzkich i przy dużej gęstości zaludnienia ze względu na fakt, że w takich warunkach problem zanieczyszczenia powietrza jest bardziej widoczny i stanowi zjawisko powierzchniowe. Natomiast rozpatrywane w tym przypadku indywidualne źródła zanieczyszczeń są zwykle rozproszone i trudniejsze do objęcia pomiarami. Dodatkowo, brak ujednoczonych metod pomiarowych i raportowania prowadzi do braku danych w tym zakresie. W rozpatrywanym przypadku to przede wszystkim indywidualne piece domowe spalające węgiel lub drewno, czy ruch pojazdów, które są zdecydowanie mniej skoncentrowane niż w skupiskach obszarowych dużych miastach i dla których nie prowadzi się pomiarów zanieczyszczenia, a tym samym nie prowadzi się agregacji danych na ten temat.

Ponadto inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest przeprowadzona metodą spisu z natury wskazała, że na przedmiotowym obszarze rewitalizacji znajdują się odpady, głównie w postaci płyt falistych oraz płaskich cementowo-azbestowych występujących na pokryciach dachowych, elewacjach budynków mieszkalnych oraz innych budynków i budowli. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji znajduje się około 3,09% wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na obszarze całego obszaru rewitalizacji.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych danych i informacji dla podobszaru rewitalizacji OR 1B.

Tabela 70 Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspółeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 1B

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE I ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 1B		Komentarz
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		
Powierzchnia podobszaru rewitalizacji	26,22% dla całego Obszaru Rewitalizacji	2,25% dla całego Miasta	Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca: sfery pozaspółecznej została potwierdzona w ramach analizy
ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na podobszarze rewitalizacji	2,54% dla całego Obszaru Rewitalizacji	1,47% dla całego Miasta	

Tereny/obiekty o zauważalnych problemach przestrzennych i niskich walorach estetycznych na podobszarze rewitalizacji	20,00% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,69% dla całego Miasta	jakościowej przeprowadzonej w formie badania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, a także w formie wywiadów z zarządcami na temat stanu zasobów mieszkaniowych i braków rozwiązań funkcjonalnych
Stan techniczny gminnych zasobów mieszkaniowych na podobszarze rewitalizacji	20,00% dla całego Obszaru Rewitalizacji	3,33% dla całego Miasta	
Ilość odpadów azbestowych na podobszarze rewitalizacji	3,09% dla całego Obszaru Rewitalizacji	1,02% dla całego Miasta	

Źródło: Opracowanie własne

Potrzeby w zakresie społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym podobszaru rewitalizacji Przeprowadzona analiza pozwala na wskazanie kluczowych dziedzin problemowych, które zostały określone po przebadaniu zachodzących zjawisk kryzysowych na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji. Kluczowe problemy zidentyfikowane w ramach przeprowadzonej diagnozy to:

- postępująca marginalizacja i wykluczenie społeczne, w tym zachodzące procesy starzenia społeczeństwa, a także jego wyalienowania, braku integracji i tożsamości,
- niski poziom edukacyjny oraz niski poziom aktywności społecznej i zawodowej, a także wykorzystania kapitału społecznego,
- niewykorzystany potencjał gospodarczy i inwestycyjny,
- wymagająca interwencji infrastruktura techniczna,
- znaczące braki w infrastrukturze społecznej,
- obszary o dysfunkcjach przestrzennych i niskich walorach estetycznych,
- problemy środowiskowe związane z emisją pyłów i zanieczyszczeń oraz zagrożeniami klimatycznymi, generowaniem hałasu i powstałymi odpadami, negatywnie wpływające na ochronę środowiska naturalnego, w tym dziedzictwa przyrodniczego.

Identyfikacja specyficznych uwarunkowań oraz lokalnych potencjałów podobszaru rewitalizacji

Należy stwierdzić, że analizowany obszar rewitalizacji wyróżnia się następującymi cechami:

- spadek liczby osób korzystających z świadczeń z pomocy społecznej,
- dodatnie saldo migracji jako pozytywny trend migracyjny,
- średnia gęstość zaludnienia oraz zasoby wolnych przestrzeni publicznych, które są słabo zagospodarowane i mogą być wykorzystane do wzmocnienia funkcji społecznych,

- struktura ludności z przewagą kobiet nad mężczyznami, którą należy postrzegać w połączeniu z faktem, że większość osób pracujących stanowią także kobiety, a bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn,
- większość mieszkańców znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzi trend malejący dla grupy przedprodukcyjnej i trend wzrastający dla grupy poprodukcyjnej,
- większość pracujących pracuje w sektorze przemysłu i budownictwa ale w niedługim czasie może dojść do zrównania zatrudnienia w powyższym sektorze i w sektorze usługowym,
- przebiegająca w pobliżu rozwinięta infrastruktura dróg krajowych, bliskość międzynarodowego portu lotniczego i miast konurbacji górnośląskiej, zwiększająca się atrakcyjność inwestycyjna,
- wymagająca rozwoju sfera przestrzenno-funkcjonalna.

6.3 Podobszar rewitalizacji OR 4

Wyznaczony podobszar rewitalizacji OR 4, zajmuje powierzchnię 20 ha (0,64% powierzchni ogółem Gminy), obejmując obszar wyznaczony od północy ul. Strzelców Bytomskich, od wschodu ul. Gliwicką, od południa ul. Toszecką, od zachodu ulicami Powstańców Śląskich i Sienkiewicza, kard. Wyszyńskiego i Nową.

Sfera społeczna

Wyznaczony podobszar rewitalizacji jest zamieszkały przez 96 mieszkańców co stanowi 2,10% mieszkańców całego obszaru rewitalizacji. Zebrane dane dotyczące zjawisk kryzysowych zdiagnozowanych dla tego obszaru w relacji do zjawisk kryzysowych występujących na obszarze całego Miasta wskazują, że podobszar rewitalizacji cechuje się występowaniem problemów społecznych.

Na pogłębioną analizę sfery społecznej na tym podobszarze składa się przede wszystkim analiza problemu niekorzystnych zmian demograficznych, ubóstwa, bezradności, wykluczenia społecznego w wyniku niepełnosprawności, nadużywania alkoholu, zauważalnego zadłużenia, przestępczości i bezpieczeństwa mieszkańców oraz bezrobocia.

Przedmiotowy podobszar rewitalizacji, podobnie jak reszta Miasta, charakteryzuje się starzejącym się społeczeństwem - średni wiek mieszkańców wynosi ponad 45 lat, co

spowodowane jest tym, że około 1/3 społeczeństwa jest w wieku 60+. Co więcej, do 2050 r. prognozowane jest kontynuowanie istniejącej tendencji i dalszy wzrost liczby osób 60+. Wraz z wiekiem obniża się samodzielność tej grupy, ponadto osoby te stanowią największy odsetek wśród osób z niepełnosprawnościami. Obniżenie się samodzielności, generuje potrzebę wsparcia ze stron osób trzecich, jednakże na wyznaczonych podobszarach występuje problem wyalienowania osób starszych i singularyzacji starości, co powoduje zwiększenie ryzyka wykluczenia społecznego. Ponadto problemy te częściej dotyczą kobiet ze względu na zjawisko feminizacji starości. Prognozy do 2050 r. wskazują także na nasilanie się tego trendu. Ponadto seniorzy wykazują większą potrzebę bezpieczeństwa oraz mniejsze zdolności adaptacyjne i poznawcze, co wskazuje na potrzebę podjęcia działań, które będą wspierać ich integrację i aktywność obywatelską na podobszarach rewitalizacji.

Na przedmiotowym obszarze występuje problem bezrobocia, w związku z faktem, że 5,48% osób dotkniętych bezrobociem na całym obszarze rewitalizacji, zamieszkuje ten podobszar rewitalizacji. Jako główne przyczyny bezrobocia na przedmiotowym podobszarze podobnie jak i na pozostałych podobszarach rewitalizacji, należy uznać zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle związane m.in. z zakończeniem działalności przemysłu ciężkiego i wydobywczego oddziałującego na ten podobszar. Brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców z nowymi wymaganiami rynku pracy, a także postępująca mechanizacja i automatyzacja w przemyśle i usługach, doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą. Słabo rozwinięty sektor zaawansowanych usług i brak inwestycji w nowe gałęzie przemysłu utrudniają znalezienie pracy osobom zwalnianym z tradycyjnego przemysłu. Ponadto wysokie koszty pracy, w tym obciążenia podatkowe i składki ZUS, stanowią barierę dla pracodawców, zwłaszcza w sektorach o niższej rentowności, co przekłada się na mniejsze zapotrzebowanie na pracowników. Ponadto duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia pracy w innych sektorach lub w istniejących zakładach pracy. Konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Na tym podobszarze występuje także ukryte bezrobocie i praca w szarej strefie, a specyficzny rynek pracy, charakteryzuje się znaczną sezonowością oraz mniejszą liczbą miejsc pracy w porównaniu z dużymi miastami i większym uzależnieniem od sektora nieskomplikowanych usług i produktów. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na fakt, że bezrobocie jest większe wśród kobiet niż

mężczyzn. Koniecznym więc jest także prowadzenie działań zmierzających do poprawy sytuacji kobiet, które w większości sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi oraz działania mające na celu budowanie świadomości środowiskowej w kontekście zdiagnozowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami. To właśnie często niepełnosprawność lub konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy konieczność sprawowania opieki nad dziećmi przekłada się na problem bezrobocia czy ograniczonego poszukiwania pracy. Do osób szczególnie dotkniętych problemem bezrobocia rejestrowanego i ukrytego należą także młodzi ludzie, osoby starsze oraz osoby, których kwalifikacje nie odpowiadają aktualnym wymaganiom rynku pracy.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji 11,81% osób dotkniętych problemem z ubóstwem zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczyny ubóstwa na przedmiotowym podobszarze, podobnie jak na pozostałych podobszarach wynikają z kombinacji wielu czynników, w tym zmian strukturalnych, a także procesów transformacji i restrukturyzacji w przemyśle. Zmiany strukturalne doprowadziły do utraty miejsc pracy i bezrobocia. Z kolei niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet znalezienia miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wykształcenia, kompetencji i kwalifikacji. Ponadto brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia. To z kolei generuje brak wystarczających środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak żywność, schronienie, opieka zdrowotna czy edukacja i jest kluczowym nośnikiem ubóstwa. Ponadto w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego zauważalne jest ubóstwo energetyczne wśród mieszkańców, które szczególnie dotyka osoby mniej zamożne, w tym starsze, rodziny wielodzietne oraz rodziców samotnie wychowujących dzieci, gdzie w większości są to kobiety, które często sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi. To właśnie niepełnosprawność oraz długotrwała choroba powodująca konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy też konieczność sprawowania opieki nad dziećmi, w dużym stopniu przekłada się na problem braku środków finansowych i ubóstwa. Ubóstwo, które dotyka w większym

stopniu kobiet (feminizacja biedy), może sprawić, że nie będzie ich stać na poniesienie kosztów energii, tym bardziej, że w gospodarstwach prowadzonych samodzielnie przez kobiety, częściej kupuje się opał w mniejszych ilościach (zamiast „hurtowo”), co znacząco podnosi koszty. Do osób szczególnie dotkniętych problemem ubóstwa należą także osoby o niskich dochodach, bezrobotni, rodziny wielodzietne, osoby starsze, osoby z ograniczoną zdolnością do pracy. W tym ujęciu bezrobocie, niskie zarobki, braki edukacyjne czy kwestie zdrowotne i społeczne to istotne składowe ubóstwa. Czynniki te często nakładają się na siebie, tworząc błędne koło ubóstwa, z którego trudno się wyrwać, prowadząc do marginalizacji i potęgując poczucie braku wpływu na własne życie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 12,50% osób dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Bezradność jest ściśle powiązana ze zjawiskiem ubóstwa, które prowadzi do występowania konfliktów wewnątrzrodzinnych, które skutkują problemami wychowawczymi. Brak stabilizacji finansowej burzy relacje pomiędzy pokoleniami. Rodzice, nie mogąc sprostać oczekiwaniom konsumpcyjnym dzieci, doświadczając poczucia winy i bezradności. Z kolei w dzieciach bezskuteczność i bezradność rodziców budzi poczucie żalu. Najpoważniejszą konsekwencją dla najmłodszych członków rodziny jest zachwianie lub nawet utrata poczucia bezpieczeństwa oraz coraz większe wyalienowanie i problemy wychowawcze.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 12,05% osób dotkniętych problemem niepełnosprawności zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami niepełnosprawności są między innymi czynniki genetyczne, choroby przewlekłe czy wypadki. Ponadto także osoby starsze to grupa często charakteryzująca się orzeczeniem o niepełnosprawności. Problemem niepełnosprawności dotknięte są osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym fizycznej, intelektualnej, sensorycznej, a problemem niepełnosprawności są też obciążone ich rodziny i opiekunowie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 13,04% osób dotkniętych problemem alkoholizmu zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami alkoholizmu są czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne, w tym ubóstwo, presja społeczna, bezrobocie, brak perspektyw życiowych, stres czy problematyka zdrowia psychicznego. Często

są to osoby w wieku produkcyjnym, bezrobotni, osoby doświadczające trudności życiowych i narażone na wykluczenie społeczne. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu oraz powoduje zachowania przemocowe.

Ponadto jak już wspomniano powyżej jednym z problemów społecznych, który wpływa negatywnie na sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom przestępczości i związanego z tym bezpieczeństwa publicznego. Można wskazać, że 6% wszystkich popełnionych przestępstw i wykroczeń na całym obszarze rewitalizacji, miało miejsce właśnie na tym podobszarze rewitalizacji. Przyczyny tego problemu są wielowymiarowe i obejmują czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne. Mogą nimi być m.in. brak perspektyw zawodowych, marginalizacja społeczna, nadużywanie alkoholu, brak kontroli rodzicielskiej. Grupa szczególnie podatna na chuligaństwo, wandalizm i przestępczość obejmuje często młodych ludzi z niskim statusem społeczno-ekonomicznym, o ograniczonym dostępie do usług społecznych, edukacji i kultury. Ważne jest także bezpieczeństwo osób starszych, które coraz częściej padają ofiarami przestępstw, w tym przede wszystkim oszustw i kradzieży. Ponadto jako przyczyny przemocy można wymienić patologie rodzinne, brak świadomości na temat przemocy, trudności finansowe, niedostateczny poziom empatii. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które powoduje zachowania przemocowe, a także wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu. Do osób szczególnie narażonych na przemoc należą ofiary, w tym kobiety, dzieci i osoby starsze.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest rosnący poziom zadłużenia jego mieszkańców. Co prawda poziom zadłużenia na tym podobszarze w wartościach bezwzględnych nie jest wysoki i stanowi 0,43% zadłużenia dla całego obszaru rewitalizacji, ale wynika to jedynie z wielkości miejskiego zasobu mieszkaniowego w tej lokalizacji. Na sytuację kryzysową w tej sferze wskazuje zauważalny poziom zadłużenia. Taka sytuacja prowadzi do zwiększającego się zagrożenia utraty zajmowanego lokum, które może prowadzić w efekcie do kryzysowego zjawiska bezdomności wśród mieszkańców tego podobszaru. Ponadto zadłużenie z tytułu niezapłaconych czynszów jest jednym z istotnych problemów wpływających na poziom ubóstwa czy bezradności mieszkańców tego podobszaru. Inną ważną kwestią obrazującą sytuację podobszaru rewitalizacji są problemy, które negatywnie odbijają się zarówno na poziomie edukacji jak i jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie. Na powyższym obszarze rewitalizacji, zachodzą zjawiska kryzysowe

dotyczące dzieci i młodzieży, które często są zmuszone korzystać z pomocy społecznej w tym między innymi z dożywiania.

Jednym z bardziej istotnych problemów tego podobszaru jest także niskie zaangażowanie społeczne mieszkańców i niechęć do podejmowania inicjatyw lokalnych. Działalność społeczna opiera się przede wszystkim na aktywnych liderach, którzy tak samo jak reszta społeczeństwa podlega negatywnym procesom demograficznym, w związku z czym brakuje nowych liderów i osób zaangażowanych w aktywną działalność, w tym młodych aktywistów społecznych. Na obszarze rewitalizacji wyzwaniem jest pełne wykorzystanie potencjału społecznego i aktywizacja społeczna jego mieszkańców.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom uczestnictwa w życiu publicznym. Z analizowanych danych wynika, że średnia frekwencja w wyborach samorządowych w Pyskowicach wyniosła 49,23%. Na terenie przedmiotowego podobszaru rewitalizacji zlokalizowany jest okręg wyborczy z niską frekwencją (48,16%), która nie sięgnęła średniej dla Miasta. Można zatem wnioskować, że poziom zaangażowania w życie publiczne jest w tym miejscu jednym z najmniejszych. Powyższe stanowi 12,50% problemów z frekwencją wyborczą na całym obszarze rewitalizacji.

Na powyższym podobszarze można zanotować m. innymi następujące problemy:

- duża liczba osób dotkniętych problemami i korzystających z pomocy społecznej w konsekwencji prowadzące do uzależnienia od pomocy społecznej,
- obecność osób uzależnionych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przekładające się na negatywne zjawiska panujące w społeczeństwie, w tym alkoholizm oraz powodujące wzrost przestępczości, w tym przestępstw przeciwko rodzinie,
- zauważalny poziom zadłużenia mieszkańców i zaległości czynszowych na lokalach znajdujących się w zasobach Miasta,
- postępujące procesy starzenia społeczeństwa i brak integracji osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami,
- wzrost przestępczości i niski poziom bezpieczeństwa społeczeństwa,
- niskie kwalifikacje zawodowe
- bezrobocie i związana z nim rozwinięta szara strefa,
- wyuczona i dziedziczna bierność i bezradność życiowa,
- tworzenie enklaw biedy (stygmatyzacja, regres zawodowy i społeczny),
- brak miejscowych form aktywności umożliwiających integrację lokalną, kreowanie

lokalnych liderów i podniesienie poziomu kapitału społecznego,

- roszczeniowa postawa społeczności lokalnych,
- niski poziom zaangażowania w uczestnictwo w życiu publicznym oraz niski poziom edukacji i posiadanych kwalifikacji zamieszkujących podobszar rewitalizacji osób i ich postępujące wykluczenie społeczne.

Podobszar rewitalizowany zamieszkuje stosunkowo duża liczba osób dotkniętych problemami społecznymi i stale korzystających z pomocy społecznej. Ze względu na fakt, że wiele osób jest dotkniętych ubóstwem, niepełnosprawnością, długotrwale bezrobotnych oraz niezaradnych, występuje tu trwałe zagrożenie wykluczeniem społecznym. Na podobszarze rewitalizacji notuje się wysoki poziom przestępczości. Często zdarza się, że jest to przemoc w rodzinie. Niski poziom bezpieczeństwa mieszkańców tego podobszaru, jest w dużej mierze związany z problemem uzależnienia. Z tymi problemami często wiąże się problem bezrobocia oraz wysokiego zadłużenia mieszkańców tego podobszaru. Problem jest też ściśle związany z niezaradnością społeczną i postępującym zubożeniem społeczeństwa. U osób długotrwale bezrobotnych występuje niska motywacja do pracy. Poszerza się szara strefa powodując zjawisko tzw. dobrowolnego bezrobocia. Bezrobocie powoduje na podobszarze rewitalizowanym niską siłę nabywczą jego mieszkańców. Zubożenie mieszkańców powoduje postępujące wykluczenie osób niepełnosprawnych i starszych. W przypadku młodzieży, wzrasta liczba problemów wychowawczych, brakuje też zainteresowania ze strony rodzin, co przekłada się na poziom edukacji.

Na wyznaczonym podobszarze występują swoiste enklawy osób wykluczonych społecznie i zawodowo. Trudno wskazać jeden konkretny powód bezrobocia, jednak przeważa tzw. dziedziczenie bezradności i bezrobocia, często są to osoby od lat korzystające z pomocy OPS. Niejednokrotnie źródłem ich utrzymania jest pomoc społeczna. Są to osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych i poziomie wykształcenia. Innym powodem braku szukania zatrudnienia jest tzw. szara strefa, która jest bardzo popularna, gdyż trudno udowodnić osiągnięte dochody. Na tym podobszarze identyfikuje się również problem z bezrobociem długotrwałym wśród kobiet, charakteryzujące się brakiem chęci do podjęcia zatrudnienia, brakiem kwalifikacji, ale również brakiem chęci do zdobycia kwalifikacji. W konsekwencji problemy z obszaru bezrobocia, przekładają się na problem wykluczenia społecznego. Całościowo wynika ono z ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności czy bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Sytuacja jest o tyle trudna że osoby mieszkające na tym terenie są w dużym stopniu wykluczone i napiętnowane miejscem zamieszkania. Warto nadmienić, że są to również osoby, które nie korzystają z pomocy OPS w Pyskowicach ze względu na posiadane dochody z pracy „na czarno”, bądź osoby, które uważają, że powinny radzić sobie same. Osoby te nie chcą aby wtrącać się w ich życie, nie rejestrują się w PUP, nie podejmują legalnej pracy, często nadużywają alkoholu. Takie osoby nie są uwzględniane w danych statystycznych dotyczących bezrobocia i pomocy społecznej, a mają również niekorzystny wpływ na sytuację na rewitalizowanym podobszarze. Sytuacja negatywnie odbija się również na poziomie edukacji oraz jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie, które często muszą korzystać między innymi z dożywiania. Jak już wskazano wcześniej w obszarze tym, nasilają się również inne patologie społeczne, w tym przestępstwa, przemoc w rodzinie i związane z nimi częste interwencji policji, a także rośnie poziom zadłużenia mieszkańców. Ponadto wszystko to przekłada się bezpośrednio na niechęć do uczestnictwa w życiu publicznym i potęguje proces wyalienowania w społeczeństwie Miasta.

Ponadto w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę na występujące na podobszarze rewitalizacji problemy w zakresie niewystarczających kompetencji czy aktywność osób z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, niski poziom integracji społecznej oraz chęci współuczestnictwa i współdziałania na rzecz innych, a także opór mieszkańców w obszarze współbudowania społeczeństwa obywatelskiego. Ponadto w kontekście przeprowadzonej diagnozy, można zauważyć niekorzystny trend demograficzny, w którym mimo tego, że większość mieszkańców tego podobszaru znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzą trendy wzrostowe dla grupy poprodukcyjnej. Powyższe należy interpretować w powiązaniu z faktem, że występuje także zjawisko starzenia się społeczeństwa, przekładające się na pogłębiające się poczucie wykluczenia społecznego i cyfrowego, w związku z ograniczeniem funkcji poznawczych, dotyczące w szczególności grupę poprodukcyjną. Należy zwrócić uwagę, że osoby starsze to grupa charakteryzująca się licznymi problemami zdrowotnymi oraz często orzeczeniami o niepełnosprawności, są to także często osoby samotne i wymagające wsparcia. Trudność stanowi także skuteczne dotarcie z pomocą do tych osób. Po pandemii COVID widoczne jest bowiem większe zamknięcie się

seniorów we własnych mieszkaniach i mniejsza aktywność integracyjna i społeczna. Konieczne jest szukanie rozwiązań, które pozwolą z jednej strony aktywizować seniorów (zarówno społecznie jak i fizycznie, pomagając w utrzymaniu jak najlepszej kondycji), a z drugiej strony pozwolą na włączenie w proces integracji międzypokoleniowej, żeby jak najdłużej mogli pozostać samodzielnymi w miejscu zamieszkania. Ponadto z jednej strony zachodzi zjawisko małej aktywności społecznej młodzieży stanowiącej grupę przedprodukcyjną, a z drugiej brak jest perspektyw rozwoju dla ludzi młodych, takich jak w dużych miastach aglomeracji śląskiej, przekładające się na zagrożenie odpływem młodych ludzi do atrakcyjniejszych ze względów rozwojowych ośrodków miejskich. W tej sytuacji koniecznym jest podjęcie inicjatyw nastawionych na wsparcie różnych form rozwijających kompetencje społeczne, obywatelskie, świadomość i ekspresję kulturalną, przedsiębiorczość, umiejętności ogólne, wiedzę oraz zainteresowania dzieci i młodzieży, oraz inicjatywy w obszarze kształcenia przez całe życie, dla osób dorosłych, w tym służące aktywizacji w szczególności osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami. W obszarze edukacji identyfikuje się możliwość występowania barier rozwojowych i dyskryminacji ze względu na miejsce zamieszkania. Z tego powodu ważne są inicjatywy edukacyjne o charakterze lokalnym kierujące działania na osoby zamieszkujące podobszar rewitalizacji.

Ponadto nawet obserwując pozytywny trend osadniczy i dodatnie saldo migracji nie należy zapominać, o spadającym poziomie integracji społecznej mieszkańców. Korzystny trend osadniczy jest bezpośrednio związany z atrakcyjną lokalizacją na obrzeżach aglomeracji śląskiej, ale w tym wypadku należy mówić o konieczności integracji nowych członków społeczności, tak żeby zniwelować tendencję do traktowania nowego miejsca zamieszkania jedynie jako sypialni. Rosnący poziom wyalienowania społeczeństwa, zauważalna mała aktywność społeczna młodzieży jest spowodowana różnymi czynnikami, po części zmianami w postawach społeczeństwa spowodowanych epidemią COVID, po części poczuciem zagrożenia bezpieczeństwa wynikającym z konfliktu zbrojnego na Ukrainie i świadomości problemów przymusowych migrantów z tego kraju, ze względu, na fakt, że Miasto bezpośrednio doświadcza fali uchodźczej. Należy podkreślić, że sami migranci cierpią na zjawisko wyalienowania, doświadczają zagubienia i problemów w radzeniu sobie z doświadczeniem okrucieństwa, traumy wojennej i migracji. To wszystko przekłada się na trudności integracyjne migrantów, dlatego tak ważne jest przeciwdziałanie skutkom migracji. Natomiast w przypadku lokalnej społeczności nie bez znaczenie jest także ogólna tendencja,

zmiany charakteru społeczeństwa, w kierunku społeczeństwa masowego, wyalienowanego z życia społecznego poprzez przeniesienie kontaktów międzyludzkich w rzeczywistość wirtualną, tendencja do zanikania więzi rodzinnych czy sąsiedzkich. Przyczyny słabej integracji społeczności są wieloaspektowe i obejmują czynniki strukturalne (np. różnice kulturowe, ekonomiczne), procesy społeczne (np. brak zaufania, stereotypy, izolacja społeczna) oraz czynniki indywidualne (np. brak aktywności społecznej, konflikty interpersonalne). Osoby szczególnie narażone na słabą integrację społeczną to osoby starsze, osoby napływowe, migranci, osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym, a także osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i wykluczone. Z tego powodu konieczne jest wsparcie integracji i aktywizacji, w tym osób starszych oraz młodzieży i kreowanie działań angażujących międzypokoleniowo członków całych rodzin. Koniecznym jest także kształtowanie świadomości obywatelskiej i podjęcie działań dotyczących zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w celu wzmocnienia integracji i poczucia tożsamości na przedmiotowym podobszarze oraz wsparcie społeczeństwa obywatelskiego i potencjału organizacji społecznych, poprzez podniesienie umiejętności społecznych oraz zacieśnianie współpracy partnerskiej. Inicjatywy podejmowane przez organizacje pozarządowe mogą wzbogacić ten podobszar, polepszyć jego kondycję i aktywizować mieszkańców.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych danych dla podobszaru rewitalizacji OR 4.

Tabela 71 Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 4

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE I ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 4		Komentarz
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		
Liczba ludności podobszaru rewitalizacji	2,10% dla całego Obszaru Rewitalizacji	0,58% dla całego Miasta	Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca sfery społecznej została potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej w formie wywiadów eksperckich z pracownikami społecznymi, animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Miejskiego za współpracę z organizacjami pozarządowymi, a także z przedstawicielami społeczeństwa
Problem bezrobocia na podobszarze rewitalizacji	5,48% dla całego Obszaru Rewitalizacji	3,81% dla całego Miasta	
Problem ubóstwa na podobszarze rewitalizacji	11,81% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,50% dla całego Miasta	
Poziom bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na podobszarze rewitalizacji	12,50% dla całego Obszaru Rewitalizacji	11,11% dla całego Miasta	
Problem niepełnosprawności na	12,05% dla całego Obszaru Rewitalizacji	6,80% dla całego Miasta	

podobszarze rewitalizacji			
Problem nadużywania alkoholu na podobszarze rewitalizacji	13,04% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,89% dla całego Miasta	
Problem przestępczości na podobszarze rewitalizacji	6,00 % dla całego Obszaru Rewitalizacji	4,00% dla całego Miasta	
Problem poziomu zadłużenia na podobszarze rewitalizacji	0,43% dla całego Obszaru Rewitalizacji	0,40% dla całego Miasta	
Problem uczestnictwa w życiu publicznym	12,50% dla całego Obszaru Rewitalizacji	10,00% dla całego Miasta	

Źródło: opracowanie własne

Sfera pozaspółeczna (gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna)

Powierzchnia przedmiotowego podobszaru rewitalizacji wynosi 20 ha, co stanowi 7,49% powierzchni całego obszaru rewitalizacji.

W ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej można stwierdzić, że kondycję w sferze gospodarczej realnie ocenić jest niezwykle trudno. Nie ma wielu ogólnodostępnych danych, a te które są dostępne (w szczególności dotyczące zarejestrowania działalności, zawieszenia działalności czy wykreślenia z rejestru) nie do końca oddają realia rzeczywistości gospodarczej, w tym wskazania rzeczywistego obszaru na którym prowadzona jest działalność gospodarcza. Ponadto często te dane, są odzwierciedleniem sezonowości działań określonych branż czy prób optymalizacji podatkowej. Jednakże w ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej w oparciu o dostępne dane, można stwierdzić, że podmioty gospodarcze na tym podobszarze wykazują się małą aktywnością jeżeli chodzi o prowadzenie działalności gospodarczej. W oparciu o dane wg. CEIDG na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji zarejestrowanych jest jedynie 1,9% podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na całym obszarze rewitalizacji, gdzie średnia w oparciu o dane CEIDG, przypadających na dany podobszar rewitalizacji na całym obszarze rewitalizacji to 12,5%. W tej sytuacji należy ocenić, że rzeczywista prowadzona na tym podobszarze rewitalizacji działalności gospodarcza przez osoby fizyczne, w tym oparta o samozatrudnienie, nie jest duża.

W ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej zauważalna jest także niedostateczna aktywność przedsiębiorcza mieszkańców tego podobszaru rewitalizacji. Sytuacja po części wynika z braku systemu zachęt czy znaczącego wsparcia subwencyjnego i merytorycznego dla małych i średnich przedsiębiorstw, wysokich kosztów prowadzenia działalności, niestabilności

przepisów prawa, które dotyczą przedsiębiorców, oraz odpowiedniej wiedzy i kwalifikacji do prowadzenia działalności gospodarczej. Brak jest także odpowiedniego forum współpracy i warunków do lokalnej kooperacji. Ponadto wysoki próg bariery finansowej związanej z kosztami działalności jest szczególnie znaczący dla osób podejmujących działalność gospodarczą, czy dla osób będących na początkowym etapie rozwijania działalności. Jest to odbiciem ogólnie zachodzących trendów, które stanowią istotną barierę w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Ponadto na problemy w sferze gospodarczej istotnie przekłada się niski poziom edukacji i posiadanych kwalifikacji zamieszkujących podobszar rewitalizacji osób i ich postępujące wykluczenie społeczne. Na podobszarze rewitalizacji brak jest działań podnoszących kwalifikację i aktywizujących zawodowo, które powinny przede wszystkim powinny być skierowane do osób wykluczonych społecznie i narażonych na takie wykluczenie. Ponadto w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę na ograniczony dostęp do kapitału, brak edukacji przedsiębiorczej, obciążenia administracyjne, ryzyko finansowe, brak dostępu do rynków, trudności w uzyskaniu wsparcia finansowego. Są to w szczególności bariery dla potencjalnych młodych przedsiębiorców, dla osób z niskim kapitałem początkowym, kobiety i osób z mniejszym doświadczeniem biznesowym, a także dla innych mieszkańców podobszaru, dla których, podjęcie działalności gospodarczej, w szczególności w formie samozatrudnienia, mogłoby stanowić formę aktywizacji i przeciwdziałania wykluczeniu.

Na problemy w sferze gospodarczej istotnie przekładają się problemy zaobserwowane w sferze społecznej. Zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle spowodowały brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców tego podobszaru z nowymi wymaganiami rynku pracy oraz doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą o takich kwalifikacjach. W tej sytuacji w celu ożywienia sfery gospodarczej w związku z faktem, że duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia innej pracy, konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet

znalezienia miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów, spadku siły nabywczej społeczności zamieszkującej ten podobszar i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wykształcenia, kompetencji i kwalifikacji. Brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia, a spadek siły nabywczej mieszkańców w dłuższej perspektywie czasu może znacznie pogorszyć sytuację branży usługowej, a w konsekwencji prowadzić do stagnacji lub zapaści w sferze gospodarczej na podobszarze rewitalizacji. Na podobszarze rewitalizacji brak jest działań podnoszących kwalifikację i aktywizujących zawodowo, które przede wszystkim powinny być skierowane do osób wykluczonych społecznie i narażonych na takie wykluczenie, w związku z tym konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej. Zauważalne na tym podobszarze niskie kompetencje zawodowe i przedsiębiorcze mieszkańców obejmują zarówno czynniki strukturalne (procesy transformacyjne), społeczne (marginalizacja społeczna), jak i osobiste (brak motywacji do samoaktywizacji). Osoby szczególnie dotknięte problemem niskich kompetencji to osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym lub wykluczone, czyli takie które najczęściej nie wierzą w możliwość zmiany na lepsze. Potrzebują zatem wsparcia z zewnątrz, które pomoże im zaplanować i zrealizować możliwe do wykonania kroki, np. podniesienie kwalifikacji, podjęcie samozatrudnienia czy też znalezienie pracy. Ponadto patrząc na trendy demograficzne, w tym mocno starzejące się społeczeństwo oraz zagrożenie odpływem ludzi młodych, konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej tego podobszaru.

W ramach pogłębionej analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej zauważalny jest fakt rozległych problemów w tej sferze na podobszarze rewitalizowanym. Problemy dotyczą zarówno infrastruktury technicznej i społecznej jak i przestrzeni publicznej. W związku ze zmianą struktury demograficznej i starzenia się społeczeństwa, a także wykluczenia osób z terenów zdegradowanych, czy zmian na rynku pracy, oraz stanu zdrowia mieszkańców, konieczne są działania zapewniające włączenie społeczne. Ponadto ze względu na narastające zjawisko zwiększającego się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ilości mieszkańców, niską mobilnością osób zamieszkujących tereny zdegradowane, w tym osób starszych i niepełnosprawnych, ograniczone środki budżetowe oraz niewykorzystany potencjał organizacji pozarządowych, a także braki w infrastrukturze, w której prowadzona byłaby aktywizacja społeczna czy zawodowa, oraz wspierana byłaby spójność społeczna i działania

zapewniające włączenie społeczne, działania interwencyjne są konieczne, a zdiagnozowane zjawiska kryzysowe są zauważalne i realnie ograniczają możliwość niwelacji dysfunkcji społecznych.

Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do funkcjonującego systemu ciepłowniczego obejmują właściwie cały podobszar rewitalizacji. Tam gdzie funkcjonuje sieć ciepłownicza, jest jeszcze wiele obiektów, w tym wielorodzinnych, w których jeżeli chodzi o rodzaj stosowanego ogrzewania, zastosowano indywidualne źródła ciepła (osobne dla każdego z mieszkań) co nie jest rozwiązaniem przyjaznym środowisku. W większości indywidualne źródła ciepła oparte są o występowanie w całości lub częściowo w tych budynkach, indywidualnych kotłów opalanych węglem. Brak podłączenia do sieci ciepłowniczej lub zastosowania niskoemisyjnych, nowoczesnych źródeł ciepła powoduje zwiększoną emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Dodatkowo większość istniejącej sieci ciepłowniczej, jest już mocno wyeksploatowana ze względu na wiek.

Ponadto występuje także zjawisko kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do dostępu do funkcjonującego systemu kanalizacyjnego na podobszarze rewitalizacji. Po części zjawisko braku sieci kanalizacyjnej rozwiązują przydomowe oczyszczalnie ścieków, ale jest to rozwiązanie ograniczone. Na podobszarze występują także obszary na których, dochodzi do awarii istniejącej infrastruktury sieciowej.

Analiza jakościowa przeprowadzona w formie badania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, pozwoliła na wskazanie terenów o zauważalnych problemach przestrzennych i niskich walorach estetycznych. 20,00% takich terenów i miejsc zlokalizowanych na całym obszarze rewitalizacji znajduje się na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji, w tym w okolicy terenów przeciwległych do Parku Miejskiego. Reasumując na podobszarze występują miejsca, na których dochodzi do ciągłych aktów wandalizmu, dewastacji mienia publicznego, występują tzw. „dzikie wysypiska” oraz problemy z estetyką otoczenia oraz obszarowe problemy z bezpieczeństwem publicznym, w tym w szczególności tam gdzie występuje zagęszczenie budynków wielorodzinnych i mieszkań socjalnych lub przy publicznych terenach zielonych.

W związku z brakiem zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych w sferze technicznej dla tego podobszaru rewitalizacji odstąpiono od pogłębionej analizy na tym podobszarze. Jednakże należy zwrócić uwagę, że w opiniach interesariuszy, ważne jest odpowiednie dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb oraz zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi

potrzebami. Konieczna jest interwencja pod względem konieczności zastosowania rozwiązań technicznych w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W ramach pogłębionej analizy sfery środowiskowej czynnikiem decydującym o problemach środowiskowych dla podobszaru rewitalizacji, są obszary związane z ochroną klimatu i jakością powietrza, zagrożeniem hałasem oraz gospodarką odpadami, w tym w szczególności związane z jakością powietrza ze względu na emisję gazów i pyłów oraz związane z gospodarką odpadami (niebezpieczne odpady azbestowe zlokalizowane na przedmiotowym podobszarze). Całe Miasto Pyskowice, w tym także przedmiotowy podobszar rewitalizacji, należy do tak zwanej strefy śląskiej, charakteryzującej się przede wszystkim przekraczaniem normami pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu. Ponadto obszar całego Miasta zaliczany jest do Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza. W pewnym stopniu źródłami zanieczyszczeń powietrza są źródła liniowe w postaci ciągów komunikacyjnych. Emisja komunikacyjna, wynikająca z ruchu pojazdów drogami przebiegającymi przez podobszar rewitalizacji, kształtuje stan jakości powietrza, a najwyższe stężenia zanieczyszczeń w tym wypadku skupione są wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych podobszaru, z największym natężeniem ruchu pojazdów. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji, głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych. Ważnym problemem w tej sferze jest zanieczyszczenie powietrza. Dużym problemem ekologicznym, ekonomicznym i społecznym (także w odczuciu interesariuszy) są spaliny pochodzące ze źródeł niskiej emisji. Istotną rolę odgrywają tutaj źródła emisji niskiej, związanej z eksploatacją w okresie zimowym palenisk węglowych z kotłowni wbudowanych przede wszystkim w domach mieszkalnych (palenisk domowych). Duża część mieszkańców korzysta z indywidualnych źródeł energii, co wpływa na znaczny udział emisji niskiej w ogóle zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Niestety w systemach indywidualnego ogrzewania dominują urządzenia o przestarzałej konstrukcji, których sprawność często nie przekracza 65%. Z przyczyn ekonomicznych rzadko korzysta się z gazu do celów grzewczych. Większość budynków korzysta z domowych kotłowni węglowych opalanych najczęściej węglem. Zanieczyszczenia emitowane są kominami o wysokości do około 10 m (tzw. niska emisja), co powoduje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń po najbliższej okolicy. Na przedmiotowym podobszarze koniecznym jest zastosowanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną, a także ekologicznych źródeł ciepła, wytwarzania

bioenergii oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii. Realizacja takich działań pozwoli na zmniejszenie energochłonności, a zastosowanie odnawialnych źródeł energii będzie mieć wpływ na poprawę jakości życia oraz ochronę zdrowia mieszkańców tego podobszaru. Pozwoli to zapobiec narastającemu zanieczyszczeniu środowiska i pozytywnie wpłynie na zmiany klimatyczne. Z uwagi na zachodzące zmiany klimatu, mieszkańcom coraz częściej doskwierają długotrwałe okresy wysokich temperatur i suszy, ale także deszcze nawalne i powodzie błyskawiczne. W związku z tym koniecznym jest także przeciwdziałanie i adaptacja do przedmiotowych zmian klimatycznych, w tym poprzez ograniczenie potencjalnych skutków upałów i suszy czy deszczów nawalnych oraz racjonalne gospodarowanie wodą, a także wspomniane już wyżej wsparcie zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii i podnoszenie efektywności energetycznej na powyższym obszarze, w celu redukcji emisji gazów cieplarnianych i dywersyfikacji źródeł wytwarzania energii. Jest to ważne tym bardziej, że niedostateczna jest świadomość ekologiczna i klimatyczna mieszkańców, tego podobszaru, równoznaczna z koniecznością podjęcia całościowych działań z zakresu zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii, ochrony powietrza i przeciwdziałania smogowi oraz przeciwdziałania zachodzącym zmianom klimatycznym. Z tego wynika konieczność prowadzenia działań adaptacyjnych do zmian klimatu w celu poprawy warunków i jakości życia mieszkańców tego podobszaru. Usuwanie i przeciwdziałanie zagrożeniom związanym ze zmianami klimatycznymi wpłynie pozytywnie na zdrowie i długość życia mieszkańców podobszaru co jest szczególnie ważne w kontekście starzejącego się społeczeństwa. Tym samym będzie także pośrednio ograniczać zjawisko wykluczenia społecznego na tym podobszarze i związanego z nim ubóstwa, ponieważ zwiększenie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego ma celu m.in. ochronę przed pogłębianiem ubóstwa energetycznego wśród odbiorców końcowych na tym podobszarze. Wykorzystanie energii słonecznej, która jako zasób nie ma ceny (jest „darmowa”) przy niewielkich kosztach eksploatacji urządzeń skutkuje oszczędnościami finansowymi w porównaniu z dotychczas istniejącym pełnym pokryciem potrzeb z konwencjonalnych źródeł energii. Ponadto zmniejszenie zapotrzebowania na energię wytwarzaną z tradycyjnego źródła, generującą zanieczyszczenie powietrza, oraz ograniczenia emisji zanieczyszczeń będzie prowadziło do łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do zmian klimatu, przez ograniczenie niekorzystnych skutków obecnych i oczekiwanych przyszłych warunków klimatycznych wywieranych na daną działalność lub na ludzi, przyrodę czy aktywa,

poprzez ograniczenie gazów cieplarnianych dzięki zastosowaniu Odnawialnych Źródeł Energii. Drugim kluczowym zjawiskiem negatywnie oddziałującym na mieszkańców podobszaru rewitalizacji jest hałas, a przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Wyzwaniem jest ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego do środowiska, szczególnie na obszarach wrażliwych (terenach zamieszkałych). Sytuacja w tym zakresie na podobszarze rewitalizacji nie poprawia się. Wynika to ze wzrostu liczby samochodów poruszających się po drogach zlokalizowanych w granicach podobszaru rewitalizacji, generujących najbardziej uciążliwy i odczuwalny dla mieszkańców hałas drogowy. Przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska jest prowadzony przez Inspektorat Ochrony Środowiska. Badania prowadzone przez Inspektorat zazwyczaj obejmują okolice dróg o dużym natężeniu ruchu, okolice linii kolejowych oraz lotnisk. Jednakże na terenie Miasta Pyskowice nie wykonywano w ostatnich latach badania poziomu hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Podobnie odnosząc się do danych na temat zanieczyszczenia powietrza, brak szczegółowych danych wynika z kilku czynników. Po pierwsze, monitoring emisji jest zazwyczaj prowadzony i skupiony na obszarach dużych miast do których Miasto Pyskowice nie należy. Większość systemów monitoringu emisji zanieczyszczeń skupia się na dużych skupiskach ludzkich i przy dużej gęstości zaludnienia ze względu na fakt, że w takich warunkach problem zanieczyszczenia powietrza jest bardziej widoczny i stanowi zjawisko powierzchniowe. Natomiast rozpatrywane w tym przypadku indywidualne źródła zanieczyszczeń są zwykle rozproszone i trudniejsze do objęcia pomiarami. Dodatkowo, brak ujednoczonych metod pomiarowych i raportowania prowadzi do braku danych w tym zakresie. W rozpatrywanym przypadku to przede wszystkim indywidualne piece domowe spalające węgiel lub drewno, czy ruch pojazdów, które są zdecydowanie mniej skoncentrowane niż w skupiskach obszarowych dużych miastach i dla których nie prowadzi się pomiarów zanieczyszczenia, a tym samym nie prowadzi się agregacji danych na ten temat.

Ponadto inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest przeprowadzona metodą spisu z natury wskazała, że na przedmiotowym obszarze rewitalizacji znajdują się odpady, głównie w postaci płyt falistych oraz płaskich cementowo-azbestowych występujących na pokryciach dachowych, elewacjach budynków mieszkalnych oraz innych budynków i budowli. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji znajduje się około 7,25% wyrobów zawierających

azbest zinwentaryzowanych na obszarze całego obszaru rewitalizacji.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych danych i informacji dla podobszaru rewitalizacji OR 4.

Tabela 72 Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspołeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 4

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE i ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 4		Komentarz
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		
Powierzchnia podobszaru rewitalizacji	7,49% dla całego Obszaru Rewitalizacji	0,64% dla całego Miasta	Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca: sfery pozaspołecznej została potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej w formie badania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, a także w formie wywiadów z zarządcami na temat stanu zasobów mieszkaniowych i braków rozwiązań funkcjonalnych
ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na podobszarze rewitalizacji	1,90% dla całego Obszaru Rewitalizacji	1,10% dla całego Miasta	
Tereny/obiekty o zauważalnych problemach przestrzennych i niskich walorach estetycznych na podobszarze rewitalizacji	20,00% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,69% dla całego Miasta	
Ilość odpadów azbestowych na podobszarze rewitalizacji	7,25% dla całego Obszaru Rewitalizacji	2,38% dla całego Miasta	

Źródło: Opracowanie własne

Potrzeby w zakresie społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym podobszaru rewitalizacji Przeprowadzona analiza pozwala na wskazanie kluczowych dziedzin problemowych, które zostały określone po przebadaniu zachodzących zjawisk kryzysowych na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji. Kluczowe problemy zidentyfikowane w ramach przeprowadzonej diagnozy to:

- postępująca marginalizacja i wykluczenie społeczne, w tym zachodzące procesy starzenia społeczeństwa, a także jego wyalienowania, braku integracji i tożsamości,
- niski poziom edukacyjny oraz niski poziom aktywności społecznej i zawodowej,
- niewykorzystany potencjał gospodarczy i inwestycyjny,
- wymagająca interwencji infrastruktura techniczna,
- znaczące braki w infrastrukturze społecznej,
- obszary o dysfunkcjach przestrzennych i niskich walorach estetycznych,
- problemy środowiskowe związane z emisją pyłów i zanieczyszczeń oraz zagrożeniami

klimatycznymi, generowaniem hałasu i powstałymi odpadami, negatywnie wpływające na ochronę środowiska naturalnego, w tym dziedzictwa przyrodniczego.

Identyfikacja specyficznych uwarunkowań oraz lokalnych potencjałów podobszaru rewitalizacji

Należy stwierdzić, że analizowany obszar rewitalizacji wyróżnia się następującymi cechami:

- spadek liczby osób korzystających z świadczeń z pomocy społecznej,
- dodatnie saldo migracji jako pozytywny trend migracyjny,
- obecność aktywnych liderów lokalnych, którzy przy odpowiednim wsparciu mogą kreować działania angażujące mieszkańców w rozwój lokalny czy zachowanie tożsamości i dziedzictwa,
- średnia gęstość zaludnienia oraz zasoby wolnych przestrzeni publicznych, które są słabo zagospodarowane i mogą być wykorzystane do wzmocnienia funkcji społecznych,
- struktura ludności z przewagą kobiet nad mężczyznami, którą należy postrzegać w połączeniu z faktem, że większość osób pracujących stanowią także kobiety, a bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn,
- większość mieszkańców znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzi trend malejący dla grupy przedprodukcyjnej i trend wzrastający dla grupy poprodukcyjnej,
- większość pracujących pracuje w sektorze przemysłu i budownictwa ale w niedługim czasie może dojść do zrównania zatrudnienia w powyższym sektorze i w sektorze usługowym,
- przebiegająca w pobliżu rozwinięta infrastruktura dróg krajowych, bliskość międzynarodowego portu lotniczego i miast konurbacji górnośląskiej, zwiększająca się atrakcyjność inwestycyjna,
- wymagająca rozwoju sfera przestrzenno-funkcjonalna.

6.4 Podobszar rewitalizacji OR 5

Wyznaczony podobszar rewitalizacji OR 5, zajmuje powierzchnię 21 ha (0,67% powierzchni ogółem Gminy), obejmując obszar wyznaczony od północy ul. Strzelców Bytomskich, od wschodu ulicami Nową, kard. Wyszyńskiego, Powstańców Śląskich, od południa ul. Toszecką, od zachodu ulicami Parkową, Cmentarną i Szpitalną.

Sfera społeczna

Wyznaczony podobszar rewitalizacji jest zamieszkały przez 541 mieszkańców co stanowi 11,83% mieszkańców całego obszaru rewitalizacji. Zebrane dane dotyczące zjawisk kryzysowych zdiagnozowanych dla tego obszaru w relacji do zjawisk kryzysowych występujących na obszarze całego Miasta wskazują, że podobszar rewitalizacji cechuje się występowaniem problemów społecznych.

Na pogłębioną analizę sfery społecznej na tym podobszarze składa się przede wszystkim analiza problemu niekorzystnych zmian demograficznych, ubóstwa, bezradności, nadużywania alkoholu, wysokiego zadłużenia, przestępczości i bezpieczeństwa mieszkańców oraz bezrobocia.

Przedmiotowy podobszar rewitalizacji, podobnie jak reszta Miasta, charakteryzuje się starzejącym się społeczeństwem - średni wiek mieszkańców wynosi ponad 45 lat, co spowodowane jest tym, że około 1/3 społeczeństwa jest w wieku 60+. Co więcej, do 2050 r. prognozowane jest kontynuowanie istniejącej tendencji i dalszy wzrost liczby osób 60+. Wraz z wiekiem obniża się samodzielność tej grupy, ponadto osoby te stanowią największy odsetek wśród osób z niepełnosprawnościami. Obniżenie się samodzielności, generuje potrzebę wsparcia ze stron osób trzecich, jednakże na wyznaczonych podobszarach występuje problem wyalienowania osób starszych i singularyzacji starości, co powoduje zwiększenie ryzyka wykluczenia społecznego. Ponadto problemy te częściej dotyczą kobiet ze względu na zjawisko feminizacji starości. Prognozy do 2050 r. wskazują także na nasilanie się tego trendu. Ponadto seniorzy wykazują większą potrzebę bezpieczeństwa oraz mniejsze zdolności adaptacyjne i poznawcze, co wskazuje na potrzebę podjęcia działań, które będą wspierać ich integrację i aktywność obywatelską na podobszarach rewitalizacji.

Na przedmiotowym obszarze występuje problem bezrobocia, w związku z faktem, że 2,74% osób dotkniętych bezrobociem na całym obszarze rewitalizacji, zamieszkuje ten podobszar rewitalizacji. Jako główne przyczyny bezrobocia na przedmiotowym podobszarze podobnie jak i na pozostałych podobszarach rewitalizacji, należy uznać zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle związane m.in. z zakończeniem działalności przemysłu ciężkiego i wydobywczego oddziałującego na ten podobszar. Brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców z nowymi wymaganiami rynku pracy, a także postępująca mechanizacja i automatyzacja w przemyśle i usługach, doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą. Słabo rozwinięty sektor zaawansowanych

usług i brak inwestycji w nowe gałęzie przemysłu utrudniają znalezienie pracy osobom zwalnianym z tradycyjnego przemysłu. Ponadto wysokie koszty pracy, w tym obciążenia podatkowe i składki ZUS, stanowią barierę dla pracodawców, zwłaszcza w sektorach o niższej rentowności, co przekłada się na mniejsze zapotrzebowanie na pracowników. Ponadto duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia pracy w innych sektorach lub w istniejących zakładach pracy. Konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Na tym podobszarze występuje także ukryte bezrobocie i praca w szarej strefie, a specyficzny rynek pracy, charakteryzuje się znaczną sezonowością oraz mniejszą liczbą miejsc pracy w porównaniu z dużymi miastami i większym uzależnieniem od sektora nieskomplikowanych usług i produktów. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na fakt, że bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn. Koniecznym więc jest także prowadzenie działań zmierzających do poprawy sytuacji kobiet, które w większości sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi oraz działania mające na celu budowanie świadomości środowiskowej w kontekście zdiagnozowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami. To właśnie często niepełnosprawność lub konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy konieczność sprawowania opieki nad dziećmi przekłada się na problem bezrobocia czy ograniczonego poszukiwania pracy. Do osób szczególnie dotkniętych problemem bezrobocia rejestrowanego i ukrytego należą także młodzi ludzie, osoby starsze oraz osoby, których kwalifikacje nie odpowiadają aktualnym wymaganiom rynku pracy.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji 2,36% osób dotkniętych problemem z ubóstwem zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczyny ubóstwa na przedmiotowym podobszarze, podobnie jak na pozostałych podobszarach wynikają z kombinacji wielu czynników, w tym zmian strukturalnych, a także procesów transformacji i restrukturyzacji w przemyśle. Zmiany strukturalne doprowadziły do utraty miejsc pracy i bezrobocia. Z kolei niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet znalezienie miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wykształcenia, kompetencji i kwalifikacji. Ponadto brak środków finansowych stanowi

barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia. To z kolei generuje brak wystarczających środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak żywność, schronienie, opieka zdrowotna czy edukacja i jest kluczowym nośnikiem ubóstwa. Ponadto w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego zauważalne jest ubóstwo energetyczne wśród mieszkańców, które szczególnie dotyka osoby mniej zamożne, w tym starsze, rodziny wielodzietne oraz rodziców samotnie wychowujących dzieci, gdzie w większości są to kobiety, które często sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi. To właśnie niepełnosprawność oraz długotrwała choroba powodująca konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy też konieczność sprawowania opieki nad dziećmi, w dużym stopniu przekłada się na problem braku środków finansowych i ubóstwa. Ubóstwo, które dotyka w większym stopniu kobiet (feminizacja biedy), może sprawić, że nie będzie ich stać na poniesienie kosztów energii, tym bardziej, że w gospodarstwach prowadzonych samodzielnie przez kobiety, częściej kupuje się opał w mniejszych ilościach (zamiast „hurtowo”), co znacząco podnosi koszty. Do osób szczególnie dotkniętych problemem ubóstwa należą także osoby o niskich dochodach, bezrobotni, rodziny wielodzietne, osoby starsze, osoby z ograniczoną zdolnością do pracy. W tym ujęciu bezrobocie, niskie zarobki, braki edukacyjne czy kwestie zdrowotne i społeczne to istotne składowe ubóstwa. Czynniki te często nakładają się na siebie, tworząc błędne koło ubóstwa, z którego trudno się wyrwać, prowadząc do marginalizacji i potęgując poczucie braku wpływu na własne życie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 8,33% osób dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Bezradność jest ściśle powiązana ze zjawiskiem ubóstwa, które prowadzi do występowania konfliktów wewnątrzrodzinnych, które skutkują problemami wychowawczymi. Brak stabilizacji finansowej burzy relacje pomiędzy pokoleniami. Rodzice, nie mogąc sprostać oczekiwaniom konsumpcyjnym dzieci, doświadczając poczucia winy i bezradności. Z kolei w dzieciach bezskuteczność i bezradność rodziców budzi poczucie żalu. Najpoważniejszą konsekwencją dla najmłodszych członków rodziny jest zachwianie lub nawet utrata poczucia bezpieczeństwa oraz coraz większe wyalienowanie i problemy wychowawcze.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 3,61% osób dotkniętych problemem

niepełnosprawności zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami niepełnosprawności są między innymi czynniki genetyczne, choroby przewlekłe czy wypadki. Ponadto także osoby starsze to grupa często charakteryzująca się orzeczeniem o niepełnosprawności. Problemem niepełnosprawności dotknięte są osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym fizycznej, intelektualnej, sensorycznej, a problemem niepełnosprawności są też obciążone ich rodziny i opiekunowie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 13,04% osób dotkniętych problemem alkoholizmu zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami alkoholizmu są czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne, w tym ubóstwo, presja społeczna, bezrobocie, brak perspektyw życiowych, stres czy problematyka zdrowia psychicznego. Często są to osoby w wieku produkcyjnym, bezrobotni, osoby doświadczające trudności życiowych i narażone na wykluczenie społeczne. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu oraz powoduje zachowania przemocowe.

Ponadto jak już wspomniano powyżej jednym z problemów społecznych, który wpływa negatywnie na sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom przestępczości i związanego z tym bezpieczeństwa publicznego. Można wskazać, że 26% wszystkich popełnionych przestępstw i wykroczeń na całym obszarze rewitalizacji, miało miejsce właśnie na tym podobszarze rewitalizacji. Przyczyny tego problemu są wielowymiarowe i obejmują czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne. Mogą nimi być m.in. brak perspektyw zawodowych, marginalizacja społeczna, nadużywanie alkoholu, brak kontroli rodzicielskiej. Grupa szczególnie podatna na chuligaństwo, wandalizm i przestępczość obejmuje często młodych ludzi z niskim statusem społeczno-ekonomicznym, o ograniczonym dostępie do usług społecznych, edukacji i kultury. Ważne jest także bezpieczeństwo osób starszych, które coraz częściej padają ofiarami przestępstw, w tym przede wszystkim oszustw i kradzieży. Ponadto jako przyczyny przemocy można wymienić patologie rodzinne, brak świadomości na temat przemocy, trudności finansowe, niedostateczny poziom empatii. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które powoduje zachowania przemocowe, a także wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu. Do osób szczególnie narażonych na przemoc należą ofiary, w tym kobiety, dzieci i osoby starsze.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest rosnący poziom zadłużenia jego mieszkańców. Poziom zadłużenia na tym podobszarze stanowi 16,84%

zadłużenia dla całego obszaru rewitalizacji. Na sytuację kryzysową w tej sferze wskazuje zauważalny poziom zadłużenia. Taka sytuacja prowadzi do zwiększającego się zagrożenia utraty zajmowanego lokum, które może prowadzić w efekcie do kryzysowego zjawiska bezdomności wśród mieszkańców tego podobszaru. Ponadto zadłużenie z tytułu niezapłaconych czynszów jest jednym z istotnych problemów wpływających na poziom ubóstwa czy bezradności mieszkańców tego podobszaru.

Inną ważną kwestią obrazującą sytuację podobszaru rewitalizacji są problemy, które negatywnie odbijają się zarówno na poziomie edukacji jak i jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie. Na powyższym obszarze rewitalizacji, zachodzą zjawiska kryzysowe dotyczące dzieci i młodzieży, które często są zmuszone korzystać z pomocy społecznej w tym między innymi z dożywiania.

Jednym z bardziej istotnych problemów tego podobszaru jest także niskie zaangażowanie społeczne mieszkańców i niechęć do podejmowania inicjatyw lokalnych. Działalność społeczna opiera się przede wszystkim na aktywnych liderach, którzy tak samo jak reszta społeczeństwa podlega negatywnym procesom demograficznym, w związku z czym brakuje nowych liderów i osób zaangażowanych w aktywną działalność, w tym młodych aktywistów społecznych. Na obszarze rewitalizacji wyzwaniem jest pełne wykorzystanie potencjału społecznego i aktywizacja społeczna jego mieszkańców.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom uczestnictwa w życiu publicznym. Z analizowanych danych wynika, że średnia frekwencja w wyborach samorządowych w Pyskowicach wyniosła 49,23%. Na terenie przedmiotowego podobszaru rewitalizacji zlokalizowany jest okręg wyborczy z niską frekwencją (48,34%), która nie sięgnęła średniej dla Miasta. Można zatem wnioskować, że poziom zaangażowania w życie publiczne jest w tym miejscu jednym z najmniejszych. Powyższe stanowi 12,50% problemów z frekwencją wyborczą na całym obszarze rewitalizacji.

Na powyższym podobszarze można zanotować m. innymi następujące problemy:

- duża liczba osób dotkniętych problemami i korzystających z pomocy społecznej w konsekwencji prowadzące do uzależnienia od pomocy społecznej,
- obecność osób uzależnionych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przekładające się na negatywne zjawiska panujące w społeczeństwie, w tym alkoholizm oraz powodujące wzrost przestępczości, w tym przestępstw przeciwko rodzinie,
- wysoki poziom zadłużenia mieszkańców i zaległości czynszowych na lokalach

- znajdujących się w zasobach Miasta,
- postępujące procesy starzenia społeczeństwa i brak integracji osób starszych,
  - wzrost przestępczości i niski poziom bezpieczeństwa społeczeństwa,
  - niskie kwalifikacje zawodowe,
  - bezrobocie i związana z nim rozwinięta szara strefa,
  - wyuczona i dziedziczna bierność i bezradność życiowa,
  - tworzenie enklaw biedy (stygmatyzacja, regres zawodowy i społeczny),
  - brak miejscowych form aktywności umożliwiających integrację lokalną, kreowanie lokalnych liderów i podniesienie poziomu kapitału społecznego,
  - roszczeniowa postawa społeczności lokalnych,
  - niski poziom zaangażowania w uczestnictwo w życiu publicznym oraz niski poziom posiadanych kwalifikacji zamieszkujących podobszar rewitalizacji osób i ich postępujące wykluczenie społeczne,

Podobszar rewitalizowany zamieszkuje stosunkowo duża liczba osób dotkniętych problemami społecznymi i stale korzystających z pomocy społecznej. Ze względu na fakt, że wiele osób jest dotkniętych ubóstwem, niepełnosprawnością, długotrwale bezrobotnych oraz niezaradnych, występuje tu trwałe zagrożenia wykluczeniem społecznym. Na podobszarze rewitalizacji notuje się wysoki poziom przestępczości. Często zdarza się, że jest to przemoc w rodzinie. Niski poziom bezpieczeństwa mieszkańców tego podobszaru, jest w dużej mierze związany z problemem uzależnienia. Z tymi problemami często wiąże się problem bezrobocia oraz wysokiego zadłużenia mieszkańców tego podobszaru. Problem jest też ściśle związany z niezaradnością społeczną i postępującym zubożeniem społeczeństwa. U osób długotrwale bezrobotnych występuje niska motywacja do pracy. Poszerza się szara strefa powodując zjawisko tzw. dobrowolnego bezrobocia. Bezrobocie powoduje na podobszarze rewitalizowanym niską siłę nabywczą jego mieszkańców. Zubożenie mieszkańców powoduje postępujące wykluczenie osób niepełnosprawnych i starszych. W przypadku młodzieży, wzrasta liczba problemów wychowawczych, brakuje też zainteresowania ze strony rodzin, co przekłada się na poziom edukacji.

Na wyznaczonym podobszarze występują swoiste enklawy osób wykluczonych społecznie i zawodowo. Trudno wskazać jeden konkretny powód bezrobocia, jednak przeważa tzw. dziedziczenie bezradności i bezrobocia, często są to osoby od lat korzystające z pomocy OPS. Niejednokrotnie źródłem ich utrzymania jest pomoc społeczna. Są to osoby o niskich

kwalfikacjach zawodowych i poziomie wykształcenia. Innym powodem braku szukania zatrudnienia jest tzw. szara strefa, która jest bardzo popularna, gdyż trudno udowodnić osiągnięte dochody. Na tym podobszarze identyfikuje się również problem z bezrobociem długotrwałym wśród kobiet, charakteryzujące się brakiem chęci do podjęcia zatrudnienia, brakiem kwalifikacji, ale również brakiem chęci do zdobycia kwalifikacji. W konsekwencji problemy z obszaru bezrobocia, przekładają się na problem wykluczenia społecznego. Całościowo wynika ono z ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności czy bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Sytuacja jest o tyle trudna że osoby mieszkające na tym terenie są w dużym stopniu wykluczone i napiętnowane miejscem zamieszkania. Warto nadmienić, że są to również osoby, które nie korzystają z pomocy OPS w Pyskowicach ze względu na posiadane dochody z pracy „na czarno”, bądź osoby, które uważają, że powinny radzić sobie same. Osoby te nie chcą aby wtrącać się w ich życie, nie rejestrują się w PUP, nie podejmują legalnej pracy, często nadużywają alkoholu. Takie osoby nie są uwzględniane w danych statystycznych dotyczących bezrobocia i pomocy społecznej, a mają również niekorzystny wpływ na sytuację na rewitalizowanym podobszarze. Sytuacja negatywnie odbija się również na poziomie edukacji oraz jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie, które często muszą korzystać między innymi z dożywiania. Jak już wskazano wcześniej w obszarze tym, nasilają się również inne patologie społeczne, w tym przestępstwa, przemoc w rodzinie i związane z nimi częste interwencji policji, a także rośnie poziom zadłużenia mieszkańców. Ponadto wszystko to przekłada się bezpośrednio na niechęć do uczestnictwa w życiu publicznym i potęguje proces wyalienowania w społeczeństwie Miasta.

Ponadto w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę na występujące na podobszarze rewitalizacji problemy w zakresie niewystarczających kompetencji czy aktywność osób z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, niski poziom integracji społecznej oraz chęci współuczestnictwa i współdziałania na rzecz innych, a także opór mieszkańców w obszarze współbudowania społeczeństwa obywatelskiego. Ponadto w kontekście przeprowadzonej diagnozy, można zauważyć niekorzystny trend demograficzny, w którym mimo tego, że większość mieszkańców tego podobszaru znajduje się w wieku

produkcyjnym, zachodzą trendy wzrostowe dla grupy poprodukcyjnej. Powyższe należy interpretować w powiązaniu z faktem, że występuje także zjawisko starzenia się społeczeństwa, przekładające się na pogłębiające się poczucie wykluczenia społecznego i cyfrowego, w związku z ograniczeniem funkcji poznawczych, dotykające w szczególności grupę poprodukcyjną. Należy zwrócić uwagę, że osoby starsze to grupa charakteryzująca się licznymi problemami zdrowotnymi oraz często orzeczeniami o niepełnosprawności, są to także często osoby samotne i wymagające wsparcia. Trudność stanowi także skuteczne dotarcie z pomocą do tych osób. Po pandemii COVID widoczne jest bowiem większe zamknięcie się seniorów we własnych mieszkaniach i mniejsza aktywność integracyjna i społeczna. Konieczne jest szukanie rozwiązań, które pozwolą z jednej strony aktywizować seniorów (zarówno społecznie jak i fizycznie, pomagając w utrzymaniu jak najlepszej kondycji), a z drugiej strony pozwolą na włączenie w proces integracji międzypokoleniowej, żeby jak najdłużej mogli pozostać samodzielnymi w miejscu zamieszkania. Ponadto z jednej strony zachodzi zjawisko małej aktywności społecznej młodzieży stanowiącej grupę przedprodukcyjną, a z drugiej brak jest perspektyw rozwoju dla ludzi młodych, takich jak w dużych miastach aglomeracji śląskiej, przekładające się na zagrożenie odpływem młodych ludzi do atrakcyjniejszych ze względów rozwojowych ośrodków miejskich. W tej sytuacji koniecznym jest podjęcie inicjatyw nastawionych na wsparcie różnych form rozwijających kompetencje społeczne, obywatelskie, świadomość i ekspresję kulturalną, przedsiębiorczość, umiejętności ogólne, wiedzę oraz zainteresowania dzieci i młodzieży, oraz inicjatywy w obszarze kształcenia przez całe życie, dla osób dorosłych, w tym służące aktywizacji w szczególności osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami. W obszarze edukacji identyfikuje się możliwość występowania barier rozwojowych i dyskryminacji ze względu na miejsce zamieszkania. Z tego powodu ważne są inicjatywy edukacyjne o charakterze lokalnym kierujące działania na osoby zamieszkujące podobszar rewitalizacji.

Ponadto nawet obserwując pozytywny trend osadniczy i dodatnie saldo migracji nie należy zapominać, o spadającym poziomie integracji społecznej mieszkańców. Korzystny trend osadniczy jest bezpośrednio związany z atrakcyjną lokalizacją na obrzeżach aglomeracji śląskiej, ale w tym wypadku należy mówić o konieczności integracji nowych członków społeczności, tak żeby zniwelować tendencję do traktowania nowego miejsca zamieszkania jedynie jako sypialni. Rosnący poziom wyalienowania społeczeństwa, zauważalna mała aktywność społeczna młodzieży jest spowodowana różnymi czynnikami, po części zmianami

w postawach społeczeństwa spowodowanych epidemią COVID, po części poczuciem zagrożenia bezpieczeństwa wynikającym z konfliktu zbrojnego na Ukrainie i świadomości problemów przymusowych migrantów z tego kraju, ze względu, na fakt, że Miasto bezpośrednio doświadcza fali uchodźczej. Należy podkreślić, że sami migranci cierpią na zjawisko wyalienowania, doświadczają zagubienia i problemów w radzeniu sobie z doświadczeniem okrucieństwa, traumy wojennej i migracji. To wszystko przekłada się na trudności integracyjne migrantów, dlatego tak ważne jest przeciwdziałanie skutkom migracji. Natomiast w przypadku lokalnej społeczności nie bez znaczenie jest także ogólna tendencja, zmiany charakteru społeczeństwa, w kierunku społeczeństwa masowego, wyalienowanego z życia społecznego poprzez przeniesienie kontaktów międzyludzkich w rzeczywistość wirtualną, tendencja do zanikania więzi rodzinnych czy sąsiedzkich. Przyczyny słabej integracji społeczności są wieloaspektowe i obejmują czynniki strukturalne (np. różnice kulturowe, ekonomiczne), procesy społeczne (np. brak zaufania, stereotypy, izolacja społeczna) oraz czynniki indywidualne (np. brak aktywności społecznej, konflikty interpersonalne). Osoby szczególnie narażone na słabą integrację społeczną to osoby starsze, osoby napływowe, migranci, osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym, a także osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i wykluczone. Z tego powodu konieczne jest wsparcie integracji i aktywizacji, w tym osób starszych oraz młodzieży i kreowanie działań angażujących międzypokoleniowo członków całych rodzin. Koniecznym jest także kształtowanie świadomości obywatelskiej i podjęcie działań dotyczących zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w celu wzmocnienia integracji i poczucia tożsamości na przedmiotowym podobszarze oraz wsparcie społeczeństwa obywatelskiego i potencjału organizacji społecznych, poprzez podniesienie umiejętności społecznych oraz zacieśnianie współpracy partnerskiej. Inicjatywy podejmowane przez organizacje pozarządowe mogą wzbogacić ten podobszar, polepszyć jego kondycję i aktywizować mieszkańców.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych danych dla podobszaru rewitalizacji OR 5.

Tabela 73 Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 5

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE i ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 5		
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		Komentarz
Liczba ludności podobszaru rewitalizacji	11,83% dla całego Obszaru Rewitalizacji	3,30% dla całego Miasta	Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca sfery społecznej została

Problem bezrobocia na podobszarze rewitalizacji	2,74% dla całego Obszaru Rewitalizacji	1,90% dla całego Miasta	potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej w formie wywiadów eksperckich z pracownikami społecznymi, animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Miejskiego za współpracę z organizacjami pozarządowymi, a także z przedstawicielami społeczeństwa
Problem ubóstwa na podobszarze rewitalizacji	2,36% dla całego Obszaru Rewitalizacji	1,50% dla całego Miasta	
Poziom bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na podobszarze rewitalizacji	8,33% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,41% dla całego Miasta	
Problem niepełnosprawności na podobszarze rewitalizacji	3,61% dla całego Obszaru Rewitalizacji	2,04% dla całego Miasta	
Problem nadużywania alkoholu na podobszarze rewitalizacji	13,04% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,89% dla całego Miasta	
Problem przestępczości na podobszarze rewitalizacji	26,00% dla całego Obszaru Rewitalizacji	16,00% dla całego Miasta	
Problem poziomu zadłużenia na podobszarze rewitalizacji	16,84% dla całego Obszaru Rewitalizacji	15,68% dla całego Miasta	
Problem uczestnictwa w życiu publicznym	12,50% dla całego Obszaru Rewitalizacji	10,00% dla całego Miasta	

Źródło: opracowanie własne

Sfera pozaspółeczna (gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna)

Powierzchnia przedmiotowego podobszaru rewitalizacji wynosi 21 ha, co stanowi 7,87% powierzchni całego obszaru rewitalizacji.

W związku z brakiem zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej odstąpiono od pogłębionej analizy w tej sferze. Jednakże w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę, że na uwarunkowania rozwojowe procesów gospodarczych na podobszarze rewitalizacji wpływają istotnie kwestie zewnętrzne, związane z sytuacją makroekonomiczną kraju i dotyczące ogólnego klimatu koniunktury gospodarczej. W tym kontekście kondycja firm działających na rynkach globalnych nie wydaje się zagrożona. Natomiast zgoła inna sytuacja występuje na rynku lokalnym, gdzie wysoki poziom wzrostu cen energii może być trudny do skompensowania wzrostem cen produktów, tym bardziej że siła nabywcza mieszkańców podobszaru nie jest duża. Kwestia ta ma istotne znaczenie dla procesu rewitalizacji, przyjmując założenie, że w mniejszych społecznościach, poziom kryzysu zawsze jest bardziej dotkliwy, a wrażliwość

podmiotów gospodarczych na czynniki kryzysowe znacznie większa (mniejszy rynek, mniejsza siła nabywcza konsumentów). Mimo tego, że w oparciu o dane wg. CEIDG nie zdiagnozowano sytuacji problemowej na przedmiotowym podobszarze to analiza ogólnego klimatu koniunktury nie pozostawia wątpliwości, że przedsiębiorcy dostrzegają zagrożenie i często pesymistycznie widzą perspektywy prowadzonych przez siebie firm, w związku z tym konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej.

Ponadto na problemy w sferze gospodarczej istotnie przekładają się problemy zaobserwowane w sferze społecznej. Zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle spowodowały brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców tego podobszaru z nowymi wymaganiami rynku pracy oraz doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą o takich kwalifikacjach. W tej sytuacji w celu ożywienia sfery gospodarczej w związku z faktem, że duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia innej pracy, konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet znalezienia miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów, spadku siły nabywczej społeczności zamieszkującej ten podobszar i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie kompetencji i kwalifikacji. Brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia, a spadek siły nabywczej mieszkańców w dłuższej perspektywie czasu może znacznie pogorszyć sytuację branży usługowej, a w konsekwencji prowadzić do stagnacji lub zapaści w sferze gospodarczej na podobszarze rewitalizacji. Na podobszarze rewitalizacji brak jest działań podnoszących kwalifikację i aktywizujących zawodowo, które przede wszystkim powinny być skierowane do osób wykluczonych społecznie i narażonych na takie wykluczenie, w związku z tym konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej. Zauważalne na tym podobszarze niskie kompetencje zawodowe i przedsiębiorcze mieszkańców obejmują zarówno czynniki strukturalne (procesy transformacyjne), społeczne (marginalizacja społeczna), jak i osobiste (brak motywacji do samoaktywizacji). Osoby szczególnie dotknięte problemem niskich kompetencji to osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym

lub wykluczone, czyli takie które najczęściej nie wierzą w możliwość zmiany na lepsze. Potrzebują zatem wsparcia z zewnątrz, które pomoże im zaplanować i zrealizować możliwe do wykonania kroki, np. podniesienie kwalifikacji, podjęcie samozatrudnienia czy też znalezienie pracy. Ponadto patrząc na trendy demograficzne, w tym mocno starzejące się społeczeństwo oraz zagrożenie odływem ludzi młodych, konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej tego podobszaru.

W ramach pogłębionej analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej zauważalny jest fakt rozległych problemów w tej sferze na podobszarze rewitalizowanym. Problemy dotyczą zarówno infrastruktury technicznej i społecznej jak i przestrzeni publicznej. W związku ze zmianą struktury demograficznej i starzenia się społeczeństwa, a także wykluczenia osób z terenów zdegradowanych, czy zmian na rynku pracy, oraz stanu zdrowia mieszkańców, konieczne są działania zapewniające włączenie społeczne. Ponadto ze względu na narastające zjawisko zwiększającego się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ilości mieszkańców, niską mobilnością osób zamieszkujących tereny zdegradowane, w tym osób starszych, ograniczone środki budżetowe oraz niewykorzystany potencjał organizacji pozarządowych, a także braki w infrastrukturze, w której prowadzona byłaby aktywizacja społeczna czy zawodowa, oraz wspierana byłaby spójność społeczna i działania zapewniające włączenie społeczne, działania interwencyjne są konieczne, a zdiagnozowane zjawiska kryzysowe są zauważalne i realnie ograniczają możliwość niwelacji dysfunkcji społecznych.

Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do funkcjonującego systemu ciepłowniczego obejmują właściwie cały podobszar rewitalizacji. Tam gdzie funkcjonuje sieć ciepłownicza, jest jeszcze wiele obiektów, w tym wielorodzinnych, w których jeżeli chodzi o rodzaj stosowanego ogrzewania, zastosowano indywidualne źródła ciepła (osobne dla każdego z mieszkań) co nie jest rozwiązaniem przyjaznym środowisku. W większości indywidualne źródła ciepła oparte są o występowanie w całości lub częściowo w tych budynkach, indywidualnych kotłów opalanych węglem. Brak podłączenia do sieci ciepłowniczej lub zastosowania niskoemisyjnych, nowoczesnych źródeł ciepła powoduje zwiększoną emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Dodatkowo większość istniejącej sieci ciepłowniczej, jest już mocno wyeksploatowana ze względu na wiek.

Ponadto występuje także zjawisko kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do dostępu do funkcjonującego systemu kanalizacyjnego na podobszarze rewitalizacji. Na podobszarze występują także obszary na których, dochodzi do awarii

istniejącej infrastruktury sieciowej.

Analiza jakościowa przeprowadzona w formie badania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, pozwoliła na wskazanie terenów o zauważalnych problemach przestrzennych i niskich walorach estetycznych. 20,00% takich terenów i miejsc zlokalizowanych na całym obszarze rewitalizacji znajduje się na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji, w tym w szczególności w rejonie Parku Miejskiego. Reasumując na podobszarze występują miejsca, na których dochodzi do ciągłych aktów wandalizmu, dewastacji mienia publicznego, występują tzw. „dzikie wysypiska” oraz problemy z estetyką otoczenia oraz obszarowe problemy z bezpieczeństwem publicznym, w tym w szczególności tam gdzie występuje zagęszczenie budynków wielorodzinnych i mieszkań socjalnych lub przy publicznych terenach zielonych. Ponadto na podobszarze rewitalizacji, występują miejsca, na których są problemy z komunikacją publiczną.

W ramach pogłębionej analizy sfery technicznej analizie poddano stan techniczny obiektów budowlanych – mieszkaniowych w zasobach gminnych. 80,00% takiej infrastruktury zlokalizowane jest na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji w rejonie ulic: Armii Krajowej, Cmentarnej, Karola Miarki, Rynek. W tym zakresie sytuacja kryzysowa to problem dotyczący kwestii środowiskowych oraz rozwiązań technicznych energooszczędnościowych. Większość budynków kwalifikuje się do zastosowania technicznych rozwiązań energooszczędnościowych. Ponadto jeżeli chodzi o rodzaj stosowanego ogrzewania, to na podobszarze rewitalizacji w większości zastosowano indywidualne źródła ciepła (osobne dla każdego z mieszkań) co nie jest rozwiązaniem przyjaznym środowisku. W większości indywidualne źródła ciepła oparte są o występowanie w całości lub częściowo indywidualnych kotłów opalanych węglem. Brak podłączenia do sieci ciepłowniczej lub zastosowania niskoemisyjnych, nowoczesnych źródeł ciepła powoduje zwiększoną emisję zanieczyszczeń do atmosfery. W opiniach interesariuszy konieczne jest także odpowiednie dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb oraz zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Konieczna jest interwencja pod względem konieczności zastosowania rozwiązań technicznych w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W ramach pogłębionej analizy sfery środowiskowej czynnikiem decydującym o problemach środowiskowych dla podobszaru rewitalizacji, są obszary związane z ochroną klimatu i jakością powietrza, zagrożeniem hałasem oraz gospodarką odpadami, w tym w szczególności związane z jakością powietrza ze względu na emisję gazów i pyłów oraz związane z gospodarką

odpadami (niebezpieczne odpady azbestowe zlokalizowane na przedmiotowym podobszarze). Całe Miasto Pyskowice, w tym także przedmiotowy podobszar rewitalizacji, należy do tak zwanej strefy śląskiej, charakteryzującej się przede wszystkim przekraczaniem normami pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu. Ponadto obszar całego Miasta zaliczany jest do Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza. W pewnym stopniu źródłami zanieczyszczeń powietrza są źródła liniowe w postaci ciągów komunikacyjnych. Emisja komunikacyjna, wynikająca z ruchu pojazdów drogami przebiegającymi przez podobszar rewitalizacji, kształtuje stan jakości powietrza, a najwyższe stężenia zanieczyszczeń w tym wypadku skupione są wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych podobszaru, z największym natężeniem ruchu pojazdów. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji, głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych. Ważnym problemem w tej sferze jest zanieczyszczenie powietrza. Dużym problemem ekologicznym, ekonomicznym i społecznym (także w odczuciu interesariuszy) są spaliny pochodzące ze źródeł niskiej emisji. Istotną rolę odgrywają tutaj źródła emisji niskiej, związanej z eksploatacją w okresie zimowym palenisk węglowych z kotłowni wbudowanych przede wszystkim w domach mieszkalnych (palenisk domowych). Duża część mieszkańców korzysta z indywidualnych źródeł energii, co wpływa na znaczny udział emisji niskiej w ogóle zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Niestety w systemach indywidualnego ogrzewania dominują urządzenia o przestarzałej konstrukcji, których sprawność często nie przekracza 65%. Z przyczyn ekonomicznych rzadko korzysta się z gazu do celów grzewczych. Większość budynków korzysta z domowych kotłowni węglowych opalanych najczęściej węglem. Zanieczyszczenia emitowane są kominami o wysokości do około 10 m (tzw. niska emisja), co powoduje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń po najbliższej okolicy. Na przedmiotowym podobszarze koniecznym jest zastosowanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną, a także ekologicznych źródeł ciepła, wytwarzania bioenergii oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii. Realizacja takich działań pozwoli na zmniejszenie energochłonności, a zastosowanie odnawialnych źródeł energii będzie mieć wpływ na poprawę jakości życia oraz ochronę zdrowia mieszkańców tego podobszaru. Pozwoli to zapobiec narastającemu zanieczyszczeniu środowiska i pozytywnie wpłynie na zmiany klimatyczne. Z uwagi na zachodzące zmiany klimatu, mieszkańcom coraz częściej doskwierają długotrwałe okresy wysokich temperatur i suszy, ale także deszcze nawalne i powodzie

błyskawiczne. W związku z tym koniecznym jest także przeciwdziałanie i adaptacja do przedmiotowych zmian klimatycznych, w tym poprzez ograniczenie potencjalnych skutków upałów i suszy czy deszczów nawalnych oraz racjonalne gospodarowanie wodą, a także wspomniane już wyżej wsparcie zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii i podnoszenie efektywności energetycznej na powyższym obszarze, w celu redukcji emisji gazów cieplarnianych i dywersyfikacji źródeł wytwarzania energii. Jest to ważne tym bardziej, że niedostateczna jest świadomość ekologiczna i klimatyczna mieszkańców, tego podobszaru, równoznaczna z koniecznością podjęcia całościowych działań z zakresu zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii, ochrony powietrza i przeciwdziałania smogowi oraz przeciwdziałania zachodzącym zmianom klimatycznym. Z tego wynika konieczność prowadzenia działań adaptacyjnych do zmian klimatu w celu poprawy warunków i jakości życia mieszkańców tego podobszaru. Usuwanie i przeciwdziałanie zagrożeniom związanym ze zmianami klimatycznymi wpłynie pozytywnie na zdrowie i długość życia mieszkańców podobszaru co jest szczególnie ważne w kontekście starzejącego się społeczeństwa. Tym samym będzie także pośrednio ograniczać zjawisko wykluczenia społecznego, ponieważ zwiększenie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego ma celu m.in. ochronę przed problemem ubóstwa energetycznego wśród odbiorców końcowych na tym podobszarze. Wykorzystanie energii słonecznej, która jako zasób nie ma ceny (jest „darmowa”) przy niewielkich kosztach eksploatacji urządzeń skutkuje oszczędnościami finansowymi w porównaniu z dotychczas istniejącym pełnym pokryciem potrzeb z konwencjonalnych źródeł energii. Ponadto zmniejszenie zapotrzebowania na energię wytwarzaną z tradycyjnego źródła, generującą zanieczyszczenie powietrza, oraz ograniczenia emisji zanieczyszczeń będzie prowadziło do łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do zmian klimatu, przez ograniczenie niekorzystnych skutków obecnych i oczekiwanych przyszłych warunków klimatycznych wywieranych na daną działalność lub na ludzi, przyrodę czy aktywa, poprzez ograniczenie gazów cieplarnianych dzięki zastosowaniu Odnawialnych Źródeł Energii.

Drugim kluczowym zjawiskiem negatywnie oddziałującym na mieszkańców podobszaru rewitalizacji jest hałas, a przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Wyzwaniem jest ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego do środowiska, szczególnie na obszarach wrażliwych (terenach zamieszkałych). Sytuacja w tym zakresie na podobszarze rewitalizacji nie poprawia się. Wynika

to ze wzrostu liczby samochodów poruszających się po drogach zlokalizowanych w granicach podobszaru rewitalizacji, generujących najbardziej uciążliwy i odczuwalny dla mieszkańców hałas drogowy. Przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska jest prowadzony przez Inspektorat Ochrony Środowiska. Badania prowadzone przez Inspektorat zazwyczaj obejmują okolice dróg o dużym natężeniu ruchu, okolice linii kolejowych oraz lotnisk. Jednakże na terenie Miasta Pyskowice nie wykonywano w ostatnich latach badania poziomu hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Podobnie odnosząc się do danych na temat zanieczyszczenia powietrza, brak szczegółowych danych wynika z kilku czynników. Po pierwsze, monitoring emisji jest zazwyczaj prowadzony i skupiony na obszarach dużych miast do których Miasto Pyskowice nie należy. Większość systemów monitoringu emisji zanieczyszczeń skupia się na dużych skupiskach ludzkich i przy dużej gęstości zaludnienia ze względu na fakt, że w takich warunkach problem zanieczyszczenia powietrza jest bardziej widoczny i stanowi zjawisko powierzchniowe. Natomiast rozpatrywane w tym przypadku indywidualne źródła zanieczyszczeń są zwykle rozproszone i trudniejsze do objęcia pomiarami. Dodatkowo, brak ujednoczonych metod pomiarowych i raportowania prowadzi do braku danych w tym zakresie. W rozpatrywanym przypadku to przede wszystkim indywidualne piece domowe spalające węgiel lub drewno, czy ruch pojazdów, które są zdecydowanie mniej skoncentrowane niż w skupiskach obszarowych dużych miastach i dla których nie prowadzi się pomiarów zanieczyszczenia, a tym samym nie prowadzi się agregacji danych na ten temat.

Ponadto inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest przeprowadzona metodą spisu z natury wskazała, że na przedmiotowym obszarze rewitalizacji znajdują się odpady, głównie w postaci płyt falistych oraz płaskich cementowo-azbestowych występujących na pokryciach dachowych, elewacjach budynków mieszkalnych oraz innych budynków i budowli. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji znajduje się około 20,47% wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na obszarze całego obszaru rewitalizacji.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych danych i informacji dla podobszaru rewitalizacji OR 5.

Tabela 74 Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspółeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 5

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE i ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 5		Komentarz
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		
Powierzchnia podobszaru rewitalizacji	7,87% dla całego Obszaru Rewitalizacji	0,67% dla całego Miasta	Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca: sfery pozaspółecznej została potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej w formie badania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, a także w formie wywiadów z zarządcami na temat stanu zasobów mieszkaniowych i braków rozwiązań funkcjonalnych
Tereny/obiekty o zauważalnych problemach przestrzennych i niskich walorach estetycznych na podobszarze rewitalizacji	20,00% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,69% dla całego Miasta	
Stan techniczny gminnych zasobów mieszkaniowych na podobszarze rewitalizacji	80,00% dla całego Obszaru Rewitalizacji	13,33% dla całego Miasta	
Ilość odpadów azbestowych na podobszarze rewitalizacji	20,47% dla całego Obszaru Rewitalizacji	6,73% dla całego Miasta	

Źródło: Opracowanie własne

Potrzeby w zakresie społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym podobszaru rewitalizacji Przeprowadzona analiza pozwala na wskazanie kluczowych dziedzin problemowych, które zostały określone po przebadaniu zachodzących zjawisk kryzysowych na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji. Kluczowe problemy zidentyfikowane w ramach przeprowadzonej diagnozy to:

- postępująca marginalizacja i wykluczenie społeczne, w tym zachodzące procesy starzenia społeczeństwa, a także jego wyalienowania, braku integracji i tożsamości,
- niski poziom edukacyjny oraz niski poziom aktywności społecznej i zawodowej,
- wymagająca interwencji infrastruktura techniczna,
- znaczące braki w infrastrukturze społecznej,
- obszary o dysfunkcjach przestrzennych i niskich walorach estetycznych,
- problemy środowiskowe związane z emisją pyłów i zanieczyszczeń oraz zagrożeniami klimatycznymi, generowaniem hałasu i powstałymi odpadami, negatywnie wpływające na ochronę środowiska naturalnego, w tym dziedzictwa przyrodniczego.

Identyfikacja specyficznych uwarunkowań oraz lokalnych potencjałów podobszaru rewitalizacji

Należy stwierdzić, że analizowany obszar rewitalizacji wyróżnia się następującymi cechami:

- spadek liczby osób korzystających z świadczeń z pomocy społecznej,
- dodatnie saldo migracji jako pozytywny trend migracyjny,
- obecność aktywnych liderów lokalnych, którzy przy odpowiednim wsparciu mogą kreować działania angażujące mieszkańców w rozwój lokalny czy zachowania tożsamości i dziedzictwa,
- średnia gęstość zaludnienia oraz zasoby wolnych przestrzeni publicznych, które są słabo zagospodarowane i mogą być wykorzystane do wzmocnienia funkcji społecznych,
- struktura ludności z przewagą kobiet nad mężczyznami, którą należy postrzegać w połączeniu z faktem, że większość osób pracujących stanowią także kobiety, a bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn,
- większość mieszkańców znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzi trend malejący dla grupy przedprodukcyjnej i trend wzrastający dla grupy poprodukcyjnej,
- większość pracujących pracuje w sektorze przemysłu i budownictwa ale w niedługim czasie może dojść do zrównania zatrudnienia w powyższym sektorze i w sektorze usługowym,
- przebiegająca w pobliżu rozwinięta infrastruktura dróg krajowych, bliskość międzynarodowego portu lotniczego i miast konurbacji górnośląskiej, zwiększająca się atrakcyjność inwestycyjna,
- wymagająca rozwoju sfera przestrzenno-funkcjonalna.

6.5 Podobszar rewitalizacji OR 9

Wyznaczony podobszar rewitalizacji OR 9, zajmuje powierzchnię 7 ha (0,22% powierzchni ogółem Gminy), obejmując obszar wyznaczony od północy ul. Wojska Polskiego, od wschodu ul. Szopena, od południa ul. Strzelców Bytomskich, od zachodu ul. Mozarta.

Sfera społeczna

Wyznaczony podobszar rewitalizacji jest zamieszkały przez 1347 mieszkańców co stanowi 29,46% mieszkańców całego obszaru rewitalizacji. Zebrane dane dotyczące zjawisk kryzysowych zdiagnozowanych dla tego obszaru w relacji do zjawisk kryzysowych występujących na obszarze całego Miasta wskazują, że podobszar rewitalizacji cechuje się występowaniem problemów społecznych.

Na pogłębioną analizę sfery społecznej na tym podobszarze składa się przede wszystkim analiza problemu niekorzystnych zmian demograficznych, ubóstwa, bezradności, wykluczenia

społecznego w wyniku niepełnosprawności, nadużywania alkoholu, wysokiego zadłużenia, przestępczości i bezpieczeństwa mieszkańców oraz bezrobocia.

Przedmiotowy podobszar rewitalizacji, podobnie jak reszta Miasta, charakteryzuje się starzejącym się społeczeństwem - średni wiek mieszkańców wynosi ponad 45 lat, co spowodowane jest tym, że około 1/3 społeczeństwa jest w wieku 60+. Co więcej, do 2050 r. prognozowane jest kontynuowanie istniejącej tendencji i dalszy wzrost liczby osób 60+. Wraz z wiekiem obniża się samodzielność tej grupy, ponadto osoby te stanowią największy odsetek wśród osób z niepełnosprawnościami. Obniżenie się samodzielności, generuje potrzebę wsparcia ze stron osób trzecich, jednakże na wyznaczonych podobszarach występuje problem wyalienowania osób starszych i singularyzacji starości, co powoduje zwiększenie ryzyka wykluczenia społecznego. Ponadto problemy te częściej dotyczą kobiet ze względu na zjawisko feminizacji starości. Prognozy do 2050 r. wskazują także na nasilanie się tego trendu. Ponadto seniorzy wykazują większą potrzebę bezpieczeństwa oraz mniejsze zdolności adaptacyjne i poznawcze, co wskazuje na potrzebę podjęcia działań, które będą wspierać ich integrację i aktywność obywatelską na podobszarach rewitalizacji.

Na przedmiotowym obszarze występuje problem bezrobocia, w związku z faktem, że 28,77% osób dotkniętych bezrobociem na całym obszarze rewitalizacji, zamieszkuje ten podobszar rewitalizacji. Jako główne przyczyny bezrobocia na przedmiotowym podobszarze podobnie jak i na pozostałych podobszarach rewitalizacji, należy uznać zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle związane m.in. z zakończeniem działalności przemysłu ciężkiego i wydobywczego oddziałującego na ten podobszar. Brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców z nowymi wymaganiami rynku pracy, a także postępująca mechanizacja i automatyzacja w przemyśle i usługach, doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą. Słabo rozwinięty sektor zaawansowanych usług i brak inwestycji w nowe gałęzie przemysłu utrudniają znalezienie pracy osobom zwalnianym z tradycyjnego przemysłu. Ponadto wysokie koszty pracy, w tym obciążenia podatkowe i składki ZUS, stanowią barierę dla pracodawców, zwłaszcza w sektorach o niższej rentowności, co przekłada się na mniejsze zapotrzebowanie na pracowników. Ponadto duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia pracy w innych sektorach lub w istniejących zakładach pracy. Konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Na tym podobszarze występuje

także ukryte bezrobocie i praca w szarej strefie, a specyficzny rynek pracy, charakteryzuje się znaczną sezonowością oraz mniejszą liczbą miejsc pracy w porównaniu z dużymi miastami i większym uzależnieniem od sektora nieskomplikowanych usług i produktów. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na fakt, że bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn. Koniecznym więc jest także prowadzenie działań zmierzających do poprawy sytuacji kobiet, które w większości sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi oraz działania mające na celu budowanie świadomości środowiskowej w kontekście zdiagnozowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami. To właśnie często niepełnosprawność lub konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy konieczność sprawowania opieki nad dziećmi przekłada się na problem bezrobocia czy ograniczonego poszukiwania pracy. Do osób szczególnie dotkniętych problemem bezrobocia rejestrowanego i ukrytego należą także młodzi ludzie, osoby starsze oraz osoby, których kwalifikacje nie odpowiadają aktualnym wymaganiom rynku pracy.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji 25,20 % osób dotkniętych problemem z ubóstwem zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczyny ubóstwa na przedmiotowym podobszarze, podobnie jak na pozostałych podobszarach wynikają z kombinacji wielu czynników, w tym zmian strukturalnych, a także procesów transformacji i restrukturyzacji w przemyśle. Zmiany strukturalne doprowadziły do utraty miejsc pracy i bezrobocia. Z kolei niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet znalezienia miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wyedukowania, kompetencji i kwalifikacji. Ponadto brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia. To z kolei generuje brak wystarczających środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak żywność, schronienie, opieka zdrowotna czy edukacja i jest kluczowym nośnikiem ubóstwa. Ponadto w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego zauważalne jest ubóstwo energetyczne wśród mieszkańców, które szczególnie dotyka osoby mniej zamożne, w tym starsze, rodziny wielodzietne oraz rodziców samotnie wychowujących dzieci, gdzie w większości są to kobiety, które często sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym

funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi. To właśnie niepełnosprawność oraz długotrwała choroba powodująca konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy też konieczność sprawowania opieki nad dziećmi, w dużym stopniu przekłada się na problem braku środków finansowych i ubóstwa. Ubóstwo, które dotyka w większym stopniu kobiet (feminizacja biedy), może sprawić, że nie będzie ich stać na poniesienie kosztów energii, tym bardziej, że w gospodarstwach prowadzonych samodzielnie przez kobiety, częściej kupuje się opał w mniejszych ilościach (zamiast „hurtowo”), co znacząco podnosi koszty. Do osób szczególnie dotkniętych problemem ubóstwa należą także osoby o niskich dochodach, bezrobotni, rodziny wielodzietne, osoby starsze, osoby z ograniczoną zdolnością do pracy. W tym ujęciu bezrobocie, niskie zarobki, braki edukacyjne czy kwestie zdrowotne i społeczne to istotne składowe ubóstwa. Czynniki te często nakładają się na siebie, tworząc błędne koło ubóstwa, z którego trudno się wyrwać, prowadząc do marginalizacji i potęgując poczucie braku wpływu na własne życie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 45,00% osób dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Bezradność jest ściśle powiązana ze zjawiskiem ubóstwa, które prowadzi do występowania konfliktów wewnątrzrodziny, które skutkują problemami wychowawczymi. Brak stabilizacji finansowej burzy relacje pomiędzy pokoleniami. Rodzice, nie mogąc sprostać oczekiwaniom konsumpcyjnym dzieci, doświadczając poczucia winy i bezradności. Z kolei w dzieciach bezskuteczność i bezradność rodziców budzi poczucie żalu. Najpoważniejszą konsekwencją dla najmłodszych członków rodziny jest zachwianie lub nawet utrata poczucia bezpieczeństwa oraz coraz większe wyalienowanie i problemy wychowawcze.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 21,69% osób dotkniętych problemem niepełnosprawności zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami niepełnosprawności są między innymi czynniki genetyczne, choroby przewlekłe czy wypadki. Ponadto także osoby starsze to grupa często charakteryzująca się orzeczeniem o niepełnosprawności. Problemem niepełnosprawności dotknięte są osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym fizycznej, intelektualnej, sensorycznej, a problemem niepełnosprawności są też obciążone ich rodziny i opiekunowie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 13,04% osób dotkniętych problemem alkoholizmu zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami alkoholizmu są czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne, w tym ubóstwo, presja społeczna, bezrobocie, brak perspektyw życiowych, stres czy problematyka zdrowia psychicznego. Często są to osoby w wieku produkcyjnym, bezrobotni, osoby doświadczające trudności życiowych i narażone na wykluczenie społeczne. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu oraz powoduje zachowania przemocowe.

Ponadto jak już wspomniano powyżej jednym z problemów społecznych, który wpływa negatywnie na sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom przestępczości i związanego z tym bezpieczeństwa publicznego. Można wskazać, że 11% wszystkich popełnionych przestępstw i wykroczeń na całym obszarze rewitalizacji, miało miejsce właśnie na tym podobszarze rewitalizacji. Przyczyny tego problemu są wielowymiarowe i obejmują czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne. Mogą nimi być m.in. brak perspektyw zawodowych, marginalizacja społeczna, nadużywanie alkoholu, brak kontroli rodzicielskiej. Grupa szczególnie podatna na chuligaństwo, wandalizm i przestępczość obejmuje często młodych ludzi z niskim statusem społeczno-ekonomicznym, o ograniczonym dostępie do usług społecznych, edukacji i kultury. Ważne jest także bezpieczeństwo osób starszych, które coraz częściej padają ofiarami przestępstw, w tym przede wszystkim oszustw i kradzieży. Ponadto jako przyczyny przemocy można wymienić patologie rodzinne, brak świadomości na temat przemocy, trudności finansowe, niedostateczny poziom empatii. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które powoduje zachowania przemocowe, a także wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu. Do osób szczególnie narażonych na przemoc należą ofiary, w tym kobiety, dzieci i osoby starsze.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest rosnący poziom zadłużenia jego mieszkańców. Poziom zadłużenia na tym podobszarze stanowi 46,83% zadłużenia dla całego obszaru rewitalizacji. Na sytuację kryzysową w tej sferze wskazuje zauważalny poziom zadłużenia. Taka sytuacja prowadzi do zwiększającego się zagrożenia utraty zajmowanego lokum, które może prowadzić w efekcie do kryzysowego zjawiska bezdomności wśród mieszkańców tego podobszaru. Ponadto zadłużenie z tytułu niezapłaconych czynszów jest jednym z istotnych problemów wpływających na poziom ubóstwa czy bezradności mieszkańców tego podobszaru.

Inną ważną kwestią obrazującą sytuację podobszaru rewitalizacji są problemy, które negatywnie odbijają się zarówno na poziomie edukacji jak i jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie. Na powyższym obszarze rewitalizacji, zachodzą zjawiska kryzysowe dotyczące dzieci i młodzieży, które często są zmuszone korzystać z pomocy społecznej w tym między innymi z dożywiania.

Kolejną ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest potencjał kapitału społecznego. Jednym z bardziej istotnych problemów tego podobszaru jest także niskie zaangażowanie społeczne mieszkańców i niechęć do podejmowania inicjatyw lokalnych. Zagadnieniem wpisującym się w charakterystykę lokalnej aktywności społecznej jest także niewielka liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność na tym podobszarze. Działalność społeczna opiera się przede wszystkim na aktywnych liderach, którzy tak samo jak reszta społeczeństwa podlega negatywnym procesom demograficznym, w związku z czym brakuje nowych liderów i osób zaangażowanych w aktywną działalność i budowanie kapitału społecznego organizacji pozarządowych, w tym młodych aktywistów społecznych. Na obszarze rewitalizacji wyzwaniem jest pełne wykorzystanie potencjału płynącego z zasobów kapitału społecznego i aktywizacja społeczna jego mieszkańców. Ponadto na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji liczba zarejestrowanych organizacji działających dla mieszkańców tego podobszaru stanowi jedynie 10,34% organizacji sektora NGO działających na całym obszarze rewitalizacji, gdzie średnia organizacji przypadających na dany podobszar rewitalizacji na całym obszarze rewitalizacji to 12,5%.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom uczestnictwa w życiu publicznym. Z analizowanych danych wynika, że średnia frekwencja w wyborach samorządowych w Pyskowicach wyniosła 49,23%. Na terenie przedmiotowego podobszaru rewitalizacji zlokalizowany jest okręg wyborczy z niską frekwencją (42,26%), która nie sięgnęła średniej dla Miasta. Można zatem wnioskować, że poziom zaangażowania w życie publiczne jest w tym miejscu jednym z najmniejszych. Powyższe stanowi 12,50% problemów z frekwencją wyborczą na całym obszarze rewitalizacji.

Na powyższym podobszarze można zanotować m. innymi następujące problemy:

- duża liczba osób dotkniętych problemami i korzystających z pomocy społecznej w konsekwencji prowadzące do uzależnienia od pomocy społecznej,
- obecność osób uzależnionych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przekładające się na negatywne zjawiska panujące w społeczeństwie, w tym alkoholizm oraz

- powodujące wzrost przestępczości, w tym przestępstw przeciwko rodzinie,
- wysoki poziom zadłużenia mieszkańców i zaległości czynszowych na lokalach znajdujących się w zasobach Miasta,
  - postępujące procesy starzenia społeczeństwa i brak integracji osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami,
  - wzrost przestępczości i niski poziom bezpieczeństwa społeczeństwa,
  - niskie kwalifikacje zawodowe,
  - bezrobocie i związana z nim rozwinięta szara strefa,
  - wyuczona i dziedziczna bierność i bezradność życiowa,
  - tworzenie enklaw biedy (stygmatyzacja, regres zawodowy i społeczny),
  - brak miejscowych form aktywności umożliwiających integrację lokalną, kreowanie lokalnych liderów i podniesienie poziomu kapitału społecznego,
  - roszczeniowa postawa społeczności lokalnych,
  - niski poziom zaangażowania w uczestnictwo w życiu publicznym oraz niski poziom edukacji i posiadanych kwalifikacji zamieszkujących podobszar rewitalizacji osób i ich postępujące wykluczenie społeczne,
  - niski poziom zaangażowania kapitału społecznego.

Podobszar rewitalizowany zamieszkuje stosunkowo duża liczba osób dotkniętych problemami społecznymi i stale korzystających z pomocy społecznej. Ze względu na fakt, że wiele osób jest dotkniętych ubóstwem, niepełnosprawnością, długotrwale bezrobotnych oraz niezaradnych, występuje tu trwałe zagrożenie wykluczeniem społecznym. Na podobszarze rewitalizacji notuje się wysoki poziom przestępczości. Często zdarza się, że jest to przemoc w rodzinie. Niski poziom bezpieczeństwa mieszkańców tego podobszaru, jest w dużej mierze związany z problemem uzależnienia. Z tymi problemami często wiąże się problem bezrobocia oraz wysokiego zadłużenia mieszkańców tego podobszaru. Problem jest też ściśle związany z niezaradnością społeczną i postępującym zubożeniem społeczeństwa. U osób długotrwale bezrobotnych występuje niska motywacja do pracy. Poszerza się szara strefa powodując zjawisko tzw. dobrowolnego bezrobocia. Bezrobocie powoduje na podobszarze rewitalizowanym niską siłę nabywczą jego mieszkańców. Zubożenie mieszkańców powoduje postępujące wykluczenie osób niepełnosprawnych i starszych. W przypadku młodzieży, wzrasta liczba problemów wychowawczych, brakuje też zainteresowania ze strony rodzin, co przekłada się na poziom edukacji.

Na wyznaczonym podobszarze występują swoiste enklawy osób wykluczonych społecznie i zawodowo. Trudno wskazać jeden konkretny powód bezrobocia, jednak przeważa tzw. dziedziczenie bezradności i bezrobocia, często są to osoby od lat korzystające z pomocy OPS. Niejednokrotnie źródłem ich utrzymania jest pomoc społeczna. Są to osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych i poziomie wykształcenia. Innym powodem braku szukania zatrudnienia jest tzw. szara strefa, która jest bardzo popularna, gdyż trudno udowodnić osiągnięte dochody. Na tym podobszarze identyfikuje się również problem z bezrobociem długotrwałym wśród kobiet, charakteryzujące się brakiem chęci do podjęcia zatrudnienia, brakiem kwalifikacji, ale również brakiem chęci do zdobycia kwalifikacji. W konsekwencji problemy z obszaru bezrobocia, przekładają się na problem wykluczenia społecznego. Całościowo wynika ono z ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności czy bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Sytuacja jest o tyle trudna że osoby mieszkające na tym terenie są w dużym stopniu wykluczone i napiętnowane miejscem zamieszkania. Warto nadmienić, że są to również osoby, które nie korzystają z pomocy OPS w Pyskowicach ze względu na posiadane dochody z pracy „na czarno”, bądź osoby, które uważają, że powinny radzić sobie same. Osoby te nie chcą aby wtrącać się w ich życie, nie rejestrują się w PUP, nie podejmują legalnej pracy, często nadużywają alkoholu. Takie osoby nie są uwzględniane w danych statystycznych dotyczących bezrobocia i pomocy społecznej, a mają również niekorzystny wpływ na sytuację na rewitalizowanym podobszarze. Sytuacja negatywnie odbija się również na poziomie edukacji oraz jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie, które często muszą korzystać między innymi z dożywiania. Jak już wskazano wcześniej w obszarze tym, nasilają się również inne patologie społeczne, w tym przestępstwa, przemoc w rodzinie i związane z nimi częste interwencji policji, a także rośnie poziom zadłużenia mieszkańców. Ponadto wszystko to przekłada się bezpośrednio na niechęć do uczestnictwa w życiu publicznym czy budowania kapitału społecznego i potęguje proces wyalienowania w społeczeństwie Miasta.

Ponadto w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę na występujące na podobszarze rewitalizacji problemy w zakresie niewystarczających kompetencji czy aktywność osób z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, niski poziom integracji

społecznej oraz chęci współuczestnictwa i współdziałania na rzecz innych, a także opór mieszkańców w obszarze współbudowania społeczeństwa obywatelskiego. Ponadto w kontekście przeprowadzonej diagnozy, można zauważyć niekorzystny trend demograficzny, w którym mimo tego, że większość mieszkańców tego podobszaru znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzą trendy wzrostowe dla grupy poprodukcyjnej. Powyższe należy interpretować w powiązaniu z faktem, że występuje także zjawisko starzenia się społeczeństwa, przekładające się na pogłębiające się poczucie wykluczenia społecznego i cyfrowego, w związku z ograniczeniem funkcji poznawczych, dotyczące w szczególności grupę poprodukcyjną. Należy zwrócić uwagę, że osoby starsze to grupa charakteryzująca się licznymi problemami zdrowotnymi oraz często orzeczeniami o niepełnosprawności, są to także często osoby samotne i wymagające wsparcia. Trudność stanowi także skuteczne dotarcie z pomocą do tych osób. Po pandemii COVID widoczne jest bowiem większe zamknięcie się seniorów we własnych mieszkaniach i mniejsza aktywność integracyjna i społeczna. Konieczne jest szukanie rozwiązań, które pozwolą z jednej strony aktywizować seniorów (zarówno społecznie jak i fizycznie, pomagając w utrzymaniu jak najlepszej kondycji), a z drugiej strony pozwolą na włączenie w proces integracji międzypokoleniowej, żeby jak najdłużej mogli pozostać samodzielnymi w miejscu zamieszkania. Ponadto z jednej strony zachodzi zjawisko małej aktywności społecznej młodzieży stanowiącej grupę przedprodukcyjną, a z drugiej brak jest perspektyw rozwoju dla ludzi młodych, takich jak w dużych miastach aglomeracji śląskiej, przekładające się na zagrożenie odpływem młodych ludzi do atrakcyjniejszych ze względów rozwojowych ośrodków miejskich. W tej sytuacji koniecznym jest podjęcie inicjatyw nastawionych na wsparcie różnych form rozwijających kompetencje społeczne, obywatelskie, świadomość i ekspresję kulturalną, przedsiębiorczość, umiejętności ogólne, wiedzę oraz zainteresowania dzieci i młodzieży, oraz inicjatywy w obszarze kształcenia przez całe życie, dla osób dorosłych, w tym służące aktywizacji w szczególności osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami. W obszarze edukacji identyfikuje się możliwość występowania barier rozwojowych i dyskryminacji ze względu na miejsce zamieszkania. Z tego powodu ważne są inicjatywy edukacyjne o charakterze lokalnym kierujące działania na osoby zamieszkujące podobszar rewitalizacji.

Ponadto nawet obserwując pozytywny trend osadniczy i dodatnie saldo migracji nie należy zapominać, o spadającym poziomie integracji społecznej mieszkańców. Korzystny trend osadniczy jest bezpośrednio związany z atrakcyjną lokalizacją na obrzeżach aglomeracji

śląskiej, ale w tym wypadku należy mówić o konieczności integracji nowych członków społeczności, tak żeby zniwelować tendencję do traktowania nowego miejsca zamieszkania jedynie jako sypialni. Rosnący poziom wyalienowania społeczeństwa, zauważalna mała aktywność społeczna młodzieży jest spowodowana różnymi czynnikami, po części zmianami w postawach społeczeństwa spowodowanych epidemią COVID, po części poczuciem zagrożenia bezpieczeństwa wynikającym z konfliktu zbrojnego na Ukrainie i świadomości problemów przymusowych migrantów z tego kraju, ze względu, na fakt, że Miasto bezpośrednio doświadcza fali uchodźczej. Należy podkreślić, że sami migranci cierpią na zjawisko wyalienowania, doświadczają zagubienia i problemów w radzeniu sobie z doświadczeniem okrucieństwa, traumy wojennej i migracji. To wszystko przekłada się na trudności integracyjne migrantów, dlatego tak ważne jest przeciwdziałanie skutkom migracji. Natomiast w przypadku lokalnej społeczności nie bez znaczenie jest także ogólna tendencja, zmiany charakteru społeczeństwa, w kierunku społeczeństwa masowego, wyalienowanego z życia społecznego poprzez przeniesienie kontaktów międzyludzkich w rzeczywistość wirtualną, tendencja do zanikania więzi rodzinnych czy sąsiedzkich. Przyczyny słabej integracji społeczności są wieloaspektowe i obejmują czynniki strukturalne (np. różnice kulturowe, ekonomiczne), procesy społeczne (np. brak zaufania, stereotypy, izolacja społeczna) oraz czynniki indywidualne (np. brak aktywności społecznej, konflikty interpersonalne). Osoby szczególnie narażone na słabą integrację społeczną to osoby starsze, osoby napływowe, migranci, osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym, a także osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i wykluczone. Z tego powodu konieczne jest wsparcie integracji i aktywizacji, w tym osób starszych oraz młodzieży i kreowanie działań angażujących międzypokoleniowo członków całych rodzin. Koniecznym jest także kształtowanie świadomości obywatelskiej i podjęcie działań dotyczących zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w celu wzmocnienia integracji i poczucia tożsamości na przedmiotowym podobszarze oraz wsparcie społeczeństwa obywatelskiego i potencjału organizacji społecznych, poprzez podniesienie umiejętności społecznych oraz zacieśnianie współpracy partnerskiej. Inicjatywy podejmowane przez organizacje pozarządowe mogą wzbogacić ten podobszar, polepszyć jego kondycję i aktywizować mieszkańców.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych danych dla podobszaru rewitalizacji OR 9.

Tabela 75 Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 9

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE I ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 9		Komentarz
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		
Liczba ludności podobszaru rewitalizacji	29,46% dla całego Obszaru Rewitalizacji	8,21% dla całego Miasta	Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca sfery społecznej została potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej w formie wywiadów eksperckich z pracownikami społecznymi, animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Miejskiego za współpracę z organizacjami pozarządowymi, a także z przedstawicielami społeczeństwa
Problem bezrobocia na podobszarze rewitalizacji	28,77% dla całego Obszaru Rewitalizacji	20,00% dla całego Miasta	
Problem ubóstwa na podobszarze rewitalizacji	25,20% dla całego Obszaru Rewitalizacji	16,00% dla całego Miasta	
Poziom bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na podobszarze rewitalizacji	45,00% dla całego Obszaru Rewitalizacji	40,00% dla całego Miasta	
Problem niepełnosprawności na podobszarze rewitalizacji	21,69% dla całego Obszaru Rewitalizacji	12,24% dla całego Miasta	
Problem nadużywania alkoholu na podobszarze rewitalizacji	13,04% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,89% dla całego Miasta	
Problem przestępczości na podobszarze rewitalizacji	11,00 % dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,00% dla całego Miasta	
Problem poziomu zadłużenia na podobszarze rewitalizacji	46,83% dla całego Obszaru Rewitalizacji	43,61% dla całego Miasta	
Poziom potencjału kapitału społecznego	10,34% dla całego Obszaru Rewitalizacji	9,68% dla całego Miasta	
Problem uczestnictwa w życiu publicznym	12,50% dla całego Obszaru Rewitalizacji	10,00% dla całego Miasta	

Źródło: opracowanie własne

Sfera pozaspoleczna (gospodarcza, srodowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna)

Powierzchnia przedmiotowego podobszaru rewitalizacji wynosi 7 ha, co stanowi 2,62% powierzchni całego obszaru rewitalizacji.

W związku z brakiem zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej odstąpiono od pogłębionej analizy w tej sferze. Jednakże w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę, że na uwarunkowania rozwojowe procesów gospodarczych na podobszarze rewitalizacji wpływają istotnie kwestie zewnętrzne, związane z sytuacją makroekonomiczną kraju i dotyczące ogólnego klimatu

koniunktury gospodarczej. W tym kontekście kondycja firm działających na rynkach globalnych nie wydaje się zagrożona. Natomiast zgoła inna sytuacja występuje na rynku lokalnym, gdzie wysoki poziom wzrostu cen energii może być trudny do skompensowania wzrostem cen produktów, tym bardziej że siła nabywcza mieszkańców podobszaru nie jest duża. Kwestia ta ma istotne znaczenie dla procesu rewitalizacji, przyjmując założenie, że w mniejszych społecznościach, poziom kryzysu zawsze jest bardziej dotkliwy, a wrażliwość podmiotów gospodarczych na czynniki kryzysowe znacznie większa (mniejszy rynek, mniejsza siła nabywcza konsumentów). Mimo tego, że w oparciu o dane wg. CEIDG nie zdiagnozowano sytuacji problemowej na przedmiotowym podobszarze to analiza ogólnego klimatu koniunktury nie pozostawia wątpliwości, że przedsiębiorcy dostrzegają zagrożenie i często pesymistycznie widzą perspektywy prowadzonych przez siebie firm, w związku z tym konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej.

Ponadto na problemy w sferze gospodarczej istotnie przekładają się problemy zaobserwowane w sferze społecznej. Zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle spowodowały brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców tego podobszaru z nowymi wymaganiami rynku pracy oraz doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą o takich kwalifikacjach. W tej sytuacji w celu ożywienia sfery gospodarczej w związku z faktem, że duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia innej pracy, konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet znalezienia miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów, spadku siły nabywczej społeczności zamieszkującej ten podobszar i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wykształcenia, kompetencji i kwalifikacji. Brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia, a spadek siły nabywczej mieszkańców w dłuższej perspektywie czasu może znacznie pogorszyć sytuację branży usługowej, a w konsekwencji prowadzić do stagnacji lub zapaści w sferze gospodarczej na podobszarze rewitalizacji. Na podobszarze rewitalizacji brak jest działań podnoszących kwalifikację i aktywizujących zawodowo, które przede wszystkim powinny być skierowane do osób wykluczonych społecznie i narażonych na takie

wykluczenie, w związku z tym konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej. Zauważalne na tym podobszarze niskie kompetencje zawodowe i przedsiębiorcze mieszkańców obejmują zarówno czynniki strukturalne (procesy transformacyjne), społeczne (bezrobocie, marginalizacja społeczna), jak i osobiste (brak motywacji do samoaktywizacji). Osoby szczególnie dotknięte problemem niskich kompetencji to osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym lub wykluczone, czyli takie które najczęściej nie wierzą w możliwość zmiany na lepsze. Potrzebują zatem wsparcia z zewnątrz, które pomoże im zaplanować i zrealizować możliwe do wykonania kroki, np. podniesienie kwalifikacji, podjęcie samozatrudnienia czy też znalezienie pracy. Ponadto patrząc na trendy demograficzne, w tym mocno starzejące się społeczeństwo oraz zagrożenie odpływem ludzi młodych, konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej tego podobszaru.

W ramach pogłębionej analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej zauważalny jest fakt rozległych problemów w tej sferze na podobszarze rewitalizowanym. Problemy dotyczą zarówno infrastruktury technicznej i społecznej jak i przestrzeni publicznej. W związku ze zmianą struktury demograficznej i starzenia się społeczeństwa, a także wykluczenia osób z terenów zdegradowanych, czy zmian na rynku pracy, oraz stanu zdrowia mieszkańców, konieczne są działania zapewniające włączenie społeczne. Ponadto ze względu na narastające zjawisko zwiększającego się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ilości mieszkańców, niską mobilnością osób zamieszkujących tereny zdegradowane, w tym osób starszych i niepełnosprawnych, ograniczone środki budżetowe oraz niewykorzystany potencjał organizacji pozarządowych, a także braki w infrastrukturze, w której prowadzona byłaby aktywizacja społeczna czy zawodowa, oraz wspierana byłaby spójność społeczna i działania zapewniające włączenie społeczne, działania interwencyjne są konieczne, a zdiagnozowane zjawiska kryzysowe są zauważalne i realnie ograniczają możliwość niwelacji dysfunkcji społecznych.

Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do funkcjonującego systemu ciepłowniczego obejmują właściwie cały podobszar rewitalizacji. Tam gdzie funkcjonuje sieć ciepłownicza, jest jeszcze wiele obiektów, w tym wielorodzinnych, w których jeżeli chodzi o rodzaj stosowanego ogrzewania, zastosowano indywidualne źródła ciepła (osobne dla każdego z mieszkań) co nie jest rozwiązaniem przyjaznym środowisku. W większości indywidualne źródła ciepła oparte są o występowanie w całości lub częściowo

w tych budynkach, indywidualnych kotłów opalanych węglem. Brak podłączenia do sieci ciepłowniczej lub zastosowania niskoemisyjnych, nowoczesnych źródeł ciepła powoduje zwiększoną emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Dodatkowo większość istniejącej sieci ciepłowniczej, jest już mocno wyeksploatowana ze względu na wiek. Na podobszarze występują także obszary na których, dochodzi do awarii istniejącej infrastruktury sieciowej.

W odczuciach interesariuszy na podobszarze występują miejsca, na których dochodzi do ciągłych aktów wandalizmu, dewastacji mienia publicznego, występują także obszarowe problemy z bezpieczeństwem publicznym, w tym tam gdzie występuje zagęszczenie budynków wielorodzinnych i mieszkań socjalnych lub przy publicznych terenach zielonych. Na przedmiotowym podobszarze można zauważyć grupy młodzieży gromadzące się w przestrzeni publicznej, szczególnie wieczorami, powodujące hałas, czy poczucie zagrożenia wśród mieszkańców. Zauważalne jest także zaśmiecanie terenów wspólnych, w tym wyrzucanie odpadów poza wyznaczone miejsca, prowadzące do degradacji estetyki terenów mieszkaniowych i zwiększenie kosztów utrzymania czystości. W miejscach publicznych, zwłaszcza w rejonie zamieszkania, można także zauważyć spożywanie alkoholu, co generuje uciążliwość dla mieszkańców, sprzyja zakłócaniu porządku i prowadzi do agresywnych zachowań.

W związku z brakiem zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych w sferze technicznej dla tego podobszaru rewitalizacji odstąpiono od pogłębionej analizy na tym podobszarze. Jednakże należy zwrócić uwagę, że w opiniach interesariuszy, ważne jest odpowiednie dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb oraz zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Konieczna jest interwencja pod względem konieczności zastosowania rozwiązań technicznych w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W ramach pogłębionej analizy sfery środowiskowej czynnikiem decydującym o problemach środowiskowych dla podobszaru rewitalizacji, są obszary związane z ochroną klimatu i jakością powietrza, zagrożeniem hałasem oraz gospodarką odpadami, w tym w szczególności związane z jakością powietrza ze względu na emisję gazów i pyłów oraz związane z gospodarką odpadami (niebezpieczne odpady azbestowe zlokalizowane na przedmiotowym podobszarze). Całe Miasto Pyskowice, w tym także przedmiotowy podobszar rewitalizacji, należy do tak zwanej strefy śląskiej, charakteryzującej się przede wszystkim przekraczaniem normami pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu. Ponadto obszar całego Miasta zaliczany jest do Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) z problemami środowiskowymi

w zakresie jakości powietrza. W pewnym stopniu źródłami zanieczyszczeń powietrza są źródła liniowe w postaci ciągów komunikacyjnych. Emisja komunikacyjna, wynikająca z ruchu pojazdów drogami przebiegającymi przez podobszar rewitalizacji, kształtuje stan jakości powietrza, a najwyższe stężenia zanieczyszczeń w tym wypadku skupione są wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych podobszaru, z największym natężeniem ruchu pojazdów. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji, głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych. Ważnym problemem w tej sferze jest zanieczyszczenie powietrza. Dużym problemem ekologicznym, ekonomicznym i społecznym (także w odczuciu interesariuszy) są spaliny pochodzące ze źródeł niskiej emisji. Istotną rolę odgrywają tutaj źródła emisji niskiej, związanej z eksploatacją w okresie zimowym palenisk węglowych z kotłowni wbudowanych przede wszystkim w domach mieszkalnych (palenisk domowych). Duża część mieszkańców korzysta z indywidualnych źródeł energii, co wpływa na znaczny udział emisji niskiej w ogóle zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Niestety w systemach indywidualnego ogrzewania dominują urządzenia o przestarzałej konstrukcji, których sprawność często nie przekracza 65%. Z przyczyn ekonomicznych rzadko korzysta się z gazu do celów grzewczych. Większość budynków korzysta z domowych kotłowni węglowych opalanych najczęściej węglem. Zanieczyszczenia emitowane są kominami o wysokości do około 10 m (tzw. niska emisja), co powoduje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń po najbliższej okolicy. Na przedmiotowym podobszarze koniecznym jest zastosowanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną, a także ekologicznych źródeł ciepła, wytwarzania bioenergii oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii. Realizacja takich działań pozwoli na zmniejszenie energochłonności, a zastosowanie odnawialnych źródeł energii będzie mieć wpływ na poprawę jakości życia oraz ochronę zdrowia mieszkańców tego podobszaru. Pozwoli to zapobiec narastającemu zanieczyszczeniu środowiska i pozytywnie wpłynie na zmiany klimatyczne. Z uwagi na zachodzące zmiany klimatu, mieszkańcom coraz częściej doskwierają długotrwałe okresy wysokich temperatur i suszy, ale także deszcze nawalne i powodzie błyskawiczne. W związku z tym koniecznym jest także przeciwdziałanie i adaptacja do przedmiotowych zmian klimatycznych, w tym poprzez ograniczenie potencjalnych skutków upałów i suszy czy deszczów nawalnych oraz racjonalne gospodarowanie wodą, a także wspomniane już wyżej wsparcie zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii i podnoszenie efektywności energetycznej na powyższym obszarze, w celu redukcji emisji gazów

cieplarnianych i dywersyfikacji źródeł wytwarzania energii. Jest to ważne tym bardziej, że niedostateczna jest świadomość ekologiczna i klimatyczna mieszkańców, tego podobszaru, równoznaczna z koniecznością podjęcia całościowych działań z zakresu zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii, ochrony powietrza i przeciwdziałania smogowi oraz przeciwdziałania zachodzącym zmianom klimatycznym. Z tego wynika konieczność prowadzenia działań adaptacyjnych do zmian klimatu w celu poprawy warunków i jakości życia mieszkańców tego podobszaru. Usuwanie i przeciwdziałanie zagrożeniom związanym ze zmianami klimatycznymi wpłynie pozytywnie na zdrowie i długość życia mieszkańców podobszaru co jest szczególnie ważne w kontekście starzejącego się społeczeństwa. Tym samym będzie także pośrednio ograniczać zjawisko wykluczenia społecznego na tym podobszarze i związanego z nim ubóstwa, ponieważ zwiększenie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego ma celu m.in. ochronę przed pogłębianiem ubóstwa energetycznego wśród odbiorców końcowych na tym podobszarze. Wykorzystanie energii słonecznej, która jako zasób nie ma ceny (jest „darmowa”) przy niewielkich kosztach eksploatacji urządzeń skutkuje oszczędnościami finansowymi w porównaniu z dotychczas istniejącym pełnym pokryciem potrzeb z konwencjonalnych źródeł energii. Ponadto zmniejszenie zapotrzebowania na energię wytwarzaną z tradycyjnego źródła, generującą zanieczyszczenie powietrza, oraz ograniczenia emisji zanieczyszczeń będzie prowadziło do łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do zmian klimatu, przez ograniczenie niekorzystnych skutków obecnych i oczekiwanych przyszłych warunków klimatycznych wywieranych na daną działalność lub na ludzi, przyrodę czy aktywa, poprzez ograniczenie gazów cieplarnianych dzięki zastosowaniu Odnawialnych Źródeł Energii. Drugim kluczowym zjawiskiem negatywnie oddziałującym na mieszkańców podobszaru rewitalizacji jest hałas, a przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Wyzwaniem jest ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego do środowiska, szczególnie na obszarach wrażliwych (terenach zamieszkałych). Sytuacja w tym zakresie na podobszarze rewitalizacji nie poprawia się. Wynika to ze wzrostu liczby samochodów poruszających się po drogach zlokalizowanych w granicach podobszaru rewitalizacji, generujących najbardziej uciążliwy i odczuwalny dla mieszkańców hałas drogowy. Przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska jest prowadzony przez Inspektorat Ochrony Środowiska. Badania prowadzone

przez Inspektorat zazwyczaj obejmują okolice dróg o dużym natężeniu ruchu, okolice linii kolejowych oraz lotnisk. Jednakże na terenie Miasta Pyskowice nie wykonywano w ostatnich latach badania poziomego hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Podobnie odnosząc się do danych na temat zanieczyszczenia powietrza, brak szczegółowych danych wynika z kilku czynników. Po pierwsze, monitoring emisji jest zazwyczaj prowadzony i skupiony na obszarach dużych miast do których Miasto Pyskowice nie należy. Większość systemów monitoringu emisji zanieczyszczeń skupia się na dużych skupiskach ludzkich i przy dużej gęstości zaludnienia ze względu na fakt, że w takich warunkach problem zanieczyszczenia powietrza jest bardziej widoczny i stanowi zjawisko powierzchniowe. Natomiast rozpatrywane w tym przypadku indywidualne źródła zanieczyszczeń są zwykle rozproszone i trudniejsze do objęcia pomiarami. Dodatkowo, brak ujednoczonych metod pomiarowych i raportowania prowadzi do braku danych w tym zakresie. W rozpatrywanym przypadku to przede wszystkim indywidualne piece domowe spalające węgiel lub drewno, czy ruch pojazdów, które są zdecydowanie mniej skoncentrowane niż w skupiskach obszarowych dużych miastach i dla których nie prowadzi się pomiarów zanieczyszczenia, a tym samym nie prowadzi się agregacji danych na ten temat.

Ponadto inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest przeprowadzona metodą spisu z natury wskazała, że na przedmiotowym obszarze rewitalizacji znajdują się odpady, głównie w postaci płyt falistych oraz płaskich cementowo-azbestowych występujących na pokryciach dachowych, elewacjach budynków mieszkalnych oraz innych budynków i budowli. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji znajduje się około 27,33% wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na obszarze całego obszaru rewitalizacji.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych danych i informacji dla podobszaru rewitalizacji OR 9.

Tabela 76 Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspołeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 9

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE I ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 9	
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:	
		Komentarz
Powierzchnia podobszaru rewitalizacji	2,62% dla całego Obszaru Rewitalizacji	0,22% dla całego Miasta Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca: sfery pozaspołecznej została potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej

Ilość odpadów azbestowych na podobszarze rewitalizacji	27,33% dla całego Obszaru Rewitalizacji	8,98% dla całego Miasta	w formie badania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, a także w formie wywiadów z zarządcami na temat stanu zasobów mieszkaniowych i braków rozwiązań funkcjonalnych
--	---	-------------------------	---

Źródło: Opracowanie własne

Potrzeby w zakresie społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym podobszaru rewitalizacji Przeprowadzona analiza pozwala na wskazanie kluczowych dziedzin problemowych, które zostały określone po przebadaniu zachodzących zjawisk kryzysowych na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji. Kluczowe problemy zidentyfikowane w ramach przeprowadzonej diagnozy to:

- postępująca marginalizacja i wykluczenie społeczne, w tym zachodzące procesy starzenia społeczeństwa, a także jego wyalienowania, braku integracji i tożsamości,
- niski poziom edukacyjny oraz niski poziom aktywności społecznej i zawodowej, a także wykorzystania kapitału społecznego,
- wymagająca interwencji infrastruktura techniczna,
- znaczące braki w infrastrukturze społecznej,
- obszary o dysfunkcjach przestrzennych i niskich walorach estetycznych,
- problemy środowiskowe związane z emisją pyłów i zanieczyszczeń oraz zagrożeniami klimatycznymi, generowaniem hałasu i powstałymi odpadami, negatywnie wpływające na ochronę środowiska naturalnego, w tym dziedzictwa przyrodniczego.

Identyfikacja specyficznych uwarunkowań oraz lokalnych potencjałów podobszaru rewitalizacji

Należy stwierdzić, że analizowany obszar rewitalizacji wyróżnia się następującymi cechami:

- spadek liczby osób korzystających z świadczeń z pomocy społecznej,
- dodatnie saldo migracji jako pozytywny trend migracyjny,
- średnia gęstość zaludnienia oraz zasoby wolnych przestrzeni publicznych, które są słabo zagospodarowane i mogą być wykorzystane do wzmocnienia funkcji społecznych,
- struktura ludności z przewagą kobiet nad mężczyznami, którą należy postrzegać w połączeniu z faktem, że większość osób pracujących stanowią także kobiety, a bezrobocie jest większe

wśród kobiet niż mężczyzn,

- większość mieszkańców znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzi trend malejący dla grupy przedprodukcyjnej i trend wzrastający dla grupy poprodukcyjnej,
- większość pracujących pracuje w sektorze przemysłu i budownictwa ale w niedługim czasie może dojść do zrównania zatrudnienia w powyższym sektorze i w sektorze usługowym,
- przebiegająca w pobliżu rozwinięta infrastruktura dróg krajowych, bliskość międzynarodowego portu lotniczego i miast konurbacji górnośląskiej, zwiększająca się atrakcyjność inwestycyjna,
- wymagająca rozwoju sfera przestrzenno-funkcjonalna.

6.6 Podobszar rewitalizacji OR 12

Wyznaczony podobszar rewitalizacji OR 12, zajmuje powierzchnię 3 ha (0,10% powierzchni ogółem Gminy), obejmując obszar wyznaczony od północy ul. Wojska Polskiego, do wschodu ul. Drzymały, od południa ul. Boczna Drzymały, od zachodu ul. Szopena.

Sfera społeczna

Wyznaczony podobszar rewitalizacji jest zamieszkały przez 1009 mieszkańców co stanowi 22,06% mieszkańców całego obszaru rewitalizacji. Zebrane dane dotyczące zjawisk kryzysowych zdiagnozowanych dla tego obszaru w relacji do zjawisk kryzysowych występujących na obszarze całego Miasta wskazują, że podobszar rewitalizacji cechuje się występowaniem problemów społecznych.

Na pogłębioną analizę sfery społecznej na tym podobszarze składa się przede wszystkim analiza problemu niekorzystnych zmian demograficznych, ubóstwa, bezradności, wykluczenia społecznego w wyniku niepełnosprawności, nadużywania alkoholu, wysokiego zadłużenia, przestępczości i bezpieczeństwa mieszkańców oraz bezrobocia.

Przedmiotowy podobszar rewitalizacji, podobnie jak reszta Miasta, charakteryzuje się starzejącym się społeczeństwem - średni wiek mieszkańców wynosi ponad 45 lat, co spowodowane jest tym, że około 1/3 społeczeństwa jest w wieku 60+. Co więcej, do 2050 r. prognozowane jest kontynuowanie istniejącej tendencji i dalszy wzrost liczby osób 60+. Wraz z wiekiem obniża się samodzielność tej grupy, ponadto osoby te stanowią największy odsetek wśród osób z niepełnosprawnościami. Obniżenie się samodzielności, generuje potrzebę wsparcia ze stron osób trzecich, jednakże na wyznaczonych podobszarach występuje problem

wyalienowania osób starszych i singularyzacji starości, co powoduje zwiększenie ryzyka wykluczenia społecznego. Ponadto problemy te częściej dotyczą kobiet ze względu na zjawisko feminizacji starości. Prognozy do 2050 r. wskazują także na nasilanie się tego trendu. Ponadto seniorzy wykazują większą potrzebę bezpieczeństwa oraz mniejsze zdolności adaptacyjne i poznawcze, co wskazuje na potrzebę podjęcia działań, które będą wspierać ich integrację i aktywność obywatelską na podobszarach rewitalizacji.

Na przedmiotowym obszarze występuje problem bezrobocia, w związku z faktem, że 20,55% osób dotkniętych bezrobociem na całym obszarze rewitalizacji, zamieszkuje ten podobszar rewitalizacji. Jako główne przyczyny bezrobocia na przedmiotowym podobszarze podobnie jak i na pozostałych podobszarach rewitalizacji, należy uznać zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle związane m.in. z zakończeniem działalności przemysłu ciężkiego i wydobywczego oddziałującego na ten podobszar. Brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców z nowymi wymaganiami rynku pracy, a także postępująca mechanizacja i automatyzacja w przemyśle i usługach, doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą. Słabo rozwinięty sektor zaawansowanych usług i brak inwestycji w nowe gałęzie przemysłu utrudniają znalezienie pracy osobom zwalnianym z tradycyjnego przemysłu. Ponadto wysokie koszty pracy, w tym obciążenia podatkowe i składki ZUS, stanowią barierę dla pracodawców, zwłaszcza w sektorach o niższej rentowności, co przekłada się na mniejsze zapotrzebowanie na pracowników. Ponadto duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia pracy w innych sektorach lub w istniejących zakładach pracy. Konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Na tym podobszarze występuje także ukryte bezrobocie i praca w szarej strefie, a specyficzny rynek pracy, charakteryzuje się znaczną sezonowością oraz mniejszą liczbą miejsc pracy w porównaniu z dużymi miastami i większym uzależnieniem od sektora nieskomplikowanych usług i produktów. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na fakt, że bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn. Koniecznym więc jest także prowadzenie działań zmierzających do poprawy sytuacji kobiet, które w większości sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi oraz działania mające na celu budowanie świadomości środowiskowej w kontekście zdiagnozowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami. To właśnie często niepełnosprawność lub konieczność opieki nad

niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy konieczność sprawowania opieki nad dziećmi przekłada się na problem bezrobocia czy ograniczonego poszukiwania pracy. Do osób szczególnie dotkniętych problemem bezrobocia rejestrowanego i ukrytego należą także młodzi ludzie, osoby starsze oraz osoby, których kwalifikacje nie odpowiadają aktualnym wymaganiom rynku pracy.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji 22,05 % osób dotkniętych problemem z ubóstwem zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczyny ubóstwa na przedmiotowym podobszarze, podobnie jak na pozostałych podobszarach wynikają z kombinacji wielu czynników, w tym zmian strukturalnych, a także procesów transformacji i restrukturyzacji w przemyśle. Zmiany strukturalne doprowadziły do utraty miejsc pracy i bezrobocia. Z kolei niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet znalezienia miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wykształcenia, kompetencji i kwalifikacji. Ponadto brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia. To z kolei generuje brak wystarczających środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak żywność, schronienie, opieka zdrowotna czy edukacja i jest kluczowym nośnikiem ubóstwa. Ponadto w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego zauważalne jest ubóstwo energetyczne wśród mieszkańców, które szczególnie dotyka osoby mniej zamożne, w tym starsze, rodziny wielodzietne oraz rodziców samotnie wychowujących dzieci, gdzie w większości są to kobiety, które często sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi. To właśnie niepełnosprawność oraz długotrwała choroba powodująca konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy też konieczność sprawowania opieki nad dziećmi, w dużym stopniu przekłada się na problem braku środków finansowych i ubóstwa. Ubóstwo, które dotyka w większym stopniu kobiet (feminizacja biedy), może sprawić, że nie będzie ich stać na poniesienie kosztów energii, tym bardziej, że w gospodarstwach prowadzonych samodzielnie przez kobiety, częściej kupuje się opał w mniejszych ilościach (zamiast „hurtowo”), co znacząco podnosi koszty. Do osób szczególnie dotkniętych problemem ubóstwa należą także osoby o niskich dochodach, bezrobotni, rodziny wielodzietne, osoby starsze, osoby z ograniczoną zdolnością

do pracy. W tym ujęciu bezrobocie, niskie zarobki, braki edukacyjne czy kwestie zdrowotne i społeczne to istotne składowe ubóstwa. Czynniki te często nakładają się na siebie, tworząc błędne koło ubóstwa, z którego trudno się wyrwać, prowadząc do marginalizacji i potęgując poczucie braku wpływu na własne życie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 15,83% osób dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Bezradność jest ściśle powiązana ze zjawiskiem ubóstwa, które prowadzi do występowania konfliktów wewnątrzrodziny, które skutkują problemami wychowawczymi. Brak stabilizacji finansowej burzy relacje pomiędzy pokoleniami. Rodzice, nie mogąc sprostać oczekiwaniom konsumpcyjnym dzieci, doświadczając poczucia winy i bezradności. Z kolei w dzieciach bezskuteczność i bezradność rodziców budzi poczucie żalu. Najpoważniejszą konsekwencją dla najmłodszych członków rodziny jest zachwianie lub nawet utrata poczucia bezpieczeństwa oraz coraz większe wyalienowanie i problemy wychowawcze.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 26,51% osób dotkniętych problemem niepełnosprawności zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami niepełnosprawności są między innymi czynniki genetyczne, choroby przewlekłe czy wypadki. Ponadto także osoby starsze to grupa często charakteryzująca się orzeczeniem o niepełnosprawności. Problemem niepełnosprawności dotknięte są osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym fizycznej, intelektualnej, sensorycznej, a problemem niepełnosprawności są też obciążone ich rodziny i opiekunowie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 17,39% osób dotkniętych problemem alkoholizmu zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami alkoholizmu są czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne, w tym ubóstwo, presja społeczna, bezrobocie, brak perspektyw życiowych, stres czy problematyka zdrowia psychicznego. Często są to osoby w wieku produkcyjnym, bezrobotni, osoby doświadczające trudności życiowych i narażone na wykluczenie społeczne. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu oraz powoduje zachowania przemocowe.

Ponadto jak już wspomniano powyżej jednym z problemów społecznych, który wpływa negatywnie na sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom przestępczości

i związanego z tym bezpieczeństwa publicznego. Można wskazać, że 22% wszystkich popełnionych przestępstw i wykroczeń na całym obszarze rewitalizacji, miało miejsce właśnie na tym podobszarze rewitalizacji. Przyczyny tego problemu są wielowymiarowe i obejmują czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne. Mogą nimi być m.in. brak perspektyw zawodowych, marginalizacja społeczna, nadużywanie alkoholu, brak kontroli rodzicielskiej. Grupa szczególnie podatna na chuligaństwo, wandalizm i przestępczość obejmuje często młodych ludzi z niskim statusem społeczno-ekonomicznym, o ograniczonym dostępie do usług społecznych, edukacji i kultury. Ważne jest także bezpieczeństwo osób starszych, które coraz częściej padają ofiarami przestępstw, w tym przede wszystkim oszustw i kradzieży. Ponadto jako przyczyny przemocy można wymienić patologie rodzinne, brak świadomości na temat przemocy, trudności finansowe, niedostateczny poziom empatii. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które powoduje zachowania przemocowe, a także wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu. Do osób szczególnie narażonych na przemoc należą ofiary, w tym kobiety, dzieci i osoby starsze.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest rosnący poziom zadłużenia jego mieszkańców. Poziom zadłużenia na tym podobszarze stanowi 14,77% zadłużenia dla całego obszaru rewitalizacji. Na sytuację kryzysową w tej sferze wskazuje zauważalny poziom zadłużenia. Taka sytuacja prowadzi do zwiększającego się zagrożenia utraty zajmowanego lokum, które może prowadzić w efekcie do kryzysowego zjawiska bezdomności wśród mieszkańców tego podobszaru. Ponadto zadłużenie z tytułu niezapłaconych czynszów jest jednym z istotnych problemów wpływających na poziom ubóstwa czy bezradności mieszkańców tego podobszaru.

Inną ważną kwestią obrazującą sytuację podobszaru rewitalizacji są problemy, które negatywnie odbijają się zarówno na poziomie edukacji jak i jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie. Na powyższym obszarze rewitalizacji, zachodzą zjawiska kryzysowe dotyczące dzieci i młodzieży, które często są zmuszone korzystać z pomocy społecznej w tym między innymi z dożywiania.

Kolejną ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest potencjał kapitału społecznego. Jednym z bardziej istotnych problemów tego podobszaru jest także niskie zaangażowanie społeczne mieszkańców i niechęć do podejmowania inicjatyw lokalnych. Zagadnieniem wpisującym się w charakterystykę lokalnej aktywności społecznej jest także niewielka liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność na tym podobszarze.

Działalność społeczna opiera się przede wszystkim na aktywnych liderach, którzy tak samo jak reszta społeczeństwa podlega negatywnym procesom demograficznym, w związku z czym brakuje nowych liderów i osób zaangażowanych w aktywną działalność i budowanie kapitału społecznego organizacji pozarządowych, w tym młodych aktywistów społecznych. Na obszarze rewitalizacji wyzwaniem jest pełne wykorzystanie potencjału płynącego z zasobów kapitału społecznego i aktywizacja społeczna jego mieszkańców. Ponadto na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji liczba zarejestrowanych organizacji działających dla mieszkańców tego podobszaru stanowi jedynie 3,45% organizacji sektora NGO działających na całym obszarze rewitalizacji, gdzie średnia organizacji przypadających na dany podobszar rewitalizacji na całym obszarze rewitalizacji to 12,5%.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom uczestnictwa w życiu publicznym. Z analizowanych danych wynika, że średnia frekwencja w wyborach samorządowych w Pyskowicach wyniosła 49,23%. Na terenie przedmiotowego podobszaru rewitalizacji zlokalizowany jest okręg wyborczy z niską frekwencją (39,45%), która nie sięgnęła średniej dla Miasta. Można zatem wnioskować, że poziom zaangażowania w życie publiczne jest w tym miejscu jednym z najmniejszych. Powyższe stanowi 12,50% problemów z frekwencją wyborczą na całym obszarze rewitalizacji.

Na powyższym podobszarze można zanotować m. innymi następujące problemy:

- duża liczba osób dotkniętych problemami i korzystających z pomocy społecznej w konsekwencji prowadzące do uzależnienia od pomocy społecznej,
- obecność osób uzależnionych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przekładające się na negatywne zjawiska panujące w społeczeństwie, w tym alkoholizm oraz powodujące wzrost przestępczości, w tym przestępstw przeciwko rodzinie,
- wysoki poziom zadłużenia mieszkańców i zaległości czynszowych na lokalach znajdujących się w zasobach Miasta,
- postępujące procesy starzenia społeczeństwa i brak integracji osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami,
- wzrost przestępczości i niski poziom bezpieczeństwa społeczeństwa,
- niskie kwalifikacje zawodowe,
- bezrobocie i związana z nim rozwinięta szara strefa,
- wyuczona i dziedziczna bierność i bezradność życiowa,
- tworzenie enklaw biedy (stygmatyzacja, regres zawodowy i społeczny),

- brak miejscowych form aktywności umożliwiających integrację lokalną, kreowanie lokalnych liderów i podniesienie poziomu kapitału społecznego,
- roszczeniowa postawa społeczności lokalnych,
- niski poziom zaangażowania w uczestnictwo w życiu publicznym oraz niski poziom edukacji i posiadanych kwalifikacji zamieszkujących podobszar rewitalizacji osób i ich postępujące wykluczenie społeczne,
- niski poziom zaangażowania kapitału społecznego.

Podobszar rewitalizowany zamieszkuje stosunkowo duża liczba osób dotkniętych problemami społecznymi i stale korzystających z pomocy społecznej. Ze względu na fakt, że wiele osób jest dotkniętych ubóstwem, niepełnosprawnością, długotrwale bezrobotnych oraz niezaradnych, występuje tu trwałe zagrożenia wykluczeniem społecznym. Na podobszarze rewitalizacji notuje się wysoki poziom przestępczości. Często zdarza się, że jest to przemoc w rodzinie. Niski poziom bezpieczeństwa mieszkańców tego podobszaru, jest w dużej mierze związany z problemem uzależnienia. Z tymi problemami często wiąże się problem bezrobocia oraz wysokiego zadłużenia mieszkańców tego podobszaru. Problem jest też ściśle związany z niezaradnością społeczną i postępującym zubożeniem społeczeństwa. U osób długotrwale bezrobotnych występuje niska motywacja do pracy. Poszerza się szara strefa powodując zjawisko tzw. dobrowolnego bezrobocia. Bezrobocie powoduje na podobszarze rewitalizowanym niską siłę nabywczą jego mieszkańców. Zubożenie mieszkańców powoduje postępujące wykluczenie osób niepełnosprawnych i starszych. W przypadku młodzieży, wzrasta liczba problemów wychowawczych, brakuje też zainteresowania ze strony rodzin, co przekłada się na poziom edukacji.

Na wyznaczonym podobszarze występują swoiste enklawy osób wykluczonych społecznie i zawodowo. Trudno wskazać jeden konkretny powód bezrobocia, jednak przeważa tzw. dziedziczenie bezradności i bezrobocia, często są to osoby od lat korzystające z pomocy OPS. Niejednokrotnie źródłem ich utrzymania jest pomoc społeczna. Są to osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych i poziomie wykształcenia. Innym powodem braku szukania zatrudnienia jest tzw. szara strefa, która jest bardzo popularna, gdyż trudno udowodnić osiągnięte dochody. Na tym podobszarze identyfikuje się również problem z bezrobociem długotrwałym wśród kobiet, charakteryzujące się brakiem chęci do podjęcia zatrudnienia, brakiem kwalifikacji, ale również brakiem chęci do zdobycia kwalifikacji. W konsekwencji problemy z obszaru bezrobocia, przekładają się na problem wykluczenia społecznego.

Całościowo wynika ono z ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności czy bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Sytuacja jest o tyle trudna że osoby mieszkające na tym terenie są w dużym stopniu wykluczone i napiętnowane miejscem zamieszkania. Warto nadmienić, że są to również osoby, które nie korzystają z pomocy OPS w Pyskowicach ze względu na posiadane dochody z pracy „na czarno”, bądź osoby, które uważają, że powinny radzić sobie same. Osoby te nie chcą aby wtrącać się w ich życie, nie rejestrują się w PUP, nie podejmują legalnej pracy, często nadużywają alkoholu. Takie osoby nie są uwzględniane w danych statystycznych dotyczących bezrobocia i pomocy społecznej, a mają również niekorzystny wpływ na sytuację na rewitalizowanym podobszarze. Sytuacja negatywnie odbija się również na poziomie edukacji oraz jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie, które często muszą korzystać między innymi z dożywiania. Jak już wskazano wcześniej w obszarze tym, nasilają się również inne patologie społeczne, w tym przestępstwa, przemoc w rodzinie i związane z nimi częste interwencje policji, a także rośnie poziom zadłużenia mieszkańców. Ponadto wszystko to przekłada się bezpośrednio na niechęć do uczestnictwa w życiu publicznym czy budowania kapitału społecznego i potęguje proces wyalienowania w społeczeństwie Miasta.

Ponadto w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę na występujące na podobszarze rewitalizacji problemy w zakresie niewystarczających kompetencji czy aktywności osób z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, niski poziom integracji społecznej oraz chęci współuczestnictwa i współdziałania na rzecz innych, a także opór mieszkańców w obszarze współbudowania społeczeństwa obywatelskiego. Ponadto w kontekście przeprowadzonej diagnozy, można zauważyć niekorzystny trend demograficzny, w którym mimo tego, że większość mieszkańców tego podobszaru znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzą trendy wzrostowe dla grupy poprodukcyjnej. Powyższe należy interpretować w powiązaniu z faktem, że występuje także zjawisko starzenia się społeczeństwa, przekładające się na pogłębiające się poczucie wykluczenia społecznego i cyfrowego, w związku z ograniczeniem funkcji poznawczych, dotyczące w szczególności grupę poprodukcyjną. Należy zwrócić uwagę, że osoby starsze to grupa charakteryzująca się licznymi problemami zdrowotnymi oraz często orzeczeniami o niepełnosprawności, są to także

często osoby samotne i wymagające wsparcia. Trudność stanowi także skuteczne dotarcie z pomocą do tych osób. Po pandemii COVID widoczne jest bowiem większe zamknięcie się seniorów we własnych mieszkaniach i mniejsza aktywność integracyjna i społeczna. Konieczne jest szukanie rozwiązań, które pozwolą z jednej strony aktywizować seniorów (zarówno społecznie jak i fizycznie, pomagając w utrzymaniu jak najlepszej kondycji), a z drugiej strony pozwolą na włączenie w proces integracji międzypokoleniowej, żeby jak najdłużej mogli pozostać samodzielnymi w miejscu zamieszkania. Ponadto z jednej strony zachodzi zjawisko małej aktywności społecznej młodzieży stanowiącej grupę przedprodukcyjną, a z drugiej brak jest perspektyw rozwoju dla ludzi młodych, takich jak w dużych miastach aglomeracji śląskiej, przekładające się na zagrożenie odpływem młodych ludzi do atrakcyjniejszych ze względów rozwojowych ośrodków miejskich. W tej sytuacji koniecznym jest podjęcie inicjatyw nastawionych na wsparcie różnych form rozwijających kompetencje społeczne, obywatelskie, świadomość i ekspresję kulturalną, przedsiębiorczość, umiejętności ogólne, wiedzę oraz zainteresowania dzieci i młodzieży, oraz inicjatywy w obszarze kształcenia przez całe życie, dla osób dorosłych, w tym służące aktywizacji w szczególności osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami. W obszarze edukacji identyfikuje się możliwość występowania barier rozwojowych i dyskryminacji ze względu na miejsce zamieszkania. Z tego powodu ważne są inicjatywy edukacyjne o charakterze lokalnym kierujące działania na osoby zamieszkujące podobszar rewitalizacji.

Ponadto nawet obserwując pozytywny trend osadniczy i dodatnie saldo migracji nie należy zapominać, o spadającym poziomie integracji społecznej mieszkańców. Korzystny trend osadniczy jest bezpośrednio związany z atrakcyjną lokalizacją na obrzeżach aglomeracji śląskiej, ale w tym wypadku należy mówić o konieczności integracji nowych członków społeczności, tak żeby zniwelować tendencję do traktowania nowego miejsca zamieszkania jedynie jako sypialni. Rosnący poziom wyalienowania społeczeństwa, zauważalna mała aktywność społeczna młodzieży jest spowodowana różnymi czynnikami, po części zmianami w postawach społeczeństwa spowodowanych epidemią COVID, po części poczuciem zagrożenia bezpieczeństwa wynikającym z konfliktu zbrojnego na Ukrainie i świadomości problemów przymusowych migrantów z tego kraju, ze względu, na fakt, że Miasto bezpośrednio doświadcza fali uchodźczej. Należy podkreślić, że sami migranci cierpią na zjawisko wyalienowania, doświadczają zagubienia i problemów w radzeniu sobie z doświadczeniem okrucieństwa, traumy wojennej i migracji. To wszystko przekłada się na

trudności integracyjne migrantów, dlatego tak ważne jest przeciwdziałanie skutkom migracji. Natomiast w przypadku lokalnej społeczności nie bez znaczenie jest także ogólna tendencja, zmiany charakteru społeczeństwa, w kierunku społeczeństwa masowego, wyalienowanego z życia społecznego poprzez przeniesienie kontaktów międzyludzkich w rzeczywistość wirtualną, tendencja do zanikania więzi rodzinnych czy sąsiedzkich. Przyczyny słabej integracji społeczności są wieloaspektowe i obejmują czynniki strukturalne (np. różnice kulturowe, ekonomiczne), procesy społeczne (np. brak zaufania, stereotypy, izolacja społeczna) oraz czynniki indywidualne (np. brak aktywności społecznej, konflikty interpersonalne). Osoby szczególnie narażone na słabą integrację społeczną to osoby starsze, osoby napływowe, migranci, osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym, a także osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i wykluczone. Z tego powodu konieczne jest wsparcie integracji i aktywizacji, w tym osób starszych oraz młodzieży i kreowanie działań angażujących międzypokoleniowo członków całych rodzin. Koniecznym jest także kształtowanie świadomości obywatelskiej i podjęcie działań dotyczących zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w celu wzmocnienia integracji i poczucia tożsamości na przedmiotowym podobszarze oraz wsparcie społeczeństwa obywatelskiego i potencjału organizacji społecznych, poprzez podniesienie umiejętności społecznych oraz zacieśnianie współpracy partnerskiej. Inicjatywy podejmowane przez organizacje pozarządowe mogą wzbogacić ten podobszar, polepszyć jego kondycję i aktywizować mieszkańców.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych danych dla podobszaru rewitalizacji OR 12.

Tabela 77 Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 12

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE I ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 12		Komentarz
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		
Liczba ludności podobszaru rewitalizacji	22,06% dla całego Obszaru Rewitalizacji	6,15% dla całego Miasta	Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca sfery społecznej została potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej w formie wywiadów eksperckich z pracownikami społecznymi, animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Miejskiego za współpracę z organizacjami pozarządowymi, a także z przedstawicielami społeczeństwa
Problem bezrobocia na podobszarze rewitalizacji	20,55% dla całego Obszaru Rewitalizacji	14,29% dla całego Miasta	
Problem ubóstwa na podobszarze rewitalizacji	22,05% dla całego Obszaru Rewitalizacji	14,00% dla całego Miasta	
Poziom bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na podobszarze rewitalizacji	15,83% dla całego Obszaru Rewitalizacji	14,07% dla całego Miasta	

Problem niepełnosprawności na podobszarze rewitalizacji	26,51% dla całego Obszaru Rewitalizacji	14,97% dla całego Miasta
Problem nadużywania alkoholu na podobszarze rewitalizacji	17,39% dla całego Obszaru Rewitalizacji	10,53% dla całego Miasta
Problem przestępczości na podobszarze rewitalizacji	22,00 % dla całego Obszaru Rewitalizacji	14,00% dla całego Miasta
Problem poziomu zadłużenia na podobszarze rewitalizacji	14,77% dla całego Obszaru Rewitalizacji	13,75% dla całego Miasta
Poziom potencjału kapitału społecznego	3,45% dla całego Obszaru Rewitalizacji	3,23% dla całego Miasta
Problem uczestnictwa w życiu publicznym	12,50% dla całego Obszaru Rewitalizacji	10,00% dla całego Miasta

Źródło: opracowanie własne

Sfera pozaspółeczna (gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna)

Powierzchnia przedmiotowego podobszaru rewitalizacji wynosi 3 ha, co stanowi 1,12% powierzchni całego obszaru rewitalizacji.

W ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej można stwierdzić, że kondycję w sferze gospodarczej realnie ocenić jest niezwykle trudno. Nie ma wielu ogólnodostępnych danych, a te które są dostępne (w szczególności dotyczące zarejestrowania działalności, zawieszenia działalności czy wykreślenia z rejestru) nie do końca oddają realia rzeczywistości gospodarczej, w tym wskazania rzeczywistego obszaru na którym prowadzona jest działalność gospodarcza. Ponadto często te dane, są odzwierciedleniem sezonowości działań określonych branż czy prób optymalizacji podatkowej. Jednakże w ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej w oparciu o dostępne dane, można stwierdzić, że podmioty gospodarcze na tym podobszarze wykazują się małą aktywnością jeżeli chodzi o prowadzenie działalności gospodarczej. W oparciu o dane wg. CEIDG na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji zarejestrowanych jest jedynie 10,15% podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na całym obszarze rewitalizacji, gdzie średnia w oparciu o dane CEIDG, przypadających na dany podobszar rewitalizacji na całym obszarze rewitalizacji to 12,5%. W tej sytuacji należy ocenić, że rzeczywista prowadzona na tym podobszarze rewitalizacji działalności gospodarcza przez osoby fizyczne, w tym oparta o samozatrudnienie, nie jest duża.

W ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej zauważalna jest niedostateczna aktywność przedsiębiorcza mieszkańców tego podobszaru rewitalizacji. Sytuacja po części wynika z braku systemu zachęt czy znaczącego wsparcia subwencyjnego i merytorycznego dla małych

i średnich przedsiębiorstw, wysokich kosztów prowadzenia działalności, niestabilności przepisów prawa, które dotyczą przedsiębiorców, oraz odpowiedniej wiedzy i kwalifikacji do prowadzenia działalności gospodarczej. Brak jest także odpowiedniego forum współpracy i warunków do lokalnej kooperacji. Ponadto wysoki próg bariery finansowej związanej z kosztami działalności jest szczególnie znaczący dla osób podejmujących działalność gospodarczą, czy dla osób będących na początkowym etapie rozwijania działalności. Jest to odbiciem ogólnie zachodzących trendów, które stanowią istotną barierę w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Ponadto na problemy w sferze gospodarczej istotnie przekłada się niski poziom edukacji i posiadanych kwalifikacji zamieszkujących podobszar rewitalizacji osób i ich postępujące wykluczenie społeczne. Na podobszarze rewitalizacji brak jest działań podnoszących kwalifikację i aktywizujących zawodowo, które powinny przede wszystkim powinny być skierowane do osób wykluczonych społecznie i narażonych na takie wykluczenie. Ponadto w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę na ograniczony dostęp do kapitału, brak edukacji przedsiębiorczej, obciążenia administracyjne, ryzyko finansowe, brak dostępu do rynków, trudności w uzyskaniu wsparcia finansowego. Są to w szczególności bariery dla potencjalnych młodych przedsiębiorców, dla osób z niskim kapitałem początkowym, kobiety i osób z mniejszym doświadczeniem biznesowym, a także dla innych mieszkańców podobszaru, dla których, podjęcie działalności gospodarczej, w szczególności w formie samozatrudnienia, mogłoby stanowić formę aktywizacji i przeciwdziałania wykluczeniu.

Na problemy w sferze gospodarczej istotnie przekładają się problemy zaobserwowane w sferze społecznej. Zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle spowodowały brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców tego podobszaru z nowymi wymaganiami rynku pracy oraz doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą o takich kwalifikacjach. W tej sytuacji w celu ożywienia sfery gospodarczej w związku z faktem, że duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia innej pracy, konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców

przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet znalezienia miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów, spadku siły nabywczej społeczności zamieszkującej ten podobszar i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wykształcenia, kompetencji i kwalifikacji. Brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia, a spadek siły nabywczej mieszkańców w dłuższej perspektywie czasu może znacznie pogorszyć sytuację branży usługowej, a w konsekwencji prowadzić do stagnacji lub zapaści w sferze gospodarczej na podobszarze rewitalizacji. Na podobszarze rewitalizacji brak jest działań podnoszących kwalifikację i aktywizujących zawodowo, które przede wszystkim powinny być skierowane do osób wykluczonych społecznie i narażonych na takie wykluczenie, w związku z tym konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej. Zauważalne na tym podobszarze niskie kompetencje zawodowe i przedsiębiorcze mieszkańców obejmują zarówno czynniki strukturalne (procesy transformacyjne), społeczne (bezrobocie, marginalizacja społeczna), jak i osobiste (brak motywacji do samoaktywizacji). Osoby szczególnie dotknięte problemem niskich kompetencji to osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym lub wykluczone, czyli takie które najczęściej nie wierzą w możliwość zmiany na lepsze. Potrzebują zatem wsparcia z zewnątrz, które pomoże im zaplanować i zrealizować możliwe do wykonania kroki, np. podniesienie kwalifikacji, podjęcie samozatrudnienia czy też znalezienie pracy. Ponadto patrząc na mocno starzejące się społeczeństwo oraz zagrożenie odpływem ludzi młodych, konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej tego podobszaru.

W ramach pogłębionej analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej zauważalny jest fakt rozległych problemów w tej sferze na podobszarze rewitalizowanym. Problemy dotyczą zarówno infrastruktury technicznej i społecznej jak i przestrzeni publicznej. W związku z zachodzącym procesem starzenia się społeczeństwa, a także wykluczenia osób z terenów zdegradowanych, czy zmian na rynku pracy, oraz stanu zdrowia mieszkańców, konieczne są działania zapewniające włączenie społeczne. Ponadto ze względu na narastające zjawisko zwiększającego się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ilości mieszkańców, niską mobilnością osób zamieszkujących tereny zdegradowane, w tym osób starszych i niepełnosprawnych, ograniczone środki budżetowe oraz niewykorzystany potencjał organizacji pozarządowych, a także braki w infrastrukturze, w której prowadzona byłaby

aktywizacja społeczna czy zawodowa, oraz wspierana byłaby spójność społeczna i działania zapewniające włączenie społeczne, działania interwencyjne są konieczne, a zdiagnozowane zjawiska kryzysowe są zauważalne i realnie ograniczają możliwość niwelacji dysfunkcji społecznych.

Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do funkcjonującego systemu ciepłowniczego obejmują właściwie cały podobszar rewitalizacji. Tam gdzie funkcjonuje sieć ciepłownicza, jest jeszcze wiele obiektów, w tym wielorodzinnych, w których jeżeli chodzi o rodzaj stosowanego ogrzewania, zastosowano indywidualne źródła ciepła (osobne dla każdego z mieszkań) co nie jest rozwiązaniem przyjaznym środowisku. W większości indywidualne źródła ciepła oparte są o występowanie w całości lub częściowo w tych budynkach, indywidualnych kotłów opalanych węglem. Brak podłączenia do sieci ciepłowniczej lub zastosowania niskoemisyjnych, nowoczesnych źródeł ciepła powoduje zwiększoną emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Dodatkowo większość istniejącej sieci ciepłowniczej, jest już mocno wyeksploatowana ze względu na wiek. Na podobszarze występują także obszary na których, dochodzi do awarii istniejącej infrastruktury sieciowej.

W odczuciach interesariuszy na podobszarze występują miejsca, na których dochodzi do ciągłych aktów wandalizmu, dewastacji mienia publicznego, występują także obszarowe problemy z bezpieczeństwem publicznym, w tym tam gdzie występuje zagęszczenie budynków wielorodzinnych i mieszkań socjalnych lub przy publicznych terenach zielonych. Często występuje zaśmiecanie terenów wspólnych, w tym wyrzucanie odpadów poza wyznaczone miejsca, prowadzące do degradacji estetyki terenów mieszkaniowych i zwiększenie kosztów utrzymania czystości. W miejscach publicznych, zwłaszcza w rejonie zamieszkania, zauważalne jest spożywanie alkoholu, co generuje uciążliwości dla mieszkańców, sprzyja zakłócaniu porządku i prowadzi do agresywnych zachowań. Ponadto notuje się incydenty związane z przemocą fizyczną, takie jak bójki czy pobicia, obniżające poczucie bezpieczeństwa i wymagające wzmożonej obecności służb porządkowych.

W związku z brakiem zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych w sferze technicznej dla tego podobszaru rewitalizacji odstąpiono od pogłębionej analizy na tym podobszarze. Jednakże należy zwrócić uwagę, że w opiniach interesariuszy, ważne jest odpowiednie dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb oraz zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Konieczna jest interwencja pod względem konieczności zastosowania rozwiązań technicznych w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W ramach pogłębionej analizy sfery środowiskowej czynnikiem decydującym o problemach środowiskowych dla podobszaru rewitalizacji, są obszary związane z ochroną klimatu i jakością powietrza, zagrożeniem hałasem oraz gospodarką odpadami, w tym w szczególności związane z jakością powietrza ze względu na emisję gazów i pyłów oraz związane z gospodarką odpadami (niebezpieczne odpady azbestowe zlokalizowane na przedmiotowym podobszarze). Całe Miasto Pyskowice, w tym także przedmiotowy podobszar rewitalizacji, należy do tak zwanej strefy śląskiej, charakteryzującej się przede wszystkim przekraczaniem normami pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu. Ponadto obszar całego Miasta zaliczany jest do Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza. W pewnym stopniu źródłami zanieczyszczeń powietrza są źródła liniowe w postaci ciągów komunikacyjnych. Emisja komunikacyjna, wynikająca z ruchu pojazdów drogami przebiegającymi przez podobszar rewitalizacji, kształtuje stan jakości powietrza, a najwyższe stężenia zanieczyszczeń w tym wypadku skupione są wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych podobszaru, z największym natężeniem ruchu pojazdów. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji, głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych. Ważnym problemem w tej sferze jest zanieczyszczenie powietrza. Dużym problemem ekologicznym, ekonomicznym i społecznym (także w odczuciu interesariuszy) są spaliny pochodzące ze źródeł niskiej emisji. Istotną rolę odgrywają tutaj źródła emisji niskiej, związanej z eksploatacją w okresie zimowym palenisk węglowych z kotłowni wbudowanych przede wszystkim w domach mieszkalnych (palenisk domowych). Duża część mieszkańców korzysta z indywidualnych źródeł energii, co wpływa na znaczny udział emisji niskiej w ogóle zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Niestety w systemach indywidualnego ogrzewania dominują urządzenia o przestarzałej konstrukcji, których sprawność często nie przekracza 65%. Z przyczyn ekonomicznych rzadko korzysta się z gazu do celów grzewczych. Większość budynków korzysta z domowych kotłowni węglowych opalanych najczęściej węglem. Zanieczyszczenia emitowane są kominami o wysokości do około 10 m (tzw. niska emisja), co powoduje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń po najbliższej okolicy. Na przedmiotowym podobszarze koniecznym jest zastosowanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną, a także ekologicznych źródeł ciepła, wytwarzania bioenergii oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii. Realizacja takich działań pozwoli na zmniejszenie energochłonności, a zastosowanie odnawialnych źródeł energii będzie mieć

wpływ na poprawę jakości życia oraz ochronę zdrowia mieszkańców tego podobszaru. Pozwoli to zapobiec narastającemu zanieczyszczeniu środowiska i pozytywnie wpłynie na zmiany klimatyczne. Z uwagi na zachodzące zmiany klimatu, mieszkańcom coraz częściej doskwierają długotrwałe okresy wysokich temperatur i suszy, ale także deszcze nawalne i powodzie błyskawiczne. W związku z tym koniecznym jest także przeciwdziałanie i adaptacja do przedmiotowych zmian klimatycznych, w tym poprzez ograniczenie potencjalnych skutków upałów i suszy czy deszczów nawalnych oraz racjonalne gospodarowanie wodą, a także wspomniane już wyżej wsparcie zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii i podnoszenie efektywności energetycznej na powyższym obszarze, w celu redukcji emisji gazów cieplarnianych i dywersyfikacji źródeł wytwarzania energii. Jest to ważne tym bardziej, że niedostateczna jest świadomość ekologiczna i klimatyczna mieszkańców, tego podobszaru, równoznaczna z koniecznością podjęcia całościowych działań z zakresu zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii, ochrony powietrza i przeciwdziałania smogowi oraz przeciwdziałania zachodzącym zmianom klimatycznym. Z tego wynika konieczność prowadzenia działań adaptacyjnych do zmian klimatu w celu poprawy warunków i jakości życia mieszkańców tego podobszaru. Usuwanie i przeciwdziałanie zagrożeniom związanym ze zmianami klimatycznymi wpłynie pozytywnie na zdrowie i długość życia mieszkańców podobszaru co jest szczególnie ważne w kontekście starzejącego się społeczeństwa. Tym samym będzie także pośrednio ograniczać zjawisko wykluczenia społecznego na tym podobszarze i związanego z nim ubóstwa, ponieważ zwiększenie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego ma celu m.in. ochronę przed pogłębianiem ubóstwa energetycznego wśród odbiorców końcowych na tym podobszarze. Wykorzystanie energii słonecznej, która jako zasób nie ma ceny (jest „darmowa”) przy niewielkich kosztach eksploatacji urządzeń skutkuje oszczędnościami finansowymi w porównaniu z dotychczas istniejącym pełnym pokryciem potrzeb z konwencjonalnych źródeł energii. Ponadto zmniejszenie zapotrzebowania na energię wytwarzaną z tradycyjnego źródła, generującą zanieczyszczenie powietrza, oraz ograniczenia emisji zanieczyszczeń będzie prowadziło do łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do zmian klimatu, przez ograniczenie niekorzystnych skutków obecnych i oczekiwanych przyszłych warunków klimatycznych wywieranych na daną działalność lub na ludzi, przyrodę czy aktywa, poprzez ograniczenie gazów cieplarnianych dzięki zastosowaniu Odnawialnych Źródeł Energii. Drugim kluczowym zjawiskiem negatywnie oddziałującym na mieszkańców podobszaru

rewitalizacji jest hałas, a przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Wyzwaniem jest ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego do środowiska, szczególnie na obszarach wrażliwych (terenach zamieszkałych). Sytuacja w tym zakresie na podobszarze rewitalizacji nie poprawia się. Wynika to ze wzrostu liczby samochodów poruszających się po drogach zlokalizowanych w granicach podobszaru rewitalizacji, generujących najbardziej uciążliwy i odczuwalny dla mieszkańców hałas drogowy. Przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska jest prowadzony przez Inspektorat Ochrony Środowiska. Badania prowadzone przez Inspektorat zazwyczaj obejmują okolice dróg o dużym natężeniu ruchu, okolice linii kolejowych oraz lotnisk. Jednakże na terenie Miasta Pyskowice nie wykonywano w ostatnich latach badania poziomu hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Podobnie odnosząc się do danych na temat zanieczyszczenia powietrza, brak szczegółowych danych wynika z kilku czynników. Po pierwsze, monitoring emisji jest zazwyczaj prowadzony i skupiony na obszarach dużych miast do których Miasto Pyskowice nie należy. Większość systemów monitoringu emisji zanieczyszczeń skupia się na dużych skupiskach ludzkich i przy dużej gęstości zaludnienia ze względu na fakt, że w takich warunkach problem zanieczyszczenia powietrza jest bardziej widoczny i stanowi zjawisko powierzchniowe. Natomiast rozpatrywane w tym przypadku indywidualne źródła zanieczyszczeń są zwykle rozproszone i trudniejsze do objęcia pomiarami. Dodatkowo, brak ujednoczonych metod pomiarowych i raportowania prowadzi do braku danych w tym zakresie. W rozpatrywanym przypadku to przede wszystkim indywidualne piece domowe spalające węgiel lub drewno, czy ruch pojazdów, które są zdecydowanie mniej skoncentrowane niż w skupiskach obszarowych dużych miastach i dla których nie prowadzi się pomiarów zanieczyszczenia, a tym samym nie prowadzi się agregacji danych na ten temat.

Ponadto inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest przeprowadzona metodą spisu z natury wskazała, że na przedmiotowym obszarze rewitalizacji znajdują się odpady, głównie w postaci płyt falistych oraz płaskich cementowo-azbestowych występujących na pokryciach dachowych, elewacjach budynków mieszkalnych oraz innych budynków i budowli. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji znajduje się około 20,47% wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na obszarze całego obszaru rewitalizacji.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych

danych i informacji dla podobszaru rewitalizacji OR 12.

Tabela 78 Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspołeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 12

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE I ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 12		Komentarz
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		
Powierzchnia podobszaru rewitalizacji	1,12% dla całego Obszaru Rewitalizacji	0,10% dla całego Miasta	Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca: sfery pozaspołecznej została potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej w formie badania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, a także w formie wywiadów z zarządcami na temat stanu zasobów mieszkaniowych i braków rozwiązań funkcjonalnych
ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na podobszarze rewitalizacji	10,15% dla całego Obszaru Rewitalizacji	5,89% dla całego Miasta	
Ilość odpadów azbestowych na podobszarze rewitalizacji	20,47% dla całego Obszaru Rewitalizacji	6,73% dla całego Miasta	

Źródło: Opracowanie własne

Potrzeby w zakresie społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym podobszaru rewitalizacji

Przeprowadzona analiza pozwala na wskazanie kluczowych dziedzin problemowych, które zostały określone po przebadaniu zachodzących zjawisk kryzysowych na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji. Kluczowe problemy zidentyfikowane w ramach przeprowadzonej diagnozy to:

- postępująca marginalizacja i wykluczenie społeczne, w tym zachodzące procesy starzenia społeczeństwa, a także jego wyalienowania, braku integracji i tożsamości,
- niski poziom edukacyjny oraz niski poziom aktywności społecznej i zawodowej, a także wykorzystania kapitału społecznego,
- niewykorzystany potencjał gospodarczy i inwestycyjny,
- wymagająca interwencji infrastruktura techniczna,
- znaczące braki w infrastrukturze społecznej,
- obszary o dysfunkcjach przestrzennych i niskich walorach estetycznych,
- problemy środowiskowe związane z emisją pyłów i zanieczyszczeń oraz zagrożeniami klimatycznymi, generowaniem hałasu i powstałymi odpadami, negatywnie wpływające na ochronę środowiska naturalnego, w tym dziedzictwa przyrodniczego.

Identyfikacja specyficznych uwarunkowań oraz lokalnych potencjałów podobszaru rewitalizacji

Należy stwierdzić, że analizowany obszar rewitalizacji wyróżnia się następującymi cechami:

- spadek liczby osób korzystających z świadczeń z pomocy społecznej,
- dodatnie saldo migracji jako pozytywny trend migracyjny,
- średnia gęstość zaludnienia oraz zasoby wolnych przestrzeni publicznych, które są słabo zagospodarowane i mogą być wykorzystane do wzmocnienia funkcji społecznych,
- struktura ludności z przewagą kobiet nad mężczyznami, którą należy postrzegać w połączeniu z faktem, że większość osób pracujących stanowią także kobiety, a bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn,
- większość mieszkańców znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzi trend malejący dla grupy przedprodukcyjnej i trend wzrastający dla grupy poprodukcyjnej,
- większość pracujących pracuje w sektorze przemysłu i budownictwa ale w niedługim czasie może dojść do zrównania zatrudnienia w powyższym sektorze i w sektorze usługowym,
- przebiegająca w pobliżu rozwinięta infrastruktura dróg krajowych, bliskość międzynarodowego portu lotniczego i miast konurbacji górnośląskiej, zwiększająca się atrakcyjność inwestycyjna,
- wymagająca rozwoju sfera przestrzenno-funkcjonalna.

6.7 Podobszar rewitalizacji OR 13

Wyznaczony podobszar rewitalizacji OR 13, zajmuje powierzchnię 12 ha (0,39% powierzchni ogółem Gminy), obejmując obszar wyznaczony od północy ulicami Jana III Sobieskiego, Wyzwolenia, Jaśkowiecką, od wschodu terenami pod zabudowę, od południa ul. Wojska Polskiego, od zachodu ulicami Lompy i Stefana Batorego.

Sfera społeczna

Wyznaczony podobszar rewitalizacji jest zamieszkały przez 465 mieszkańców co stanowi 10,17% mieszkańców całego obszaru rewitalizacji. Zebrane dane dotyczące zjawisk kryzysowych zdiagnozowanych dla tego obszaru w relacji do zjawisk kryzysowych występujących na obszarze całego Miasta wskazują, że podobszar rewitalizacji cechuje się występowaniem problemów społecznych.

Na pogłębioną analizę sfery społecznej na tym podobszarze składa się przede wszystkim analiza problemu niekorzystnych zmian demograficznych, ubóstwa, bezradności, wykluczenia społecznego w wyniku niepełnosprawności, nadużywania alkoholu, wysokiego zadłużenia, przestępczości i bezpieczeństwa mieszkańców oraz bezrobocia.

Przedmiotowy podobszar rewitalizacji, podobnie jak reszta Miasta, charakteryzuje się starzejącym się społeczeństwem - średni wiek mieszkańców wynosi ponad 45 lat, co spowodowane jest tym, że około 1/3 społeczeństwa jest w wieku 60+. Co więcej, do 2050 r. prognozowane jest kontynuowanie istniejącej tendencji i dalszy wzrost liczby osób 60+. Wraz z wiekiem obniża się samodzielność tej grupy, ponadto osoby te stanowią największy odsetek wśród osób z niepełnosprawnościami. Obniżenie się samodzielności, generuje potrzebę wsparcia ze stron osób trzecich, jednakże na wyznaczonych podobszarach występuje problem wyalienowania osób starszych i singularyzacji starości, co powoduje zwiększenie ryzyka wykluczenia społecznego. Ponadto problemy te częściej dotyczą kobiet ze względu na zjawisko feminizacji starości. Prognozy do 2050 r. wskazują także na nasilanie się tego trendu. Ponadto seniorzy wykazują większą potrzebę bezpieczeństwa oraz mniejsze zdolności adaptacyjne i poznawcze, co wskazuje na potrzebę podjęcia działań, które będą wspierać ich integrację i aktywność obywatelską na podobszarach rewitalizacji.

Na przedmiotowym obszarze występuje problem bezrobocia, w związku z faktem, że 8,22% osób dotkniętych bezrobociem na całym obszarze rewitalizacji, zamieszkuje ten podobszar rewitalizacji. Jako główne przyczyny bezrobocia na przedmiotowym podobszarze podobnie jak i na pozostałych podobszarach rewitalizacji, należy uznać zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle związane m.in. z zakończeniem działalności przemysłu ciężkiego i wydobywczego oddziałującego na ten podobszar. Brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców z nowymi wymaganiami rynku pracy, a także postępująca mechanizacja i automatyzacja w przemyśle i usługach, doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą. Słabo rozwinięty sektor zaawansowanych usług i brak inwestycji w nowe gałęzie przemysłu utrudniają znalezienie pracy osobom zwalnianym z tradycyjnego przemysłu. Ponadto wysokie koszty pracy, w tym obciążenia podatkowe i składki ZUS, stanowią barierę dla pracodawców, zwłaszcza w sektorach o niższej rentowności, co przekłada się na mniejsze zapotrzebowanie na pracowników. Ponadto duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia pracy w innych

sektorach lub w istniejących zakładach pracy. Konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Na tym podobszarze występuje także ukryte bezrobocie i praca w szarej strefie, a specyficzny rynek pracy, charakteryzuje się znaczną sezonowością oraz mniejszą liczbą miejsc pracy w porównaniu z dużymi miastami i większym uzależnieniem od sektora nieskomplikowanych usług i produktów. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na fakt, że bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn. Koniecznym więc jest także prowadzenie działań zmierzających do poprawy sytuacji kobiet, które w większości sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi oraz działania mające na celu budowanie świadomości środowiskowej w kontekście zdiagnozowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami. To właśnie często niepełnosprawność lub konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy konieczność sprawowania opieki nad dziećmi przekłada się na problem bezrobocia czy ograniczonego poszukiwania pracy. Do osób szczególnie dotkniętych problemem bezrobocia rejestrowanego i ukrytego należą także młodzi ludzie, osoby starsze oraz osoby, których kwalifikacje nie odpowiadają aktualnym wymaganiom rynku pracy.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji 8,66 % osób dotkniętych problemem z ubóstwem zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczyny ubóstwa na przedmiotowym podobszarze, podobnie jak na pozostałych podobszarach wynikają z kombinacji wielu czynników, w tym zmian strukturalnych, a także procesów transformacji i restrukturyzacji w przemyśle. Zmiany strukturalne doprowadziły do utraty miejsc pracy i bezrobocia. Z kolei niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet znalezienia miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wykształcenia, kompetencji i kwalifikacji. Ponadto brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia. To z kolei generuje brak wystarczających środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak żywność, schronienie, opieka zdrowotna czy edukacja i jest kluczowym nośnikiem ubóstwa. Ponadto w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego zauważalne jest ubóstwo energetyczne wśród mieszkańców, które szczególnie dotyka osoby mniej zamożne, w tym starsze, rodziny

wielodzietne oraz rodziców samotnie wychowujących dzieci, gdzie w większości są to kobiety, które często sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi. To właśnie niepełnosprawność oraz długotrwała choroba powodująca konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy też konieczność sprawowania opieki nad dziećmi, w dużym stopniu przekłada się na problem braku środków finansowych i ubóstwa. Ubóstwo, które dotyka w większym stopniu kobiet (feminizacja biedy), może sprawić, że nie będzie ich stać na poniesienie kosztów energii, tym bardziej, że w gospodarstwach prowadzonych samodzielnie przez kobiety, częściej kupuje się opał w mniejszych ilościach (zamiast „hurtowo”), co znacząco podnosi koszty. Do osób szczególnie dotkniętych problemem ubóstwa należą także osoby o niskich dochodach, bezrobotni, rodziny wielodzietne, osoby starsze, osoby z ograniczoną zdolnością do pracy. W tym ujęciu bezrobocie, niskie zarobki, braki edukacyjne czy kwestie zdrowotne i społeczne to istotne składowe ubóstwa. Czynniki te często nakładają się na siebie, tworząc błędne koło ubóstwa, z którego trudno się wyrwać, prowadząc do marginalizacji i potęgując poczucie braku wpływu na własne życie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 5,00% osób dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Bezradność jest ściśle powiązana ze zjawiskiem ubóstwa, które prowadzi do występowania konfliktów wewnątrzrodzinnych, które skutkują problemami wychowawczymi. Brak stabilizacji finansowej burzy relacje pomiędzy pokoleniami. Rodzice, nie mogąc sprostać oczekiwaniom konsumpcyjnym dzieci, doświadczając poczucia winy i bezradności. Z kolei w dzieciach bezskuteczność i bezradność rodziców budzi poczucie żalu. Najpoważniejszą konsekwencją dla najmłodszych członków rodziny jest zachwianie lub nawet utrata poczucia bezpieczeństwa oraz coraz większe wyalienowanie i problemy wychowawcze.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 13,25% osób dotkniętych problemem niepełnosprawności zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami niepełnosprawności są między innymi czynniki genetyczne, choroby przewlekłe czy wypadki. Ponadto także osoby starsze to grupa często charakteryzująca się orzeczeniem o niepełnosprawności. Problemem niepełnosprawności dotknięte są osoby z różnymi

rodzajami niepełnosprawności, w tym fizycznej, intelektualnej, sensorycznej, a problemem niepełnosprawności są też obciążone ich rodziny i opiekunowie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 13,04% osób dotkniętych problemem alkoholizmu zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami alkoholizmu są czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne, w tym ubóstwo, presja społeczna, bezrobocie, brak perspektyw życiowych, stres czy problematyka zdrowia psychicznego. Często są to osoby w wieku produkcyjnym, bezrobotni, osoby doświadczające trudności życiowych i narażone na wykluczenie społeczne. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu oraz powoduje zachowania przemocowe.

Ponadto jak już wspomniano powyżej jednym z problemów społecznych, który wpływa negatywnie na sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom przestępczości i związanego z tym bezpieczeństwa publicznego. Można wskazać, że 23% wszystkich popełnionych przestępstw i wykroczeń na całym obszarze rewitalizacji, miało miejsce właśnie na tym podobszarze rewitalizacji. Przyczyny tego problemu są wielowymiarowe i obejmują czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne. Mogą nimi być m.in. brak perspektyw zawodowych, marginalizacja społeczna, nadużywanie alkoholu, brak kontroli rodzicielskiej. Grupa szczególnie podatna na chuligaństwo, wandalizm i przestępczość obejmuje często młodych ludzi z niskim statusem społeczno-ekonomicznym, o ograniczonym dostępie do usług społecznych, edukacji i kultury. Ważne jest także bezpieczeństwo osób starszych, które coraz częściej padają ofiarami przestępstw, w tym przede wszystkim oszustw i kradzieży. Ponadto jako przyczyny przemocy można wymienić patologie rodzinne, brak świadomości na temat przemocy, trudności finansowe, niedostateczny poziom empatii. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które powoduje zachowania przemocowe, a także wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu. Do osób szczególnie narażonych na przemoc należą ofiary, w tym kobiety, dzieci i osoby starsze.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest rosnący poziom zadłużenia jego mieszkańców. Poziom zadłużenia na tym podobszarze stanowi 9,80% zadłużenia dla całego obszaru rewitalizacji. Na sytuację kryzysową w tej sferze wskazuje zauważalny poziom zadłużenia. Taka sytuacja prowadzi do zwiększającego się zagrożenia utraty zajmowanego lokum, które może prowadzić w efekcie do kryzysowego zjawiska bezdomności wśród mieszkańców tego podobszaru. Ponadto zadłużenie z tytułu

niezapłaconych czynszów jest jednym z istotnych problemów wpływających na poziom ubóstwa czy bezradności mieszkańców tego podobszaru.

Inną ważną kwestią obrazującą sytuację podobszaru rewitalizacji są problemy, które negatywnie odbijają się zarówno na poziomie edukacji jak i jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie. Na powyższym obszarze rewitalizacji, zachodzą zjawiska kryzysowe dotyczące dzieci i młodzieży, które często są zmuszone korzystać z pomocy społecznej w tym między innymi z dożywiania.

Kolejną ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest potencjał kapitału społecznego. Jednym z bardziej istotnych problemów tego podobszaru jest także niskie zaangażowanie społeczne mieszkańców i niechęć do podejmowania inicjatyw lokalnych. Zagadnieniem wpisującym się w charakterystykę lokalnej aktywności społecznej jest także niewielka liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność na tym podobszarze. Działalność społeczna opiera się przede wszystkim na aktywnych liderach, którzy tak samo jak reszta społeczeństwa podlega negatywnym procesom demograficznym, w związku z czym brakuje nowych liderów i osób zaangażowanych w aktywną działalność i budowanie kapitału społecznego organizacji pozarządowych, w tym młodych aktywistów społecznych. Na obszarze rewitalizacji wyzwaniem jest pełne wykorzystanie potencjału płynącego z zasobów kapitału społecznego i aktywizacja społeczna jego mieszkańców. Ponadto na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji liczba zarejestrowanych organizacji działających dla mieszkańców tego podobszaru stanowi jedynie 10,34% organizacji sektora NGO działających na całym obszarze rewitalizacji, gdzie średnia organizacji przypadających na dany podobszar rewitalizacji na całym obszarze rewitalizacji to 12,5%.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom uczestnictwa w życiu publicznym. Z analizowanych danych wynika, że średnia frekwencja w wyborach samorządowych w Pyskowicach wyniosła 49,23%. Na terenie przedmiotowego podobszaru rewitalizacji zlokalizowany jest okręg wyborczy z niską frekwencją (47,67%), która nie sięgnęła średniej dla Miasta. Można zatem wnioskować, że poziom zaangażowania w życie publiczne jest w tym miejscu jednym z najmniejszych. Powyższe stanowi 12,50% problemów z frekwencją wyborczą na całym obszarze rewitalizacji.

Na powyższym podobszarze można zanotować m. innymi następujące problemy:

- duża liczba osób dotkniętych problemami i korzystających z pomocy społecznej w konsekwencji prowadzące do uzależnienia od pomocy społecznej,

- obecność osób uzależnionych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przekładające się na negatywne zjawiska panujące w społeczeństwie, w tym alkoholizm oraz powodujące wzrost przestępczości, w tym przestępstw przeciwko rodzinie,
- wysoki poziom zadłużenia mieszkańców i zaległości czynszowych na lokalach znajdujących się w zasobach Miasta,
- postępujące procesy starzenia społeczeństwa i brak integracji osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami,
- wzrost przestępczości i niski poziom bezpieczeństwa społeczeństwa,
- niskie kwalifikacje zawodowe,
- bezrobocie i związana z nim rozwinięta szara strefa,
- wyuczona i dziedziczna bierność i bezradność życiowa,
- tworzenie enklaw biedy (stygmatyzacja, regres zawodowy i społeczny),
- brak miejscowych form aktywności umożliwiających integrację lokalną, kreowanie lokalnych liderów i podniesienie poziomu kapitału społecznego,
- roszczeniowa postawa społeczności lokalnych,
- niski poziom zaangażowania w uczestnictwo w życiu publicznym ~~oraz kulturalnym~~, a także niski poziom edukacji i posiadanych kwalifikacji zamieszkujących podobszar rewitalizacji osób i ich postępujące wykluczenie społeczne,
- niski poziom zaangażowania kapitału społecznego.

Podobszar rewitalizowany zamieszkuje stosunkowo duża liczba osób dotkniętych problemami społecznymi i stale korzystających z pomocy społecznej. Ze względu na fakt, że wiele osób jest dotkniętych ubóstwem, niepełnosprawnością, długotrwale bezrobotnych oraz niezaradnych, występuje tu trwałe zagrożenia wykluczeniem społecznym. Na podobszarze rewitalizacji notuje się wysoki poziom przestępczości. Często zdarza się, że jest to przemoc w rodzinie. Niski poziom bezpieczeństwa mieszkańców tego podobszaru, jest w dużej mierze związany z problemem uzależnienia. Z tymi problemami często wiąże się problem bezrobocia oraz wysokiego zadłużenia mieszkańców tego podobszaru. Problem jest też ściśle związany z niezaradnością społeczną i postępującym zubożeniem społeczeństwa. U osób długotrwale bezrobotnych występuje niska motywacja do pracy. Poszerza się szara strefa powodując zjawisko tzw. dobrowolnego bezrobocia. Bezrobocie powoduje na podobszarze rewitalizowanym niską siłę nabywczą jego mieszkańców. Zubożenie mieszkańców powoduje postępujące wykluczenie osób niepełnosprawnych i starszych. W przypadku młodzieży,

wzrasta liczba problemów wychowawczych, brakuje też zainteresowania ze strony rodzin, co przekłada się na poziom edukacji.

Na wyznaczonym podobszarze występują swoiste enklawy osób wykluczonych społecznie i zawodowo. Trudno wskazać jeden konkretny powód bezrobocia, jednak przeważa tzw. dziedziczenie bezradności i bezrobocia, często są to osoby od lat korzystające z pomocy OPS. Niejednokrotnie źródłem ich utrzymania jest pomoc społeczna. Są to osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych i poziomie wykształcenia. Innym powodem braku szukania zatrudnienia jest tzw. szara strefa, która jest bardzo popularna, gdyż trudno udowodnić osiągnięte dochody. Na tym podobszarze identyfikuje się również problem z bezrobociem długotrwałym wśród kobiet, charakteryzujące się brakiem chęci do podjęcia zatrudnienia, brakiem kwalifikacji, ale również brakiem chęci do zdobycia kwalifikacji. W konsekwencji problemy z obszaru bezrobocia, przekładają się na problem wykluczenia społecznego. Całościowo wynika ono z ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności czy bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Sytuacja jest o tyle trudna że osoby mieszkające na tym terenie są w dużym stopniu wykluczone i napiętnowane miejscem zamieszkania. Warto nadmienić, że są to również osoby, które nie korzystają z pomocy OPS w Pyskowicach ze względu na posiadane dochody z pracy „na czarno”, bądź osoby, które uważają, że powinny radzić sobie same. Osoby te nie chcą aby wtrącać się w ich życie, nie rejestrują się w PUP, nie podejmują legalnej pracy, często nadużywają alkoholu. Takie osoby nie są uwzględniane w danych statystycznych dotyczących bezrobocia i pomocy społecznej, a mają również niekorzystny wpływ na sytuację na rewitalizowanym podobszarze. Sytuacja negatywnie odbija się również na poziomie edukacji oraz jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie, które często muszą korzystać między innymi z dożywiania. Jak już wskazano wcześniej w obszarze tym, nasilają się również inne patologie społeczne, w tym przestępstwa, przemoc w rodzinie i związane z nimi częste interwencje policji, a także rośnie poziom zadłużenia mieszkańców. Ponadto wszystko to przekłada się bezpośrednio na niechęć do uczestnictwa w życiu publicznym czy budowania kapitału społecznego i potęguje proces wyalienowania w społeczeństwie Miasta.

Ponadto w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę na występujące na podobszarze rewitalizacji problemy w zakresie

niewystarczających kompetencji czy aktywność osób z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, niski poziom integracji społecznej oraz chęci współuczestnictwa i współdziałania na rzecz innych, a także opór mieszkańców w obszarze współbudowania społeczeństwa obywatelskiego. Ponadto w kontekście przeprowadzonej diagnozy, można zauważyć niekorzystny trend demograficzny, w którym mimo tego, że większość mieszkańców tego podobszaru znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzą trendy wzrostowe dla grupy poprodukcyjnej. Powyższe należy interpretować w powiązaniu z faktem, że występuje także zjawisko starzenia się społeczeństwa, przekładające się na pogłębiające się poczucie wykluczenia społecznego i cyfrowego, w związku z ograniczeniem funkcji poznawczych, dotyczące w szczególności grupę poprodukcyjną. Należy zwrócić uwagę, że osoby starsze to grupa charakteryzująca się licznymi problemami zdrowotnymi oraz często orzeczeniami o niepełnosprawności, są to także często osoby samotne i wymagające wsparcia. Trudność stanowi także skuteczne dotarcie z pomocą do tych osób. Po pandemii COVID widoczne jest bowiem większe zamknięcie się seniorów we własnych mieszkaniach i mniejsza aktywność integracyjna i społeczna. Konieczne jest szukanie rozwiązań, które pozwolą z jednej strony aktywizować seniorów (zarówno społecznie jak i fizycznie, pomagając w utrzymaniu jak najlepszej kondycji), a z drugiej strony pozwolą na włączenie w proces integracji międzypokoleniowej, żeby jak najdłużej mogli pozostać samodzielnymi w miejscu zamieszkania. Ponadto z jednej strony zachodzi zjawisko małej aktywności społecznej młodzieży stanowiącej grupę przedprodukcyjną, a z drugiej brak jest perspektyw rozwoju dla ludzi młodych, takich jak w dużych miastach aglomeracji śląskiej, przekładające się na zagrożenie odpływem młodych ludzi do atrakcyjniejszych ze względów rozwojowych ośrodków miejskich. W tej sytuacji koniecznym jest podjęcie inicjatyw nastawionych na wsparcie różnych form rozwijających kompetencje społeczne, obywatelskie, świadomość i ekspresję kulturalną, przedsiębiorczość, umiejętności ogólne, wiedzę oraz zainteresowania dzieci i młodzieży, oraz inicjatywy w obszarze kształcenia przez całe życie, dla osób dorosłych, w tym służące aktywizacji w szczególności osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami. W obszarze edukacji identyfikuje się możliwość występowania barier rozwojowych i dyskryminacji ze względu na miejsce zamieszkania. Z tego powodu ważne są inicjatywy edukacyjne o charakterze lokalnym kierujące działania na osoby zamieszkujące podobszar rewitalizacji.

Ponadto nawet obserwując pozytywny trend osadniczy i dodatnie saldo migracji nie należy zapominać, o spadającym poziomie integracji społecznej mieszkańców. Korzystny trend osadniczy jest bezpośrednio związany z atrakcyjną lokalizacją na obrzeżach aglomeracji śląskiej, ale w tym wypadku należy mówić o konieczności integracji nowych członków społeczności, tak żeby zniwelować tendencję do traktowania nowego miejsca zamieszkania jedynie jako sypialni. Rosnący poziom wyalienowania społeczeństwa, zauważalna mała aktywność społeczna młodzieży jest spowodowana różnymi czynnikami, po części zmianami w postawach społeczeństwa spowodowanych epidemią COVID, po części poczuciem zagrożenia bezpieczeństwa wynikającym z konfliktu zbrojnego na Ukrainie i świadomości problemów przymusowych migrantów z tego kraju, ze względu, na fakt, że Miasto bezpośrednio doświadcza fali uchodźczej. Należy podkreślić, że sami migranci cierpią na zjawisko wyalienowania, doświadczają zagubienia i problemów w radzeniu sobie z doświadczeniem okrucieństwa, traumy wojennej i migracji. To wszystko przekłada się na trudności integracyjne migrantów, dlatego tak ważne jest przeciwdziałanie skutkom migracji. Natomiast w przypadku lokalnej społeczności nie bez znaczenia jest także ogólna tendencja, zmiany charakteru społeczeństwa, w kierunku społeczeństwa masowego, wyalienowanego z życia społecznego poprzez przeniesienie kontaktów międzyludzkich w rzeczywistość wirtualną, tendencja do zanikania więzi rodzinnych czy sąsiedzkich. Przyczyny słabej integracji społeczności są wieloaspektowe i obejmują czynniki strukturalne (np. różnice kulturowe, ekonomiczne), procesy społeczne (np. brak zaufania, stereotypy, izolacja społeczna) oraz czynniki indywidualne (np. brak aktywności społecznej, konflikty interpersonalne). Osoby szczególnie narażone na słabą integrację społeczną to osoby starsze, osoby napływowe, migranci, osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym, a także osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i wykluczone. Z tego powodu konieczne jest wsparcie integracji i aktywizacji, w tym osób starszych oraz młodzieży i kreowanie działań angażujących międzypokoleniowo członków całych rodzin. Koniecznym jest także kształtowanie świadomości obywatelskiej i podjęcie działań dotyczących zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w celu wzmocnienia integracji i poczucia tożsamości na przedmiotowym podobszarze oraz wsparcie społeczeństwa obywatelskiego i potencjału organizacji społecznych, poprzez podniesienie umiejętności społecznych oraz zacieśnianie współpracy partnerskiej. Inicjatywy podejmowane przez organizacje pozarządowe mogą wzbogacić ten podobszar, polepszyć jego kondycję i aktywizować mieszkańców.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych danych dla podobszaru rewitalizacji OR 13.

Tabela 79 Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 13

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE I ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 13		Komentarz
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		
Liczba ludności podobszaru rewitalizacji	10,17% dla całego Obszaru Rewitalizacji	2,83% dla całego Miasta	Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca sfery społecznej została potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej w formie wywiadów eksperckich z pracownikami społecznymi, animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Miejskiego za współpracę z organizacjami pozarządowymi, a także z przedstawicielami społeczeństwa
Problem bezrobocia na podobszarze rewitalizacji	8,22% dla całego Obszaru Rewitalizacji	5,71% dla całego Miasta	
Problem ubóstwa na podobszarze rewitalizacji	8,66% dla całego Obszaru Rewitalizacji	5,50% dla całego Miasta	
Poziom bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na podobszarze rewitalizacji	5,00% dla całego Obszaru Rewitalizacji	4,44% dla całego Miasta	
Problem niepełnosprawności na podobszarze rewitalizacji	13,25% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,48% dla całego Miasta	
Problem nadużywania alkoholu na podobszarze rewitalizacji	13,04% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,89% dla całego Miasta	
Problem przestępczości na podobszarze rewitalizacji	23,00% dla całego Obszaru Rewitalizacji	14,00% dla całego Miasta	
Problem poziomu zadłużenia na podobszarze rewitalizacji	9,80% dla całego Obszaru Rewitalizacji	9,12% dla całego Miasta	
Poziom potencjału kapitału społecznego	10,34% dla całego Obszaru Rewitalizacji	9,68% dla całego Miasta	
Problem uczestnictwa w życiu publicznym	12,50% dla całego Obszaru Rewitalizacji	10,00% dla całego Miasta	

Źródło: opracowanie własne

Sfera pozaspółeczna (gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna)

Powierzchnia przedmiotowego podobszaru rewitalizacji wynosi 12 ha, co stanowi 4,49% powierzchni całego obszaru rewitalizacji.

W ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej można stwierdzić, że kondycję w sferze gospodarczej realnie ocenić jest niezwykle trudno. Nie ma wielu ogólnodostępnych danych, a te które są dostępne (w szczególności dotyczące zarejestrowania działalności, zawieszenia działalności czy wykreślenia z rejestru) nie do końca oddają realia rzeczywistości gospodarczej,

w tym wskazania rzeczywistego obszaru na którym prowadzona jest działalność gospodarcza. Ponadto często te dane, są odzwierciedleniem sezonowości działań określonych branż czy prób optymalizacji podatkowej. Jednakże w ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej w oparciu o dostępne dane, można stwierdzić, że podmioty gospodarcze na tym podobszarze wykazują się małą aktywnością jeżeli chodzi o prowadzenie działalności gospodarczej. W oparciu o dane wg. CEIDG na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji zarejestrowanych jest jedynie 11,84% podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na całym obszarze rewitalizacji, gdzie średnia w oparciu o dane CEIDG, przypadających na dany podobszar rewitalizacji na całym obszarze rewitalizacji to 12,5%. W tej sytuacji należy ocenić, że rzeczywista prowadzona na tym podobszarze rewitalizacji działalności gospodarcza przez osoby fizyczne, w tym oparta o samozatrudnienie, nie jest duża.

W ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej zauważalna jest niedostateczna aktywność przedsiębiorcza mieszkańców tego podobszaru rewitalizacji. Sytuacja po części wynika z braku systemu zachęt czy znaczącego wsparcia subwencyjnego i merytorycznego dla małych i średnich przedsiębiorstw, wysokich kosztów prowadzenia działalności, niestabilności przepisów prawa, które dotyczą przedsiębiorców, oraz odpowiedniej wiedzy i kwalifikacji do prowadzenia działalności gospodarczej. Brak jest także odpowiedniego forum współpracy i warunków do lokalnej kooperacji. Ponadto wysoki próg bariery finansowej związanej z kosztami działalności jest szczególnie znaczący dla osób podejmujących działalność gospodarczą, czy dla osób będących na początkowym etapie rozwijania działalności. Jest to odbiciem ogólnie zachodzących trendów, które stanowią istotną barierę w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Ponadto na problemy w sferze gospodarczej istotnie przekłada się niski poziom edukacji i posiadanych kwalifikacji zamieszkujących podobszar rewitalizacji osób i ich postępujące wykluczenie społeczne. Na podobszarze rewitalizacji brak jest działań podnoszących kwalifikację i aktywizujących zawodowo, które powinny przede wszystkim powinny być skierowane do osób wykluczonych społecznie i narażonych na takie wykluczenie. Ponadto w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę na ograniczony dostęp do kapitału, brak edukacji przedsiębiorczej, obciążenia administracyjne, ryzyko finansowe, brak dostępu do rynków, trudności w uzyskaniu wsparcia finansowego. Są to w szczególności bariery dla potencjalnych młodych przedsiębiorców, dla

osób z niskim kapitałem początkowym, kobiety i osób z mniejszym doświadczeniem biznesowym, a także dla innych mieszkańców podobszaru, dla których, podjęcie działalności gospodarczej, w szczególności w formie samozatrudnienia, mogłoby stanowić formę aktywizacji i przeciwdziałania wykluczeniu.

Na problemy w sferze gospodarczej istotnie przekładają się problemy zaobserwowane w sferze społecznej. Zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle spowodowały brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców tego podobszaru z nowymi wymaganiami rynku pracy oraz doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą o takich kwalifikacjach. W tej sytuacji w celu ożywienia sfery gospodarczej w związku z faktem, że duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia innej pracy, konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet znalezienia miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów, spadku siły nabywczej społeczności zamieszkującej ten podobszar i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wyedukowania, kompetencji i kwalifikacji. Brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia, a spadek siły nabywczej mieszkańców w dłuższej perspektywie czasu może znacznie pogorszyć sytuację branży usługowej, a w konsekwencji prowadzić do stagnacji lub zapaści w sferze gospodarczej na podobszarze rewitalizacji. Na podobszarze rewitalizacji brak jest działań podnoszących kwalifikację i aktywizujących zawodowo, które przede wszystkim powinny być skierowane do osób wykluczonych społecznie i narażonych na takie wykluczenie, w związku z tym konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej. Zauważalne na tym podobszarze niskie kompetencje zawodowe i przedsiębiorcze mieszkańców obejmują zarówno czynniki strukturalne (procesy transformacyjne), społeczne (marginalizacja społeczna), jak i osobiste (brak motywacji do samoaktywizacji). Osoby szczególnie dotknięte problemem niskich kompetencji to osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym lub wykluczone, czyli takie które najczęściej nie wierzą w możliwość zmiany na lepsze. Potrzebują zatem wsparcia z zewnątrz, które pomoże im zaplanować i zrealizować możliwe do

wykonania kroki, np. podniesienie kwalifikacji, podjęcie samozatrudnienia czy też znalezienie pracy. Ponadto patrząc na trendy demograficzne, w tym mocno starzejące się społeczeństwo oraz zagrożenie odpływem ludzi młodych, konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej tego podobszaru.

W ramach pogłębionej analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej zauważalny jest fakt rozległych problemów w tej sferze na podobszarze rewitalizowanym. Problemy dotyczą zarówno infrastruktury technicznej i społecznej jak i przestrzeni publicznej. W związku ze zmianą struktury demograficznej i starzenia się społeczeństwa, a także wykluczenia osób z terenów zdegradowanych, czy zmian na rynku pracy, oraz stanu zdrowia mieszkańców, konieczne są działania zapewniające włączenie społeczne. Ponadto ze względu na narastające zjawisko zwiększającego się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ilości mieszkańców, niską mobilnością osób zamieszkujących tereny zdegradowane, w tym osób starszych i niepełnosprawnych, ograniczone środki budżetowe, a także braki w infrastrukturze, w której prowadzona byłaby aktywizacja społeczna czy zawodowa, oraz wspierana byłaby spójność społeczna i działania zapewniające włączenie społeczne, działania interwencyjne są konieczne, a zdiagnozowane zjawiska kryzysowe są zauważalne i realnie ograniczają możliwość niwelacji dysfunkcji społecznych.

Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do funkcjonującego systemu ciepłowniczego obejmują właściwie cały podobszar rewitalizacji. Tam gdzie funkcjonuje sieć ciepłownicza, jest jeszcze wiele obiektów, w tym wielorodzinnych, w których jeżeli chodzi o rodzaj stosowanego ogrzewania, zastosowano indywidualne źródła ciepła (osobne dla każdego z mieszkań) co nie jest rozwiązaniem przyjaznym środowisku. W większości indywidualne źródła ciepła oparte są o występowanie w całości lub częściowo w tych budynkach, indywidualnych kotłów opalanych węglem. Brak podłączenia do sieci ciepłowniczej lub zastosowania niskoemisyjnych, nowoczesnych źródeł ciepła powoduje zwiększoną emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Dodatkowo większość istniejącej sieci ciepłowniczej, jest już mocno wyeksploatowana ze względu na wiek.

Ponadto występuje także zjawisko kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do dostępu do funkcjonującego systemu kanalizacyjnego na podobszarze rewitalizacji. Na podobszarze występują także obszary na których, dochodzi do awarii istniejącej infrastruktury sieciowej.

Analiza jakościowa przeprowadzona w formie badania przestrzeni publicznej na obszarze

rewitalizacji, pozwoliła na wskazanie terenów o zauważalnych problemach przestrzennych i niskich walorach estetycznych. 20,00% takich terenów i miejsc zlokalizowanych na całym obszarze rewitalizacji znajduje się na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji, w tym w szczególności w rejonie ulicy Jaśkowieckiej. Reasumując na podobszarze występują miejsca, na których dochodzi do ciągłych aktów wandalizmu, dewastacji mienia publicznego, występują tzw. „dzikie wysypiska” oraz problemy z estetyką otoczenia oraz obszarowe problemy z bezpieczeństwem publicznym, w tym w szczególności tam gdzie występuje zagęszczenie budynków wielorodzinnych i mieszkań socjalnych lub przy publicznych terenach zielonych. Ponadto na podobszarze rewitalizacji, występują miejsca, na których są problemy z komunikacją publiczną.

W związku z brakiem zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych w sferze technicznej dla tego podobszaru rewitalizacji odstąpiono od pogłębionej analizy na tym podobszarze. Jednakże należy zwrócić uwagę, że w opiniach interesariuszy, ważne jest odpowiednie dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb oraz zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Konieczna jest interwencja pod względem konieczności zastosowania rozwiązań technicznych w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W ramach pogłębionej analizy sfery środowiskowej czynnikiem decydującym o problemach środowiskowych dla podobszaru rewitalizacji, są obszary związane z ochroną klimatu i jakością powietrza, zagrożeniem hałasem oraz gospodarką odpadami, w tym w szczególności związane z jakością powietrza ze względu na emisję gazów i pyłów oraz związane z gospodarką odpadami (niebezpieczne odpady azbestowe zlokalizowane na przedmiotowym podobszarze). Całe Miasto Pyskowice, w tym także przedmiotowy podobszar rewitalizacji, należy do tak zwanej strefy śląskiej, charakteryzującej się przede wszystkim przekraczaniem normami pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu. Ponadto obszar całego Miasta zaliczany jest do Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza. W pewnym stopniu źródłami zanieczyszczeń powietrza są źródła liniowe w postaci ciągów komunikacyjnych. Emisja komunikacyjna, wynikająca z ruchu pojazdów drogami przebiegającymi przez podobszar rewitalizacji, kształtuje stan jakości powietrza, a najwyższe stężenia zanieczyszczeń w tym wypadku skupione są wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych podobszaru, z największym natężeniem ruchu pojazdów. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji, głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych

i gazowych w celach energetycznych. Ważnym problemem w tej sferze jest zanieczyszczenie powietrza. Dużym problemem ekologicznym, ekonomicznym i społecznym (także w odczuciu interesariuszy) są spaliny pochodzące ze źródeł niskiej emisji. Istotną rolę odgrywają tutaj źródła emisji niskiej, związanej z eksploatacją w okresie zimowym palenisk węglowych z kotłowni wbudowanych przede wszystkim w domach mieszkalnych (palenisk domowych). Duża część mieszkańców korzysta z indywidualnych źródeł energii, co wpływa na znaczny udział emisji niskiej w ogóle zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Niestety w systemach indywidualnego ogrzewania dominują urządzenia o przestarzałej konstrukcji, których sprawność często nie przekracza 65%. Z przyczyn ekonomicznych rzadko korzysta się z gazu do celów grzewczych. Większość budynków korzysta z domowych kotłowni węglowych opalanych najczęściej węglem. Zanieczyszczenia emitowane są kominami o wysokości do około 10 m (tzw. niska emisja), co powoduje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń po najbliższej okolicy. Na przedmiotowym podobszarze koniecznym jest zastosowanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną, a także ekologicznych źródeł ciepła, wytwarzania bioenergii oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii. Realizacja takich działań pozwoli na zmniejszenie energochłonności, a zastosowanie odnawialnych źródeł energii będzie mieć wpływ na poprawę jakości życia oraz ochronę zdrowia mieszkańców tego podobszaru. Pozwoli to zapobiec narastającemu zanieczyszczeniu środowiska i pozytywnie wpłynie na zmiany klimatyczne. Z uwagi na zachodzące zmiany klimatu, mieszkańcom coraz częściej doskwierają długotrwałe okresy wysokich temperatur i suszy, ale także deszcze nawalne i powodzie błyskawiczne. W związku z tym koniecznym jest także przeciwdziałanie i adaptacja do przedmiotowych zmian klimatycznych, w tym poprzez ograniczenie potencjalnych skutków upałów i suszy czy deszczów nawalnych oraz racjonalne gospodarowanie wodą, a także wspomniane już wyżej wsparcie zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii i podnoszenie efektywności energetycznej na powyższym obszarze, w celu redukcji emisji gazów cieplarnianych i dywersyfikacji źródeł wytwarzania energii. Jest to ważne tym bardziej, że niedostateczna jest świadomość ekologiczna i klimatyczna mieszkańców, tego podobszaru, równoznaczna z koniecznością podjęcia całościowych działań z zakresu zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii, ochrony powietrza i przeciwdziałania smogowi oraz przeciwdziałania zachodzącym zmianom klimatycznym. Z tego wynika konieczność prowadzenia działań adaptacyjnych do zmian klimatu w celu poprawy warunków i jakości życia mieszkańców tego podobszaru. Usuwanie i przeciwdziałanie zagrożeniom związanym ze

zmianami klimatycznymi wpłynie pozytywnie na zdrowie i długość życia mieszkańców podobszaru co jest szczególnie ważne w kontekście starzejącego się społeczeństwa. Tym samym będzie także pośrednio ograniczać zjawisko wykluczenia społecznego, ponieważ zwiększenie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego ma celu m.in. ochronę przed problemem ubóstwa energetycznego wśród odbiorców końcowych na tym podobszarze. Wykorzystanie energii słonecznej, która jako zasób nie ma ceny (jest „darmowa”) przy niewielkich kosztach eksploatacji urządzeń skutkuje oszczędnościami finansowymi w porównaniu z dotychczas istniejącym pełnym pokryciem potrzeb z konwencjonalnych źródeł energii. Ponadto zmniejszenie zapotrzebowania na energię wytwarzaną z tradycyjnego źródła, generującą zanieczyszczenie powietrza, oraz ograniczenia emisji zanieczyszczeń będzie prowadziło do łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do zmian klimatu, przez ograniczenie niekorzystnych skutków obecnych i oczekiwanych przyszłych warunków klimatycznych wywieranych na daną działalność lub na ludzi, przyrodę czy aktywa, poprzez ograniczenie gazów cieplarnianych dzięki zastosowaniu Odnawialnych Źródeł Energii.

Drugim kluczowym zjawiskiem negatywnie oddziałującym na mieszkańców podobszaru rewitalizacji jest hałas, a przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Wyzwaniem jest ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego do środowiska, szczególnie na obszarach wrażliwych (terenach zamieszkałych). Sytuacja w tym zakresie na podobszarze rewitalizacji nie poprawia się. Wynika to ze wzrostu liczby samochodów poruszających się po drogach zlokalizowanych w granicach podobszaru rewitalizacji, generujących najbardziej uciążliwy i odczuwalny dla mieszkańców hałas drogowy. Przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska jest prowadzony przez Inspektorat Ochrony Środowiska. Badania prowadzone przez Inspektorat zazwyczaj obejmują okolice dróg o dużym natężeniu ruchu, okolice linii kolejowych oraz lotnisk. Jednakże na terenie Miasta Pyskowice nie wykonywano w ostatnich latach badania poziomu hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Podobnie odnosząc się do danych na temat zanieczyszczenia powietrza, brak szczegółowych danych wynika z kilku czynników. Po pierwsze, monitoring emisji jest zazwyczaj prowadzony i skupiony na obszarach dużych miast do których Miasto Pyskowice nie należy. Większość systemów monitoringu emisji zanieczyszczeń skupia się na dużych skupiskach ludzkich i przy

dużej gęstości zaludnienia ze względu na fakt, że w takich warunkach problem zanieczyszczenia powietrza jest bardziej widoczny i stanowi zjawisko powierzchniowe. Natomiast rozpatrywane w tym przypadku indywidualne źródła zanieczyszczeń są zwykle rozproszone i trudniejsze do objęcia pomiarami. Dodatkowo, brak ujednoczonych metod pomiarowych i raportowania prowadzi do braku danych w tym zakresie. W rozpatrywanym przypadku to przede wszystkim indywidualne piece domowe spalające węgiel lub drewno, czy ruch pojazdów, które są zdecydowanie mniej skoncentrowane niż w skupiskach obszarowych dużych miastach i dla których nie prowadzi się pomiarów zanieczyszczenia, a tym samym nie prowadzi się agregacji danych na ten temat.

Ponadto inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest przeprowadzona metodą spisu z natury wskazała, że na przedmiotowym obszarze rewitalizacji znajdują się odpady, głównie w postaci płyt falistych oraz płaskich cementowo-azbestowych występujących na pokryciach dachowych, elewacjach budynków mieszkalnych oraz innych budynków i budowli. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji znajduje się około 9,43% wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na obszarze całego obszaru rewitalizacji.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych danych i informacji dla podobszaru rewitalizacji OR 13.

Tabela 80 Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspółeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 13

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE i ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 13		Komentarz
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		
Powierzchnia podobszaru rewitalizacji	4,49% dla całego Obszaru Rewitalizacji	0,39% dla całego Miasta	Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca: sfery pozaspółecznej została potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej w formie badania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, a także w formie wywiadów z zarządcami na temat stanu zasobów mieszkaniowych i braków rozwiązań funkcjonalnych
ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na podobszarze rewitalizacji	11,84% dla całego Obszaru Rewitalizacji	6,87% dla całego Miasta	
Tereny/obiekty o zauważalnych problemach przestrzennych i niskich walorach estetycznych na podobszarze rewitalizacji	20,00% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,69% dla całego Miasta	
Ilość odpadów azbestowych na podobszarze rewitalizacji	9,43% dla całego Obszaru Rewitalizacji	3,10% dla całego Miasta	

Źródło: Opracowanie własne

Potrzeby w zakresie społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym podobszaru rewitalizacji

Przeprowadzona analiza pozwala na wskazanie kluczowych dziedzin problemowych, które zostały określone po przebadaniu zachodzących zjawisk kryzysowych na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji. Kluczowe problemy zidentyfikowane w ramach przeprowadzonej diagnozy to:

- postępująca marginalizacja i wykluczenie społeczne, w tym zachodzące procesy starzenia społeczeństwa, a także jego wyalienowania, braku integracji i tożsamości,
- niski poziom edukacyjny oraz niski poziom aktywności społecznej i zawodowej, a także wykorzystania kapitału społecznego,
- niewykorzystany potencjał gospodarczy i inwestycyjny,
- wymagająca interwencji infrastruktura techniczna,
- znaczące braki w infrastrukturze społecznej,
- obszary o dysfunkcjach przestrzennych i niskich walorach estetycznych,
- problemy środowiskowe związane z emisją pyłów i zanieczyszczeń oraz zagrożeniami klimatycznymi, generowaniem hałasu i powstałymi odpadami, negatywnie wpływające na ochronę środowiska naturalnego, w tym dziedzictwa przyrodniczego.

Identyfikacja specyficznych uwarunkowań oraz lokalnych potencjałów podobszaru rewitalizacji

Należy stwierdzić, że analizowany obszar rewitalizacji wyróżnia się następującymi cechami:

- spadek liczby osób korzystających z świadczeń z pomocy społecznej,
- dodatnie saldo migracji jako pozytywny trend migracyjny,
- średnia gęstość zaludnienia oraz zasoby wolnych przestrzeni publicznych, które są słabo zagospodarowane i mogą być wykorzystane do wzmocnienia funkcji społecznych,
- struktura ludności z przewagą kobiet nad mężczyznami, którą należy postrzegać w połączeniu z faktem, że większość osób pracujących stanowią także kobiety, a bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn,
- większość mieszkańców znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzi trend malejący dla grupy przedprodukcyjnej i trend wzrastający dla grupy poprodukcyjnej,
- większość pracujących pracuje w sektorze przemysłu i budownictwa ale w niedługim czasie może dojść do zrównania zatrudnienia w powyższym sektorze i w sektorze usługowym,
- przebiegająca w pobliżu rozwinięta infrastruktura dróg krajowych, bliskość

międzynarodowego portu lotniczego i miast konurbacji górnośląskiej, zwiększająca się atrakcyjność inwestycyjna,

- wymagająca rozwoju sfera przestrzenno-funkcjonalna.

6.8 Podobszar rewitalizacji OR 14

Wyznaczony podobszar rewitalizacji OR 14, zajmuje powierzchnię 3 ha (0,10% powierzchni ogółem Gminy), obejmując obszar wyznaczony od północy ul. Wieczorka, od wschodu ul. Matejki, od południa ul. Wojska Polskiego, od zachodu ul. Konopnickiej.

Sfera społeczna

Wyznaczony podobszar rewitalizacji jest zamieszkały przez 730 mieszkańców co stanowi 15,96% mieszkańców całego obszaru rewitalizacji. Zebrane dane dotyczące zjawisk kryzysowych zdiagnozowanych dla tego obszaru w relacji do zjawisk kryzysowych występujących na obszarze całego Miasta wskazują, że podobszar rewitalizacji cechuje się występowaniem problemów społecznych.

Na pogłębioną analizę sfery społecznej na tym podobszarze składa się przede wszystkim analiza problemu niekorzystnych zmian demograficznych, ubóstwa, bezradności, wykluczenia społecznego w wyniku niepełnosprawności, nadużywania alkoholu, wysokiego zadłużenia, przestępczości i bezpieczeństwa mieszkańców oraz bezrobocia.

Przedmiotowy podobszar rewitalizacji, podobnie jak reszta Miasta, charakteryzuje się starzejącym się społeczeństwem - średni wiek mieszkańców wynosi ponad 45 lat, co spowodowane jest tym, że około 1/3 społeczeństwa jest w wieku 60+. Co więcej, do 2050 r. prognozowane jest kontynuowanie istniejącej tendencji i dalszy wzrost liczby osób 60+. Wraz z wiekiem obniża się samodzielność tej grupy, ponadto osoby te stanowią największy odsetek wśród osób z niepełnosprawnościami. Obniżenie się samodzielności, generuje potrzebę wsparcia ze stron osób trzecich, jednakże na wyznaczonych podobszarach występuje problem wyalienowania osób starszych i singularyzacji starości, co powoduje zwiększenie ryzyka wykluczenia społecznego. Ponadto problemy te częściej dotyczą kobiet ze względu na zjawisko feminizacji starości. Prognozy do 2050 r. wskazują także na nasilanie się tego trendu. Ponadto seniorzy wykazują większą potrzebę bezpieczeństwa oraz mniejsze zdolności adaptacyjne i poznawcze, co wskazuje na potrzebę podjęcia działań, które będą wspierać ich integrację i aktywność obywatelską na podobszarach rewitalizacji.

Na przedmiotowym obszarze występuje problem bezrobocia, w związku z faktem, że 17,81% osób dotkniętych bezrobociem na całym obszarze rewitalizacji, zamieszkuje ten podobszar rewitalizacji. Jako główne przyczyny bezrobocia na przedmiotowym podobszarze podobnie jak i na pozostałych podobszarach rewitalizacji, należy uznać zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle związane m.in. z zakończeniem działalności przemysłu ciężkiego i wydobywczego oddziałującego na ten podobszar. Brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców z nowymi wymaganiami rynku pracy, a także postępująca mechanizacja i automatyzacja w przemyśle i usługach, doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą. Słabo rozwinięty sektor zaawansowanych usług i brak inwestycji w nowe gałęzie przemysłu utrudniają znalezienie pracy osobom zwalnianym z tradycyjnego przemysłu. Ponadto wysokie koszty pracy, w tym obciążenia podatkowe i składki ZUS, stanowią barierę dla pracodawców, zwłaszcza w sektorach o niższej rentowności, co przekłada się na mniejsze zapotrzebowanie na pracowników. Ponadto duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia pracy w innych sektorach lub w istniejących zakładach pracy. Konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Na tym podobszarze występuje także ukryte bezrobocie i praca w szarej strefie, a specyficzny rynek pracy, charakteryzuje się znaczną sezonowością oraz mniejszą liczbą miejsc pracy w porównaniu z dużymi miastami i większym uzależnieniem od sektora nieskomplikowanych usług i produktów. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na fakt, że bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn. Koniecznym więc jest także prowadzenie działań zmierzających do poprawy sytuacji kobiet, które w większości sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi oraz działania mające na celu budowanie świadomości środowiskowej w kontekście zdiagnozowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami. To właśnie często niepełnosprawność lub konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy konieczność sprawowania opieki nad dziećmi przekłada się na problem bezrobocia czy ograniczonego poszukiwania pracy. Do osób szczególnie dotkniętych problemem bezrobocia rejestrowanego i ukrytego należą także młodzi ludzie, osoby starsze oraz osoby, których kwalifikacje nie odpowiadają aktualnym wymaganiom rynku pracy.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji 11,02 % osób dotkniętych problemem z ubóstwem zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczyny ubóstwa na przedmiotowym podobszarze, podobnie jak na pozostałych podobszarach wynikają z kombinacji wielu czynników, w tym zmian strukturalnych, a także procesów transformacji i restrukturyzacji w przemyśle. Zmiany strukturalne doprowadziły do utraty miejsc pracy i bezrobocia. Z kolei niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet znalezienia miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wyedukowania, kompetencji i kwalifikacji. Ponadto brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia. To z kolei generuje brak wystarczających środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, takich jak żywność, schronienie, opieka zdrowotna czy edukacja i jest kluczowym nośnikiem ubóstwa. Ponadto w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego zauważalne jest ubóstwo energetyczne wśród mieszkańców, które szczególnie dotyka osoby mniej zamożne, w tym starsze, rodziny wielodzietne oraz rodziców samotnie wychowujących dzieci, gdzie w większości są to kobiety, które często sprawują opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osobami niepełnosprawnymi. To właśnie niepełnosprawność oraz długotrwała choroba powodująca konieczność opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, czy też konieczność sprawowania opieki nad dziećmi, w dużym stopniu przekłada się na problem braku środków finansowych i ubóstwa. Ubóstwo, które dotyka w większym stopniu kobiet (feminizacja biedy), może sprawić, że nie będzie ich stać na poniesienie kosztów energii, tym bardziej, że w gospodarstwach prowadzonych samodzielnie przez kobiety, częściej kupuje się opał w mniejszych ilościach (zamiast „hurtowo”), co znacząco podnosi koszty. Do osób szczególnie dotkniętych problemem ubóstwa należą także osoby o niskich dochodach, bezrobotni, rodziny wielodzietne, osoby starsze, osoby z ograniczoną zdolnością do pracy. W tym ujęciu bezrobocie, niskie zarobki, braki edukacyjne czy kwestie zdrowotne i społeczne to istotne składowe ubóstwa. Czynniki te często nakładają się na siebie, tworząc błędne koło ubóstwa, z którego trudno się wyrwać, prowadząc do marginalizacji i potęgując poczucie braku wpływu na własne życie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 5,00% osób dotkniętych problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Bezradność jest ściśle powiązana ze zjawiskiem ubóstwa, które prowadzi do występowanie konfliktów wewnątrzrodzinnych, które skutkują problemami wychowawczymi. Brak stabilizacji finansowej burzy relacje pomiędzy pokoleniami. Rodzice, nie mogąc sprostać oczekiwaniom konsumpcyjnym dzieci, doświadczając poczucia winy i bezradności. Z kolei w dzieciach bezskuteczność i bezradność rodziców budzi poczucie żalu. Najpoważniejszą konsekwencją dla najmłodszych członków rodziny jest zachwianie lub nawet utrata poczucia bezpieczeństwa oraz coraz większe wyalienowanie i problemy wychowawcze.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 8,43% osób dotkniętych problemem niepełnosprawności zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami niepełnosprawności są między innymi czynniki genetyczne, choroby przewlekłe czy wypadki. Ponadto także osoby starsze to grupa często charakteryzująca się orzeczeniem o niepełnosprawności. Problemem niepełnosprawności dotknięte są osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym fizycznej, intelektualnej, sensorycznej, a problemem niepełnosprawności są też obciążone ich rodziny i opiekunowie.

Ponadto w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną na całym obszarze rewitalizacji, na przedmiotowym podobszarze 13,04% osób dotkniętych problemem alkoholizmu zamieszkuje przedmiotowy podobszar rewitalizacji. Przyczynami alkoholizmu są czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne, w tym ubóstwo, presja społeczna, bezrobocie, brak perspektyw życiowych, stres czy problematyka zdrowia psychicznego. Często są to osoby w wieku produkcyjnym, bezrobotni, osoby doświadczające trudności życiowych i narażone na wykluczenie społeczne. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu oraz powoduje zachowania przemocowe.

Ponadto jak już wspomniano powyżej jednym z problemów społecznych, który wpływa negatywnie na sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom przestępczości i związanego z tym bezpieczeństwa publicznego. Można wskazać, że 7% wszystkich popełnionych przestępstw i wykroczeń na całym obszarze rewitalizacji, miało miejsce właśnie na tym podobszarze rewitalizacji. Przyczyny tego problemu są wielowymiarowe i obejmują czynniki społeczne, ekonomiczne i psychologiczne. Mogą nimi być m.in. brak perspektyw

zawodowych, marginalizacja społeczna, nadużywanie alkoholu, brak kontroli rodzicielskiej. Grupa szczególnie podatna na chuligaństwo, wandalizm i przestępczość obejmuje często młodych ludzi z niskim statusem społeczno-ekonomicznym, o ograniczonym dostępie do usług społecznych, edukacji i kultury. Ważne jest także bezpieczeństwo osób starszych, które coraz częściej padają ofiarami przestępstw, w tym przede wszystkim oszustw i kradzieży. Ponadto jako przyczyny przemocy można wymienić patologie rodzinne, brak świadomości na temat przemocy, trudności finansowe, niedostateczny poziom empatii. Generatorem tego zjawiska często jest ubóstwo, które powoduje zachowania przemocowe, a także wiąże się z ucieczką w nadużywanie alkoholu. Do osób szczególnie narażonych na przemoc należą ofiary, w tym kobiety, dzieci i osoby starsze.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest rosnący poziom zadłużenia jego mieszkańców. Poziom zadłużenia na tym podobszarze stanowi 5,25% zadłużenia dla całego obszaru rewitalizacji. Na sytuację kryzysową w tej sferze wskazuje zauważalny poziom zadłużenia. Taka sytuacja prowadzi do zwiększającego się zagrożenia utraty zajmowanego lokum, które może prowadzić w efekcie do kryzysowego zjawiska bezdomności wśród mieszkańców tego podobszaru. Ponadto zadłużenie z tytułu niezapłaconych czynszów jest jednym z istotnych problemów wpływających na poziom ubóstwa czy bezradności mieszkańców tego podobszaru.

Inną ważną kwestią obrazującą sytuację podobszaru rewitalizacji są problemy, które negatywnie odbijają się zarówno na poziomie edukacji jak i jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie. Na powyższym obszarze rewitalizacji, zachodzą zjawiska kryzysowe dotyczące dzieci i młodzieży, które często są zmuszone korzystać z pomocy społecznej w tym między innymi z dożywiania.

Kolejną ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest potencjał kapitału społecznego. Jednym z bardziej istotnych problemów tego podobszaru jest także niskie zaangażowanie społeczne mieszkańców i niechęć do podejmowania inicjatyw lokalnych. Zagadnieniem wpisującym się w charakterystykę lokalnej aktywności społecznej jest także niewielka liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność na tym podobszarze. Działalność społeczna opiera się przede wszystkim na aktywnych liderach, którzy tak samo jak reszta społeczeństwa podlega negatywnym procesom demograficznym, w związku z czym brakuje nowych liderów i osób zaangażowanych w aktywną działalność i budowanie kapitału społecznego organizacji pozarządowych, w tym młodych aktywistów społecznych. Na obszarze

rewitalizacji wyzwaniem jest pełne wykorzystanie potencjału płynącego z zasobów kapitału społecznego i aktywizacja społeczna jego mieszkańców. Ponadto na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji liczba zarejestrowanych organizacji działających dla mieszkańców tego podobszaru stanowi jedynie 6,90% organizacji sektora NGO działających na całym obszarze rewitalizacji, gdzie średnia organizacji przypadających na dany podobszar rewitalizacji na całym obszarze rewitalizacji to 12,5%.

Ważną kwestią obrazującą sytuację tego podobszaru rewitalizacji jest także poziom uczestnictwa w życiu publicznym. Z analizowanych danych wynika, że średnia frekwencja w wyborach samorządowych w Pyskowicach wyniosła 49,23%. Na terenie przedmiotowego podobszaru rewitalizacji zlokalizowany jest okręg wyborczy z niską frekwencją (45,03%), która nie sięgnęła średniej dla Miasta. Można zatem wnioskować, że poziom zaangażowania w życie publiczne jest w tym miejscu jednym z najmniejszych. Powyższe stanowi 12,50% problemów z frekwencją wyborczą na całym obszarze rewitalizacji.

Na powyższym podobszarze można zanotować m. innymi następujące problemy:

- duża liczba osób dotkniętych problemami i korzystających z pomocy społecznej w konsekwencji prowadzące do uzależnienia od pomocy społecznej,
- obecność osób uzależnionych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przekładające się na negatywne zjawiska panujące w społeczeństwie, w tym alkoholizm oraz powodujące wzrost przestępczości, w tym przestępstw przeciwko rodzinie,
- wysoki poziom zadłużenia mieszkańców i zaległości czynszowych na lokalach znajdujących się w zasobach Miasta,
- postępujące procesy starzenia społeczeństwa i brak integracji osób,
- wzrost przestępczości i niski poziom bezpieczeństwa społeczeństwa,
- niskie kwalifikacje zawodowe,
- bezrobocie i związana z nim rozwinięta szara strefa,
- wyuczona i dziedziczna bierność i bezradność życiowa,
- tworzenie enklaw biedy (stygmatyzacja, regres zawodowy i społeczny),
- brak miejscowych form aktywności umożliwiających integrację lokalną, kreowanie lokalnych liderów i podniesienie poziomu kapitału społecznego,
- roszczeniowa postawa społeczności lokalnych,
- niski poziom zaangażowania w uczestnictwo w życiu publicznym oraz niski poziom edukacji i posiadanych kwalifikacji zamieszkujących podobszar rewitalizacji osób i ich

postępujące wykluczenie społeczne,

- niski poziom zaangażowania kapitału społecznego.

Podobszar rewitalizowany zamieszkuje stosunkowo duża liczba osób dotkniętych problemami społecznymi i stale korzystających z pomocy społecznej. Ze względu na fakt, że wiele osób jest dotkniętych ubóstwem, niepełnosprawnością, długotrwale bezrobotnych oraz niezaradnych, występuje tu trwałe zagrożenie wykluczeniem społecznym. Na podobszarze rewitalizacji notuje się wysoki poziom przestępczości. Często zdarza się, że jest to przemoc w rodzinie. Niski poziom bezpieczeństwa mieszkańców tego podobszaru, jest w dużej mierze związany z problemem uzależnienia. Z tymi problemami często wiąże się problem bezrobocia oraz wysokiego zadłużenia mieszkańców tego podobszaru. Problem jest też ściśle związany z niezaradnością społeczną i postępującym zubożeniem społeczeństwa. U osób długotrwale bezrobotnych występuje niska motywacja do pracy. Poszerza się szara strefa powodując zjawisko tzw. dobrowolnego bezrobocia. Bezrobocie powoduje na podobszarze rewitalizowanym niską siłę nabywczą jego mieszkańców. Zubożenie mieszkańców powoduje postępujące wykluczenie osób niepełnosprawnych i starszych. W przypadku młodzieży, wzrasta liczba problemów wychowawczych, brakuje też zainteresowania ze strony rodzin, co przekłada się na poziom edukacji.

Na wyznaczonym podobszarze występują swoiste enklawy osób wykluczonych społecznie i zawodowo. Trudno wskazać jeden konkretny powód bezrobocia, jednak przeważa tzw. dziedziczenie bezradności i bezrobocia, często są to osoby od lat korzystające z pomocy OPS. Niejednokrotnie źródłem ich utrzymania jest pomoc społeczna. Są to osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych i poziomie wykształcenia. Innym powodem braku szukania zatrudnienia jest tzw. szara strefa, która jest bardzo popularna, gdyż trudno udowodnić osiągnięte dochody. Na tym podobszarze identyfikuje się również problem z bezrobociem długotrwałym wśród kobiet, charakteryzujące się brakiem chęci do podjęcia zatrudnienia, brakiem kwalifikacji, ale również brakiem chęci do zdobycia kwalifikacji. W konsekwencji problemy z obszaru bezrobocia, przekładają się na problem wykluczenia społecznego. Całościowo wynika ono z ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności czy bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Sytuacja jest o tyle trudna że osoby mieszkające na tym terenie są w dużym stopniu wykluczone i napiętnowane miejscem zamieszkania. Warto nadmienić, że są to również osoby, które nie korzystają z pomocy OPS w Pyskowicach ze względu na posiadane dochody z pracy

„na czarno”, bądź osoby, które uważają, że powinny radzić sobie same. Osoby te nie chcą aby wtrącać się w ich życie, nie rejestrują się w PUP, nie podejmują legalnej pracy, często nadużywają alkoholu. Takie osoby nie są uwzględniane w danych statystycznych dotyczących bezrobocia i pomocy społecznej, a mają również niekorzystny wpływ na sytuację na rewitalizowanym podobszarze. Sytuacja negatywnie odbija się również na poziomie edukacji oraz jakości życia dzieci w rodzinach wykluczonych społecznie, które często muszą korzystać między innymi z dożywiania. Jak już wskazano wcześniej w obszarze tym, nasilają się również inne patologie społeczne, w tym przestępstwa, przemoc w rodzinie i związane z nimi częste interwencje policji, a także rośnie poziom zadłużenia mieszkańców. Ponadto wszystko to przekłada się bezpośrednio na niechęć do uczestnictwa w życiu publicznym czy budowania kapitału społecznego i potęguje proces wyalienowania w społeczeństwie Miasta.

Ponadto w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę na występujące na podobszarze rewitalizacji problemy w zakresie niewystarczających kompetencji czy aktywności osób z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, niski poziom integracji społecznej oraz chęci współuczestnictwa i współdziałania na rzecz innych, a także opór mieszkańców w obszarze współbudowania społeczeństwa obywatelskiego. Ponadto w kontekście przeprowadzonej diagnozy, można zauważyć niekorzystny trend demograficzny, w którym mimo tego, że większość mieszkańców tego podobszaru znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzą trendy wzrostowe dla grupy poprodukcyjnej. Powyższe należy interpretować w powiązaniu z faktem, że występuje także zjawisko starzenia się społeczeństwa, przekładające się na pogłębiające się poczucie wykluczenia społecznego i cyfrowego, w związku z ograniczeniem funkcji poznawczych, dotykające w szczególności grupę poprodukcyjną. Należy zwrócić uwagę, że osoby starsze to grupa charakteryzująca się licznymi problemami zdrowotnymi oraz często orzeczeniami o niepełnosprawności, są to także często osoby samotne i wymagające wsparcia. Trudność stanowi także skuteczne dotarcie z pomocą do tych osób. Po pandemii COVID widoczne jest bowiem większe zamknięcie się seniorów we własnych mieszkaniach i mniejsza aktywność integracyjna i społeczna. Konieczne jest szukanie rozwiązań, które pozwolą z jednej strony aktywizować seniorów (zarówno społecznie jak i fizycznie, pomagając w utrzymaniu jak najlepszej kondycji), a z drugiej strony

pozwolą na włączenie w proces integracji międzypokoleniowej, żeby jak najdłużej mogli pozostać samodzielnymi w miejscu zamieszkania. Ponadto z jednej strony zachodzi zjawisko małej aktywności społecznej młodzieży stanowiącej grupę przedprodukcyjną, a z drugiej brak jest perspektyw rozwoju dla ludzi młodych, takich jak w dużych miastach aglomeracji śląskiej, przekładające się na zagrożenie odpływem młodych ludzi do atrakcyjniejszych ze względów rozwojowych ośrodków miejskich. W tej sytuacji koniecznym jest podjęcie inicjatyw nastawionych na wsparcie różnych form rozwijających kompetencje społeczne, obywatelskie, świadomość i ekspresję kulturalną, przedsiębiorczość, umiejętności ogólne, wiedzę oraz zainteresowania dzieci i młodzieży, oraz inicjatywy w obszarze kształcenia przez całe życie, dla osób dorosłych, w tym służące aktywizacji w szczególności osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami. W obszarze edukacji identyfikuje się możliwość występowania barier rozwojowych i dyskryminacji ze względu na miejsce zamieszkania. Z tego powodu ważne są inicjatywy edukacyjne o charakterze lokalnym kierujące działaniami na osoby zamieszkujące podobszar rewitalizacji.

Ponadto nawet obserwując pozytywny trend osadniczy i dodatnie saldo migracji nie należy zapominać, o spadającym poziomie integracji społecznej mieszkańców. Korzystny trend osadniczy jest bezpośrednio związany z atrakcyjną lokalizacją na obrzeżach aglomeracji śląskiej, ale w tym wypadku należy mówić o konieczności integracji nowych członków społeczności, tak żeby zniwelować tendencję do traktowania nowego miejsca zamieszkania jedynie jako sypialni. Rosnący poziom wyalienowania społeczeństwa, zauważalna mała aktywność społeczna młodzieży jest spowodowana różnymi czynnikami, po części zmianami w postawach społeczeństwa spowodowanych epidemią COVID, po części poczuciem zagrożenia bezpieczeństwa wynikającym z konfliktu zbrojnego na Ukrainie i świadomości problemów przymusowych migrantów z tego kraju, ze względu, na fakt, że Miasto bezpośrednio doświadcza fali uchodźczej. Należy podkreślić, że sami migranci cierpią na zjawisko wyalienowania, doświadczają zagubienia i problemów w radzeniu sobie z doświadczeniem okrucieństwa, traumy wojennej i migracji. To wszystko przekłada się na trudności integracyjne migrantów, dlatego tak ważne jest przeciwdziałanie skutkom migracji. Natomiast w przypadku lokalnej społeczności nie bez znaczenie jest także ogólna tendencja, zmiany charakteru społeczeństwa, w kierunku społeczeństwa masowego, wyalienowanego z życia społecznego poprzez przeniesienie kontaktów międzyludzkich w rzeczywistość wirtualną, tendencja do zanikania więzi rodzinnych czy sąsiedzkich. Przyczyny słabej integracji

społeczności są wieloaspektowe i obejmują czynniki strukturalne (np. różnice kulturowe, ekonomiczne), procesy społeczne (np. brak zaufania, stereotypy, izolacja społeczna) oraz czynniki indywidualne (np. brak aktywności społecznej, konflikty interpersonalne). Osoby szczególnie narażone na słabą integrację społeczną to osoby starsze, osoby napływowe, migranci, osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym, a także osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i wykluczone. Z tego powodu konieczne jest wsparcie integracji i aktywizacji, w tym osób starszych oraz młodzieży i kreowanie działań angażujących międzypokoleniowo członków całych rodzin. Koniecznym jest także kształtowanie świadomości obywatelskiej i podjęcie działań dotyczących zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w celu wzmocnienia integracji i poczucia tożsamości na przedmiotowym podobszarze oraz wsparcie społeczeństwa obywatelskiego i potencjału organizacji społecznych, poprzez podniesienie umiejętności społecznych oraz zacieśnianie współpracy partnerskiej. Inicjatywy podejmowane przez organizacje pozarządowe mogą wzbogacić ten podobszar, polepszyć jego kondycję i aktywizować mieszkańców.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych danych dla podobszaru rewitalizacji OR 14.

Tabela 81 Syntetyczne podsumowanie – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 14

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE I ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 14		Komentarz
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		
Liczba ludności podobszaru rewitalizacji	15,96% dla całego Obszaru Rewitalizacji	4,45% dla całego Miasta	Koncentracja zjawisk kryzysowych dotycząca sfery społecznej została potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej w formie wywiadów eksperckich z pracownikami społecznymi, animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Miejskiego za współpracę z organizacjami pozarządowymi, a także z przedstawicielami społeczeństwa
Problem bezrobocia na podobszarze rewitalizacji	17,81% dla całego Obszaru Rewitalizacji	12,38% dla całego Miasta	
Problem ubóstwa na podobszarze rewitalizacji	11,02% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,00% dla całego Miasta	
Poziom bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na podobszarze rewitalizacji	5,00% dla całego Obszaru Rewitalizacji	4,44% dla całego Miasta	
Problem niepełnosprawności na podobszarze rewitalizacji	8,43% dla całego Obszaru Rewitalizacji	4,76% dla całego Miasta	
Problem nadużywania alkoholu na podobszarze rewitalizacji	13,04% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,89% dla całego Miasta	
Problem przestępczości na podobszarze	7,00 % dla całego Obszaru Rewitalizacji	4,00% dla całego Miasta	

rewitalizacji			
Problem poziomu zadłużenia na podobszarze rewitalizacji	5,25% dla całego Obszaru Rewitalizacji	4,89% dla całego Miasta	
Poziom potencjału kapitału społecznego	6,90% dla całego Obszaru Rewitalizacji	6,45% dla całego Miasta	
Problem uczestnictwa w życiu publicznym	12,50% dla całego Obszaru Rewitalizacji	10,00% dla całego Miasta	

Źródło: opracowanie własne

Sfera pozaspółeczna (gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna)

Powierzchnia przedmiotowego podobszaru rewitalizacji wynosi 3 ha, co stanowi 1,12% powierzchni całego obszaru rewitalizacji.

W ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej można stwierdzić, że kondycję w sferze gospodarczej realnie ocenić jest niezwykle trudno. Nie ma wielu ogólnodostępnych danych, a te które są dostępne (w szczególności dotyczące zarejestrowania działalności, zawieszenia działalności czy wykreślenia z rejestru) nie do końca oddają realia rzeczywistości gospodarczej, w tym wskazania rzeczywistego obszaru na którym prowadzona jest działalność gospodarcza. Ponadto często te dane, są odzwierciedleniem sezonowości działań określonych branż czy prób optymalizacji podatkowej. Jednakże w ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej w oparciu o dostępne dane, można stwierdzić, że podmioty gospodarcze na tym podobszarze wykazują się małą aktywnością jeżeli chodzi o prowadzenie działalności gospodarczej. W oparciu o dane wg. CEIDG na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji zarejestrowanych jest jedynie 12,26% podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na całym obszarze rewitalizacji, gdzie średnia w oparciu o dane CEIDG, przypadających na dany podobszar rewitalizacji na całym obszarze rewitalizacji to 12,5%. W tej sytuacji należy ocenić, że rzeczywista prowadzona na tym podobszarze rewitalizacji działalności gospodarcza przez osoby fizyczne, w tym oparta o samozatrudnienie, nie jest duża.

W ramach pogłębionej analizy sfery gospodarczej zauważalna jest niedostateczna aktywność przedsiębiorcza mieszkańców tego podobszaru rewitalizacji. Sytuacja po części wynika z braku systemu zachęt czy znaczącego wsparcia subwencyjnego i merytorycznego dla małych i średnich przedsiębiorstw, wysokich kosztów prowadzenia działalności, niestabilności przepisów prawa, które dotyczą przedsiębiorców, oraz odpowiedniej wiedzy i kwalifikacji do prowadzenia działalności gospodarczej. Brak jest także odpowiedniego forum współpracy i warunków do lokalnej kooperacji. Ponadto wysoki próg bariery finansowej związanej

z kosztami działalności jest szczególnie znaczący dla osób podejmujących działalność gospodarczą, czy dla osób będących na początkowym etapie rozwijania działalności. Jest to odbiciem ogólnie zachodzących trendów, które stanowią istotną barierę w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Ponadto na problemy w sferze gospodarczej istotnie przekłada się niski poziom edukacji i posiadanych kwalifikacji zamieszkujących podobszar rewitalizacji osób i ich postępujące wykluczenie społeczne. Na podobszarze rewitalizacji brak jest działań podnoszących kwalifikację i aktywizujących zawodowo, które powinny przede wszystkim powinny być skierowane do osób wykluczonych społecznie i narażonych na takie wykluczenie. Ponadto w ramach pogłębionych wywiadów eksperckich, a także warsztatów i wywiadów grupowych przeprowadzonych w trakcie prowadzonego procesu partycypacji i konsultacji, interesariusze w zakresie zgłaszanych potrzeb oraz wskazywanych negatywnych zjawisk zwracali uwagę na ograniczony dostęp do kapitału, brak edukacji przedsiębiorczej, obciążenia administracyjne, ryzyko finansowe, brak dostępu do rynków, trudności w uzyskaniu wsparcia finansowego. Są to w szczególności bariery dla potencjalnych młodych przedsiębiorców, dla osób z niskim kapitałem początkowym, kobiety i osób z mniejszym doświadczeniem biznesowym, a także dla innych mieszkańców podobszaru, dla których, podjęcie działalności gospodarczej, w szczególności w formie samozatrudnienia, mogłoby stanowić formę aktywizacji i przeciwdziałania wykluczeniu.

Na problemy w sferze gospodarczej istotnie przekładają się problemy zaobserwowane w sferze społecznej. Zmiany strukturalne, a także procesy transformacji i restrukturyzacji w przemyśle spowodowały brak alternatywnych miejsc pracy dla osób poddanych tym procesom oraz brak zgodności umiejętności i kwalifikacji mieszkańców tego podobszaru z nowymi wymaganiami rynku pracy oraz doprowadziły do zmniejszenia zapotrzebowania na siłę roboczą o takich kwalifikacjach. W tej sytuacji w celu ożywienia sfery gospodarczej w związku z faktem, że duża część bezrobotnych nie posiada odpowiednich kwalifikacji do podjęcia innej pracy, konieczne jest podnoszenie kwalifikacji i przekwalifikowanie, aby sprostać wymaganiom rynku pracy. Niskie kwalifikacje zawodowe utrudniają znalezienie pracy i ograniczają mobilność społeczną, wymagając od mieszkańców przekwalifikowania się do innych zawodów. W przypadku niskich kwalifikacji nawet znalezienie miejsca pracy, prowadzi do znaczącej utraty dochodów, spadku siły nabywczej społeczności zamieszkującej ten podobszar i konieczności szukania alternatywnych źródeł utrzymania, o co jest trudno przy niskim poziomie wyedukowania, kompetencji i kwalifikacji.

Brak środków finansowych stanowi barierę w podjęciu własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia, a spadek siły nabywczej mieszkańców w dłuższej perspektywie czasu może znacznie pogorszyć sytuację branży usługowej, a w konsekwencji prowadzić do stagnacji lub zapaści w sferze gospodarczej na podobszarze rewitalizacji. Na podobszarze rewitalizacji brak jest działań podnoszących kwalifikację i aktywizujących zawodowo, które przede wszystkim powinny być skierowane do osób wykluczonych społecznie i narażonych na takie wykluczenie, w związku z tym konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej. Zauważalne na tym podobszarze niskie kompetencje zawodowe i przedsiębiorcze mieszkańców obejmują zarówno czynniki strukturalne (procesy transformacyjne), społeczne (bezrobocie, marginalizacja społeczna), jak i osobiste (brak motywacji do samoaktywizacji). Osoby szczególnie dotknięte problemem niskich kompetencji to osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym lub wykluczone, czyli takie które najczęściej nie wierzą w możliwość zmiany na lepsze. Potrzebują zatem wsparcia z zewnątrz, które pomoże im zaplanować i zrealizować możliwe do wykonania kroki, np. podniesienie kwalifikacji, podjęcie samozatrudnienia czy też znalezienie pracy. Ponadto patrząc na trendy demograficzne, w tym mocno starzejące się społeczeństwo oraz zagrożenie odpływem ludzi młodych, konieczne wydaje się podjęcie działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej tego podobszaru.

W ramach pogłębionej analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej zauważalny jest fakt rozległych problemów w tej sferze na podobszarze rewitalizowanym. Problemy dotyczą zarówno infrastruktury technicznej i społecznej jak i przestrzeni publicznej. W związku ze zmianą struktury demograficznej i starzenia się społeczeństwa, a także wykluczenia osób z terenów zdegradowanych, czy zmian na rynku pracy, oraz stanu zdrowia mieszkańców, konieczne są działania zapewniające włączenie społeczne. Ponadto ze względu na narastające zjawisko zwiększającego się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ilości mieszkańców, niską mobilnością osób zamieszkujących tereny zdegradowane, w tym osób starszych, ograniczone środki budżetowe, a także braki w infrastrukturze, w której prowadzona byłaby aktywizacja społeczna czy zawodowa, oraz wspierana byłaby spójność społeczna i działania zapewniające włączenie społeczne, działania interwencyjne są konieczne, a zdiagnozowane zjawiska kryzysowe są zauważalne i realnie ograniczają możliwość niwelacji dysfunkcji społecznych.

Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w odniesieniu do funkcjonującego

systemu ciepłowniczego obejmują właściwie cały podobszar rewitalizacji. Tam gdzie funkcjonuje sieć ciepłownicza, jest jeszcze wiele obiektów, w tym wielorodzinnych, w których jeżeli chodzi o rodzaj stosowanego ogrzewania, zastosowano indywidualne źródła ciepła (osobne dla każdego z mieszkań) co nie jest rozwiązaniem przyjaznym środowisku. W większości indywidualne źródła ciepła oparte są o występowanie w całości lub częściowo w tych budynkach, indywidualnych kotłów opalanych węglem. Brak podłączenia do sieci ciepłowniczej lub zastosowania niskoemisyjnych, nowoczesnych źródeł ciepła powoduje zwiększoną emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Dodatkowo większość istniejącej sieci ciepłowniczej, jest już mocno wyeksploatowana ze względu na wiek.

Na podobszarze występują także obszary na których, dochodzi do awarii istniejącej infrastruktury sieciowej.

W odczuciach interesariuszy na podobszarze występują miejsca, na których dochodzi do ciągłych aktów wandalizmu, dewastacji mienia publicznego, występują także obszarowe problemy z bezpieczeństwem publicznym, w tym tam gdzie występuje zagęszczenie budynków wielorodzinnych i mieszkań socjalnych lub przy publicznych terenach zielonych. Często występuje zaśmiecanie terenów wspólnych, w tym wyrzucanie odpadów poza wyznaczone miejsca, prowadzące do degradacji estetyki terenów mieszkaniowych i zwiększenie kosztów utrzymania czystości. W miejscach publicznych, zwłaszcza w rejonie zamieszkania, zauważalne jest spożywanie alkoholu, co generuje uciążliwości dla mieszkańców, sprzyja zakłócaniu porządku i prowadzi do agresywnych zachowań.

W związku z brakiem zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych w sferze technicznej dla tego podobszaru rewitalizacji odstąpiono od pogłębionej analizy na tym podobszarze. Jednakże należy zwrócić uwagę, że w opiniach interesariuszy, ważne jest odpowiednie dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb oraz zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Konieczna jest interwencja pod względem konieczności zastosowania rozwiązań technicznych w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W ramach pogłębionej analizy sfery środowiskowej czynnikiem decydującym o problemach środowiskowych dla podobszaru rewitalizacji, są obszary związane z ochroną klimatu i jakością powietrza, zagrożeniem hałasem oraz gospodarką odpadami, w tym w szczególności związane z jakością powietrza ze względu na emisję gazów i pyłów oraz związane z gospodarką odpadami (niebezpieczne odpady azbestowe zlokalizowane na przedmiotowym podobszarze). Całe Miasto Pyskowice, w tym także przedmiotowy podobszar rewitalizacji,

należy do tak zwanej strefy śląskiej, charakteryzującej się przede wszystkim przekraczaniem normami pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu. Ponadto obszar całego Miasta zaliczany jest do Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza. W pewnym stopniu źródłami zanieczyszczeń powietrza są źródła liniowe w postaci ciągów komunikacyjnych. Emisja komunikacyjna, wynikająca z ruchu pojazdów drogami przebiegającymi przez podobszar rewitalizacji, kształtuje stan jakości powietrza, a najwyższe stężenia zanieczyszczeń w tym wypadku skupione są wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych podobszaru, z największym natężeniem ruchu pojazdów. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji, głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych. Ważnym problemem w tej sferze jest zanieczyszczenie powietrza. Dużym problemem ekologicznym, ekonomicznym i społecznym (także w odczuciu interesariuszy) są spaliny pochodzące ze źródeł niskiej emisji. Istotną rolę odgrywają tutaj źródła emisji niskiej, związanej z eksploatacją w okresie zimowym palenisk węglowych z kotłowni wbudowanych przede wszystkim w domach mieszkalnych (palenisk domowych). Duża część mieszkańców korzysta z indywidualnych źródeł energii, co wpływa na znaczny udział emisji niskiej w ogóle zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Niestety w systemach indywidualnego ogrzewania dominują urządzenia o przestarzałej konstrukcji, których sprawność często nie przekracza 65%. Z przyczyn ekonomicznych rzadko korzysta się z gazu do celów grzewczych. Większość budynków korzysta z domowych kotłowni węglowych opalanych najczęściej węglem. Zanieczyszczenia emitowane są kominami o wysokości do około 10 m (tzw. niska emisja), co powoduje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń po najbliższej okolicy. Na przedmiotowym podobszarze koniecznym jest zastosowanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną, a także ekologicznych źródeł ciepła, wytwarzania bioenergii oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii. Realizacja takich działań pozwoli na zmniejszenie energochłonności, a zastosowanie odnawialnych źródeł energii będzie mieć wpływ na poprawę jakości życia oraz ochronę zdrowia mieszkańców tego podobszaru. Pozwoli to zapobiec narastającemu zanieczyszczeniu środowiska i pozytywnie wpłynie na zmiany klimatyczne. Z uwagi na zachodzące zmiany klimatu, mieszkańcom coraz częściej doskwierają długotrwałe okresy wysokich temperatur i suszy, ale także deszcze nawalne i powodzie błyskawiczne. W związku z tym koniecznym jest także przeciwdziałanie i adaptacja do przedmiotowych zmian klimatycznych, w tym poprzez ograniczenie potencjalnych skutków

upałów i suszy czy deszczów nawalnych oraz racjonalne gospodarowanie wodą, a także wspomniane już wyżej wsparcie zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii i podnoszenie efektywności energetycznej na powyższym obszarze, w celu redukcji emisji gazów cieplarnianych i dywersyfikacji źródeł wytwarzania energii. Jest to ważne tym bardziej, że niedostateczna jest świadomość ekologiczna i klimatyczna mieszkańców, tego podobszaru, równoznaczna z koniecznością podjęcia całościowych działań z zakresu zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii, ochrony powietrza i przeciwdziałania smogowi oraz przeciwdziałania zachodzącym zmianom klimatycznym. Z tego wynika konieczność prowadzenia działań adaptacyjnych do zmian klimatu w celu poprawy warunków i jakości życia mieszkańców tego podobszaru. Usuwanie i przeciwdziałanie zagrożeniom związanym ze zmianami klimatycznymi wpłynie pozytywnie na zdrowie i długość życia mieszkańców podobszaru co jest szczególnie ważne w kontekście starzejącego się społeczeństwa. Tym samym będzie także pośrednio ograniczać zjawisko wykluczenia społecznego na tym podobszarze i związanego z nim ubóstwa, ponieważ zwiększenie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych w dobie zaistniałego kryzysu energetycznego ma celu m.in. ochronę przed pogłębianiem ubóstwa energetycznego wśród odbiorców końcowych na tym podobszarze. Wykorzystanie energii słonecznej, która jako zasób nie ma ceny (jest „darmowa”) przy niewielkich kosztach eksploatacji urządzeń skutkuje oszczędnościami finansowymi w porównaniu z dotychczas istniejącym pełnym pokryciem potrzeb z konwencjonalnych źródeł energii. Ponadto zmniejszenie zapotrzebowania na energię wytwarzaną z tradycyjnego źródła, generującą zanieczyszczenie powietrza, oraz ograniczenia emisji zanieczyszczeń będzie prowadziło do łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do zmian klimatu, przez ograniczenie niekorzystnych skutków obecnych i oczekiwanych przyszłych warunków klimatycznych wywieranych na daną działalność lub na ludzi, przyrodę czy aktywa, poprzez ograniczenie gazów cieplarnianych dzięki zastosowaniu Odnawialnych Źródeł Energii. Drugim kluczowym zjawiskiem negatywnie oddziałującym na mieszkańców podobszaru rewitalizacji jest hałas, a przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Wyzwaniem jest ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego do środowiska, szczególnie na obszarach wrażliwych (terenach zamieszkałych). Sytuacja w tym zakresie na podobszarze rewitalizacji nie poprawia się. Wynika to ze wzrostu liczby samochodów poruszających się po drogach zlokalizowanych w granicach podobszaru rewitalizacji, generujących najbardziej uciążliwy i odczuwalny dla mieszkańców

hałas drogowy. Przebiegające przez podobszar ciągi komunikacyjne, są także liniowymi źródłami zanieczyszczeń. Monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska jest prowadzony przez Inspektorat Ochrony Środowiska. Badania prowadzone przez Inspektorat zazwyczaj obejmują okolice dróg o dużym natężeniu ruchu, okolice linii kolejowych oraz lotnisk. Jednakże na terenie Miasta Pyskowice nie wykonywano w ostatnich latach badania poziomu hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Podobnie odnosząc się do danych na temat zanieczyszczenia powietrza, brak szczegółowych danych wynika z kilku czynników. Po pierwsze, monitoring emisji jest zazwyczaj prowadzony i skupiony na obszarach dużych miast do których Miasto Pyskowice nie należy. Większość systemów monitoringu emisji zanieczyszczeń skupia się na dużych skupiskach ludzkich i przy dużej gęstości zaludnienia ze względu na fakt, że w takich warunkach problem zanieczyszczenia powietrza jest bardziej widoczny i stanowi zjawisko powierzchniowe. Natomiast rozpatrywane w tym przypadku indywidualne źródła zanieczyszczeń są zwykle rozproszone i trudniejsze do objęcia pomiarami. Dodatkowo, brak ujednoczonych metod pomiarowych i raportowania prowadzi do braku danych w tym zakresie. W rozpatrywanym przypadku to przede wszystkim indywidualne piece domowe spalające węgiel lub drewno, czy ruch pojazdów, które są zdecydowanie mniej skoncentrowane niż w skupiskach obszarowych dużych miastach i dla których nie prowadzi się pomiarów zanieczyszczenia, a tym samym nie prowadzi się agregacji danych na ten temat.

Ponadto inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest przeprowadzona metodą spisu z natury wskazała, że na przedmiotowym obszarze rewitalizacji znajdują się odpady, głównie w postaci płyt falistych oraz płaskich cementowo-azbestowych występujących na pokryciach dachowych, elewacjach budynków mieszkalnych oraz innych budynków i budowli. Na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji znajduje się około 8,44% wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na obszarze całego obszaru rewitalizacji.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono syntetyczne podsumowanie kluczowych danych i informacji dla podobszaru rewitalizacji OR 14.

Tabela 82 Syntetyczne podsumowanie (sfera pozaspółeczna) – kluczowe mierzalne dane dla podobszaru rewitalizacji OR 14

ZDIAGNOZOWANE KLUCZOWE DANE i ZAGADNIENIA KRYZYSOWE	PODOBSZAR REWITALIZACJI OR 14		
	udział w stosunku do zjawisk na terenie:		Komentarz
Powierzchnia podobszaru	1,12% dla całego	0,10% dla całego	Koncentracja zjawisk

rewitalizacji	Obszaru Rewitalizacji	Miasta	kryzysowych dotycząca: sfery pozaspołecznej została potwierdzona w ramach analizy jakościowej przeprowadzonej w formie badania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, a także w formie wywiadów z zarządcami na temat stanu zasobów mieszkaniowych i braków rozwiązań funkcjonalnych
ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na podobszarze rewitalizacji	12,26% dla całego Obszaru Rewitalizacji	7,12% dla całego Miasta	
Ilość odpadów azbestowych na podobszarze rewitalizacji	8,44% dla całego Obszaru Rewitalizacji	2,77% dla całego Miasta	

Źródło: Opracowanie własne

Potrzeby w zakresie społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym podobszaru rewitalizacji Przeprowadzona analiza pozwala na wskazanie kluczowych dziedzin problemowych, które zostały określone po przebadaniu zachodzących zjawisk kryzysowych na przedmiotowym podobszarze rewitalizacji. Kluczowe problemy zidentyfikowane w ramach przeprowadzonej diagnozy to:

- postępująca marginalizacja i wykluczenie społeczne, w tym zachodzące procesy starzenia społeczeństwa, a także jego wyalienowania, braku integracji i tożsamości,
- niski poziom edukacyjny oraz niski poziom aktywności społecznej i zawodowej, a także wykorzystania kapitału społecznego,
- niewykorzystany potencjał gospodarczy i inwestycyjny,
- wymagająca interwencji infrastruktura techniczna,
- znaczące braki w infrastrukturze społecznej,
- obszary o dysfunkcjach przestrzennych i niskich walorach estetycznych,
- problemy środowiskowe związane z emisją pyłów i zanieczyszczeń oraz zagrożeniami klimatycznymi, generowaniem hałasu i powstałymi odpadami, negatywnie wpływające na ochronę środowiska naturalnego, w tym dziedzictwa przyrodniczego.

Identyfikacja specyficznych uwarunkowań oraz lokalnych potencjałów podobszaru rewitalizacji

Należy stwierdzić, że analizowany obszar rewitalizacji wyróżnia się następującymi cechami:

- spadek liczby osób korzystających z świadczeń z pomocy społecznej,
- dodatnie saldo migracji jako pozytywny trend migracyjny,

- średnia gęstość zaludnienia oraz zasoby wolnych przestrzeni publicznych, które są słabo zagospodarowane i mogą być wykorzystane do wzmocnienia funkcji społecznych,
- struktura ludności z przewagą kobiet nad mężczyznami, którą należy postrzegać w połączeniu z faktem, że większość osób pracujących stanowią także kobiety, a bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn,
- większość mieszkańców znajduje się w wieku produkcyjnym, zachodzi trend malejący dla grupy przedprodukcyjnej i trend wzrastający dla grupy poprodukcyjnej,
- większość pracujących pracuje w sektorze przemysłu i budownictwa ale w niedługim czasie może dojść do zrównania zatrudnienia w powyższym sektorze i w sektorze usługowym,
- przebiegająca w pobliżu rozwinięta infrastruktura dróg krajowych, bliskość międzynarodowego portu lotniczego i miast konurbacji górnośląskiej, zwiększająca się atrakcyjność inwestycyjna,
- wymagająca rozwoju sfera przestrzenno-funkcjonalna.

7. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Rewitalizacja jest to długofalowy, złożony proces przemian społecznych, gospodarczych, przestrzenno-technicznych oraz środowiskowych w miejscowościach lub ich zdegradowanych częściach, mający na celu poprawę jakości życia mieszkańców, harmonizację i podniesienie estetyki przestrzeni, prowadzący do ożywienia gospodarczego oraz aktywizacji życia społecznego a także poprawy warunków funkcjonalnych i środowiskowych na tym obszarze. Jest to tym samym ogólna wizja stanu obszaru poddanego planowanym zmianom.

7.1 Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

W procesie powstawania Gminnego Programu Rewitalizacji, po analizie stanu wyjściowego i w celu nakreślenia perspektywy docelowej, wypracowana została wizja, jako pożądany stan, który ma zostać osiągnięty w założonym horyzoncie czasowym tj. do 2030 roku.

Biorąc pod uwagę charakter i powiązania problemów występujących w wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, a także ich wzajemne przenikanie, przedstawiona wizja dotyczy całego obszaru rewitalizacji i jest wspólna dla wszystkich podobszarów rewitalizacji (OR 1A, OR 1B, OR 4, OR 5, OR 9, OR 12, OR 13, OR 14).

Wizja przemian rewitalizacyjnych wskazuje pożądany stan, a jednocześnie określa działania konieczne do wyprowadzenia obszaru ze stanu degradacji. Obejmuje ona następujące sfery:

- społeczną,
- gospodarczą,
- środowiskową,
- przestrzenno-funkcjonalną,
- techniczną.

Sformułowana wizja rewitalizacji w wymienionych sferach przedstawia się następująco:

Wizja obszaru po rewitalizacji

Obszar rewitalizacji staje się zintegrowaną wspólnotą lokalną, z dobrym dostępem do infrastruktury społecznej umożliwiającej realizację różnych aktywności. To przestrzeń, w której mieszkańcy dbają o środowisko, dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, a także

pielęgnują lokalne tradycje. Obszar wyróżnia się dobrą jakością środowiska, w tym powietrza, oraz rosnącą konkurencyjnością dzięki rozwojowi usług opartych na lokalnych potencjałach.

Wizja przemian obszaru rewitalizacji w sferze społecznej

Na obszarze prowadzone są działania wspierające aktywność i integrację społeczną. Gmina i organizacje społeczne wspomagają osoby wykluczone i zagrożone marginalizacją (m.in. osoby starsze, osoby zmagające się z wkluczeniami społecznymi czy problemem integracji społecznej, osoby uzależnione). Lokalne instytucje realizują działania i organizują inicjatywy z zakresu aktywizacji, edukacji i integracji. Poprawia się jakość i dostępność infrastruktury społecznej, realizowane są działania na rzecz osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem, obszar rewitalizacji staje się atrakcyjnym miejscem do aktywnego spędzania czasu.

Wizja przemian obszaru rewitalizacji w sferze gospodarczej

Obszar rewitalizacji rozwija ofertę gospodarczą, opartą na lokalnym dziedzictwie historycznym, kulturowym i przyrodniczym. Wzmocniona zostaje funkcja usługowa poprzez:

- podnoszenie umiejętności i kompetencji mieszkańców i przedsiębiorców,
- tworzenie warunków i infrastruktury sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej,
- poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni.

Wizja przemian obszaru rewitalizacji w sferze środowiskowej

Na obszarze rewitalizacji przeprowadzono działania zmierzające do ograniczenia problemów związanych z ochroną środowiska, w tym ograniczeniem niskiej emisji. Podejmowane są działania na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym. Poprawiły się standardy miejskiej infrastruktury, w tym budynków mieszkalnych w zakresie termomodernizacji i niskoemisyjnych źródeł ogrzewania, oraz zastosowania Odnawialnych Źródeł Energii.

Wizja przemian obszaru rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Poprawił się dostęp do infrastruktury społecznej, w tym rekreacyjnej, sportowej i terenów zielonych. Mieszkańcy bardziej angażują się w dbanie o jakość przestrzeni, doceniając jej walory kulturowe i krajobrazowe. Poprawiła się przy tym funkcjonalność przestrzenna obszaru rewitalizacji.

Wizja obszaru rewitalizacji w sferze technicznej

Na obszarze rewitalizacji poprawiono stan infrastruktury technicznej, w tym sieciowej, zmodernizowano obiekty infrastruktury społecznej, w tym zabudowy gminnej oraz poprawiono stan techniczny obiektów mieszkalnych.

Tak określona wizja procesu rewitalizacji musi być animowana, realizowana i monitorowana pod ścisłym nadzorem władz samorządowych, przy jednoczesnym współdziałaniu Komitetu Rewitalizacji, organizacji społecznych, gospodarczych, instytucji lokalnych i grup mieszkańców.

7.2 Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych

Proces formułowania celów i kierunków działań w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji opierał się o wypracowaną wizję a także pogłębioną i usystematyzowaną analizę zjawisk kryzysowych na obszarze Miasta Pyskowice. Dokumentami źródłowymi były dane statystyczne GUS, dane statystyczne uzyskane na poziomie lokalnym, oraz konsultacji i warsztatów diagnostycznych. W oparciu o powyższe dane wskazane zostały poniższe cele i kierunki działań. Cele Programu zostały sformułowane z wykorzystaniem „metody problemowej”. Formułowanie celów opiera się o przeprowadzoną całościową diagnozę i analizę zjawisk kryzysowych, na podstawie której przeprowadzona została identyfikacja problemów. Celem Programu jest zapewnienie takiego strategicznego podejścia, które poprzez efektywne wsparcie, pozwoli na aktywizację społeczności zamieszkujących obszar zdegradowany oraz pozwoli na kompleksową rewitalizację zdegradowanego obszaru, postrzeganą w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym, technicznym i środowiskowym. Podejmowane w ramach rewitalizacji działania mają na celu dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców oraz ożywienia gospodarczego i społecznego danego obszaru oraz poprawy jego warunków środowiskowych i technicznych. Powyższe zapewnione zostanie poprzez kompleksowe działania rewitalizacyjne. Rewitalizacja ma charakter kompleksowy, to znaczy, że w jej ramach prowadzone będą wielowątkowe, wzajemnie uzupełniające i wzmacniające działania, mające na celu wywołanie jakościowej pozytywnej zmiany na zdefiniowanym obszarze.

Ustalone kierunki działań w ramach niniejszego Programu oparto na wykorzystaniu posiadanych zasobów i zachowaniu podstawowych zasad podejście kompleksowego:

- polepszenia jakości bazy o charakterze społecznym, kulturalnym, turystycznym i sportowo - rekreacyjnym,
- polepszenie jakości infrastruktury technicznej, zasobów komunalnych i socjalnych, oraz przestrzeni publicznej, w tym poprawy bezpieczeństwa ruchu pieszych i rowerzystów czy też rozwoju komunikacji zbiorowej,
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszarów,
- podniesienie wiedzy i kompetencji społecznej mieszkańców, zmierzające do rozwoju gospodarczego i integracji społecznej,
- zachowanie i waloryzacja dziedzictwa kulturowego,
- polepszenie jakości środowiska naturalnego,
- wzmocnienie obszaru pod względem ekonomicznym, głównie w celu tworzenia nowych miejsc pracy i przeciwdziałania ubóstwu,
- polepszenie zdolności organizacyjnych społeczności lokalnych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez aktywizację grup wykluczonych i poprawę bezpieczeństwa.

Tabela 83 Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych

CELE	KIERUNKI DZIAŁAŃ
C1. Działania w zakresie aktywizacji społecznej i przeciwdziałaniu marginalizacji	K1. Rozwój społeczny poprzez działania służące włączeniu społecznemu, aktywizacji społecznej, spójności i integracji, a także wzrostowi poczucia bezpieczeństwa
	K2. Rozwój kapitału ludzkiego w oparciu o działania skierowane do osób wykluczonych, podnoszenie wiedzy i kwalifikacji
	K3. Kreowanie inicjatyw i aktywności społecznej
	K4. Działania na rzecz wzmocnienia relacji międzyludzkich, sąsiedzkich i ponadpokoleniowych
C2. Realizacja przyjaznej i funkcjonalnej przestrzeni społecznej i gospodarczej	K5. Rozwój istniejących lub nadanie nowych funkcjonalności dla przestrzeni i obiektów wykorzystanych na cele społeczne, publiczne i gospodarcze
	K6. Kreowanie projektów pobudzających rozwój społeczny i gospodarczy
	K7. Modernizacja zasobów sfery społecznej i/lub usługowej
	K8. Inwestycje w ochronę środowiska naturalnego i klimatu
	K9. Tworzenie i rewaloryzacja miejsc oraz przestrzeni wspólnych na potrzeby wsparcia społecznego i gospodarczego osób i podmiotów na obszarze rewitalizacji
	K10. Inicjalizacja i realizacja działań o charakterze szkoleń, kursów, doradztwa, usługi inkubacyjne i wsparcia podejmowania

	oraz rozwoju przedsiębiorczości
	K11. Polepszenie stanu infrastruktury technicznej

Źródło: opracowanie własne

W ramach realizacji Programu prowadzone będą działania w kierunku wyrównywania społecznych różnic, poprzez wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej, społeczności lokalnej wraz z fizyczną rewitalizacją wybranych budynków, obiektów i przestrzeni zlokalizowanych na delimitowanym obszarze, przez co w rezultacie ograniczone zostanie ryzyko ubóstwa i wykluczenia społecznego na tym obszarze. Rewitalizacja jest także postrzegana w wymiarze gospodarczym, przestrzennym, technicznym i środowiskowym. W niniejszym Programie zaplanowano cele w taki sposób, żeby realizowane w ramach niego przedsięwzięcia w sposób spójny i kompleksowy, z użyciem różnych metod i zaangażowaniem różnych sektorów i partnerów, niwelowały zdiagnozowane w analizie zagrożenia. Kompleksowe podejście Programu wyraża spójność w odniesieniu do terytorium, jego zasobów, sytuacji społeczno-gospodarczej i tożsamości obszaru. W wyniku partycypacyjnego udziału społeczności lokalnej, obszar ten poddany został pogłębionej analizie i programowaniu elementów wymagających wsparcia a ustanowione kierunki rozwoju tworzą szeroko pojęty konsensus, który pozwoli korzystać z rozwoju obszaru rewitalizowanego jak najszerszej grupie mieszkańców i organizacji.

7.3 Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lista planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawiera zidentyfikowane w partycypacyjnym procesie podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, bez których realizacja celów Gminnego Programu Rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Projekty te zostały zidentyfikowane w toku przeprowadzonej pogłębionej i usystematyzowanej analizy zjawisk kryzysowych na obszarze Miasta Pyskowice i poszczególnych Okręgów wyborczych, obejmującą m. innymi aspekty sfery społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej i gospodarczej wraz analizą natężenia, nawarstwiania lub utrwalania się zjawisk kryzysowych, w tym w oparciu o dane kwestionariuszowe ze zgłoszonych kart proponowanych przedsięwzięć oraz informacje pozyskane podczas warsztatów i konsultacji. Realizacja tych przedsięwzięć bezpośrednio przekłada się na określone efekty i pożądaný stan

obszaru rewitalizacji po realizacji Programu. Lista zawiera przedsięwzięcia realizujące wyznaczone cele rewitalizacji i wskazane kierunki działań, zlokalizowane na delimitowanym obszarze rewitalizacji. Przedsięwzięcia te pozytywnie wpływają na ograniczenie zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji i na jego rozwój, a także przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizowanego.

Projekty rewitalizacyjne przewidziane do realizacji w ramach niniejszego Programu będą kierowane do dofinansowania zgodnie z możliwością uzyskania pomocy zewnętrznej na ich sfinansowanie, z uwzględnieniem zasady, że projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będą realizowane w ścisłym połączeniu z działaniami podejmowanymi w ramach wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego+, w szczególności przewidzianych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027, z myślą o promowaniu równych szans rozwoju i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu osób z obszaru poddawanego działaniom rewitalizacyjnym. Należy podkreślić, że część planowanych działań rewitalizacyjnych dotyczy obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską. W szczególności dotyczy to działań na obszarze rewitalizacji OR 5 (układ urbanistyczny miasta Pyskowice) oraz na obszarze rewitalizacji OR 1B (lokomotywnia), na których działania wymagają uzyskania pozwolenia konserwatorskiego. Przed etapem projektowym należy wystąpić o wydanie zaleceń konserwatorskich. Ponadto zadania związane z termomodernizacją na obszarze rewitalizacji OR 9 i OR 12 dotyczą obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków oraz znajdujących się w strefie „B” ochrony konserwatorskiej. Należy podkreślić, że działania rewitalizacyjne mają na celu nie tylko poprawę efektywności energetycznej budynków, ale również zachowanie ich wartości zabytkowych. Przed etapem projektowym należy wystąpić o wydanie zaleceń konserwatorskich. W Programie nie uwzględniono ochrony dziedzictwa archeologicznego. W szczególności dotyczy to działań na obszarze rewitalizacji OR 5 (układ urbanistyczny miasta Pyskowice) oraz na obszarze rewitalizacji OR 1A (obszar ulicy Polnej), na których znajdują się stanowiska archeologiczne.

Na kolejnej stronie zaprezentowano listę planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Tabela 84 Listy planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nazwa zadania	Czas realizacji w latach	Źródła finansowania	Lokalizacja przedsięwzięcia	Podmiot realizujący	Szacowane wartości
Ukształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej poprzez adaptację zdegradowanych terenów na cele społeczne i gospodarcze na obszarze rewitalizacji OR 1A	2025-2030	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 1A, w rejonie ulicy Polnej	Podmioty publiczne i/lub prywatne z możliwością partnerstwa publiczno-prywatnego	15 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
<p>Przedsięwzięcie ma na celu wykorzystanie potencjału i zagospodarowanie terenów na terenach przemysłowych w okolicach ul. Polnej, w celu animowania aktywizacji społecznej, rekreacyjnej i gospodarczej i udostępnienie ich zainteresowanym mieszkańcom z obszaru rewitalizacji, ma na celu stworzenie odpowiedniej bazy aktywności sportowo-rekreacyjno-gospodarczej oraz doprowadzenie do ożywienia społecznego i gospodarczego tych terenów. W ramach projektu powstanie odpowiednia infrastruktura i zostanie utworzona m. innymi strefa rekreacji, strefa aktywnego wypoczynku, czy usług zagospodarowania czasu wolnego. Wszystko to ma na celu stworzenie odpowiednich podstaw dla aktywności społecznej i gospodarczej, w tym umożliwiającej organizację wydarzeń integracyjnych, i zajęć dla grup społecznych zagrożonych wykluczeniem.</p>				<p>Rezultatem projektu będzie powierzchnia terenów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych.</p>	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
<p>Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym poprzez możliwy rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób o różnych ograniczeniach np. seniorów, niepełnosprawnych, rodziców z dziećmi, itd.</p>				<p>Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.</p>	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Aktywizacja społeczna na rewitalizowanym obszarze OR 1A	2027	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 1A, w tym, w rejonie ulicy Polnej	Miasto Pyskowice / MOKIS w Pyskowicach / Organizacje pozarządowe	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Rozwój kapitału ludzkiego poprzez pobudzenia aktywności społecznej mieszkańców i przeciwdziałanie marginalizacji społecznej na obszarze rewitalizacji w Dzierżnie, w tym jeśli to możliwe wykorzystanie ukształtowanej przestrzeni publicznej na terenach przemysłowych. Planuje się organizację wydarzeń dla osób wykluczonych, w ramach projektu planowane są cykliczne imprezy służące włączeniu społecznemu, aktywizacji społecznej, spójności i integracji oraz imprezy o charakterze kulturalno-społecznym i sportowym. Charakter organizowanych imprez sprzyjał będzie integracji społecznej, co prowadzić będzie do zmniejszenia problemu wykluczenia społecznego oraz będzie stymulował aktywizację społeczno-zawodową.				Rezultatem projektu będzie liczba osób korzystających z świadczonych działań oraz liczba odbywających się działań. Osiągnięcie rezultatów projektu potwierdzone będzie na podstawie kart zajęć, list obecności itp.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym możliwości ich uczestnictwa w planowanych działaniach.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Adaptacja niewykorzystanej zabytkowej i zdegradowanej infrastruktury na potrzeby społeczne i kulturalne na obszarze rewitalizacji OR 1B	2025-2030	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 1B, w rejonie ulicy Piaskowej	Podmioty publiczne i/lub prywatne z możliwością partnerstwa publiczno-prywatnego	30 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Projekt zakłada zaadaptowanie części zdegradowanych obiektów w Pyskowicach na potrzeby społeczne i kulturalne. Z uwagi na dużą wartość historyczną oraz architektoniczną zabytkowych obiektów, dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji, w ramach przedsięwzięcia planowane jest działanie zmierzające do ochrony dziedzictwa, kompleksowego zagospodarowania i przywrócenia dawnej świetności wartościowym obiektom. W wyniku realizacji przedsięwzięcia powstanie zrewitalizowana infrastruktura, umożliwiającą prowadzenie działalności społecznej i kulturalnej, w tym pozwoli na prowadzenie działań zmierzających do aktywizacji osób wykluczonych.				Rezultatem projektu będzie liczba obiektów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym poprzez możliwy rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób o różnych ograniczeniach np. seniorów, niepełnosprawnych, rodziców z dziećmi, itd.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”,	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Animowanie aktywności i integracji społecznej na obszarze rewitalizacji OR 1B	2027	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 1B, w tym rejonie ulicy Piaskowej	Miasto Pyskowice / MOKIS w Pyskowicach / Organizacje pozarządowe	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Zadanie polega na wykorzystaniu potencjału rewitalizowanego obszaru, w celu aktywizacji społecznej mieszkańców Pyskowic. Planuje się aktywizację i integrację społeczeństwa, przy wykorzystaniu, jeśli będzie to możliwe, zabytkowej i zrewitalizowanej infrastruktury. Dzięki realizacji zaplanowanych działań zmaleje skala problemu wykluczenia społecznego na obszarze rewitalizacji OR 1B. W ramach projektu przewiduje się organizację cyklicznych wydarzeń społecznych i kulturalnych oraz przeprowadzenie działań dotyczących sfery aktywizacji społecznej.				Rezultatem projektu będzie liczba osób korzystających z świadczonych działań oraz liczba odbywających się działań. Osiągnięcie rezultatów projektu potwierdzone będzie na podstawie kart zajęć, list obecności itp.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym możliwości ich uczestnictwa w planowanych działaniach.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej niwelującej negatywne skutki urbanizacji na obszarze rewitalizacji OR 4	2024-2025	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 4, w rejonie ulic Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Strzelców Bytomskich	Miasto Pyskowice	4 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Stworzenie warunków do przeciwdziałania marginalizacji społecznej dzięki ukształtowaniu przestrzeni publicznej w okolicach MOKIS w Pyskowicach. Na poddanej rewitalizacji przestrzeni powstanie m. innymi saunarium i ogród odpoczynku. Planowane jest wykorzystanie OZE. Na tym obszarze będą realizowane działania, które swoim zakresem będą odpowiadały na zdiagnozowane problemy i przeciwdziałały wykluczeniu społecznemu interesariuszy rewitalizowanego obszaru OR 4 Miasta Pyskowice. Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się także do rozwoju zielono-błękitnej infrastruktury i niwelowanie negatywnych skutków urbanizacji.				Rezultatem projektu będzie powierzchnia terenów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym poprzez możliwy rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób o różnych ograniczeniach np. seniorów, niepełnosprawnych, rodziców z dziećmi, itd.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Aktywizacja społeczna grup defaworyzowanych przez działania integracyjne na obszarze rewitalizacji OR 4	2025-2026	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 4, w tym w rejonie ulic Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Strzelców Bytomskich	Miasto Pyskowice / MOKIS w Pyskowicach / Organizacje pozarządowe	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Celem projektu jest zapobieganie marginalizacji osób wykluczonych oraz aktywizacja lokalnej społeczności z obszarów zagrożonych wykluczeniem. Realizowane w obiekcie aktywności w sferze społecznej i kulturalnej mają na celu aktywizację i włączenie grup marginalizowanych do społeczności lokalnej. Działania te dadzą możliwość wyrównywania szans osobom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wzajemne spotkania mieszkańców będą skutkować nawiązaniem poprawnych relacji pomiędzy lokalną społecznością a grupami dysfunkcyjnymi. Elementem przedsięwzięcia będą cykliczne imprezy edukacyjno-kulturalne a także warsztaty i działania aktywizacyjne.				Rezultatem projektu będzie liczba osób korzystających z świadczonych działań oraz liczba odbywających się działań. Osiągnięcie rezultatów projektu potwierdzone będzie na podstawie kart zajęć, list obecności itp.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym możliwości ich uczestnictwa w planowanych działaniach.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 5	2025-2030	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 5, w rejonie ulic Strzelców Bytomskich, Nowa, kard. Wyszyńskiego, Powstańców Śląskich, Toszecka, Parkowa, Cmentarna i Szpitalna	Zarządcy / właściciele zasobów mieszkaniowych i obiektów użyteczności publicznej	15 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Przedmiotowe przedsięwzięcie będzie się opierać na rewitalizacji i modernizacji zasobów mieszkaniowych i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 5 Miasta Pyskowice. Zostaną przeprowadzone działania termomodernizacyjne wraz ze zmianą systemu grzewczego, w celu podniesienia efektywności energetycznej budynków. Ponadto działania mają na celu poprawę jakości życia oraz estetyki zasobu i jego otoczenia a także jego stanu technicznego. Przeprowadzone działania będą pozytywnie stymulować aktywizację społeczną na przedmiotowym obszarze.				Rezultatem projektu będzie liczba obiektów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym poprzez możliwy rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób o różnych ograniczeniach np. seniorów, niepełnosprawnych, rodziców z dziećmi, itd.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 5	2027	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 5, w rejonie ulic Strzelców Bytomskich, Nowa, kard. Wyszyńskiego, Powstańców Śląskich, Toszecka, Parkowa, Cmentarna i Szpitalna	Miasto Pyskowice / MOKIS w Pyskowicach / Organizacje pozarządowe	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Planuje się przeprowadzenie działań dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Będą to działania nastawione na aktywizację i włączenie społeczne zdegradowanych grup dysfunkcyjnych. W ramach przedsięwzięcia planowana jest organizację zajęć społecznych oraz przeprowadzenie działań dotyczących sfery społecznej tj. działań aktywujących i przeciwdziałających wykluczeniu osób dotkniętych zjawiskami kryzysowymi na delimitowanym obszarze rewitalizacji.				Rezultatem projektu będzie liczba osób korzystających z świadczonych działań oraz liczba odbywających się działań. Osiągnięcie rezultatów projektu potwierdzone będzie na podstawie kart zajęć, list obecności itp.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym możliwości ich uczestnictwa w planowanych działaniach.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 9	2025-2030	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 9, w rejonie ulic Wojska Polskiego, Strzelców Bytomskich, Szopena, Mozarta	Zarządcy / właściciele zasobów mieszkaniowych	10 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Przedmiotowe przedsięwzięcie będzie się opierać na rewitalizacji i modernizacji zasobów mieszkaniowych i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 9 Miasta Pyskowice. Zostaną przeprowadzone działania termomodernizacyjne wraz ze zmianą systemu grzewczego, w celu podniesienia efektywności energetycznej budynków. Ponadto działania mają na celu poprawę jakości życia oraz estetyki zasobu i jego otoczenia a także jego stanu technicznego. Przeprowadzone działania będą pozytywnie stymulować aktywizację społeczną na przedmiotowym obszarze.				Rezultatem projektu będzie liczba obiektów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym poprzez możliwy rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób o różnych ograniczeniach np. seniorów, niepełnosprawnych, rodziców z dziećmi, itd.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 9	2027	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 9, w rejonie ulic Wojska Polskiego, Strzelców Bytomskich, Szopena, Mozarta	Miasto Pyskowice / MOKIS w Pyskowicach / Organizacje pozarządowe	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Planuje się przeprowadzenie działań dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Będą to działania nastawione na aktywizację i włączenie społeczne zdegradowanych grup dysfunkcyjnych. W ramach przedsięwzięcia planowana jest organizację zajęć społecznych oraz przeprowadzenie działań dotyczących sfery społecznej tj. działań aktywujących i przeciwdziałających wykluczeniu osób dotkniętych zjawiskami kryzysowymi na delimitowanym obszarze rewitalizacji.				Rezultatem projektu będzie liczba osób korzystających z świadczonych działań oraz liczba odbywających się działań. Osiągnięcie rezultatów projektu potwierdzone będzie na podstawie kart zajęć, list obecności itp.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym możliwości ich uczestnictwa w planowanych działaniach.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 12	2025-2030	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 12, w rejonie ulic Wojska Polskiego, Drzymały, Boczna Drzymały, Szopena	Zarządcy / właściciele zasobów mieszkaniowych	10 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Przedmiotowe przedsięwzięcie będzie się opierać na modernizacji zasobów mieszkaniowych i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 12 Miasta Pyskowice. Zostaną przeprowadzone działania termomodernizacyjne wraz ze zmianą systemu grzewczego, w celu podniesienia efektywności energetycznej budynków. Ponadto działania mają na celu poprawę jakości życia oraz estetyki zasobu i jego otoczenia a także jego stanu technicznego. Przeprowadzone działania będą pozytywnie stymulować aktywizację społeczną na przedmiotowym obszarze.				Rezultatem projektu będzie liczba obiektów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym poprzez możliwy rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób o różnych ograniczeniach np. seniorów, niepełnosprawnych, rodziców z dziećmi, itd.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartość</i>
Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 12	2027	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 12, w rejonie ulic Wojska Polskiego, Drzymały, Boczna Drzymały, Szopena	Miasto Pyskowice / MOKIS w Pyskowicach / Organizacje pozarządowe	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Planuje się przeprowadzenie działań dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Będą to działania nastawione na aktywizację i włączenie społeczne zdegradowanych grup dysfunkcyjnych. W ramach przedsięwzięcia planowana jest organizację zajęć społecznych oraz przeprowadzenie działań dotyczących sfery społecznej tj. działań aktywujących i przeciwdziałających wykluczeniu osób dotkniętych zjawiskami kryzysowymi na delimitowanym obszarze rewitalizacji.				Rezultatem projektu będzie liczba osób korzystających z świadczonych działań oraz liczba odbywających się działań. Osiągnięcie rezultatów projektu potwierdzone będzie na podstawie kart zajęć, list obecności itp.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym możliwości ich uczestnictwa w planowanych działaniach.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 13	2024-2025	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 13, w rejonie ulic Jana III Sobieskiego, Wyzwolenia, Jaśkowiecka, Wojska Polskiego, Lompy i Stefana Batorego	Zarządcy / właściciele zasobów mieszkaniowych i obiektów użyteczności publicznej	5 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Przedmiotowe przedsięwzięcie będzie się opierać na modernizacji zasobów mieszkaniowych i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 13 Miasta Pyskowice. Zostaną przeprowadzone działania termomodernizacyjne wraz ze zmianą systemu grzewczego, w celu podniesienia efektywności energetycznej budynków. Ponadto działania mają na celu poprawę jakości życia oraz estetyki zasobu i jego otoczenia a także jego stanu technicznego. Przeprowadzone działania będą pozytywnie stymulować aktywizację społeczną na przedmiotowym obszarze.				Rezultatem projektu będzie liczba obiektów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym poprzez możliwy rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób o różnych ograniczeniach np. seniorów, niepełnosprawnych, rodziców z dziećmi, itd.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 13	2025-2026	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 13, w rejonie ulic Jana III Sobieskiego, Wyzwolenia, Jaśkowiecka, Wojska Polskiego, Lompy i Stefana Batorego	Miasto Pyskowice / MOKIS w Pyskowicach / Organizacje pozarządowe	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Planuje się przeprowadzenie działań dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Będą to działania nastawione na aktywizację i włączenie społeczne zdegradowanych grup dysfunkcyjnych. W ramach przedsięwzięcia planowana jest organizację zajęć społecznych oraz przeprowadzenie działań dotyczących sfery społecznej tj. działań aktywujących i przeciwdziałających wykluczeniu osób dotkniętych zjawiskami kryzysowymi na delimitowanym obszarze rewitalizacji.				Rezultatem projektu będzie liczba osób korzystających z świadczonych działań oraz liczba odbywających się działań. Osiągnięcie rezultatów projektu potwierdzone będzie na podstawie kart zajęć, list obecności itp.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym możliwości ich uczestnictwa w planowanych działaniach.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 14	2025-2030	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 14, w rejonie ulic Wieczorka, Matejki, Wojska Polskiego, Konopnickiej	Zarządcy / właściciele zasobów mieszkaniowych	10 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Przedmiotowe przedsięwzięcie będzie się opierać na modernizacji zasobów mieszkaniowych i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 14 Miasta Pyskowice. Zostaną przeprowadzone działania termomodernizacyjne wraz ze zmianą systemu grzewczego, w celu podniesienia efektywności energetycznej budynków. Ponadto działania mają na celu poprawę jakości życia oraz estetyki zasobu i jego otoczenia a także jego stanu technicznego. Przeprowadzone działania będą pozytywnie stymulować aktywizację społeczną na przedmiotowym obszarze.				Rezultatem projektu będzie liczba obiektów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym poprzez możliwy rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób o różnych ograniczeniach np. seniorów, niepełnosprawnych, rodziców z dziećmi, itd.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartość</i>
Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 14	2027	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 14, w rejonie ulic Wieczorka, Matejki, Wojska Polskiego, Konopnickiej	Miasto Pyskowice / MOKIS w Pyskowicach / Organizacje pozarządowe	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Planuje się przeprowadzenie działań dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Będą to działania nastawione na aktywizację i włączenie społeczne zdegradowanych grup dysfunkcyjnych. W ramach przedsięwzięcia planowana jest organizację zajęć społecznych oraz przeprowadzenie działań dotyczących sfery społecznej tj. działań aktywujących i przeciwdziałających wykluczeniu osób dotkniętych zjawiskami kryzysowymi na delimitowanym obszarze rewitalizacji.				Rezultatem projektu będzie liczba osób korzystających z świadczonych działań oraz liczba odbywających się działań. Osiągnięcie rezultatów projektu potwierdzone będzie na podstawie kart zajęć, list obecności itp.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym możliwości ich uczestnictwa w planowanych działaniach.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Modernizacja oraz adaptacja terenów sportowych i rekreacyjnych na potrzeby utworzenia funkcjonalnej przestrzeni miejskiej na obszarze rewitalizacji OR 14	2025-2026	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 14, w rejonie ulicy Wieczorka i Orzeszkowej	Miasto Pyskowice	10 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Planowana jest modernizacja terenów sportowo-rekreacyjnych, a także adaptacja tych terenów na potrzeby utworzenia funkcjonalnej przestrzeni publicznej, w tym rewaloryzacja boiska. Planuje się urządzenie całorocznej przestrzeni publicznej na potrzeby aktywnej integracji społecznej, w tym organizacji wydarzeń społecznych, kulturalnych i sportowych dedykowanych dla osób defaworyzowanych z przedmiotowego obszaru rewitalizacji. Zapewniona w ramach przedsięwzięcia dostępność obiektów i terenów umożliwi organizację zajęć dla osób zagrożonych wykluczeniem. Pozwoli m innymi na organizację spotkań, zajęć cyklicznych ale również obsługę festynów, rozgrywek, spotkań integracyjnych, organizowanych dla grup wykluczonych z terenu obszaru rewitalizacji OR 14. Nastąpi podniesienie funkcjonalności i adaptacja istniejących przestrzeni i infrastruktury, wyposażenie terenu w elementy małej architektury, umożliwiające organizację wydarzeń integracyjnych, warsztatów i zajęć dla grup społecznych zagrożonych wykluczeniem.				Rezultatem projektu będzie liczba obiektów i powierzchnia terenów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym poprzez możliwy rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób o różnych ograniczeniach np. seniorów, niepełnosprawnych, rodziców z dziećmi, itd.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

Nazwa zadania	Czas realizacji w latach	Źródła finansowania	Lokalizacja przedsięwzięcia	Podmiot realizujący	Szacowane wartości
Przeciwdziałanie marginalizacji osób wykluczonych oraz aktywizacja lokalnej społeczności na obszarze rewitalizacji OR 14	2026	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 14, w tym w rejonie ulicy Wieczorka i Orzeszkowej	Miasto Pyskowice / MOKIS w Pyskowicach / Organizacje pozarządowe	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Planuje się na realizację działań na potrzeby aktywnej integracji społecznej, w tym organizacji wydarzeń społecznych, kulturalnych i sportowych dedykowanych dla osób defaworyzowanych z obszaru rewitalizacji. Działania te dadzą możliwość wyrównywania szans osobom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Realizowane aktywności w sferze społecznej, sportowej i kulturalnej mają na celu włączenie grup marginalizowanych do społeczności lokalnej. Nawiązanie poprawnych relacji pomiędzy lokalną społecznością a grupami dysfunkcyjnymi będzie prowadzić do efektywnej integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji OR 14.				Rezultatem projektu będzie liczba osób korzystających z świadczonych działań oraz liczba odbywających się działań. Osiągnięcie rezultatów projektu potwierdzone będzie na podstawie kart zajęć, list obecności itp.	
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami				Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym możliwości ich uczestnictwa w planowanych działaniach.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Modernizacja terenów sportowo – rekreacyjnych na potrzeby utworzenia funkcjonalnej przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji OR 13	2025-2026	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 13, w rejonie ulicy Wyzwolenia	Miasto Pyskowice	8 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Planowana jest modernizacja terenów sportowo-rekreacyjnych, a także adaptacja tych terenów na potrzeby utworzenia funkcjonalnej przestrzeni publicznej, w tym rewaloryzacja i zadaszenie boiska. Planuje się urządzenie całorocznej przestrzeni publicznej na potrzeby aktywnej integracji społecznej, w tym organizacji wydarzeń społecznych, kulturalnych i sportowych dedykowanych dla osób defaworyzowanych z przedmiotowego obszaru rewitalizacji. Zapewniona w ramach przedsięwzięcia dostępność obiektów i terenów umożliwi organizację zajęć dla osób zagrożonych wykluczeniem. Pozwoli m innymi na organizację spotkań, zajęć cyklicznych ale również obsługę festynów, rozgrywek, spotkań integracyjnych, organizowanych dla grup wykluczonych z terenu obszaru rewitalizacji OR 13. Nastąpi podniesienie funkcjonalności i adaptacja istniejących przestrzeni i infrastruktury, wyposażenie terenu w elementy małej architektury, umożliwiające organizację wydarzeń integracyjnych, warsztatów i zajęć dla grup społecznych zagrożonych wykluczeniem.				Rezultatem projektu będzie liczba obiektów i powierzchnia terenów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym poprzez możliwy rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób o różnych ograniczeniach np. seniorów, niepełnosprawnych, rodziców z dziećmi, itd.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

Nazwa zadania	Czas realizacji w latach	Źródła finansowania	Lokalizacja przedsięwzięcia	Podmiot realizujący	Szacowane wartości
Przeciwdziałanie marginalizacji osób wykluczonych oraz aktywizacja lokalnej społeczności na obszarze rewitalizacji OR 13	2026	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 13, w tym w rejonie ulicy Wyzwolenia	Miasto Pyskowice / MOKIS w Pyskowicach / Organizacje pozarządowe	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Planuje się na realizację działań na potrzeby aktywnej integracji społecznej, w tym organizacji wydarzeń społecznych, kulturalnych i sportowych dedykowanych dla osób defaworyzowanych z obszaru rewitalizacji. Działania te dadzą możliwość wyrównywania szans osobom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Realizowane aktywności w sferze społecznej, sportowej i kulturalnej mają na celu włączenie grup marginalizowanych do społeczności lokalnej. Nawiązanie poprawnych relacji pomiędzy lokalną społecznością a grupami dysfunkcyjnymi będzie prowadzić do efektywnej integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji OR 13.				Rezultatem projektu będzie liczba osób korzystających z świadczonych działań oraz liczba odbywających się działań. Osiągnięcie rezultatów projektu potwierdzone będzie na podstawie kart zajęć, list obecności itp.	
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami				Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym możliwości ich uczestnictwa w planowanych działaniach.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Rozbudowa Miejskiego Żłobka na obszarze rewitalizacji OR 12	2025-2026	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki prywatne	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 12, w rejonie ulicy Paderewskiego	Miasto Pyskowice	10 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Planowana jest rozbudowa Miejskiego Żłobka będącego jedyną publiczną placówką opiekuńczą dla dzieci do lat 3 w Pyskowicach. Realizacja przedsięwzięcia jest konieczna ze względu na konieczność zapewnienia możliwości tworzenia nowych miejsc opieki dla najmłodszych dzieci tak, by ułatwić ich rodzicom, pogodzenie obowiązków zawodowych z wychowaniem dziecka, w tym przeciwdziałać marginalizacji i wykluczeniu społecznemu wynikającemu z problemu czasowego wyłączenia lub braku aktywności zawodowej.				Rezultatem projektu będzie liczba obiektów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym poprzez możliwy rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób o różnych ograniczeniach np. seniorów, niepełnosprawnych, rodziców z dziećmi, itd.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Aktywizacja społeczna grup defaworyzowanych przez działania integracyjne na obszarze rewitalizacji OR 12	2026	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 12, w tym w rejonie ulicy Paderewskiego	Miasto Pyskowice / MOKIS w Pyskowicach / Organizacje pozarządowe	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Celem projektu jest zapobieganie marginalizacji osób wykluczonych oraz aktywizacja lokalnej społeczności z obszarów zagrożonych wykluczeniem. Realizowane aktywności w sferze społecznej mają na celu aktywizację i włączenie grup marginalizowanych do społeczności lokalnej. Działania te dadzą możliwość wyrównywania szans osobom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach działań przewiduje się także cykliczne imprezy edukacyjno-kulturalne oraz warsztaty i działania aktywizacyjne.				Rezultatem projektu będzie liczba osób korzystających z świadczonych działań oraz liczba odbywających się działań. Osiągnięcie rezultatów projektu potwierdzone będzie na podstawie kart zajęć, list obecności itp.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym możliwości ich uczestnictwa w planowanych działaniach.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej niwelującej negatywne skutki urbanizacji na obszarze rewitalizacji OR 9	2025-2026	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki prywatne	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 9, w rejonie ulic Wojska Polskiego, Strzelców Bytomskich, Szopena, Mozarta	Miasto Pyskowice	2 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Przedsięwzięcie ma na celu kreowanie warunków do przeciwdziałania marginalizacji społecznej poprzez rozwój zielonej strefy miasta na obszarze rewitalizacji OR 9 Miasta Pyskowice. Na poddanej rewitalizacji przestrzeni planowane jest utworzenie parków kieszonkowych wraz z małą architekturą, na których obszarze będą mogły być realizowane projekty, które swoim zakresem będą odpowiadały na zdiagnozowane problemy i przeciwdziałały wykluczeniu społecznemu interesariuszy rewitalizowanego obszaru OR 9 Miasta Pyskowice. Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się także do rozwoju zielono-błękitnej infrastruktury i niwelowanie negatywnych skutków urbanizacji.				Rezultatem projektu będzie powierzchnia terenów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym poprzez możliwy rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób o różnych ograniczeniach np. seniorów, niepełnosprawnych, rodziców z dziećmi, itd.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Stworzenie miejsca aktywności i integracji społecznej, w parkach kieszonkowych na obszarze rewitalizacji OR 9	2026	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 9, w rejonie ulic Wojska Polskiego, Strzelców Bytomskich, Szopena, Mozarta	Miasto Pyskowice / MOKIS w Pyskowicach / Organizacje pozarządowe	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Przedsięwzięcie polega na wykorzystaniu potencjału utworzonych parków kieszonkowych, w celu aktywizacji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji OR 9 Miasta Pyskowice. Planuje się aktywizację i integrację społeczeństwa, dzięki czemu zmaleje skala problemu wykluczenia społecznego. W ramach projektu przewiduje się organizację cyklicznych wydarzeń i przeprowadzenie działań dotyczących sfery aktywizacji społecznej.				Rezultatem projektu będzie liczba osób korzystających z świadczonych działań oraz liczba odbywających się działań. Osiągnięcie rezultatów projektu potwierdzone będzie na podstawie kart zajęć, list obecności itp.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym możliwości ich uczestnictwa w planowanych działaniach.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej niwelującej negatywne skutki urbanizacji na obszarze rewitalizacji OR 5	2025	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki prywatne	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 5, w rejonie ulicy Strzelców Bytomskich	Miasto Pyskowice	3 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Przedsięwzięcie ma na celu kreowanie warunków do przeciwdziałania marginalizacji społecznej poprzez rozwój zielonej strefy miasta na obszarze rewitalizacji OR 5 Miasta Pyskowice. Planowana jest rewitalizacja terenów ogrodu jordanowskiego i wykorzystanie małej infrastruktury, gdzie po rewitalizacji będą mogły być realizowane projekty, które swoim zakresem będą odpowiadały na zdiagnozowane problemy i przeciwdziałały wykluczeniu społecznemu interesariuszy rewitalizowanego obszaru OR 5 Miasta Pyskowice. Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się także do rozwoju zielono-błękitnej infrastruktury i niwelowanie negatywnych skutków urbanizacji.				Rezultatem projektu będzie powierzchnia terenów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym poprzez możliwy rozwój infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób o różnych ograniczeniach np. seniorów, niepełnosprawnych, rodziców z dziećmi, itd.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji w latach</i>	<i>Źródła finansowania</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartości</i>
Stworzenie miejsca aktywności i integracji społecznej, w ogrodzie jordanowskim na obszarze rewitalizacji OR 5	2026	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych	wyznaczony obszar rewitalizacji OR 5, w rejonie ulicy Strzelców Bytomskich	Miasto Pyskowice / MOKIS w Pyskowicach / Organizacje pozarządowe	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Przedsięwzięcie polega na wykorzystaniu potencjału zrewitalizowanego ogrodu jordanowskiego, w celu aktywizacji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji OR 5 Miasta Pyskowice. Planuje się aktywizację i integrację społeczeństwa, dzięki czemu zmaleje skala problemu wykluczenia społecznego. W ramach projektu przewiduje się organizację cyklicznych wydarzeń i przeprowadzenie działań dotyczących sfery aktywizacji społecznej.				Rezultatem projektu będzie liczba osób korzystających z świadczonych działań oraz liczba odbywających się działań. Osiągnięcie rezultatów projektu potwierdzone będzie na podstawie kart zajęć, list obecności itp.	
<i>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami</i>				<i>Sposób oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji</i>	
Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami zostanie zachowana w projekcie poprzez zastosowanie zasady ich niedyskryminacji, w tym możliwości ich uczestnictwa w planowanych działaniach.				Powiązanie z celami rewitalizacji zostało określone w zbiorczej Tabeli 67 „Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych” a sposób oceny rezultatów w odniesieniu do przedmiotowych celów, został wskazany w rozdziale 8.5 „System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji”.	

Źródło: opracowanie własne na podstawie złożonych kart projektów rewitalizacyjnych

Poniżej przedstawiono tabelę obrazującą powiązanie podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych z przyjętymi celami rewitalizacji i kierunkami działań.

Tabela 85 Cele rewitalizacji i kierunki działań rewitalizacyjnych dla projektów podstawowych

Nazwa projektu	Cel rewitalizacji	Przeważający kierunek działań rewitalizacyjnych
Ukształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej poprzez adaptację zdegradowanych terenów na cele społeczne i gospodarcze na obszarze rewitalizacji OR 1A	C2	K5
Aktywizacja społeczna na rewitalizowanym obszarze OR 1A	C1	K1
Adaptacja niewykorzystanej zabytkowej i zdegradowanej infrastruktury na potrzeby społeczne i kulturalne na obszarze rewitalizacji OR 1B	C2	K5
Animowanie aktywności i integracji społecznej na obszarze rewitalizacji OR 1B	C1	K3
Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej niwelującej negatywne skutki urbanizacji na obszarze rewitalizacji OR 4	C2	K9
Aktywizacja społeczna grup defaworyzowanych przez działania integracyjne na obszarze rewitalizacji OR 4	C1	K1
Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 5	C2	K7
Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 5	C1	K1
Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 9	C2	K7
Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 9	C1	K1
Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 12	C2	K7
Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 12	C1	K1
Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 13	C2	K7
Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 13	C1	K1
Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 14	C2	K7
Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 14	C1	K1
Modernizacja oraz adaptacja terenów sportowych i rekreacyjnych na potrzeby utworzenia funkcjonalnej przestrzeni miejskiej na obszarze rewitalizacji OR 14	C2	K5
Przeciwdziałanie marginalizacji osób wykluczonych oraz aktywizacja lokalnej społeczności na obszarze rewitalizacji OR 14	C1	K1
Modernizacja terenów sportowo – rekreacyjnych na potrzeby utworzenia funkcjonalnej przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji OR 13	C2	K5
Przeciwdziałanie marginalizacji osób wykluczonych oraz aktywizacja lokalnej społeczności na	C1	K1

obszarze rewitalizacji OR 13		
Rozbudowa Miejskiego Żłobka na obszarze rewitalizacji OR 12	C2	K7
Aktywizacja społeczna grup defaworyzowanych przez działania integracyjne na obszarze rewitalizacji OR 12	C1	K1
Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej niwelującej negatywne skutki urbanizacji na obszarze rewitalizacji OR 9	C2	K9
Stworzenie miejsca aktywności i integracji społecznej, w parkach kieszonkowych na obszarze rewitalizacji OR 9	C1	K3
Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej niwelującej negatywne skutki urbanizacji na obszarze rewitalizacji OR 5	C2	K9
Stworzenie miejsca aktywności i integracji społecznej, w parkach kieszonkowych na obszarze rewitalizacji OR 5	C1	K3

Źródło: opracowanie własne

7.4 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących cele rewitalizacji i kierunki wyznaczonych działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. Jest to zbiorczy opis uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, których zakres, koszt, sposób finansowania czy termin realizacji nie został do końca określony lub które trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów Gminnego Programu Rewitalizacji. Przedsięwzięcia te także zostały zidentyfikowane w toku przeprowadzonej pogłębionej i usystematyzowanej diagnozy i analizy zjawisk kryzysowych na obszarze Miasta Pyskowice, w tym w oparciu o dane kwestionariuszowe ze zgłoszonych kart proponowanych przedsięwzięć oraz informacje pozyskane podczas warsztatów i konsultacji. W oparciu o analizę zebranych danych oraz w oparciu o dane przekazane przez uczestników warsztatów, pozostałymi postulowanymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnym dla zdiagnozowanego i wyznaczonego obszaru rewitalizacji, są działania rewitalizacyjne, które mają pozytywnie wpłynąć na rozwiązanie zjawisk kryzysowych na obszarze Miasta Pyskowice. Działaniami tymi są:

Tabela 86 Zestawienie pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nazwa przedsięwzięcia	Proponowane źródła finansowania
Przygotowanie i wdrożenie oferty szkoleniowo – doradczej, edukacyjnej, a także integracyjnej dla mieszkańców obszarów delimitowanych, mająca na celu zdobycie nowych umiejętności, kompetencji i poszerzenia wiedzy, a także przeciwdziałania wykluczeniu	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w Pyskowicach na organizację okresowych jarmarków, targowisk w celu ożywienia integracji i wspomoczenia działalności lokalnych przedsiębiorców	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Zagospodarowanie terenów rewitalizowanych na cele spełniania funkcji rekreacyjnej i/lub pobudzenia gospodarki okołoturystycznej Pyskowic	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu na terenie Pyskowic – wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Wspieranie innowacyjnej, społecznie odpowiedzialnej i stabilnej przedsiębiorczości, poprzez promowanie współpracy lokalnych przedsiębiorców oraz inicjowanie projektów partnerskich działalności gospodarczej	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych

Kształtowanie świadomości obywatelskiej dotyczącej zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, w tym centrów i inkubatorów przedsiębiorczości	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Wsparcie rozwoju infrastruktury na cele ożywienia gospodarczego	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Podniesienie kompetencji i aktywności osób z grup w niekorzystnej sytuacji	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Aktywna integracja grup zagrożonych w tym osób niepełnosprawnych i starszych	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Przeciwdziałanie negatywnym skutkom migracji	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Kreowanie podmiotów ekonomii społecznej	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Wsparcie podmiotów aktywizacji zawodowej	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Poprawa bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałanie patologii społecznej	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Kształtowanie świadomości obywatelskiej dotyczącej dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Wsparcie współpracy partnerskiej podnoszące poziom kompetencji liderów życia publicznego i społecznego oraz zainteresowania potencjałem tego obszaru	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Wyrównywanie szans w dostępie do powszechnych usług społecznych, zdrowotnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Opieka nad dziećmi do lat 3	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych

Wsparcie inicjatyw w obszarze pozaformalnej edukacji dzieci i młodzieży	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Wsparcie inicjatyw w obszarze ustawicznego kształcenia dorosłych	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Wspieranie inicjatyw lokalnych na rzecz między pokoleniowej integracji społeczności oraz aktywizacja seniorów i ludzi młodych	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, podniesienie umiejętności społecznych, wzmacnianie więzi rodzinnych i sąsiedzkich	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Promowanie i wsparcie rozwoju społecznych projektów współpracy	Europejski Fundusz Społeczny+, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz ograniczenie niskiej emisji	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i oświetlenia	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Efektywne zastosowanie Odnawialnych Źródeł Energii	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Dostosowanie i adaptacja do zmian klimatycznych, w tym rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Rewaloryzacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Nadawanie nowych funkcji, rewitalizacja budynków i przestrzeni publicznych, na cele społeczne i/lub gospodarcze	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Polepszenie sieci i infrastruktury technicznej	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Poprawa stanu infrastruktury społecznej i/lub usługowej	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Rewitalizacja terenów poprzemysłowych i/lub pokolejowych	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych

Przeciwdziałanie problemom z dostępnością oraz likwidacja barier architektonicznych	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Kreowanie i zagospodarowanie przestrzeni aktywności społecznej, sportowo-rekreacyjnej, kulturowej i turystycznej na potrzeby aktywnej integracji	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych
Kreowanie małej infrastruktury publicznej, pełniącej ważne funkcje społeczne, zdrowotne i turystyczno-rekreacyjne, w tym zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Środki pochodzące ze źródeł krajowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy

Poniżej przedstawiono tabelę obrazującą powiązanie pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych z przyjętymi celami rewitalizacji i kierunkami działań.

Tabela 87 Cele rewitalizacji i kierunki działań rewitalizacyjnych dla pozostałych rodzajów przedsięwzięć

Nazwa projektu	Cel rewitalizacji	Przeważający kierunek działań rewitalizacyjnych
Przygotowanie i wdrożenie oferty szkoleniowo – doradczej, edukacyjnej, a także integracyjnej dla mieszkańców obszarów delimitowanych, mająca na celu zdobycie nowych umiejętności, kompetencji i poszerzenia wiedzy, a także przeciwdziałania wykluczeniu	C1	K2
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w Pyskowicach na organizację okresowych jarmarków, targowisk w celu ożywienia integracji i wspomoczenia działalności lokalnych przedsiębiorców	C2	K6
Zagospodarowanie terenów rewitalizowanych na cele spełniania funkcji rekreacyjnej i/lub pobudzenia gospodarki okołoturystycznej Pyskowic	C2	K5
Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu na terenie Pyskowic – wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej	C2	K10
Wspieranie innowacyjnej, społecznie odpowiedzialnej i stabilnej przedsiębiorczości, poprzez promowanie współpracy lokalnych przedsiębiorców oraz inicjowanie projektów partnerskich działalności gospodarczej	C2	K6
Kształtowanie świadomości obywatelskiej dotyczącej zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego	C1	K3
Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, w tym centrów i inkubatorów przedsiębiorczości	C2	K10
Wsparcie rozwoju infrastruktury na cele ożywienia gospodarczego	C2	K6
Podniesienie kompetencji i aktywności osób z grup w niekorzystnej sytuacji	C1	K2
Aktywna integracja grup zagrożonych w tym osób niepełnosprawnych i starszych	C1	K1
Przeciwdziałanie negatywnym skutkom migracji	C1	K1
Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i wsparcie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	C1	K1
Kreowanie podmiotów ekonomii społecznej	C2	K6
Wsparcie podmiotów aktywizacji zawodowej	C2	K6

Poprawa bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałanie patologii społecznej	C1	K1
Kształtowanie świadomości obywatelskiej dotyczącej dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	C1	K3
Wsparcie współpracy partnerskiej podnoszące poziom kompetencji liderów życia publicznego i społecznego oraz zainteresowania potencjałem tego obszaru	C1	K3
Wyrównywanie szans w dostępie do powszechnych usług społecznych, zdrowotnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych	C1	K1
Opieka nad dziećmi do lat 3	C1	K1
Wsparcie inicjatyw w obszarze pozaformalnej edukacji dzieci i młodzieży	C1	K2
Wsparcie inicjatyw w obszarze ustawicznego kształcenia dorosłych	C1	K2
Wspieranie inicjatyw lokalnych na rzecz między pokoleniowej integracji społeczności oraz aktywizacja seniorów i ludzi młodych	C1	K4
Wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, podniesienie umiejętności społecznych, wzmacnianie więzi rodzinnych i sąsiedzkich	C1	K4
Promowanie i wsparcie rozwoju społecznych projektów współpracy	C1	K3
Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz ograniczenie niskiej emisji	C2	K8
Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i oświetlenia	C2	K8
Efektywne zastosowanie Odnawialnych Źródeł Energii	C2	K8
Dostosowanie i adaptacja do zmian klimatycznych, w tym rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury	C2	K8
Rewaloryzacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	C2	K9
Nadawanie nowych funkcji, rewitalizacja budynków i przestrzeni publicznych, na cele społeczne i/lub gospodarcze	C2	K5
Polepszenie sieci i infrastruktury technicznej	C2	K11
Poprawa stanu infrastruktury społecznej i/lub usługowej	C2	K7
Rewitalizacja terenów poprzemysłowych i/lub pokolejowych	C2	K5
Przeciwdziałanie problemom z dostępnością oraz likwidacja barier architektonicznych	C2	K7
Kreowanie i zagospodarowanie przestrzeni aktywności społecznej, sportowo-rekreacyjnej, kulturowej i turystycznej na potrzeby aktywnej integracji	C2	K9
Kreowanie małej infrastruktury publicznej, pełniące ważne funkcje społeczne, zdrowotne i turystyczno-rekreacyjne, w tym zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	C2	K9

Źródło: opracowanie własne

8. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji

Prawidłowo przeprowadzona rewitalizacja jest znacznym bodźcem rozwoju lokalnego, skutkuje m. innymi polepszeniem stanu infrastruktury technicznej i społecznej, służącej rozwojowi gospodarczemu oraz większą aktywnością i przedsiębiorczością mieszkańców. Realizacja Programu rewitalizacji jest uzależniona od realizacji zidentyfikowanych przedsięwzięć z zakresu usług społecznych, dotyczących określonej grupy społecznej, dotkniętej dysfunkcją i wykluczeniem. W przypadku rewitalizacji wsparcie inwestycyjne ma charakter uzupełniający i jest możliwe w powiązaniu z działaniami z zakresu usług społecznych. Gminny Program Rewitalizacji został opracowany zgodnie z zasadą kompleksowości i przy zastosowaniu podejścia zintegrowanego. Zidentyfikowane projekty mają charakter przedsięwzięć komplementarnych i wzajemnie uzupełniających, koordynowanych w niniejszym Programie. Program ujmuje zaplanowane działania w sposób kompleksowy i zintegrowany, z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszy Społecznego+ oraz środków publicznych i prywatnych, tak aby nie pomijać aspektu społecznego, gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego i środowiskowego. Zgodnie z zasadą koncentracji Program skupia się na rewitalizacji terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju Miasta, obejmując zgodnie z tą zasadą część zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego, dotkniętego szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Reasumując planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne zlokalizowane są na delimitowanym obszarze rewitalizacji. Przedsięwzięcia te pozytywnie wpływają na ograniczenie zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji i na jego rozwój, przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizowanego, a także istotnie wpływają na realizację zaplanowanych celów rewitalizacji.

Na poziomie Programu zostanie zapewniona komplementarność planowanych projektów rewitalizacyjnych, w tym komplementarność:

- przestrzenna poprzez oddziaływanie na cały obszar rewitalizacji, zapewnienie synergii realizowanych projektów, przez takie działania które nie będą skutkowały przeniesieniem problemów na inne obszary i nie będą prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna, wykluczenie;
- problemowa poprzez realizację wzajemnie się dopełniających przedsięwzięć we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym,

technicznym, środowiskowym) oraz zapewnienie komplementarności ze strategicznymi decyzjami Miasta na innych polach (np. zidentyfikowane potrzeby i przedsięwzięcia planowane w ramach Strategii Rozwoju Miasta Pyskowice, Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Pyskowice);

- proceduralno-instytucjonalna poprzez zaprojektowanie na poziomie niniejszego Programu takiego systemu zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie i uzupełnianie się na jego rzecz, różnych instytucji. Powyższe wraz ze spójnością procedur zostanie zapewnione poprzez osadzenie systemu zarządzania Programem w przyjętym systemie zarządzania Miastem Pyskowice;

- międzyokresowa poprzez wykorzystanie doświadczeń z poprzedniej perspektywy programowej w latach 2014-2020 oraz okresu przejściowego, w tym dobrych praktyk z tego czasu oraz doświadczeń gmin realizujących własne programy rewitalizacji, sąsiadujących czy współpracujących z Miastem w ramach Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Leśna Kraina Górnego Śląska”, a także poprzez zapewnienie ciągłości procesu rewitalizacji do 2030 roku, z uwzględnieniem oceny aktualności i zaawansowania Gminnego Programu Rewitalizacji (w zaplanowanych 3-letnich okresach), przy wykorzystaniu przyjętego systemu monitoringu;

- źródeł finansowania poprzez umiejętne uzupełnianie i łączenie wsparcia finansowego dla planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków EFRR, EFS+ z publicznymi i prywatnymi środkami krajowymi, z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania, oraz z jednoczesnym zapewnieniem silnej koordynacji i synergii projektów rewitalizacyjnych.

Przedmiotowy Gminny Program Rewitalizacji został sporządzony zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji. Proces partycypacyjny został przeprowadzony w zgodzie z zapisami art. 5 i 6 tej ustawy, a struktura dokumentu zawiera wymagane elementy Programu wskazane w art. 15 tejże ustawy. W trakcie realizacji Programu ocena jego aktualności i stopnia realizacji będzie prowadzona zgodnie z zapisami niniejszej ustawy, w tym w szczególności z zapisami wskazanymi w art. 22 i 23 tej ustawy.

Zgodnie z zapisami ustawy, partycypacja społeczna w procesie opracowania i wdrażania GPR zapewniła aktywny udział interesariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 2 niniejszej ustawy (nie stanowiącego katalogu zamkniętego interesariuszy). Ponadto zgodnie z zapisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060, a także Ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem Gminnego Programu

Rewitalizacji pełniącemu funkcję Strategii IIT (Innego Instrumentu Terytorialnego) zaangażowani byli: partnerzy społeczno – gospodarczy; podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe, podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji. Podmioty te były zaangażowane w opracowania programu (w trakcie konsultacji społecznych) oraz będą zaangażowane na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji (np. w składzie Komitetu Rewitalizacji czy na etapie monitoringu lub oceny aktualności i stopnia realizacji).

Reasumując sporządzony Gminny Program Rewitalizacji spełnia wymogi strategii terytorialnej zgodnie z art. 36 ust. 8 i 9 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 oraz jest zgodny z zasadami, określonymi przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej w dokumencie „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”.

8.1 Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Integrowanie działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych odbywa się poprzez wspomniane wyżej zapewnienie komplementarności w aspektach przestrzennym, problemowym, okresowym, proceduralno-instytucjonalnym i finansowym.

Ponadto opisane wyżej przedsięwzięcia – podstawowe i uzupełniające - integrują aspekty przestrzenne, społeczne, gospodarcze i środowiskowe. Zostały one wypracowane w toku dialogu z uczestnikami procesu opracowania GPR.

Kompleksowość i zintegrowanie w kierunku osiągnięcia efektów procesu rewitalizacji, określonych w zestawieniu celów przejawia się wprost w zarówno w doborze głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Obejmują one „zestawy projektowe” składające się z działania infrastrukturalnego, prowadzącego do rewitalizacji funkcjonalno-przestrzennej, środowiskowej czy gospodarczej i działania społecznego, nakierowanego na zmiany społeczne. Główne przedsięwzięcia rewitalizacyjne uzupełnione są pozostałymi działaniami rewitalizacyjnymi, które są często działaniami horyzontalnymi, obejmującymi zarówno wszystkie obszary rewitalizowane jak i mające zastosowanie do całości obszaru miasta Pyskowice: zagospodarowanie przestrzeni publicznej w Pyskowicach na organizację okresowych jarmarków, targowisk w celu ożywienia integracji i wspomoczenia działalności lokalnych przedsiębiorców, zagospodarowanie terenów rewitalizowanych na cele spełniania

funkcji rekreacyjnej i/lub pobudzenia gospodarki okoturystycznej, aktywne przeciwdziałanie bezrobociu poprzez wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, wspieranie innowacyjnej, społecznie odpowiedzialnej i stabilnej przedsiębiorczości, poprzez promowanie współpracy lokalnych przedsiębiorców oraz inicjowanie projektów partnerskich działalności gospodarczej, kształtowanie świadomości obywatelskiej dotyczącej zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego czy wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, w tym centrów

i inkubatorów przedsiębiorczości, wsparcie rozwoju infrastruktury na cele ożywienia gospodarczego, podniesienie kompetencji i aktywności osób z grup w niekorzystnej sytuacji, aktywna integracja grup zagrożonych w tym osób niepełnosprawnych i starszych, przeciwdziałanie negatywnym skutkom migracji i szereg innych.

Z uwagi na otwarty charakter dokumentu, jakim jest Gminny Program Rewitalizacji, zgodnie z założeniami mechanizmu jego wdrażania, poddawany będzie on ciągłej i systematycznej ocenie w zakresie stopnia wdrażania oraz analizie, z częstotliwością maksymalnie 3 letnią, w zakresie stopnia aktualności. Stanowi to punkt wyjścia do ewentualnej aktualizacji Programu, która prowadzić ma do dostosowania Programu do zmieniających się warunków społecznych i gospodarczych. Zmianie podlegać będą zarówno elementy natury ogólnej (cele, wizje i kierunki) jak i projekty. Proces ten podlegać będzie zasadzie współpracy z partnerami zaangażowanymi w proces rewitalizacji oraz, w ramach analizy Programu w okresie „punktów krytycznych”, ewentualnie z uwzględnieniem udziału mieszkańców.

Przebieg i kolejność realizacji poszczególnych etapów Programu zawiera harmonogram wdrażania etapów, natomiast kolejność i terminarz realizacji zadań zostanie określony w harmonogramie realizacji projektów. Analiza osiągniętych w danym okresie wskaźników będzie dokonywana na bieżąco Zespół ds. rewitalizacji powołany zarządzeniem Burmistrza a także podczas spotkań Komitetu Rewitalizacyjnego.

W całym procesie wdrażania Programu uwzględniana jest zasada szerokiej partycypacji społecznej, na którą składają się:

- akcje informacyjne i promocyjne związane z procesem rewitalizacji,
- organizowanie warsztatów i spotkań publicznych dotyczących procesu rewitalizacji, przygotowania, wdrażania, konsultowania i oceny Programu oraz kierunków działań,

- umożliwienia aktywnego udziału mieszkańców w konstruowanie i precyzowanie projektów rewitalizacyjnych obejmujących sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenną, techniczną i środowiskową, w kierunku jak największej niwelacji zdiagnozowanych problemów, prowadzenie doradztwa i wsparcia organizacji społecznych oraz niezrzeszonych mieszkańców zaangażowanych w działania rewitalizacyjne.

8.2 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych

Indykatywne ramy finansowe są ustalane przede wszystkim w odniesieniu do listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z określeniem indykatywnych wielkości środków finansowanych z różnych źródeł, w tym także środków spoza funduszy unijnych, w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej. Dla poszczególnych przedsięwzięć wskazanych do realizacji w ramach niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji przygotowany zostanie montaż finansowy, który umożliwi bezproblemową, finansową realizację każdej inwestycji.

Finansowanie projektów będzie odbywało się z możliwie największej ilości źródeł finansowych. Bezpośredni Beneficjenci na potrzeby realizacji każdego z projektów zabezpieczą niezbędną kwotę środków własnych, natomiast o pozostałe środki finansowe będą wnioskować w ramach dostępnego do pozyskania dofinansowania, w tym w ramach programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027, które z założenia mają być jednym z głównych źródeł finansowania zidentyfikowanych inwestycji. Dla projektów wynikających z listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawierających zidentyfikowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, bez których realizacja celów Programu nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji, na etapie konstruowania niniejszych indykatywnych ram finansowych przyjęto zasadę ustalenia przedmiotowych ram dla każdego przedsięwzięcia z osobna. Okres realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie zgodny z wdrażaniem środków finansowych z funduszy Unii Europejskiej na lata 2021-2027, na podstawie przygotowanych przez Instytucje Zarządzające tymi środkami, harmonogramów aplikowania o środki pomocowe w tej perspektywie programowej.

Na kolejnej stronie zaprezentowano indykatywną tabelę finansową.

Tabela 88 Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	Szacunkowe nakłady finansowe	Źródła finansowania				Czas realizacji
			Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Środki pochodzące ze źródeł prywatnych	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS+	Środki pochodzące z innych źródeł	
1.	Ukształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej poprzez adaptację zdegradowanych terenów na cele społeczne i gospodarcze na obszarze rewitalizacji OR 1A	15 000 000,00 PLN	0,00 PLN	9 000 000,00 PLN	6 000 000,00 PLN	0,00 PLN	2025-2030
2.	Aktywizacja społeczna na rewitalizowanym obszarze OR 1A	500 000,00 PLN	75 000,00 PLN	0,00 PLN	425 000,00 PLN	0,00 PLN	2027
3.	Adaptacja niewykorzystanej zabytkowej i zdegradowanej infrastruktury na potrzeby społeczne i kulturalne na obszarze rewitalizacji OR 1B	30 000 000,00 PLN	0,00 PLN	18 000 000,00 PLN	12 000 000,00 PLN	0,00 PLN	2025-2030
4.	Animowanie aktywności i integracji społecznej na obszarze rewitalizacji OR 1B	500 000,00 PLN	75 000,00 PLN	0,00 PLN	425 000,00 PLN	0,00 PLN	2027
5.	Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej niwelującej negatywne skutki urbanizacji na obszarze rewitalizacji OR 4	4 000 000,00 PLN	600 000,00 PLN	0,00 PLN	3 400 000,00 PLN	0,00 PLN	2024-2025
6.	Aktywizacja społeczna grup defaworyzowanych przez działania integracyjne na obszarze rewitalizacji OR 4	500 000,00 PLN	75 000,00 PLN	0,00 PLN	425 000,00 PLN	0,00 PLN	2025-2026
7.	Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 5	15 000 000,00 PLN	2 250 000,00 PLN	0,00 PLN	12 750 000,00 PLN	0,00 PLN	2025-2030
8.	Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 5	500 000,00 PLN	75 000,00 PLN	0,00 PLN	425 000,00 PLN	0,00 PLN	2027
9.	Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 9	10 000 000,00 PLN	1 500 000,00 PLN	0,00 PLN	8 500 000,00 PLN	0,00 PLN	2025-2030
10.	Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 9	500 000,00 PLN	75 000,00 PLN	0,00 PLN	425 000,00 PLN	0,00 PLN	2027
11.	Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 12	10 000 000,00 PLN	1 500 000,00 PLN	0,00 PLN	8 500 000,00 PLN	0,00 PLN	2025-2030
12.	Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 12	500 000,00 PLN	75 000,00 PLN	0,00 PLN	425 000,00 PLN	0,00 PLN	2027
13.	Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 13	5 000 000,00 PLN	750 000,00 PLN	0,00 PLN	4 250 000,00 PLN	0,00 PLN	2025-2027

14.	Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 13	500 000,00 PLN	75 000,00 PLN	0,00 PLN	425 000,00 PLN	0,00 PLN	2025
15.	Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 14	10 000 000,00 PLN	1 500 000,00 PLN	0,00 PLN	8 500 000,00 PLN	0,00 PLN	2025-2030
16.	Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 14	500 000,00 PLN	75 000,00 PLN	0,00 PLN	425 000,00 PLN	0,00 PLN	2027
17.	Modernizacja oraz adaptacja terenów sportowych i rekreacyjnych na potrzeby utworzenia funkcjonalnej przestrzeni miejskiej na obszarze rewitalizacji OR 14	10 000 000,00 PLN	1 500 000,00 PLN	0,00 PLN	8 500 000,00 PLN	0,00 PLN	2025-2026
18.	Przeciwdziałanie marginalizacji osób wykluczonych oraz aktywizacja lokalnej społeczności na obszarze rewitalizacji OR 14	500 000,00 PLN	75 000,00 PLN	0,00 PLN	425 000,00 PLN	0,00 PLN	2026
19.	Modernizacja terenów sportowo – rekreacyjnych na potrzeby utworzenia funkcjonalnej przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji OR 13	8 000 000,00 PLN	1 200 000,00 PLN	0,00 PLN	6 800 000,00 PLN	0,00 PLN	2025-2026
20.	Przeciwdziałanie marginalizacji osób wykluczonych oraz aktywizacja lokalnej społeczności na obszarze rewitalizacji OR 13	500 000,00 PLN	75 000,00 PLN	0,00 PLN	425 000,00 PLN	0,00 PLN	2026
21.	Rozbudowa Miejskiego Żłobka na obszarze rewitalizacji OR 12	10 000 000,00 PLN	1 500 000,00 PLN	0,00 PLN	8 500 000,00 PLN	0,00 PLN	2025-2026
22.	Aktywizacja społeczna grup defaworyzowanych przez działania integracyjne na obszarze rewitalizacji OR 12	500 000,00 PLN	75 000,00 PLN	0,00 PLN	425 000,00 PLN	0,00 PLN	2026
23.	Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej niwelującej negatywne skutki urbanizacji na obszarze rewitalizacji OR 9	2 000 000,00 PLN	300 000,00 PLN	0,00 PLN	1 700 000,00 PLN	0,00 PLN	2025
24.	Stworzenie miejsca aktywności i integracji społecznej, w parkach kieszonkowych na obszarze rewitalizacji OR 9	500 000,00 PLN	75 000,00 PLN	0,00 PLN	425 000,00 PLN	0,00 PLN	2026
25.	Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej niwelującej negatywne skutki urbanizacji na obszarze rewitalizacji OR 5	3 000 000,00 PLN	450 000,00 PLN	0,00 PLN	2 550 000,00 PLN	0,00 PLN	2025
26.	Stworzenie miejsca aktywności i integracji społecznej, w parkach kieszonkowych na obszarze rewitalizacji OR 5	500 000,00 PLN	75 000,00 PLN	0,00 PLN	425 000,00 PLN	0,00 PLN	2026
Łącznie szacunkowe nakłady finansowe		138 500 000,00 PLN	14 025 000,00 PLN	27 000 000,00 PLN	97 475 000,00 PLN	0,00 PLN	

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy

8.3 Proces partycypacji społecznej i włączenia społecznego

Zarządzanie procesem rewitalizacji dla Miasta Pyskowice jest oparte na zasadach partnerstwa i partycypacji społecznej, dlatego też bardzo ważne jest rozpoznanie potrzeb i preferencji, jak również siły wpływu i poziomu zainteresowania poszczególnych grup interesariuszy procesu rewitalizacji. Dla przeprowadzanego procesu rewitalizacji zidentyfikowano następujące grupy interesariuszy:

- interesariusze o niskim poziomie zainteresowania i dużym stopniu oddziaływania, grupy zagrożone o niskim zaangażowaniu (gospodarstwa domowe o wyuczonej i dziedzicznej bezradności życiowej, w sposób ciągły korzystający z pomocy społecznej, długotrwale bezrobotni, właściciele obiektów i nieruchomości, którzy nie są zainteresowani podniesieniem ich estetyki oraz estetyki otoczenia), grupa na którą należy zwrócić szczególną uwagę,
- interesariusze o wysokim poziomie zainteresowania, dużej sile oddziaływania, nastawieni na podjęcie działań i ich pozytywne efekty (władze lokalne, Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe),
- interesariusze o niskim poziomie zainteresowania oraz małej sile oddziaływania nastawieni na działania minimalne (bierni mieszkańcy obszarów rewitalizacji oraz bierni właściciele obiektów i nieruchomości zlokalizowanych na tym obszarze),
- interesariusze o wysokim poziomie zainteresowania i niskiej sile oddziaływania (na dzień dzisiejszy), wymagający doinformowania i nastawienia na podjęcie działań (indywidualni właściciele obiektów i nieruchomości szukający szansy na pozytywne przekształcenia, sektor MŚP, sektor NGO, liderzy lokalni, instytucje kultury i sportu, placówki edukacyjne, Policja).

Bardzo istotne w mechanizmie włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji, jest wsparcie działań podejmowanych przez interesariuszy o wysokim poziomie zainteresowania i dużej sile oddziaływania. Ponadto wybrane narzędzia i metody partycypacji należy wykorzystać w celu przekształcenia interesariuszy o wysokim poziomie zainteresowania i niskiej sile oddziaływania na naturalnych sojuszników dla działań nastawionych na pozytywne efekty. W szczególności chodzi tutaj o zaangażowanie organizacji sektora NGO oraz instytucji kultury i sportu a także placówek edukacyjnych, które poprzez realizowanie projektów nakierowanych na rozwiązywanie i zaspokajanie znanych im społecznych potrzeb pomagają wyprowadzić obszary wybrane do rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Bardzo ważne jest w końcu, podjęcie działań na rzecz interesariuszy o niskim poziomie zainteresowania - czyli tych, którzy przynależą do grupy zagrożonej lub grupy biernej. Charakterystyczną cechą w tym przypadku

jest to, że nie postrzegają oni siebie sami jako beneficjentów rewitalizacji. W szczególności dotyczy to grupy na którą należy zwrócić szczególną uwagę tj. wykluczonych społecznie mieszkańców czy przedsiębiorców, którzy działają na obszarach wybranych do rewitalizacji. W celu skutecznej partycypacji tych grup w procesie rewitalizacji, należy przyjąć rozwiązania, które przy wykorzystaniu istniejącego potencjału doprowadzą do aktywizacji tych środowisk lokalnych.

Opinie mieszkańców gromadzone były na każdym etapie przygotowania rewitalizacji. Będą one również kluczowe na etapie prowadzenia i oceny rewitalizacji. Na etapie wywiadów pogłębionych, pozyskano dane jakościowe kluczowe z punktu widzenia określenia kluczowych zjawisk w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. W kolejnym etapie w ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych interesariusze weryfikowali propozycje proponowanych obszarów zdegradowanych i obszaru do rewitalizacji, które nie budziły ich kontrowersji czy wątpliwości. Jedną z form konsultacji społecznych dotyczących projektów uchwał Rady Miasta Pyskowice w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice, odbywających się w terminie od dnia 18 lipca do dnia 16 sierpnia 2022 r. oraz konsultacji społecznych prowadzonych w dniach od 13 października do 14 listopada 2022 r. były spotkania konsultacyjne, na których omówiono czym jest rewitalizacja i na czym polega proces rewitalizacji, przedstawiono uwarunkowania prawne wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji i szczegóły procesu wyznaczenia obszarów zdegradowanych i rewitalizowanych, oraz wskazano propozycje granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ponadto interesariusze mieli możliwość wypowiedzenia się na ten temat w formie papierowej i elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć drogą elektroniczną na podany adres e-mail oraz drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miejskiego w Pyskowicach. Same formularze konsultacyjne oraz projekty uchwał dostępne były w formie papierowej w Urzędzie Miejskim w Pyskowicach, oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Miasta Pyskowice (www.pyskowice.com.pl) oraz na stronie podmiotowej Miasta w Biuletynie Informacji Publicznej (www.bip.pyskowice.pl). Została także udostępniona możliwość kontaktu telefonicznego w celu zbieranie przekazanych uwag ustnych z wykorzystaniem dedykowanego numeru telefonu. Konsultacje na tym etapie trwały od 18 lipca do dnia 16 sierpnia 2022 r. oraz od 13 października do 14 listopada 2022 r. W kolejnym kroku

zorganizowano cykl warsztatów rewitalizacyjnych o charakterze informacyjno-konsultacyjnym, gdzie została przedstawiona istota, cele i zasady prowadzenia rewitalizacji. Przedstawiono również strukturę fiszki projektowej oraz zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Na kolejnym etapie w dniach od 25 kwietnia 2023 r. do dnia 26 maja 2023 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji. W ramach konsultacji odbyło się spotkanie konsultacyjne na którym zaprezentowano i omówiono wszystkie kluczowe kwestie i założenia dotyczące proponowanego Gminnego Programu Rewitalizacji oraz zasad jego wdrożenia, realizacji i monitoringu. Interesariusze mieli możliwość wypowiedzenia się na ten temat w formie papierowej i elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć drogą elektroniczną na podany adres e-mail oraz drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miejskiego w Pyskowicach. Sam formularz konsultacyjny oraz projekt uchwały dostępne były w formie papierowej w budynku Urzędu Miejskiego w Pyskowicach, oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Miasta Pyskowice (www.pyskowice.com.pl) oraz na stronie podmiotowej Miasta w Biuletynie Informacji Publicznej (www.bip.pyskowice.pl). Została także udostępniona możliwość kontaktu telefonicznego w celu zbieranie przekazanych uwag ustnych z wykorzystaniem dedykowanego numeru telefonu.

Partycypacja odbyła się także poprzez przeprowadzone konsultacje społeczne zasad funkcjonowania Komitetu Rewitalizacyjnego, w skład którego będą wchodzić także osoby wskazane przez mieszkańców Miasta Pyskowice, partnerów społecznych i organizacje pozarządowe, partnerów sektora gospodarczego oraz pozostałych interesariuszy. Konsultacje na tym etapie trwały od 22 stycznia 2024 r. do dnia 23 lutego 2024 r., a w ramach konsultacji odbyło się spotkanie konsultacyjne na którym zostały zaprezentowane i omówione zasady funkcjonowania komitetu. Interesariusze będą mieli możliwość wypowiedzenia się na ten temat w formie papierowej i elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczyć drogą elektroniczną na podany adres e-mail oraz drogą korespondencyjną na adres Urzędu. Sam formularz konsultacyjny oraz projekt uchwały dostępne były w formie papierowej w budynku Urzędu oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Miasta Pyskowice (www.pyskowice.com.pl) oraz na stronie podmiotowej Miasta w Biuletynie Informacji Publicznej (www.bip.pyskowice.pl). Została także udostępniona możliwość kontaktu telefonicznego w

celu zbieranie przekazanych uwag ustnych z wykorzystaniem dedykowanego numeru telefonu.

W prowadzonym procesie partycypacji uczestniczyli mieszkańcy Miasta oraz przedstawiciele sektorów: publicznego (władze Miasta, przedstawiciele jednostek miejskich, radni miejscy); gospodarczego (przedstawiciele sektora MŚP prowadzący działalność na terenie Miasta) oraz obywatelskiego (przedstawiciele organizacji pozarządowych prowadzących działalność na terenie Miasta, w tym partnerzy społeczno – gospodarczy; podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe, podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji, a także OSP z terenu Gminy oraz lokalni liderzy). Dało to możliwość poznania postaw poszczególnych grup interesariuszy względem planowanej rewitalizacji a także posłużyło przeprowadzania pogłębionych analiz jakościowych.

Podsumowując narzędziami i technikami partycypacyjnymi wykorzystanymi w trakcie opracowywania Programu rewitalizacji były przeprowadzone badania i warsztaty. W zakres przeprowadzonych badań wchodziły:

- pogłębione wywiady eksperckie przeprowadzone z pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej, Miejskiego Ośrodka Kultury i Sportu i animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Miejskiego za współpracę z organizacjami pozarządowymi, Komendantem Komisarjatu Policji w Pyskowicach,
- spacer badawczy przeprowadzony przez członków zespołu odpowiedzialnego za opracowanie Programu wraz z przedstawicielami Urzędu Miejskiego,
- badania wg metody ilościowej na podstawie zgromadzonych danych publicznych.

W odniesieniu do narzędzi warsztatowych zastosowano:

- warsztaty strategiczne przy użyciu technik moderacji wizualnej,
- wywiady grupowe przeprowadzone w trakcie prowadzonych konsultacji,
- tzw. spotkanie komórek planujących z Urzędu Miejskiego z przedstawicielami jednostek i wydziałów podległych,
- spotkanie grupy roboczej (miejskiego roboczego zespołu) w sprawie rewitalizacji.

Podkreślenia wymaga fakt, że na potrzeby wskazania obszaru rewitalizowanego przeprowadzono pogłębione badania obszaru zdegradowanego. W toku pozyskiwania koniecznych informacji wykorzystano narzędzia:

- wywiadów z pracownikami społecznymi, animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Miejskiego za współpracę z organizacjami pozarządowymi, a także z przedstawicielami społeczeństwa,
- badań przestrzeni np. spis z natury obszarów o niskich walorach estetycznych, stanu infrastruktury,
- wywiadów z zarządcami na temat stanu i braków rozwiązań funkcjonalnych w obiektach.

Dzięki odpowiednio dobranym technikom i narzędziom, wszyscy uczestnicy w sposób aktywny brali udział w wypracowywaniu poszczególnych elementów Programu rewitalizacji.

W szczególności prowadzony proces partycypacji pozwolił osiągnąć konsensus w zakresie:

- zidentyfikowania obszarów zdegradowanych i delimitację obszarów rewitalizacji,
- wskazania miejsc, obszarów i obiektów wymagających interwencji,
- zidentyfikowania zjawisk kryzysowych, w tym w szczególności problemów sfery społecznej,
- sformułowania wizji, celów i kierunków podejmowanych działań,
- skonkretyzowania pomysłów i wypracowanie projektów w sferze rewitalizacji,
- określenia instrumentów wspierających procesy rewitalizacji.

Ponadto partycypacja społeczna na etapie tworzenia Programu została zapewniona także poprzez współdziałanie interesariuszy na poziomie komponowania montażu środków finansowych ze źródeł publicznych, prywatnych i społecznych dla przewidzianych do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Partycypacji będzie także podlegać proces dostosowania Programu do zmieniających się warunków społecznych i gospodarczych. Proces ten podlegać będzie zasadzie współpracy z partnerami zaangażowanymi w proces rewitalizacji oraz w ramach analizy Programu w okresie „punktów krytycznych”.

W całym procesie wdrażania Programu uwzględniana jest zasada szerokiej partycypacji społecznej, na którą składają się:

- akcje informacyjne i promocyjne związane z procesem rewitalizacji,
- organizowanie warsztatów i spotkań publicznych dotyczących procesu rewitalizacji, przygotowania, wdrażania, konsultowania i oceny Programu oraz kierunków działań,
- umożliwienia aktywnego udziału mieszkańców w konstruowaniu i precyzowanie projektów rewitalizacyjnych obejmujących sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenną, techniczną i środowiskową, w kierunku jak największej niwelacji zdiagnozowanych problemów,
- prowadzenie doradztwa i wsparcia organizacji społecznych oraz niezrzeszonych mieszkańców zaangażowanych w działania rewitalizacyjne.

Reasumując, zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, partycypacja społeczna w procesie opracowania i wdrażania GPR zapewniła aktywny udział interesariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 2 niniejszej ustawy (nie stanowiącego katalogu zamkniętego interesariuszy). Ponadto zgodnie z zapisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., a także Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji pełniące funkcję Strategii IIT (Innego Instrumentu Terytorialnego) zaangażowani byli: partnerzy społeczno – gospodarczy; podmioty reprezentujący społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe, podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji. Podmioty te były zaangażowane w opracowania programu (w trakcie konsultacji społecznych) oraz będą zaangażowane na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji (np. w składzie Komitetu Rewitalizacji czy na etapie monitoringu lub oceny aktualności i stopnia realizacji).

8.4 Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji

System wdrażania zapisów Programu rewitalizacji jest niezbędnym elementem ich realizacji. Realizacja Programu jest w znacznej mierze uzależniona od pozyskania środków finansowych z funduszy zewnętrznych, krajowych i zagranicznych, w tym funduszy Unii Europejskiej, zwłaszcza tych pozostających do dyspozycji w ramach Funduszy Europejskich dla Śląskiego 2021-2027.

Właściwe wdrażanie Programu rewitalizacji wymaga skumulowania działań wszystkich jednostek zaangażowanych w jego wdrożenie i realizację. Jednostkami tymi są:

- Burmistrz odpowiedzialny za akceptowanie i zatwierdzanie Programu a także sprawozdań i raportów oraz monitoring i ocenę aktualności i stopnia realizacji Programu;
- Rada Miejska odpowiedzialna za akceptowanie i zatwierdzanie sprawozdań oraz raportów a także uchwalanie i aktualizację Programu;
- Komitet Rewitalizacji, który opiniować będzie realizację Programu, w tym przedsięwzięcia rewitalizacyjne, sam Program oraz jego aktualność i stopień jego realizacji, prowadzić będzie doradztwo w zakresie realizacji i wdrażania Programu; zakłada się, że Komitet składać się będzie

z przedstawicieli urzędu, członków Rady Miejskiej, przedstawicieli sektorów gospodarczego, społecznego, publicznego i mieszkańców w tym partnerów społeczno – gospodarczych; podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe, podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji, a także powołanych ekspertów.

- Zespół ds. rewitalizacji powołany zarządzeniem Burmistrza, który prowadzić będzie bieżące zarządzanie Programem oraz obsługę Komitetu Rewitalizacji a także odpowiedzialny będzie za prowadzenie i analizę statystyk i danych związanych z monitoringiem osiągnięcia wskaźników i celów przewidzianych w Programie, organizację procesu wymaganych konsultacji społecznych i promocję GPR .

- Gmina (jednostka samorządu terytorialnego) oraz podmioty zewnętrzne odpowiedzialne będą za planowanie i realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie swojej działalności. Ponadto Gmina odpowiedzialna będzie za partycypacyjny charakter wdrażania Programu.

Powyższa struktura zapewni sprawne i efektywne zarządzanie Programem, tj.:

- monitoring i ocenę Programu,
- nadzór nad realizacją poszczególnych zadań związanych z wdrożeniem Programu rewitalizacji,
- bieżącą weryfikację postępów prac nad realizacją zadań,
- pomiar efektywności i aktualizację zapisów Programu rewitalizacji,
- kontrolę nad obiegiem informacji oraz środków finansowych,
- dynamizację działań wszystkich partnerów uczestniczących w procesie rewitalizacji, (w razie konieczności),
- opiniowanie podstawowych dokumentów powstających w związku z realizacją Programu rewitalizacji,
- pozyskiwanie partnerów, inwestorów i tworzenie przyjaznego klimatu dla prowadzonych działań,
- informowanie o efektach i skutkach podejmowanych przedsięwzięć,
- merytoryczne wsparcie realizacji zadań,
- mobilizację aktywności społecznej wokół celów i zadań Programu.
- zwiększanie efektywności ekonomicznej (minimalizacja nakładów przy założonym programie działań, wzrost wartości nieruchomości oraz wpływów do budżetu z tytułu podatków),

społecznej (wzrost liczby miejsc pracy, wzrost zadowolenia mieszkańców) i przestrzennej (przywrócenie pierwotnych funkcji lub nadanie nowych funkcji obszarom rewitalizowanym, poprawa jakości przestrzeni publicznych).

Bieżące zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji realizowane będzie w ramach zadań i środków zabezpieczonych w budżecie Miasta. Koszty te obejmują działania informacyjne i promocyjne oraz ewentualnie koszty poligraficzne.

System wdrażania Programu będzie realizowany według następującego ramowego harmonogramu:

Etap I – Przygotowanie prac nad GPR ;

Etap II - Pozyskanie danych wyjściowych (dane statystyczne, wywiady i ankiety, warsztaty) na potrzeby diagnozy i wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji;

Etap III - Konsultacje projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji;

Etap IV - Podjęcie uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji;

Etap V - Podjęcie uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzania Programu;

Etap VI - Nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (warsztaty, karty przedsięwzięć i wywiady);

Etap VII - Konsultacje społeczne projektu Programu;

Etap VIII - Konsultacje projektu Programu z organami zgodnie z wymogami ustawowymi;

Etap IX - Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji;

Etap X - Podjęcie uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji;

Etap XI - Powołanie Komitetu Rewitalizacji;

Etap XII - Podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia Programu;

Etap XIII - Realizacja poszczególnych przedsięwzięć objętych Programem rewitalizacji, zgodnie z określonymi terminami i harmonogramami projektów współfinansujących Program rewitalizacji;

Etap XIV - Ocena stopnia realizacji Programu – analiza przedsięwzięć rewitalizacyjnych;

Etap XV – Ocena aktualności Programu - pomiar poziomu realizacji celów Programu z częstotliwością maksymalnie co 3 lata;

Etap XVI - Końcowa ocena stopnia realizacji Programu - opracowanie raportu podsumowującego realizację planu rewitalizacji.

Tabela 89 Harmonogram wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji

ETAPY	TERMIN REALIZACJI									
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
I										
II										
III										
IV										
V										
VI										
VII										
VIII										
IX										
X										
XI										
XII										
XIII										
XIV										
XV										
XVI										

Źródło: opracowanie własne

8.5 System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

Monitoring Programu jest niezbędnym elementem skutecznego procesu jego wdrożenia, zapewniającym pozyskanie informacji na temat postępów realizacji przedsięwzięć w kontekście osiągnięcia zakładanych celów. Stanowi równocześnie narzędzie kontrolne umożliwiające szybkie wykrywanie zdarzeń i procesów mogących mieć negatywny wpływ na realizację owych przedsięwzięć i celów a w konsekwencji narzędzie umożliwiające wprowadzenie niezbędnych ich korekt, modyfikacji i uaktualnień.

Monitoring realizacji Programu prowadzony jest w dwóch horyzontach:

- bieżącym, w czasie którym w sposób ciągły monitorowany będzie postęp realizacji poszczególnych przedsięwzięć poprzez badanie wartości wskaźnika produktu, terminowość realizacji przedsięwzięć oraz realizacja założeń budżetowych,
- długofalowym, w czasie którym obserwowany będzie postęp (dynamika) realizacji celów Programu a także zachodzące zmiany w ich strukturze.

Badanie postępu rzeczowego, terminowego i finansowego realizacji Programu odbywało się będzie poprzez zestawienie danych o przedsięwzięciu określonych na etapie konstruowania GPR z danymi przekazywanymi przez podmioty realizujące projekty i beneficjentów w nich uczestniczących, danych będących w posiadaniu Urzędu, a także danych zebranych np. przy użyciu kart monitorujących postęp realizacji przedsięwzięcia, zawierających opis operacji oraz informację dotyczącą osiągniętych wskaźników produktu.

Badanie stopnia realizacji celów odbywało się będzie z częstotliwością raz na 3 lata i obejmować będzie analizę osiągnięcia celów, poprzez analizę przypisanych celom wartości zjawisk kryzysowych (badanie wartości wskaźników rezultatu w porównaniu z ich wartością w roku bazowym 2023).

Monitoring będzie prowadzony przez Zespół ds. rewitalizacji powołany zarządzeniem Burmistrza. Zespół uzyska najbardziej wiarygodne dane dotyczące stopnia realizacji Programu, jego wdrożenia, wykorzystania budżetu i stopnia realizacji założonych wskaźników.

W ramach monitoringu Programu, dzięki zebranych i przeanalizowanym danym, będzie można ocenić zgodność realizacji poszczególnych operacji z celami i założonym planem, opiniować podstawowe dokumenty powstające w związku z wdrażaniem Programu, pomagać merytorycznie podczas realizacji zadań oraz mobilizować, dzięki akcjom informacyjnym i promocyjnym, aktywność społeczną wokół celów i zadań Programu. Ponadto analizując zebrane dane będzie można zdiagnozować trudności i ewentualne opóźnienia w realizacji konkretnych przedsięwzięć i szerzej wskaźników, budżetu i celów zapisanych w Programie oraz ocenić zaangażowanie poszczególnych ogniw odpowiedzialnych za wykonanie Programu.

Tabela na kolejnej stronie przedstawia zestawienie elementów, które podlegać będą monitoringowi.

Tabela 90 Elementy GPR poddawane monitoringowi

BADANY ELEMENT	WYKONAWCY BADANIA	SPOSÓB BADANIA	TERMINY REALIZACJI	PRZEDMIOT OCENY
Harmonogram osiągnięcia efektów	Zespół ds. rewitalizacji	Analiza danych (dane liczbowe, dane przekazywane przez realizujących projekty, karty monitorujące realizację GPR, analizowanie zebranych danych, diagnoza trudności i przyczyn odstępstw od założeń, projektowanie zmian)	Na bieżąco	Zgodność z założonym harmonogramem
Budżet GPR		informacje uzyskane bezpośrednio od podmiotów realizujących projekty, karty monitorujące realizację GPR	Na bieżąco	Stopień realizacji założeń budżetowych/ wykorzystania pozyskanych środków
Wskaźniki produktu i rezultatu GPR				Stopień realizacji wskaźników

Źródło: opracowanie własne

Dane zebrane według takich założeń będą miały charakter statystyczny i informacyjny. Przechodząc przez ścieżkę weryfikacji (czy realizacja założeń postępuje zgodnie z planem), rejestracji (zbieranie danych o postępie prowadzonych działań), analizy (tempa i kierunku, w którym zmierzają założenia), zestawiania (zebranych rzeczywistych danych z założeniami) uzyskana wiedza pozwoli podjąć trafną, przemyślaną, opartą na precyzyjnych przesłankach decyzję na temat kontynuacji realizacji w niezmienionym kształcie czy wdrożenia procedury zmiany Programu. Ilościowe w gruncie rzeczy śledzenie zaawansowania w/w elementów w ramach monitoringu (w horyzoncie bieżącym) pozwoli ponadto podejmować interwencje w przypadku braku postępów bądź wystąpienia trudności w trakcie realizacji zadań (czyli udzielać pomocy merytorycznej i organizacyjnej). Będzie to więc wstęp do etapu oceny aktualności Programu pozwalający zareagować na zarejestrowane odchylenia od przyjętych harmonogramów wdrażania poszczególnych elementów Programu i projektować zmiany w budżecie czy korekcie wskaźników a także określić zalecenia dotyczące wdrażania Programu, czyli szerzej zmian w GPR.

Przedstawione powyżej założenia monitoringu realizacji Programu kładą nacisk na oceny ilościowe, w szczególności w odniesieniu do wykorzystania środków na realizację działań oraz osiągnięcia wskaźników. Kluczowe będzie rejestrowanie wskaźników rezultatu, które pierwotnie posłużyły do wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Źródłem poziom wskaźników służących monitorowaniu Programu będą dane pochodzące ze statystyki publicznej (dane GUS dostępne jako zasób Banku Danych Lokalnych), dane Gminy i jej komórek organizacyjnych i jednostek podległych, policji, Powiatowego Urzędu Pracy, jednostek oświatowych, instytucji kultury).

Całościowy zakres działań monitorujących przedstawia tabela zamieszczona na kolejnej stronie:

Tabela 91 Zakres działań monitorujących

Lp.	Krok	Zadania do wykonania	Rezultaty (wyniki)
1	Zbieranie danych i informacji	zbieranie danych liczbowych rozumiane jako proces ciągły	rzetelny materiał empiryczny stanowiący podstawę dla analiz i ocen
2	Analiza danych i informacji	uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych empirycznych oraz ich archiwizacja	materiał służący przygotowaniu sprawozdań i raportów
3	Przygotowywanie sprawozdań	zestawienie otrzymanych informacji (osiąganych wartości wskaźników) w czytelne sprawozdania i raporty z realizacji i monitoringu GPR	sprawozdania przekazywane poszczególnym grupom odbiorców i podmiotów zaangażowanych w realizację GPR materiały (zestawienia) do wykorzystania w procesie informowania społeczności lokalnej
4	Ocena wyników (porównanie z założeniami)	analiza porównawcza osiągniętych rezultatów z założeniami prezentacja rezultatów przekazanie informacji odbiorcom GPR, w tym również mieszkańcom	określenie stopnia wykonania przyjętych założeń oraz tempa ich osiągnięcia zapoznanie organów wykonawczych i stanowiących oraz konsultacyjnych z bieżącą sytuacją w zakresie monitorowanych obszarów upowszechnienie informacji o sytuacji w zakresie monitorowanych obszarów
W przypadku uzyskania oceny pozytywnej proces jest kontynuowany dla następnych danych od kroku 1 W przypadku uzyskania oceny negatywnej należy przejść do kroku 5 i postępować zgodnie z krokami 6, 7 i 8			
5	Identyfikacja odchyłeń	ocena rozbieżności pomiędzy założeniami a osiągniętymi rezultatami	przygotowanie materiału wyjściowego dla dalszych działań
6	Analiza przyczyn odchyłeń	poszukiwanie i określenie przyczyn zaistniałej sytuacji	identyfikacja obszarów i zjawisk wymagających podjęcia działań interwencyjnych
7	Planowanie korekty	określenie sposobu i instrumentów interwencji prezentacja rezultatów podjęcie decyzji	określenie i akceptacja działań naprawczych
8	Wdrożenie korekty	Przeprowadzenie zaplanowanych działań naprawczych w tym aktualizacja GPR	eliminacja bądź marginalizacja odchyłeń

Źródło: opracowanie własne

Program Rewitalizacji podlegać będzie ocenie aktualności co 3 lata. Ocena ta będzie miała formę pomiaru poziomu efektywności Programu zgodnie z założonymi wskaźnikami rezultatu, przypisanymi celom.

Ocena ta prowadzić ma do odpowiedzi o aktualność diagnozy obszaru rewitalizacji, powiązań GPR z dokumentami strategicznymi (głównie gminnymi), założeń, celów, działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, skalę interwencji, system wdrażania GPR, mechanizmy integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, aktualność harmonogramu realizacji GPR, ram finansowych, struktury i kosztów zarządzania realizacją GPR, czy stopień partycypacji społecznej i zgodność z uchwałami o charakterze mieszkaniowym. Przewiduje się ponadto ewentualność przeprowadzenia badania obejmującego realizację przez podmiot zewnętrzny badań empirycznych, zarówno o charakterze ilościowym jak i jakościowym (badania ankietowe oraz wywiady, prezentujące subiektywną opinię interesariuszy o Programie). Badanie to umożliwi pełniejszą (niż w oparciu wyłącznie o zebrane dane ilościowe) ocenę stopnia osiągnięcia celów i kierunków działań oraz przyjętych wskaźników monitoringowych, stopnia realizacji przedsięwzięć podstawowych, stopnia wdrożenia harmonogramu realizacji przedsięwzięć, ewentualnych braków w przyjętych narzędziach ujętych w ustawie o rewitalizacji czy nieprzewidzianych, negatywnych skutków działań rewitalizacyjnych, stanowiąc podstawę dla podejmowania decyzji o zmianie Programu. Pozwoli to wnioskować zarówno o zmianach zachodzących w obszarze Gminy jak i zmianach w sferze postaw i preferencji jej mieszkańców.

3 letnia ocena aktualności GPR opiniowana będzie przez Komitet Rewitalizacji a w przypadku wskazania konieczności zmiany, organ wykonawczy Gminy wystąpi do Rady Miejskiej z wnioskiem o zmianę Programu. W przypadku gdy planowane zmiany dotyczyć będą przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych na liście podstawowej, Program wymagać będzie uzyskania opinii, o których mowa w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji, oraz przeprowadzenia konsultacji społecznych zgodnie z ww. ustawą.

Ewentualność powyżej opisanych badań przewiduje się także przeprowadzić na koniec okresu programowania, jako element końcowej oceny stopnia zrealizowania Programu. Końcowa ocena stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji sporządzana będzie w postaci raportu z realizacji, w którym znajdą się zapisy dotyczące stopnia osiągnięcia poszczególnych

celów i kierunków działań. Na podstawie informacji zawartych w raporcie podjęte zostaną działania mające na celu usunięcie ewentualnych nieprawidłowości.

Tabela 92 Elementy podlegające końcowej ocenie stopnia realizacji GPR

BADANY ELEMENT	SPOSÓB BADANIA	PRZEDMIOT OCENY
Stopień realizacji celów GPR – stopień realizacji wskaźników rezultatu.	Analiza danych statystycznych – wartości wskaźników rezultatu Ewentualne ankiety z udziałem beneficjentów, wnioskodawcami (pytania zamknięte i otwarte), sprawozdania podmiotów realizujących projekty, rejestr danych	Stopień realizacji poszczególnych celów; opinia społeczności lokalnej na temat wdrażania GPR, realizowanych operacji, stopnia osiągnięcia poszczególnych celów
Harmonogram rzeczowo-finansowy GPR		Ocena zgodności działań i wydatków z harmonogramem określonym w GPR
Budżet GPR.		Stopień wykorzystania dostępnych środków finansowych.

Źródło: opracowanie własne

Jak wspomniano wyżej, w celu skutecznej realizacji założeń zawartych w GPR, prowadzony będzie monitoring wdrażania poprzez weryfikowanie przyjętych wskaźników – produktu (jako element oceny stopnia realizacji przedsięwzięć) i rezultatu (jako element analizy stopnia realizacji celów GPR). Wartość wyjściowa dla każdego ze wskazanych wskaźników zostanie określona w momencie rozpoczęcia działań rewitalizacyjnych:

Tabela 93 Wskaźniki produktu

Wskaźnik	Wartość bazowa	Trend docelowy
<i>Powierzchnia terenów poddanych rewitalizacji</i>	0	wzrostowy
<i>Liczba obiektów poddanych rewitalizacji</i>	0	wzrostowy
<i>Liczba zrewitalizowanych obiektów przeznaczonych na cele kulturalne</i>	0	wzrostowy
<i>Liczba zrewitalizowanych obiektów przeznaczonych na cele sportowe</i>	0	wzrostowy
<i>Liczba zrewitalizowanych obiektów przeznaczonych na cele społeczne</i>	0	wzrostowy
<i>Liczba mieszkań, w których dokonano wymiany systemu ogrzewania z emisyjnego na niskoemisyjne</i>	0	wzrostowy
<i>Powierzchnia zrewitalizowanych obiektów</i>	0	wzrostowy
<i>Powierzchnia zrewitalizowanych lokali komunalnych i socjalnych</i>	0	wzrostowy
<i>Liczba wydarzeń o charakterze kulturalno-społecznym</i>	0	wzrostowy
<i>Liczba wydarzeń o charakterze sportowym</i>	0	wzrostowy
<i>Liczba wydarzeń służących włączeniu społecznemu, aktywizacji społecznej, spójności i integracji, przeciwdziałających wykluczeniu osób dotkniętych zjawiskami kryzysowymi</i>	0	wzrostowy
<i>Liczba wydarzeń służących aktywizacji społecznej, rekreacyjnej i gospodarczej</i>	0	wzrostowy
<i>Liczba osób korzystających z wydarzeń o charakterze kulturalno-społecznym</i>	0	wzrostowy
<i>Liczba osób korzystających z wydarzeń o charakterze sportowym</i>	0	wzrostowy

<i>Liczba osób korzystających z wydarzeń służących włączeniu społecznemu, aktywizacji społecznej, spójności i integracji, przeciwdziałających wykluczeniu osób dotkniętych zjawiskami kryzysowymi</i>	0	wzrostowy
<i>Liczba osób korzystających z wydarzeń służących aktywizacji społecznej, rekreacyjnej i gospodarczej</i>	0	wzrostowy

Źródło: opracowanie własne

Tabela 94 Wskaźniki rezultatu

<i>Wskaźnik</i>	<i>Trend docelowy</i>
<i>Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w CEIDG</i>	<i>rosnący</i>
<i>Liczba osób bezrobotnych, które założyły własną firmę</i>	<i>malejący</i>
<i>Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych powyżej roku w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym</i>	<i>malejący</i>
<i>Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej</i>	<i>malejący</i>
<i>Powierzchnia obiektów infrastruktury kultury sportu i rekreacji</i>	<i>wzrostowy</i>
<i>Liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi</i>	<i>wzrostowy</i>
<i>Liczba rodzin z asystentami rodziny</i>	<i>malejący</i>
<i>Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa</i>	<i>malejący</i>
<i>Udział zdegradowanych przestrzeni publicznych w powierzchni gminy</i>	<i>malejący</i>
<i>Liczba ogólnodostępnych obiektów sportowych</i>	<i>wzrostowy</i>
<i>Liczba zmodernizowanych obiektów , które zostały przystosowane do pełnienia funkcji kulturalnych, sportowych i społecznych</i>	<i>wzrostowy</i>
<i>Liczba wybudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań</i>	<i>wzrostowy</i>
<i>Powierzchnia terenów publicznych objętych interwencją przestrzenną</i>	<i>wzrostowy</i>

Źródło: opracowanie własne

8.6 Zgodność Gminnego Programu Rewitalizacji z aktami prawa lokalnego

Gminny Program Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice jest zgodny z aktami prawa na szczeblu lokalnym, w tym z aktami prawa miejscowego.

8.6.1 Akty prawne dotyczące ochrony praw lokatorów

W odniesieniu do wymogu określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminnym i o zmianie kodeksu cywilnego. Gminny Program Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice nie wymusza zmiany w uchwale nr XXXI/315/2021 Rady Miejskiej w Pyskowicach, z dnia 27 maja 2021 r., w sprawie zasad wynajmowania lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Pyskowice, a także w uchwale nr XVIII/162/2020 Rady Miejskiej w Pyskowicach, z dnia 27 lutego 2020 r., w sprawie przyjęcia Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Pyskowice na lata 2020-2024. Program rewitalizacji jest zgodny z obecnie obowiązującymi zasadami wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Pyskowice oraz gospodarowania tym zasobem.

8.6.2 Uchwała dotycząca Komitetu Rewitalizacji

W odniesieniu do zapisów w art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, planuje się powołanie Komitetu Rewitalizacji, którego funkcjonowanie będzie zgodne z zapisami ustawy o rewitalizacji. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji zostały ustalone uwzględniając funkcję Komitetu, oraz zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli i były poprzedzone konsultacjami społecznymi. W tym przypadku partycypacja odbyła się poprzez przeprowadzone konsultacje społeczne zasad funkcjonowania Komitetu Rewitalizacyjnego, w skład którego będą wchodzić także osoby wskazane przez mieszkańców Miasta Pyskowice, partnerów społecznych i organizacje pozarządowe, partnerów sektora gospodarczego oraz pozostałych interesariuszy. Konsultacje na tym etapie trwały od 22 stycznia 2024 r. do dnia 23 lutego 2024 r. W prowadzonym procesie partycypacji uczestniczyli mieszkańcy Miasta oraz przedstawiciele sektorów: publicznego (władze Miasta, przedstawiciele jednostek miejskich, radni miejscy); gospodarczego (przedstawiciele sektora MŚP prowadzący działalność na terenie Miasta) oraz obywatelskiego (przedstawiciele organizacji pozarządowych prowadzących działalność na terenie Miasta,

w tym partnerzy społeczno – gospodarczy; podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe, podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji oraz inni).

Reasumując, zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, partycypacja społeczna w procesie opracowania i wdrażania GPR zapewniła aktywny udział interesariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 2 niniejszej ustawy (nie stanowiącego katalogu zamkniętego interesariuszy). Ponadto zgodnie z zapisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., a także Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji pełniącemu funkcję Strategii IIT (Innego Instrumentu Terytorialnego) zaangażowani byli: partnerzy społeczno – gospodarczy; podmioty reprezentujący społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe, podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji. Podmioty te były zaangażowane w opracowania programu (w trakcie konsultacji społecznych) oraz będą zaangażowane na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji (np. w składzie Komitetu Rewitalizacji czy na etapie monitoringu lub oceny aktualności i stopnia realizacji).

8.6.3 Specjalna Strefa Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice nie przewiduje ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

8.6.4 Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

Analiza treści zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice, w tym zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w korelacji z zapisami zapisów Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Pyskowice, wskazuje na konieczności wprowadzenia zmian w tym dokumencie.

Studium zawiera zapisy dedykowane rewitalizacji, które należy skorygować. Należy dokonać korekty wskazanych w Studium obszarów rewitalizacji na zgodne z zapisami Gminnego

Program Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice. Należy zmienić opis obszaru rewitalizacji, wskazując wskazane granice dla przyjętych podobszarów rewitalizacji.

W odniesieniu do wskazania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany, można przyjąć, że planowane działania rewitalizacyjne nie zmieniają funkcjonalności obszarów, których dotyczą, więc nie zachodzi konieczność uchwalenia albo zmiany planów zagospodarowania przestrzennego.

W odniesieniu do uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, to w ramach Gminnego Program Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice, nie wykazuje się konieczności sporządzenia i uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji.

9. Opis powiązań Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy i innymi dokumentami

Gminny Program Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice stanowi instrument wspomagania rozwoju i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu na obszarach kryzysowych i jest komplementarnie powiązany z dokumentami strategicznymi na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym.

9.1 Spójność z dokumentami strategicznymi gminy

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Pyskowice, którego koncepcja zakłada rozwiązywanie problemów w obszarze: społecznym, gospodarczym, ochrony środowiska, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym, wykazuje spójność z następującymi dokumentami strategicznymi, lokalnego szczebla:

- Strategia Rozwoju Miasta Pyskowice do 2030;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Pyskowice;
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Pyskowice na lata 2021 - 2026;
- Lokalny Program Pomocy Społecznej Gminy Pyskowice na lata 2021 – 2024;
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;
- Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Pyskowice do roku 2025 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2029;
- Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pyskowice na lata 2017 – 2032.

Strategia Rozwoju Miasta Pyskowice do 2030

Strategia Rozwoju Miasta Pyskowice stanowi główny instrument określający cele rozwoju lokalnego oraz sposób ich osiągnięcia, a także podstawę do tworzenia różnorodnych mechanizmów współpracy z mieszkańcami oraz przedstawicielami podmiotów społeczno-gospodarczych, poprzez możliwość realizowania wspólnych działań ukierunkowanych na osiągnięcie wizji rozwoju Miasta. Jest jednym z najważniejszych dokumentów na szczeblu lokalnym, wyznaczającym uwarunkowania dla innych dokumentów strategicznych

i planistycznych.

Oparta na analizie wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, wizja rozwoju Miasta Pyskowice do roku 2030 sprecyzowana została w następującej treści:

Pyskowice to otwarte, zielone, innowacyjne Miasto dbające o swoich mieszkańców oraz środowisko naturalne. Posiada ono bogatą ofertę usług dostosowanych do potrzeb społecznych i wykorzystuje nowe technologie, tworzący przy tym dogodne warunki rozwoju i rekreacji oraz atrakcyjną infrastrukturę inwestycyjną. Miasto Pyskowice to zdrowe przestrzenie publiczne umożliwiające zrównoważony rozwój mieszkalnictwa, rekreacji, gospodarki i turystyki.

Natomiast misją rozwoju Miasta Pyskowice, będzie *Misją Miasta Pyskowice jest kreowanie spójnego, zrównoważonego rozwoju zapewniającego najwyższą jakość życia mieszkańców współtworzących jego przyjazne środowisko.*

Dla realizacji zarówno wizji Miasta, jaki i jego misji, wskazano następujące cele strategiczne:

- Współpraca, partycypacja społeczna i partnerstwa - Aktywni mieszkańcy kreujący swoje otoczenie poprzez działania społeczne oraz współtworzący Miasto z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi systemowych oraz technologicznych;
- Wysoki poziom kapitału ludzkiego i edukacji - Wysoka jakość edukacji, wykorzystującej nowoczesne formy nauczania, oraz wysoka jakość działań kulturotwórczych i usług służących rozwijaniu kreatywności, pasji i zainteresowań;
- Atrakcyjne przestrzenie publiczne i tereny zielone w zdrowym środowisku - Bezpieczna i atrakcyjna przestrzeń publiczna oraz multifunkcyjne tereny zielone sprzyjające rekreacji mieszkańców i turystów z zachowaniem ochrony środowiska i zasad zrównoważonego rozwoju;
- Aktywny rynek pracy i gospodarka - Wzmacnianie odporności i konkurencyjności lokalnej gospodarki poprzez tworzenie przyjaznego klimatu dla przedsiębiorców; wsparcie kluczowych branż oraz wykorzystanie lokalnych uwarunkowań i tradycji;
- Wysoka jakość życia - zamieszkanie i innowacje - Wysoka jakość usług publicznych wzmocnianych poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii i innowacji społecznych w codziennym życiu.

Zarówno cele określone w strategii rozwoju, jaki i te wynikające z programu rewitalizacji przeplatają się w obszarze wyżej wskazanym. Założenia zawarte w dokumentach są wobec siebie suplementarne i powiązane w dążeniu do realizacji misji i wizji Gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Pyskowice

Celem Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Pyskowice jest ustalenie terenów inwestycyjnych związanych ze złożonymi wnioskami dotyczącymi zmiany funkcji i przeznaczenia terenów, dostosowanie zagospodarowania terenów do wydanych decyzji, uwzględnienia aktualnych programów rządowych i samorządowych, znowelizowanych i nowych przepisów odrębnych, ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, łącznie z określeniem potrzeby opracowania zmiany tych planów.

Zgodnie z założeniami Studium uwarunkowań, rozwój Miasta na terenach zainwestowanych ukierunkowany jest w pierwszej kolejności na wyrównanie niedoborów w infrastrukturze społecznej i technicznej na usprawnienie komunikacji kołowej oraz na podnoszenie jakości zamieszkania i funkcjonowania istniejących dzielnic i osiedli. Natomiast rozwój Miasta na terenach dotychczas nie zainwestowanych będzie miał miejsce w drugiej i trzeciej kolejności po wyczerpaniu możliwości przebudowy oraz uzupełnień dzielnic i osiedli istniejących. Realizacja tzw. stref komercyjnych i usługowych umożliwiających aktywizację gospodarczą Miasta, w pierwszej i drugiej kolejności.

Idea realizacji programu rewitalizacji na wyznaczonych obszarach Miasta Pyskowice, jest w ścisłe powiązana z założeniami wynikającymi ze Studium uwarunkowań.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Pyskowice na lata 2021 – 2026

Głównym zadaniem strategii, która stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji, zarówno bieżących, jak i w dalszej perspektywie, jest wyrównanie szans społecznych mieszkańców miasta dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów działających w obszarze polityki społecznej.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawę określającą kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej na terenie Gminy Pyskowice w latach 2021 - 2026.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy, w Strategii wyznaczono cel główny: *Zminimalizowanie negatywnych skutków kluczowych problemów społecznych* oraz cele strategiczne, których realizacja przyczyni się do rozwiązywania problemów społecznych:

W ramach Priorytetu strategicznego I – Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych

- Cel strategiczny: Integracja społeczna, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, zapewnienie warunków sprzyjających poprawie funkcjonowania i pełnienia ról społecznych osób niepełnosprawnych i ich rodzin oraz osób w wieku emerytalnym, zwłaszcza samotnych, osamotnionych oraz przewlekłe chorych;

W ramach Priorytetu strategicznego II – Wspieranie rodziny

- Cel strategiczny: Utworzenie spójnego systemu wsparcia dziecka i rodziny w Gminie Pyskowice;

W ramach Priorytetu strategicznego III – Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

- Cel strategiczny: Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy, ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz skuteczna interwencja wobec sprawców przemocy w rodzinie;

W ramach Priorytetu strategicznego IV – Przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii

- Cel strategiczny: Ograniczenie skutków nadużywania alkoholu, narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych, podniesienie świadomości społecznej poprzez prowadzenie działalności profilaktycznej, informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie przeciwdziałania i rozwiązywania problemów uzależnień. Promowanie zdrowego stylu życia.

W ramach Priorytetu V – Przeciwdziałanie bezdomności

- Cel strategiczny: Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności i wykluczeniu społecznemu osób bezdomnych poprzez zapewnienie schronienia oraz działania na rzecz bezdomnych.

W ramach Priorytetu IV - Wspieranie osób długotrwale bezrobotnych

- Cel strategiczny: Zmniejszenie negatywnych skutków bezrobocia, zwłaszcza długotrwałego.

Podkreślić należy, że jedynie kompleksowe, wielopłaszczyznowe działania Gminy, mogą doprowadzić do skutecznego rozwiązywania problemów społecznych. W tym wypadku będą to działania wynikające z niniejszej strategii, ale również wdrożenie koncepcji naprawy obszarów problematycznych, zdiagnozowanych w programie rewitalizacji, jako obszar rewitalizacji i obszar zdegradowany.

Lokalny Program Pomocy Społecznej Gminy Pyskowice na lata 2021 – 2024

Lokalny Program Pomocy Społecznej Gminy Pyskowice jest dokumentem określającym zakres i formę realizacji zadań wymienionych w ustawie o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (t. j. Dz. U. 2020 poz. 1876 z późn. zm.). Jest integralną częścią Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Pyskowice i powstał w oparciu o diagnozę środowiska tam przedstawioną, uzupełnioną o aktualne dane.

Program pomocy społecznej wyznacza następujące Priorytety społeczne oraz cele strategiczne:

Priorytet strategiczny nr 1 - Systematyczna analiza istniejących problemów społecznych oraz profilaktyka zagrożeń społecznych

Cel strategiczny:

Ocena możliwości skutecznego reagowania na pojawiające się problemy społeczne;

Priorytet strategiczny nr 2 - Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych

Cel strategiczny:

Zbudowanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, zapewniającego im właściwą opiekę w miejscu zamieszkania oraz umożliwiającego prawidłowe funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

Priorytet strategiczny nr 3 - Wspieranie rodziny

Cel strategiczny:

Utworzenie spójnego systemu wsparcia dziecka i rodziny w Gminie Pyskowice

Priorytet strategiczny nr 4 - Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Cel strategiczny:

Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy, ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz skuteczna interwencja wobec sprawców przemocy w rodzinie

Priorytet strategiczny nr 5 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii

Cel strategiczny:

Ograniczenie skutków nadużywania alkoholu, narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych, podniesienie świadomości społecznej poprzez prowadzenie działalności profilaktycznej, informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie przeciwdziałania i rozwiązywania problemów uzależnień. Promowanie zdrowego stylu życia.

Priorytet strategiczny nr 6 - Przeciwdziałanie bezdomności

Cel strategiczny:

Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności i wykluczeniu społecznemu osób bezdomnych poprzez zapewnienie schronienia oraz działania na rzecz osób bezdomnych

Priorytet strategiczny nr 7 - Wspieranie osób długotrwale bezrobotnych

Cel strategiczny:

Zmniejszenie negatywnych skutków bezrobocia, zwłaszcza długotrwałego.

Działania rewitalizacyjne, wynikające z gminnego programu rewitalizacji przyczynią się do realizacji celów strategicznych wynikających z lokalnego programu pomocy społecznej.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii reguluje prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień na terenie Gminy Pyskowice. Celem programu jest przeciwdziałanie negatywnym skutkom uzależnienia, zmniejszenie ich rozmiaru i bieżące rozwiązywanie problemów uzależnień, ochronę rodzin dotkniętych problemem uzależnienia przed marginalizacją społeczną, tworzenie bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej dla realizacji programu oraz promowanie postaw społecznych ważnych dla profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

W analizowanym dokumencie wskazano Cel główny: *Ograniczanie rozmiaru szkód związanych z nadużywaniem alkoholu oraz narkotyków oraz działania zapobiegawcze i prewencyjne w celu zmniejszenia skutków negatywnych zjawisk społecznych.*

Problem społeczny związany z nadużywaniem alkoholu oraz środków odurzających, rozwiązany może zostać jedynie w toku kompleksowych działań, na obszarach problematycznych Gminy Pyskowice. W tym również założenie zawartych w gminnym programie rewitalizacji.

Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Pyskowice do roku 2025 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2029

Celem sporządzenia i uchwalenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Pyskowice jest realizacja polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. Jest to podstawa funkcjonowania systemu zarządzania

środowiskiem obejmująca wszystkie działania i dokumenty z zakresu ochrony środowiska i przyrody na szczeblu gminnym.

Zauważa się, że planowane do realizacji zadania wyznaczone programem rewitalizacji zostały określone w zgodzie, z celami w zakresie ochrony środowiska wynikającymi z programu ochrony środowiska.

Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Pyskowice na lata 2017 – 2032

Opracowanie niniejszego dokumentu związane jest z realizacją zapisów zawartych w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032 (przyjętego uchwałą Nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 r.), w którym wskazano, iż do zadań samorządu gminnego należy przygotowanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Programy te mają za zadanie zawierać i wspomagać zaplanowane w skali Gminy działania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest.

Również w przypadku tego dokumenty, jego założeniami zbieżne są z działaniami na obszarach zdegradowanych wskazanych w programie rewitalizacji.

9.2 Spójność z dokumentami ponadlokalnymi

W ramach dokumentów strategicznych na poziomie krajowym zbieżność Programu rozpatrywana będzie z uwzględnieniem dokumentów ogólnokrajowych, wojewódzkich i powiatowych a także z uwzględnieniem członkostwa Miasta w Lokalnej Grupie Działania.

Podstawowym dokumentem określającym kierunki rozwoju Polski jest Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 zakładająca realizację kluczowych zadań wynikających z raportu "Polska 2030", prezentujących wyzwania rozwojowe na poziomie kraju:

- wzrost i konkurencyjność,
- sytuacja demograficzna,
- wysoka aktywność zawodowa oraz adaptacyjność zasobów pracy,
- odpowiedni potencjał infrastruktury,
- bezpieczeństwo energetyczno - klimatyczne,
- gospodarka oparta na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego,
- solidarność i spójność regionalna,
- ochrona kulturalnego dziedzictwa narodowego,

- poprawa spójności społecznej,
- sprawne państwo,
- wzrost kapitału społecznego Polski.

Narzędziem do zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w Polsce, określającym nowy model rozwoju jest Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017. Łączy ona wymiar strategiczny i operacyjny. Określa niezbędne działania i instrumenty wdrażania. Główne cele strategii to:

- zrównoważony wzrost gospodarczy, w coraz większym stopniu napędzany przez wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną,
- społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony rozwój,
- skuteczne państwo i instytucje gospodarcze przyczyniające się do wzrostu,
- włączenie społeczne i gospodarcze.

Strategia przyjęła trzy cele szczegółowe:

cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną, zakładający reindustrializację, rozwój innowacyjnych firm, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, kapitał dla rozwoju i ekspansję zagraniczną;

cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, zakładający spójność społeczną i rozwój zrównoważony terytorialnie;

cel szczegółowy III – Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarce, zakładający działania w obszarach: prawo w służbie obywatelom i gospodarce, instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, e-państwo, finanse publiczne oraz efektywność wykorzystania środków UE.

W ujęciu planistycznym podstawowym dokumentem do 2020 roku była Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, przyjęta przez Radę Ministrów w grudniu 2011, jako strategiczny dokument dotyczący zagospodarowania przestrzennego Polski. Dokument zawierał ustalenia i zalecenia dla planów zagospodarowania przestrzennego województw i niższych poziomów władz. W 2020 roku Koncepcja została usunięta z systemu planistycznego w konsekwencji zmian prawnych w obszarze planowania przestrzennego. Niemniej SRG koresponduje wprost z wzajemnie powiązаныmi celami polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:

Celem 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

Celem 2. Poprawa spójności wewnętrznej i równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Celem 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

Celem 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Celem 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.

Celem 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Z kolei podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r jest Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, uchwalona przez Radę Ministrów 17 września 2019 r. Dokument jest rozwinięciem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), która podkreślała istotność rozwoju Polski w sposób jako społecznie i terytorialnie zrównoważony, dzięki któremu efektywnie będą rozwijane oraz wykorzystywane miejscowe zasoby i potencjały wszystkich regionów. Celem takiego modelu to wspomaganie w szczególności obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego, bo utraciły swoje funkcje społeczno-gospodarcze, przez co stały się mniej odporne na różne zjawiska kryzysowe. Strategia wskazuje Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) istotne z punktu widzenia realizacji polityki regionalnej, przeniesione następnie do innych krajowych oraz regionalnych strategii rozwoju (m.in. poprzez wskazanie dedykowanych im działań). Są to dwa typy obszarów: miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze i obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Oprócz tego KSRR wskazuje również wschodnią Polskę i Śląsk jako OSI wymagające ukierunkowanego wsparcia z poziomu kraju. Cel główny KSRR zdefiniowany jest jako efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów

mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel ten osiągnięty ma zostać poprzez realizację trzech celów szczegółowych. KSRR wiąże działania realizujące cele o charakterze horyzontalnym, jakimi jest wzmacnianie konkurencyjności wszystkich regionów, miast i obszarów wiejskich (cele 2 i 3) z celem 1 zapewniającym większą spójność rozwoju kraju, poprzez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo.

W ramach celu 1 Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym zakłada się wsparcie o charakterze wyrównawczym, ukierunkowane na przezwyciężenie barier i problemów kilku typów obszarów o mniej korzystnych uwarunkowaniach rozwojowych.

W celu 2 Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych będą rozwijane i wykorzystywane instrumenty wsparcia ukierunkowane na tworzenie warunków do wzrostu konkurencyjności, innowacyjności i inwestycji w wybranych sektorach.

W celu 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie podkreśla się konieczność wzmacniania sprawności administracji wszystkich szczebli, w szczególności szczebla lokalnego, wzmocnienia inicjatyw i środków na rzecz rozwijania zdolności administracji do planowania i prowadzenia działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie, oraz wzmacniania współpracy pomiędzy rządem, samorządem wojewódzkim i samorządami lokalnymi oraz podmiotami niepublicznymi na rzecz osiągnięcia celów polityki regionalnej.

Na grunt wojewódzki założenia powyższe przenosi Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, która jest aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”. Strategia formułuje wizję rozwoju województwa śląskiego, która z kolei stanowi podstawę do sformułowania głównych celów polityki rozwoju oraz stanowi określenie aspiracji i dążeń społeczności regionalnej. Wizja strategii zamyka się hasłem "Województwo śląskie będzie nowoczesnym regionem europejskim o konkurencyjnej gospodarce, będącej efektem odpowiedzialnej transformacji, zapewniającym możliwości rozwoju swoim mieszkańcom i oferującym wysoką jakość życia w czystym środowisku". Wizja ta prowadzić ma do osiągnięcia stanu, w którym województwo będzie regionem:

- stwarzającym możliwości rozwojowe mieszkańcom, dającym poczucie bezpieczeństwa publicznego, ekonomicznego, zdrowotnego i socjalnego,
- o silnej tożsamości kulturowej i wysokim stopniu identyfikacji z regionem,

- o ugruntowanym, pozytywnym wizerunku nowoczesnego i atrakcyjnego regionu,
- skutecznie reagującym na pojawiające się zmiany w otoczeniu,
- w którym nowoczesna, innowacyjna i zdywersyfikowana gospodarka, medycyna, kultura i edukacja zapewniają utrzymanie pozycji jednego z kilku centrów rozwoju cywilizacyjnego Polski i Europy,
- umożliwiającym rozwój wiedzy i kompetencji w silnych jednostkach naukowo-badawczych,
- stanowiącym obszar zrównoważony terytorialnie, opierający swój rozwój na układzie: metropolii, aglomeracji, miast oraz silnych obszarów wiejskich, równoważącym funkcje i zachowującym spójność regionalną,
- kładącym nacisk na współpracę i współdział społeczności lokalnych w dobrze zorganizowanych i ukształtowanych w wymiarze organizacyjnym, społecznym i gospodarczym subregionach,
- kształtującym odpowiedzialnie swoją politykę gospodarczą, przestrzenną oraz środowiskową,
- stwarzającym warunki do zdrowego i aktywnego życia w wysokiej jakości środowisku oraz zapewniającym zachowanie bioróżnorodności obszarów,
- o dużych walorach przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a także turystycznych oraz rekreacyjnych,
- wpisującym się w najważniejsze układy infrastrukturalne Europy,
- otwartym na współpracę w skali krajowej i międzynarodowej.

Wizja zrealizowana będzie poprzez cele strategiczne i cele operacyjne:

CEL STRATEGICZNY A - Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej, z celami operacyjnymi: Konkurencyjna gospodarka, Innowacyjna gospodarka i Silna lokalna przedsiębiorczość,

CEL STRATEGICZNY B - Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca, z celami operacyjnymi: Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych, Aktywny mieszkaniec i Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki,

CEL STRATEGICZNY C - Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni, z celami operacyjnymi: Wysoka jakość środowiska, Efektywna infrastruktura, Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu,

CEL STRATEGICZNY D - Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym, z celami operacyjnymi: Zrównoważony rozwój terytorialny, Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu i Nowoczesna administracja publiczna.

W zakresie polityki przestrzennej Gminny Program Rewitalizacji jest zgodny oraz realizuje cele Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, stanowiącego załącznik do uchwały nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z 29 sierpnia 2016 r. Przyjęte w dokumencie cele stanowią realizację wizji rozwoju przestrzennego województwa, zakładającą, że województwo śląskie będzie regionem o nowoczesnej gospodarce, wykorzystującym kreatywność jego mieszkańców i wzmacniającym istniejące potencjały gospodarcze i środowiskowe, zapewniającym równość życiowych i rozwojowych szans przy poszanowaniu zasady zrównoważonego i trwałego rozwoju. Gminny Program Rewitalizacji wpisuje się w założenia:

- celu 1: NOWOCZESNA GOSPODARKA – PROMOCJA GOSPODARCZEGO WZROSTU I INNOWACJI ("Skonsolidowany Śląski Obszar Metropolitalny będzie obszarem dynamicznego rozwoju gospodarczego, opartego na innowacyjności przedsiębiorstw oraz przemysłach kreatywnych, przyciągającym wysokiej jakości kapitał ludzki, konkurencyjnym w stosunku do innych metropolii w kraju i Europie"), głównie poprzez zaplanowane działania realizujące kierunki polityki przestrzennej 1.1. Tworzenie warunków przestrzennych rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjności gospodarczej i transferu technologii i 1.2. Wzmocnienie funkcji metropolitalnych ośrodka wojewódzkiego oraz wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych ośrodków regionalnych,
- celu 2: SZANSE ROZWOJOWE MIESZKAŃCÓW – ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM DOSTĘPU DO USŁUG PUBLICZNYCH ("Spójność społeczno-gospodarcza i przestrzenna oparta na wykorzystaniu potencjału terytorialnego, zapewnia mieszkańcom korzystne warunki dla rozwoju rodzin, dostęp do usług publicznych oraz bezpieczeństwo, przeciwdziałając niekorzystnym zmianom demograficznym i przyczyniając się jednocześnie do wsparcia tempa wzrostu i rozwoju całego regionu"), przede wszystkim poprzez zaplanowane w dokumencie działania realizujące kierunki polityki przestrzennej 2.1 Rozwój obszarów objętych procesami dyfuzji rozwoju z wykorzystaniem ich wewnętrznych potencjałów i 2.2 Rozwój obszarów wymagających wsparcia procesów rozwojowych,
- celu 3: PRZESTRZEŃ – ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTYWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO I KULTUROWEGO ("Zrównoważona przestrzeń województwa godząca interesy

użytkowania terenu z wymogami jego ochrony, z prawidłowo funkcjonującym systemem ekologicznym, uwzględniającym zachowanie różnorodności biologicznej i georóżnorodności, harmonijnie ukształtowanym krajobrazem kulturowym, zapewniająca obecnemu i przyszłym pokoleniom wysoką jakość życia"), poprzez zaplanowane działania realizujące kierunki polityki przestrzennej 3.1 Ochrona zasobów środowiska, 3.2 Kształtowanie krajobrazów kulturowych w obszarach miejskich i 3.3 Kształtowanie krajobrazów kulturowych w obszarach wiejskich,

- celu 4: PRZESTRZEŃ – ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTYWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO I KULTUROWEGORELACJE Z OTOCZENIEM – INFRASTRUKTURALNE POWIĄZANIA REGIONU ("Województwo śląskie stanowi ważny węzeł o rozległej i dynamicznej strukturze sieciowej, gwarantującej integrację regionu z otoczeniem, efektywnie wykorzystującej dostępne potencjały i zasoby"), poprzez zaplanowane działania realizujące kierunek polityki przestrzennej 4.2 Rozwój ponadregionalnej i regionalnej infrastruktury technicznej.

Podstawowym dokumentem, który określa współpracę UE z Polską, jest Umowa Partnerstwa. To uzgodniona z Komisją Europejską strategia wykorzystania Funduszy Europejskich. Skierowana jest zarówno do urzędników, jak i beneficjentów, którzy realizują projekty. Określa cele i zakres interwencji, instytucje odpowiedzialne za zarządzanie funduszami, programy oraz ich finansowanie. Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027 określa kontekst strategiczny w wymiarze tematycznym i terytorialnym, wskazuje oczekiwane rezultaty oraz wyznacza obowiązujące ramy finansowe i wdrożeniowe. Umowa Partnerstwa zwraca uwagę na różnice w rozwoju poszczególnych województw, a w ich granicach na zróżnicowanie między subregionami. W ramach umowy partnerstwa wyznaczono 6 celów:

Cel 1: Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa

Cel 2: Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa

Cel 3: Lepiej połączona Europa

Cel 4: Europa o silniejszym wymiarze społecznym

Cel 5: Europa bliżej obywateli

Cel 6: Łagodzenie skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu

Powyższe cele zakładają działania określone w formie wyzwań: Wzrost znaczenia badań i innowacji oraz wykorzystanie zaawansowanych technologii, Wzmacnianie potencjału przedsiębiorstw i administracji publicznej na rzecz nowoczesnej gospodarki, Cyfryzacja, Efektywność energetyczna i redukcja gazów cieplarnianych, Wsparcie produkcji energii ze

źródeł odnawialnych, Wsparcie infrastruktury energetycznej i inteligentnych rozwiązań, Przystosowanie do zmian klimatu, Zrównoważona gospodarka wodna i ściekowa, Gospodarka o obiegu zamkniętym i efektywne wykorzystanie zasobów, Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i różnorodności biologiczne, Transport niskoemisyjny i mobilność miejska, Transport, Rynek pracy, zasoby ludzkie, Edukacja, kształcenie, umiejętności, Włączenie i integracja społeczna, Ochrona zdrowia, Kultura i turystyka, Europa bliżej obywateli, Europa w drodze ku gospodarce neutralnej dla klimatu. Odpowiedzią na te wyzwania będą programy: Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko, Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej i Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową, które pochodzą z następujących funduszy unijnych: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny+, Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury, Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

Na szczeblu wojewódzkim odpowiedzią na powyższe wyzwania będzie program Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 wraz z Terytorialnym Planem Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego 2030. Będzie on służyć realizacji wizji i celów rozwojowych regionu, zawartych w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” i stanowi jeden z najistotniejszych instrumentów polityki regionalnej. Realizacja Programu wesprze procesy rozwojowe województwa w stawaniu się nowoczesnym regionem europejskim o konkurencyjnej gospodarce, będącej efektem odpowiedzialnej transformacji i zapewniającym możliwości rozwoju mieszkańcom oraz oferującym wysoką jakość życia w czystym środowisku. Cele Programu wpisują się w wizję rozwoju Unii Europejskiej zawartą w komunikacie oraz regulacjach dotyczących Europejskiego Zielonego Ładu w zakresie przekształcenia UE w sprawiedliwe i dobrze prosperujące społeczeństwo, żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto. Program stanowi także instrument realizacji Umowy Partnerstwa 2021-2027 – dokumentu określającego strategię interwencji funduszy europejskich w ramach unijnej polityki spójności i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce, oraz Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, służącemu zapewnieniu wsparcia obszarom borykającym się w poważnymi wyzwaniami społeczno-gospodarczymi wynikającymi z transformacji w dążeniu do osiągnięcia neutralności klimatycznej UE do 2050

r. Środki Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji w województwie śląskim będą służyć realizacji głównego celu Funduszu tj. łagodzeniu skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu.

Nadrzędnym aktem prawnym zobowiązującym samorządy do prowadzenia polityki rozwoju jest ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Zgodnie z art. 3 tejże ustawy, politykę rozwoju prowadzą Rada Ministrów - w skali kraju; samorząd województwa - w skali regionu oraz samorząd powiatowy i gminny - w skali lokalnej.

Przechodząc do poziomu powiatu, podstawowym dokumentem definiującym politykę rozwoju, rozumianą jako zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy jest jego strategia rozwoju.

Obowiązującym w tym zakresie jest przyjęty 16 grudnia 2021 dokument: Kierunki Strategicznego Rozwoju Powiatu Gliwickiego w perspektywie roku 2035.

Analiza wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych powiatu, a zwłaszcza określenie aspiracji podmiotów związanych z powiatem oraz wyzwań pojawiających się w otoczeniu, stała się podstawą dla sformułowania wizji rozwoju.

Wizja stanowi życzeniowy scenariusz rozwoju powiatu zawierający stany i procesy, które powinny cechować powiat po zrealizowaniu strategii. Wizja strategicznego rozwoju powiatu gliwickiego została skonstruowana w celu uzyskania następujących efektów:

- odzwierciedlenie stanów i procesów pożądaných, atrakcyjnych dla podmiotów związanych z powiatem,
- wykreowanie obrazu przyszłości, którego realność może być potwierdzona konkretnymi działaniami (przedsięwzięciami strategicznymi),
- stworzenie bazy wartości motywujących podmioty lokalne do podejmowania aktywności, w tym zwłaszcza do działań partnerskich,
- uwzględnienie funkcji synergicznych, komplementarnych, wzajemnie się wspomagających (lub co najmniej niekolidujących),
- stworzenie podstawy merytorycznej dla wypracowania priorytetów.

Realizacja gminnego programu rewitalizacji Miasta Pyskowice, sprzyja wdrożeniu następujących wizji rozwoju powiatu gliwickiego:

- Atrakcyjne, spokojne i zdrowe miejsce zamieszkania – zarówno dla mieszkańców dotychczasowych, jak również nowych mieszkańców poszukujących jakości życia opartej na cechach innych, niż w dużych ośrodkach miejskich.
- Przestrzeń partnerstwa będącego fundamentem innowacyjności i chęci zaangażowania lokalnych podmiotów w rozwój lokalny.
- Współzależny i zintegrowany rozwój funkcji społecznych, gospodarczych, kulturalnych, środowiskowych, respektujących priorytety ekorozwoju.
- Rozwój powiatu gliwickiego wykorzystujący dwustronne relacje między powiatem a miastami Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, w szczególności komplementarność funkcji i współpracę z miastem Gliwice.
- Wyjątkowe miejsce na mapie województwa śląskiego pod względem walorów środowiskowych – pielęgnowanych i rozsądnie wykorzystywanych dla rozwoju funkcji rekreacyjnych i turystycznych, atrakcji dla mieszkańców Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii.
- Obszar będący wizytówką województwa śląskiego, promujący region walorami przełamującymi stereotypowe postrzeganie Górnego Śląska.

Kolejnym, powiatowym dokumentem w zgodzie którego z celami i kierunkami działań, opracowany został gminny program rewitalizacji, jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gliwickiego na lata 2021-2026, która w swojej treści wskazuje cele strategiczne i operacyjne. Stanowią one podstawę do wyznaczania koniecznych zadań podejmowanych w nadchodzących latach.

Gminny program rewitalizacji Pyskowic, w trakcie opracowywania uwzględniał trzynaście, następujących celów strategicznych powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych:

1. Poprawę warunków funkcjonowania osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych oraz dotkniętych ubóstwem.
2. Integrację społeczną, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, zapewnienie warunków sprzyjających poprawie funkcjonowania i pełnienia ról społecznych osób niepełnosprawnych.
3. Funkcjonalny i efektywny system pieczy zastępczej w powiecie gliwickim.
4. Skuteczne usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej.
5. Wsparcie rozwoju systemu pieczy zastępczej.
6. Doskonalenie zawodowe kadr w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

7. Wspieranie osób i rodzin przeżywających trudności i kryzysy.
8. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz poprawa skuteczności działań na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych.
9. Zapobieganie demoralizacji nieletnich.
10. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
11. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
12. Działania w zakresie udzielenia pomocy osobom dotkniętym przemocą.
13. Działania w zakresie profilaktyki zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.

Z uwagi na członkostwo Miasta Pyskowice w Lokalnej Grupie Działania „Leśna Kraina Górnego Śląska” Gminny Program Rewitalizacji wpływa i korzysta z instrumentów pozostających w dyspozycji LGD a opisanych i zdefiniowanych w Lokalnej Strategii Rozwoju. LGD „Leśna Kraina Górnego Śląska” przyjęła strategię w 2016 roku a jej ostatnia wersja datowana jest na czerwiec 2022 roku. Lokalna Grupa Działania „Leśna Kraina Górnego Śląska” to trójsektorowe partnerstwo obejmujące obszar szesnastu gmin położonych w województwie śląskim, w których mieszka blisko 150 tysięcy mieszkańców. Tak szerokie spektrum interesariuszy prowadzi działania oparte o system trzech celów ogólnych i celów szczegółowych. Cel ogólny 1 to Rozwój gospodarczy regionu oraz wzrost przedsiębiorczości wśród jego mieszkańców. Celowi temu przypisano cele szczegółowe „Rozwój gospodarczy obszaru w oparciu o przedsiębiorczość mieszkańców” oraz „Podnoszenie kompetencji kadry wspierającej realizację LSR”. Cel ogólny 2 to Rozwój turystyczny obszaru w oparciu o walory przyrodnicze i kulturalne. Celowi temu przypisano cele szczegółowe „Zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru” oraz „Zachowanie, utrwalenie i promocja dziedzictwa lokalnego w tym lokalnych produktów i usług”. Z kolei cel ogólny 3 to Budowa zintegrowanego, wykształconego i aktywnego społeczeństwa. Celowi temu przypisano cele szczegółowe „Aktywizacja społeczności lokalnej” oraz „Wzmocnienie kapitału społecznego”. Cele powyższe uzupełniane są przedsięwzięciami, które właściwie w całym zakresie są komplementarne z założeniami Programu - rozwój działalności gospodarczych; podejmowanie działalności gospodarczej; podnoszenie kompetencji kadry wspierającej realizację LSR; budowa lub modernizacja obiektów infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej; promocja obszaru jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku i rekreacji; imprezy markowe bazujące na lokalnych produktach związanych ze specyfiką obszaru; zachowanie tożsamości lokalnej; zachowanie, utrwalenie i promocja dziedzictwa lokalnego w tym lokalnych produktów i usług; organizacja

szkoleń lub innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym podnoszącym kompetencje mieszkańców lub rozwijającym ich świadomość; pobudzanie oddolnych inicjatyw kulturalno-społecznych mieszkańców na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz integracji społeczności lokalnej; działania aktywizacyjne skierowane do grup zagrożonych ubóstwem lub wkluczeniem społecznym; realizacja wizyt studyjnych krajowych lub zagranicznych w celu wymiany doświadczeń; kształtowania postaw pro obywatelskich, integracji i tworzenia kapitału społecznego; wzmocnienie potencjału i współpraca organizacji pozarządowych; wspieranie aktywnego udziału społeczeństwa w procesie realizacji LSR; zwiększenie ilości miejsc integracji społeczno-kulturalnych lub poprawa stanu wyposażenia obiektów już istniejących.

9.3 Spójność z dokumentami planistycznymi Unii Europejskiej na lata 2021-2027

Gminny Program Rewitalizacji jest komplementarny z kierunkami rozwoju określonymi w strategicznych dokumentach na poziomie Unii Europejskiej. Podstawowym i najważniejszym paradygmatem Unii Europejskiej, stanowiącym podstawę Strategii Europa 2030, leżącym u podstaw jej istnienia i funkcjonowania jest zrównoważony rozwój, czyli rozwój pozwalający zaspokajać potrzeby obecnego pokolenia w taki sposób, aby nie uniemożliwić zaspokojenia potrzeb przyszłym pokoleniom. Wypadkową takiego podejścia do rozwoju jest ustanowienie wyśrubowanych norm środowiskowych i społecznych, ambitnych założeń klimatycznych, podstaw do zrównoważonego wzrostu gospodarczego, prowadzącego do poprawy jej konkurencyjności. Wszystko to miało i ma pobudzić do działania rządy na wszystkich szczeblach, instytucje i obywateli. Polityka unijna w tym zakresie zbieżna jest z polityką (celami) zrównoważonego rozwoju ONZ (Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030). Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju zostanie osiągnięte poprzez:

- przyjęcie celów zrównoważonego rozwoju na najwyższym szczeblu politycznym UE, co spowoduje, że staną się one podstawą działań i strategii politycznych. Instytucje UE i państwa członkowskie, w tym władze regionalne i lokalne, wedle tego zalecenia mają ze sobą bliżej współpracować w celu zapewnienia lepszej koordynacji wszystkich działań,
- inspirowanie polityką zrównoważonego rozwoju procesów decyzyjnych w Komisji oraz wyznaczanie kierunków rozwoju strategii na rzecz wzrostu gospodarczego UE po 2020 r., z jednoczesną gwarancją implementacji tych założeń przez państwa członkowskie, w tym władze regionalne i lokale, w sposób i tempie przez nie określonym,

- akcentowanie wagi działań zewnętrznych przy jednoczesnym koncentrowaniu znaczenia zrównoważonego rozwoju na szczeblu UE, co umożliwi wsparcie rozwoju państw członkowskich; podkreślanie wagi intensywnej promocji norm środowiskowych, społecznych i zarządczych za pośrednictwem umów handlowych i negocjacji wielostronnych.

Europejski Zielony Ład

Europa chce być pierwszym neutralnym dla klimatu kontynentem przez to, że jej gospodarka stanie się nowoczesna i zasobooszczędna.

Działanie Unii Europejskiej koncentruje się na poniższych filarach (politykach określonych na lata 2020-2024):

- Europa na miarę ery cyfrowej, wedle której strategia cyfrowa UE zapewni ludziom dostęp do technologii najnowszej generacji,
- Gospodarka służąca ludziom, zakładająca, że UE musi stworzyć bardziej atrakcyjne środowisko inwestycyjne; musi promować wzrost gospodarczy, który przyczynia się do tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy, zwłaszcza dla młodych ludzi i małych przedsiębiorstw,
- Silniejsza pozycja Europy na świecie, podkreślająca, że głos UE musi być dobrze słyszalny na świecie; akcentujący multilateralizm i międzynarodowy ład oparty na zasadach,
- Promowanie europejskiego stylu życia, zakładający, że Europa musi chronić praworządność, jeśli chce stać po stronie sprawiedliwości i stać na straży najważniejszych wartości UE,
- Nowy impuls dla demokracji europejskiej, w związku z czym Europejczycy mają mieć możliwość zabierania głosu i mieć świadomość zagrożeń związanych z możliwą ingerencją z zewnątrz, dezinformacją i nawoływaniem do nienawiści w Internecie.

Gminny Program Rewitalizacji wpisuje się także w podstawowy dokument strategiczny na poziomie UE na lata 2014-2020, stanowiący podstawę działań jeszcze przez rok (zgodnie z zasadą wdrażania funduszy unijnych n+3), czyli dokument "Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu". Strategia realizuje kierunki rozwojowe oparte na inteligentnej i zrównoważonej gospodarce sprzyjającej włączeniu społecznemu i wzroście zatrudnienia oraz zwiększeniu produktywności i spójności społecznej. W ramach strategii określono pięć celów w zakresie zatrudnienia, innowacji, edukacji, włączenia społecznego oraz zmian klimatu i energii. Strategia zakładała:

- rozwój inteligentny poprzez rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji,

- rozwój zrównoważony poprzez wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu poprzez wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

10. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Do Gminnego Programu Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice, dołączono załączniki graficzne przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji, które zostały sporządzone na mapach w skali 1:5000, opracowanych z wykorzystaniem treści map ewidencyjnych w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne.

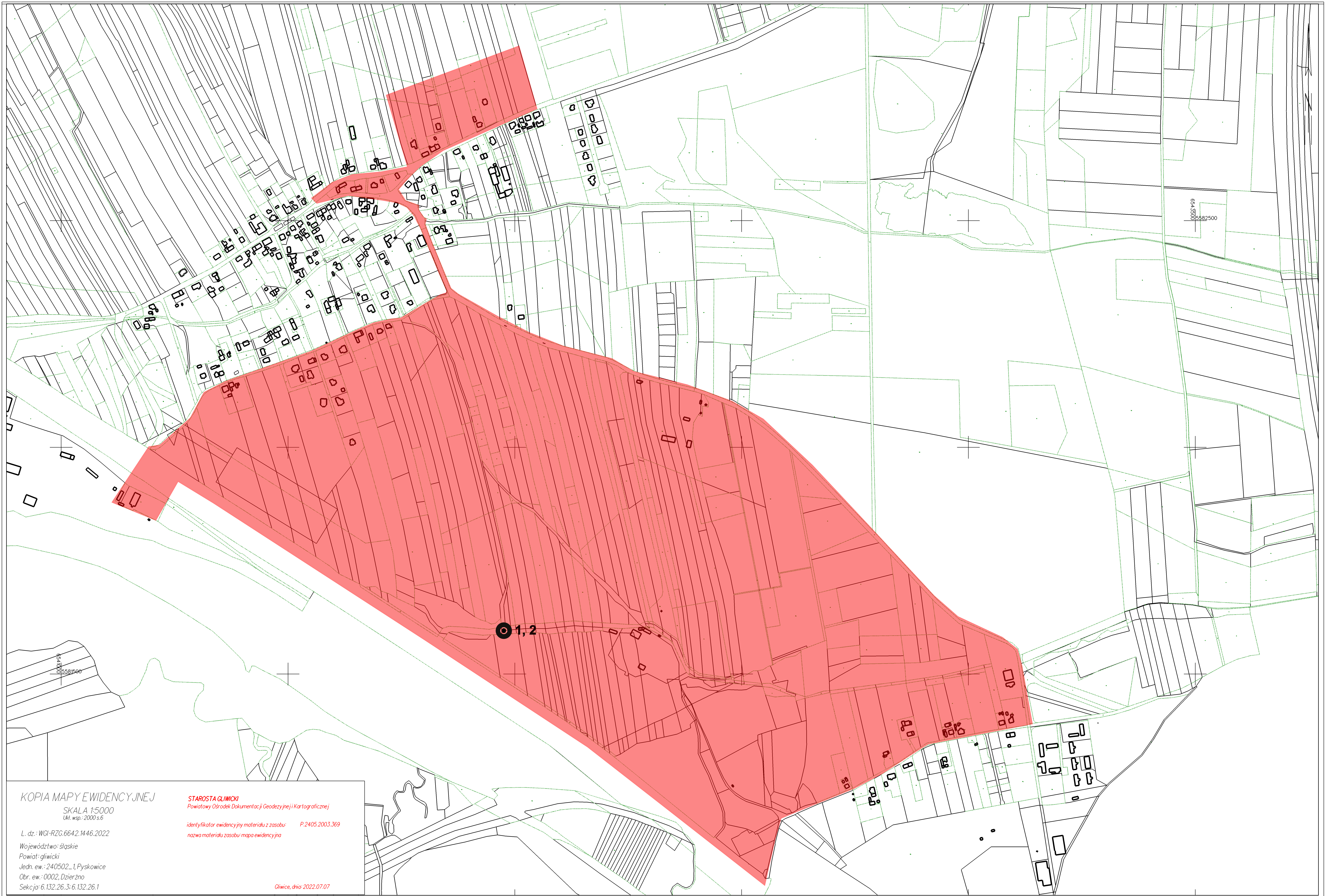
Na załącznikach zostały wskazane przedsięwzięcia, dla których ze względu na stopień zawansowania danego przedsięwzięcia, możliwe było wskazanie orientacyjnej lokalizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji Miasta Pyskowice. Jako takie projekty można wskazać:

1. Ukształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej poprzez adaptację zdegradowanych terenów na cele społeczne i gospodarcze na obszarze rewitalizacji OR 1A;
Ukształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej poprzez adaptację zdegradowanych terenów na cele społeczne i gospodarcze na obszarze rewitalizacji OR 1A
2. Aktywizacja społeczna na rewitalizowanym obszarze OR 1A
3. Adaptacja niewykorzystanej zabytkowej i zdegradowanej infrastruktury pokolejowej na potrzeby społeczne i kulturalne na obszarze rewitalizacji OR 1B
4. Animowanie aktywności i integracji społecznej na obszarze rewitalizacji OR 1B
5. Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej niwelującej negatywne skutki urbanizacji na obszarze rewitalizacji OR 4
6. Aktywizacja społeczna grup defaworyzowanych przez działania integracyjne na obszarze rewitalizacji OR 4
7. Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 5
8. Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 5
9. Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 9
10. Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 9
11. Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 12
12. Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 12

13. Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 13
14. Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 13
15. Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 14
16. Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 14
17. Modernizacja oraz adaptacja terenów sportowych i rekreacyjnych na potrzeby utworzenia funkcjonalnej przestrzeni miejskiej na obszarze rewitalizacji OR 14
18. Przeciwdziałanie marginalizacji osób wykluczonych oraz aktywizacja lokalnej społeczności na obszarze rewitalizacji OR 14
19. Modernizacja terenów sportowo – rekreacyjnych na potrzeby utworzenia funkcjonalnej przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji OR 13
20. Przeciwdziałanie marginalizacji osób wykluczonych oraz aktywizacja lokalnej społeczności na obszarze rewitalizacji OR 13
21. Rozbudowa Miejskiego Żłobka na obszarze rewitalizacji OR 12
22. Aktywizacja społeczna grup defaworyzowanych przez działania integracyjne na obszarze rewitalizacji OR 12
23. Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej niwelującej negatywne skutki urbanizacji na obszarze rewitalizacji OR 9
24. Stworzenie miejsca aktywności i integracji społecznej, w parkach kieszonkowych na obszarze rewitalizacji OR 9
25. Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej niwelującej negatywne skutki urbanizacji na obszarze rewitalizacji OR 5
26. Stworzenie miejsca aktywności i integracji społecznej, w parkach kieszonkowych na obszarze rewitalizacji OR 5

Na załącznikach mapowych, orientacyjne/przeważające lokalizacje powyższych przedsięwzięć, zaznaczono punktowo (w kolorze czarnym z obwódką) wraz z ich w/w numerami.

Ponadto na odrębnym załączniku graficznym zobrazowano rozmieszczenie obszarów rewitalizowanych i zdegradowanych na mapie Miasta Pyskowice.

KOPIA MAPY EWIDENCYJNEJ

SKALA 1:5000
Ukt. wsp.: 2000 s.6

L. dz.: WGI-RZG.6642.1446.2022
Województwo: śląskie
Powiat: gliwicki
Jedn. ew.: 240502_1, Pyskowice
Obr. ew.: 0002, Dzierżno
Sekcja: 6.132.26.3; 6.132.26.1

STAROSTA GLIWICKI
Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej

identyfikator ewidencyjny materiału z zasobu: P.2405.2003.369
nazwa materiału zasobu: mapa ewidencyjna

Gliwice, dnia: 2022.07.07

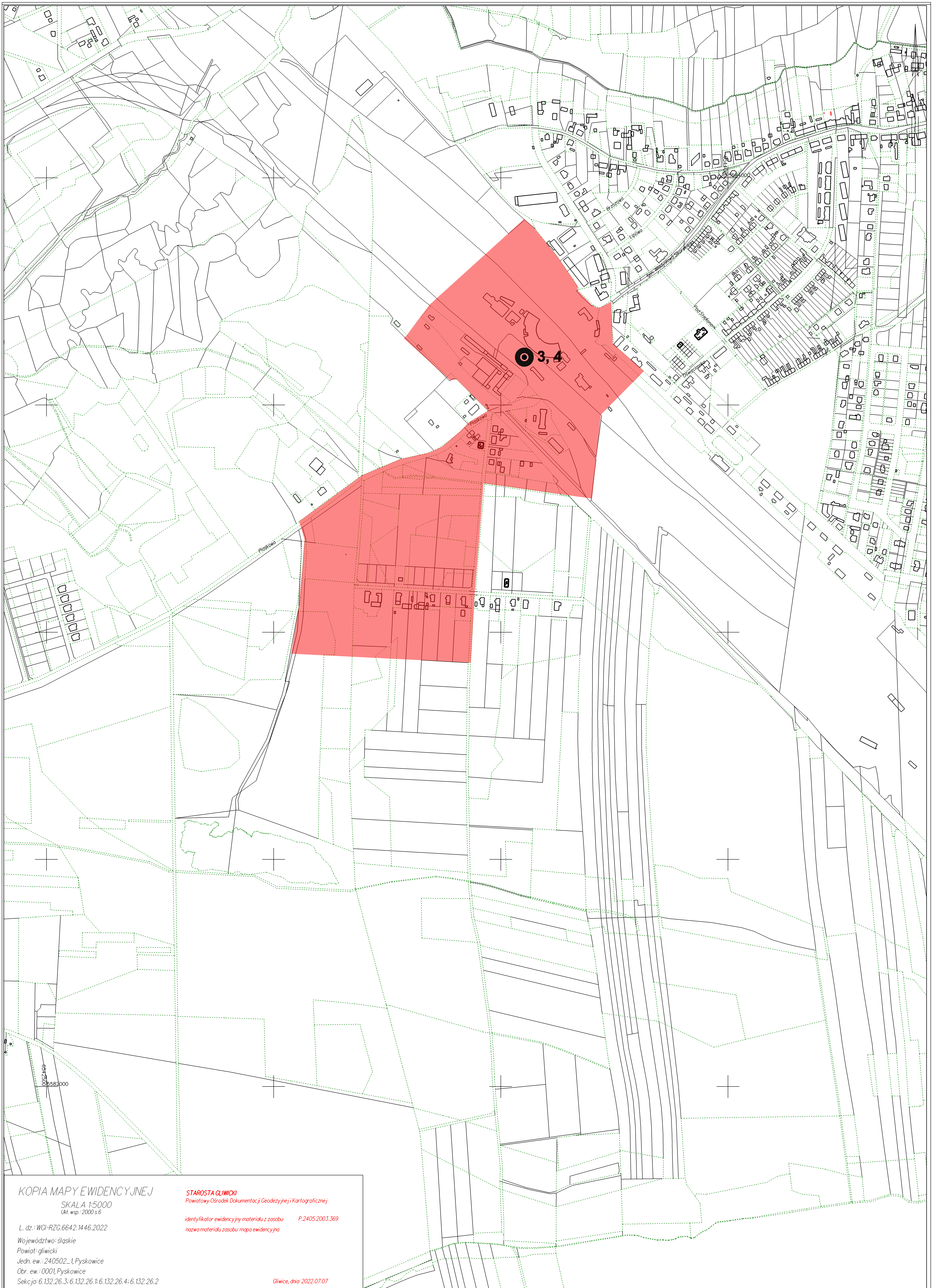
Gliwice dn. 07.07.2022
Sporządził(a) wyrys: Anna Fatyga

LEGENDA

obszar rewitalizowany

przedsięwzięcia: 1. Ukształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej poprzez adaptację zdegradowanych terenów na cele społeczne i gospodarcze na obszarze rewitalizacji OR 1A; 2. Aktywizacja społeczna na rewitalizowanym obszarze OR 1A

KOPIA MAPY EWIDENCYJNEJ
 SKALA 1:5000
 Ukł. wsp. 2000 S 6

L. dz.: WGI-RZG.6642.1446.2022
 Województwo: śląskie
 Powiat: gliwicki
 Jedn. ew.: 240502_1, Pyskowice
 Obr. ew.: 0001, Pyskowice
 Sekcja: 6.132.26.3-6.132.26.1-6.132.26.4-6.132.26.2

STAROSTA GLIWICKI
 Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej

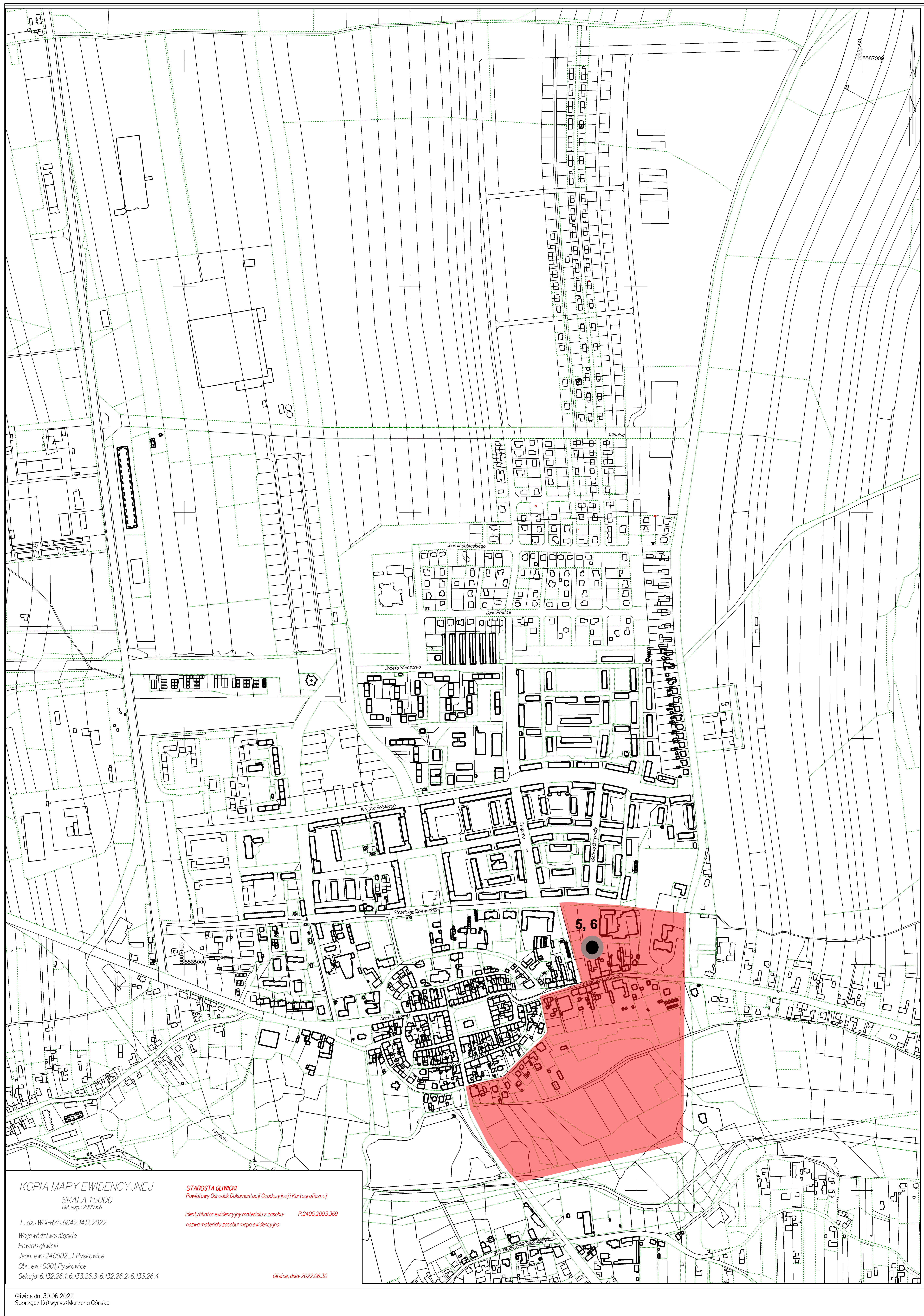
identyfikator ewidencyjny materiału z zasobu: P.2405.2003.369
 nazwa materiału zasobu: mapa ewidencyjna

Gliwice, dnia 2022.07.07

Gliwice dn. 07.07.2022
 Sporządził(a) wyrys: Anna Fotyga

LEGENDA

- obszar rewitalizowany
- przedsięwzięcia: 3. Adaptacja niewykorzystanej zabytkowej i zdegradowanej infrastruktury pokolejowej na potrzeby społeczne i kulturalne na obszarze rewitalizacji OR 1B; 4. Animowanie aktywności i integracji społecznej na obszarze rewitalizacji OR 1B

KOPIA MAPY EWIDENCYJNEJ

SKALA 1:5000
Ukł. wsp.: 2000 s.6

L. dz.: WGI-RZG.6642.1412.2022

Województwo: śląskie

Powiat: gliwicki

Jedn. ew.: 240502_1, Pyskowice

Obr. ew.: 0001, Pyskowice

Sekcja: 6.132.26.1; 6.132.26.3; 6.132.26.2; 6.132.26.4

STAROSTA GLIWICKI

Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej

identyfikator ewidencyjny materiału z zasobu: P.2405.2003.369

nazwa materiału zasobu: mapa ewidencyjna

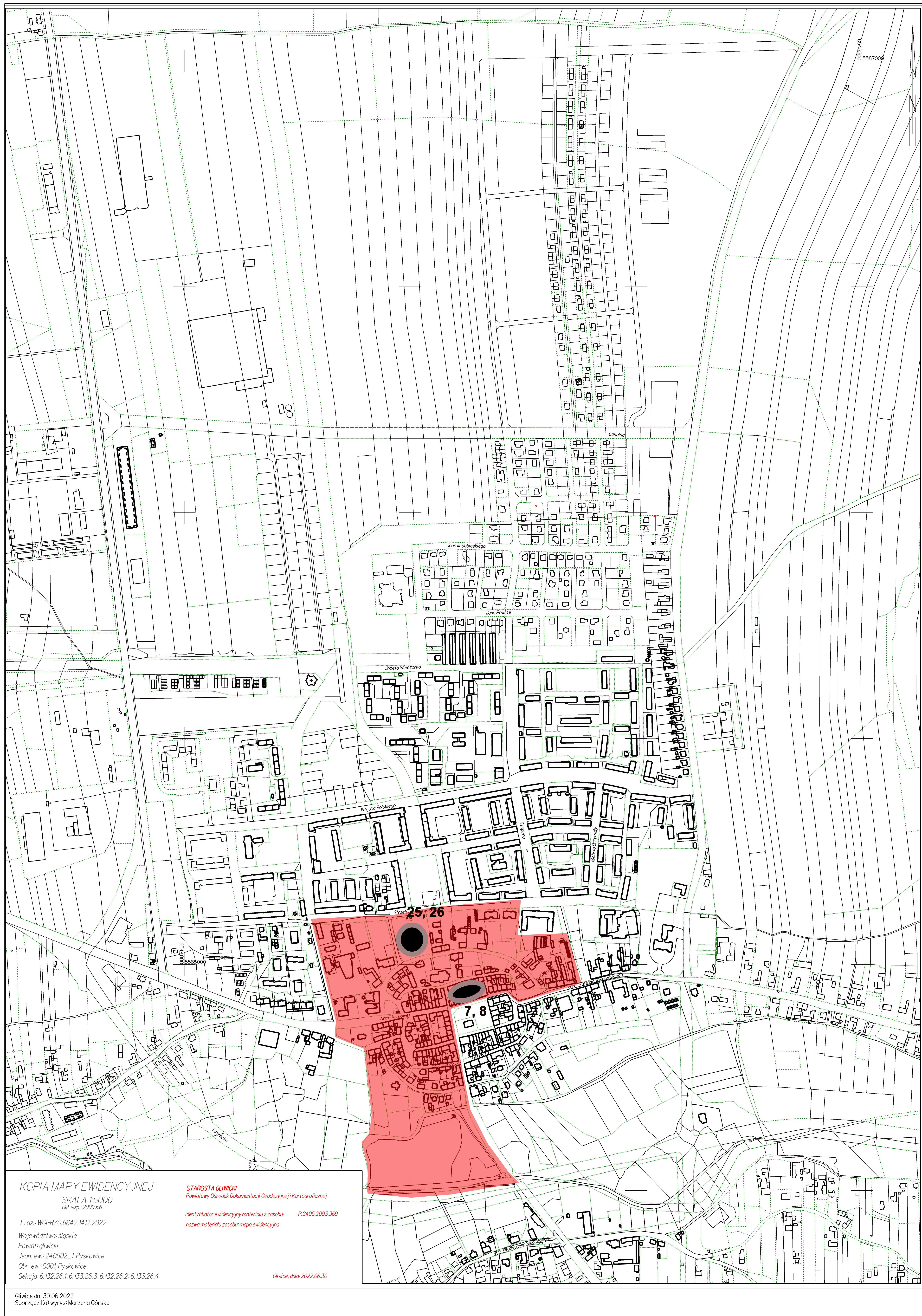
Gliwice, dnia: 2022.06.30

Gliwice dn. 30.06.2022
Sporządził(wy) wyrys: Marzena Górsko

LEGENDA

 obszar rewitalizowany

 przedsięwzięcia: 5. Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej niwelującej negatywne skutki urbanizacji na obszarze rewitalizacji OR 4; 6. Aktywizacja społeczna grup defaworyzowanych przez działania integracyjne na obszarze rewitalizacji OR 4

KOPIA MAPY EWIDENCYJNEJ

SKALA 1:5000
Ukł. wsp.: 2000 s.6

L. dz.: WGI-RZG.6642.1412.2022

Województwo: śląskie

Powiat: gliwicki

Jedn. ew.: 240502_1, Pyskowice

Obr. ew.: 0001, Pyskowice

Sekcja: 6.132.26.1; 6.132.26.3; 6.132.26.2; 6.132.26.4

STAROSTA GLIWICKI
Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej

identyfikator ewidencyjny materiału z zasobu: P.2405.2003.369

nazwa materiału zasobu: mapa ewidencyjna

Gliwice, dnia: 2022.06.30

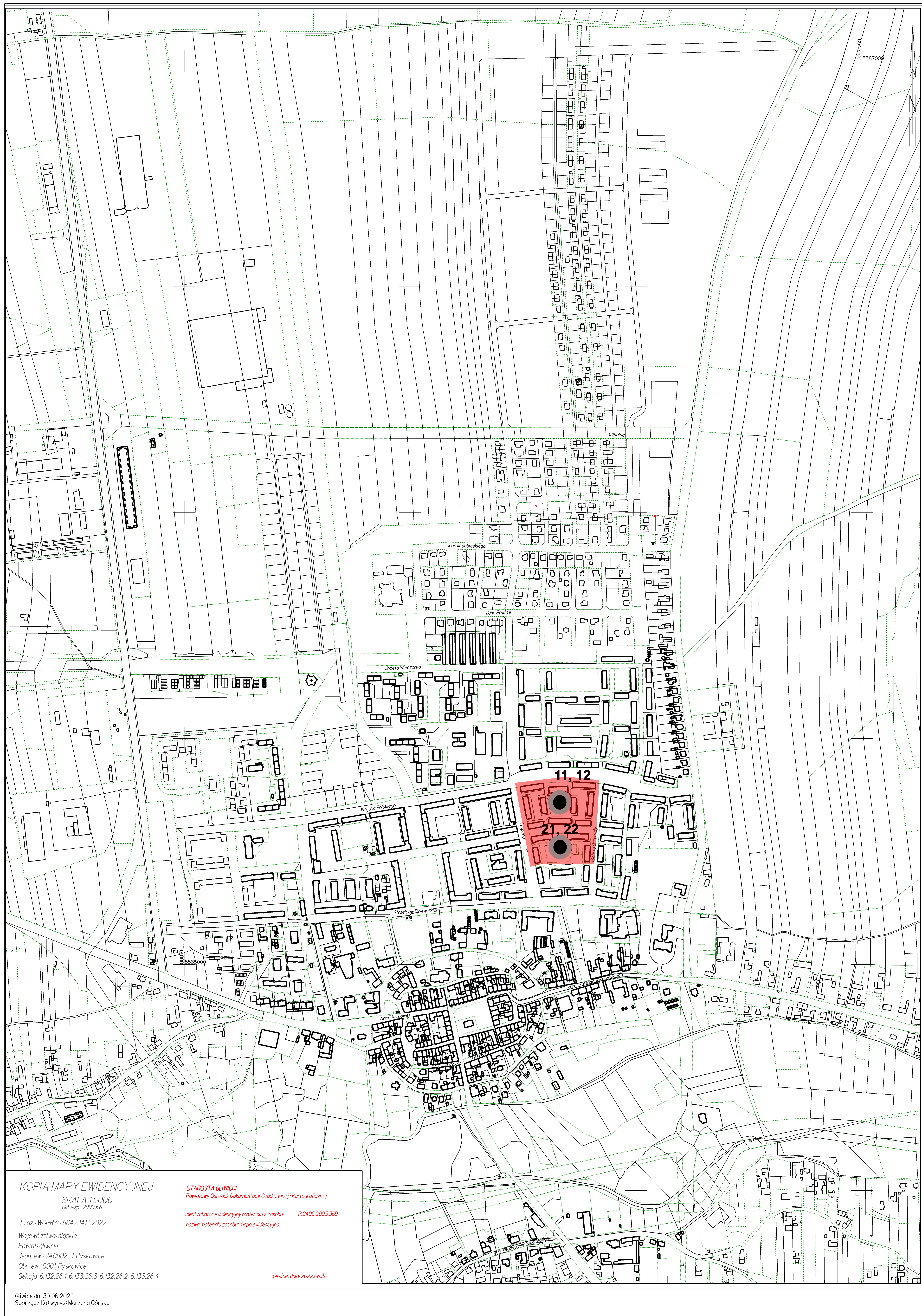
Gliwice dn. 30.06.2022
Sporządził(w) wyrys: Marzena Górsko

LEGENDA

obszar rewitalizowany

przedsięwzięcia: 7. Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 5; 8. Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 5;
25. Utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej niwelującej negatywne skutki urbanizacji na obszarze rewitalizacji OR 5; 26. Stworzenie miejsca aktywności i integracji społecznej, w nerkach kieszonek w obszarze rewitalizacji OR 5

KOPIA MAPY EWIDENCYJNEJ

SKALA 1:5000
Ukl. wsp.: 2000 s.6

L. dz.: WGI-RZG.6642.1412.2022

Województwo: śląskie

Powiat: gliwicki

Jedn. ew.: 240502_1, Pyskowice

Obr. ew.: 0001, Pyskowice

Sekcja: 6.132.26.1; 6.132.26.3; 6.132.26.2; 6.132.26.4

STAROSTA GLIWICKI
Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej

identyfikator ewidencyjny materiału z zasobu: P.2405.2003.369
nazwa materiału zasobu: mapa ewidencyjna

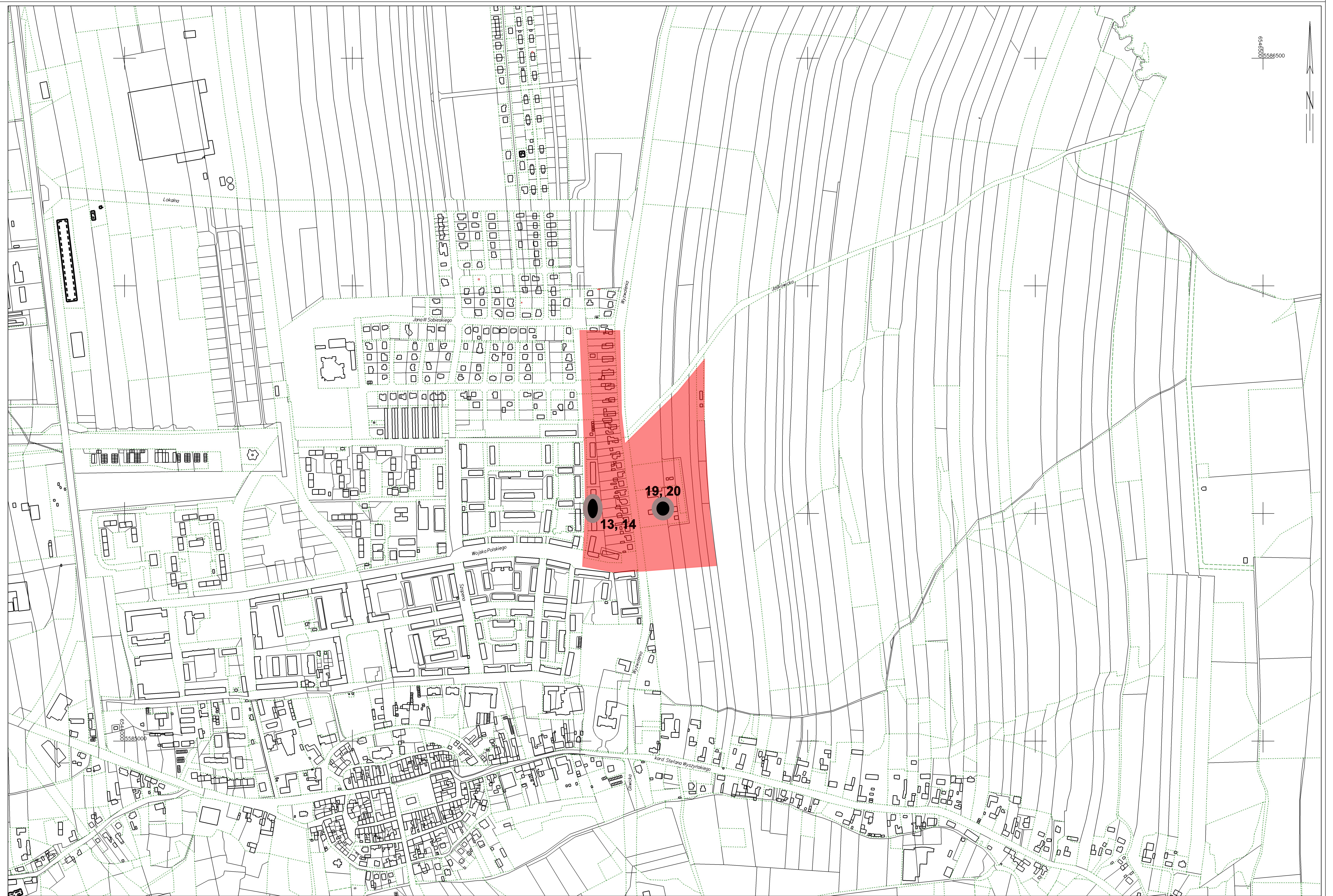
Gliwice, dnia: 2022.06.30

Gliwice dn. 30.06.2022
Sporządził(wy) wyrys: Marzena Górsko

LEGENDA

 obszar rewitalizowany

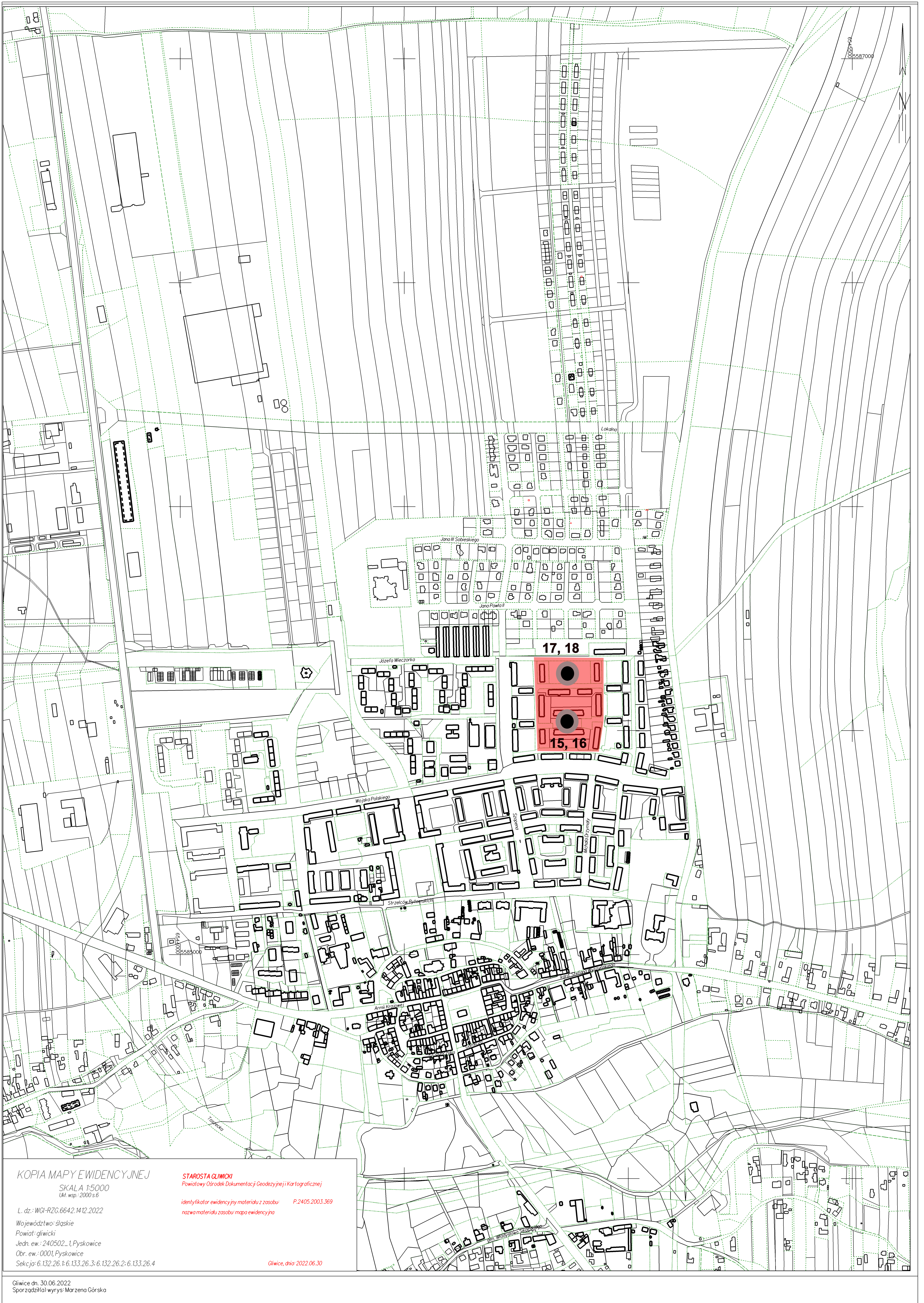
 przedsięwzięcia: 11. Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 12; 12. Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 12; 21. Rozbudowa Miejskiego Żłobka na obszarze rewitalizacji OR 12; 22. Aktywizacja społeczna grup defaworyzowanych przez działania integracyjne na obszarze rewitalizacji OR 12

Głiwice dn. 07.07.2022
 Sporządziła/ wyrys: Anna Fatyga

LEGENDA

- obszar rewitalizowany
- przedsięwzięcia 13: Rewalocynacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 13
- 14: Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 13

KOPIA MAPY EWIDENCYJNEJ

SKALA 1:5000
Ukł. wsp.: 2000 s.6

L. dz.: WGI-RZG.6642.1412.2022

Województwo: śląskie

Powiat: gliwicki

Jedn. ew.: 240502_1, Pyskowice

Obr. ew.: 0001, Pyskowice

Sekcja: 6.132.26.1; 6.132.26.3; 6.132.26.2; 6.132.26.4

STAROSTA GLIWICKI
Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej

identyfikator ewidencyjny materiału z zasobu: P.2405.2003.369
nazwa materiału zasobu: mapa ewidencyjna

Gliwice, dnia: 2022.06.30

Gliwice dn. 30.06.2022
Sporządził(wy) wyrys: Marzena Górsko

LEGENDA

 obszar rewitalizowany

15. Rewaloryzacja i rewitalizacja zasobu mieszkaniowego i obiektów użyteczności publicznej na obszarze rewitalizacji OR 14; 16. Aktywizacja społeczna na obszarze rewitalizacji OR 14; 17. Modernizacja oraz adaptacja terenów sportowych i rekreacyjnych na potrzeby utworzenia funkcjonalnej przestrzeni miejskiej na obszarze rewitalizacji OR 14; 18. Przeciwdziałanie marginalizacji osób wykluczonych oraz aktywizacja lokalnej społeczności na obszarze rewitalizacji OR 14